

หลักสูตรโรงเรียนเบ็ญทิยาสรรค์ พุทธศักราช ๒๕๖๗

ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
กระทรวงศึกษาธิการ

เอกสารประกอบหลักสูตร

โรงเรียนเบ็ดพิทยาสรรค์ พุทธศักราช ๒๕๖๗

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑

ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
กระทรวงศึกษาธิการ

คำนำ

เอกสารประกอบหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม โรงเรียนเปิดพิทยาสรรค์ พุทธศักราช ๒๕๖๗ ได้จัดทำขึ้นตามแนวทางที่กำหนดไว้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ และเป็นไปตามมาตรา ๒๗ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕ ซึ่งกำหนดให้สถานศึกษามีหน้าที่จัดทำสาระของหลักสูตรสถานศึกษาตามหลักการ จุดหมายของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนด เพื่อตอบสนองต่อความต้องการในส่วนที่เกี่ยวกับสภาพปัญหาในชุมชน และสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะที่พึงประสงค์เพื่อให้เยาวชนเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคมและประเทศชาติ

ปี พ.ศ. ๒๕๕๓ กระทรวงศึกษาธิการ โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดำเนินงานโครงการโรงเรียนสู่มาตรฐานสากล เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา ยกย่องโรงเรียนให้มีการจัดการเรียนการสอนและการบริหารระบบคุณภาพ (Quality System) มุ่งให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ (Learner Profile) มีความรู้เทียบเคียงมาตรฐานสากล (World Class Standard) ผู้เรียนมีคุณภาพเป็นพลโลก (World citizen) คือ มีความเป็นเลิศทางวิชาการ สื่อสารสองภาษา ล้ำหน้าทางความคิด ผลงานสร้างสรรค์ และร่วมกันรับผิดชอบต่อสังคมโลก

โรงเรียนเปิดพิทยาสรรค์ได้เข้าร่วมโครงการ “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” ตามนโยบายของรัฐบาล โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนมุ่งมั่นในการดำเนินงานโครงการนี้ เพื่อบรรลุตามวัตถุประสงค์ จึงจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนเปิดพิทยาสรรค์ พุทธศักราช ๒๕๖๗ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ เพิ่มเติมทำตัวชี้วัดระหว่างทางและปลายทางหวังเพื่อให้นักเรียนเป็น “ผู้ประพาศิตี มีความรู้ เป็นพลโลกที่มีคุณภาพตามมาตรฐานสากล”

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม จึงได้จัดทำเอกสารประกอบหลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนเปิดพิทยาสรรค์ พุทธศักราช ๒๕๖๗ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ เพิ่มเติมทำตัวชี้วัดระหว่างทางและปลายทางหวังเพื่อให้นักเรียนเป็น “ผู้ประพาศิตี มีความรู้ เป็นพลโลกที่มีคุณภาพตามมาตรฐานสากล” ประกอบด้วย ส่วนนำ โครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา คำอธิบายรายวิชา เกณฑ์การวัดผลและประเมินผลการจัดการเรียนรู้ ซึ่งทางโรงเรียนได้กำหนดไว้ในหลักสูตรสถานศึกษา เพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องและผู้ที่เกี่ยวข้องนำหลักสูตรไปใช้ได้เข้าใจและสามารถนำไปใช้ได้อย่างถูกต้องและบรรลุผลตามที่ต้องการ

เอกสารประกอบหลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนเปิดพิทยาสรรค์ พุทธศักราช ๒๕๖๗ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ เพิ่มเติมทำตัวชี้วัดระหว่างทางและปลายทางฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงไปด้วยดีก็ด้วยความร่วมมือและช่วยเหลือจากบุคคลหลายฝ่าย ประกอบด้วย ผู้อำนวยการโรงเรียน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียน ผู้ปกครอง นักเรียน คณะครูและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกภาคส่วนที่มีส่วนร่วมดำเนินการ ทางโรงเรียนจึงขอขอบพระคุณท่านมา ณ โอกาสนี้

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	ก
สารบัญ	ข
ประกาศ	ค
ส่วนนำ	๑
ความนำหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม	๒
โรงเรียนเปิดพิทยาสรรค์ มัธยมศึกษาตอนปลาย	
วิสัยทัศน์ของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน	๓
วิสัยทัศน์ของหลักสูตรโรงเรียนเปิดพิทยาสรรค์	๔
หลักการ	๕
จุดมุ่งหมาย	๖
สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน	๖
คุณลักษณะอันพึงประสงค์	๗
คุณลักษณะผู้เรียนในศตวรรษ ๒๑	๗
คุณภาพผู้เรียนมีศักยภาพพลโลก	๗
มาตรฐานการเรียนรู้	๘
ตัวชี้วัด	๘
ความสัมพันธ์ของการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษา	
ขั้นพื้นฐาน	๑๐
วิสัยทัศน์ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม	๑๑
สาระและมาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและ	
วัฒนธรรม	๑๒
คุณภาพผู้เรียน	๑๓
ตัวชี้วัดระหว่างทางและตัวชี้วัดปลายทางสาระการเรียนรู้พื้นฐาน	๑๔
โครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา โครงสร้างรายวิชา	๓๖
คำอธิบายรายวิชา	๘๓
เกณฑ์การวัดผลและประเมินผล	๑๑๙
อภิธานศัพท์	๑๓๔
ภาคผนวก	๑๕๖

ประกาศโรงเรียนเบ็ญทิทยาสรร์ค
เรื่อง ให้ใช้หลักสูตรโรงเรียนเบ็ญทิทยาสรร์ค พุทธศักราช ๒๕๖๗
ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ (ฉบับปรับปรุง ๒๕๖๐)

อาศัยคำสั่งกระทรวงศึกษาธิการได้มีคำสั่งที่ สพฐ. ๒๔๓/๒๕๕๑ ลงวันที่ ๑๑ กรกฎาคม ๒๕๕๑ เรื่อง ให้ใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ และจากประเด็นหนังสือด่วนที่สุดที่ ศธ ๐๔๐๑๐/ว ๑๕๕๓ ลงวันที่ ๒๓ มิถุนายน ๒๕๖๖ เรื่อง ชักซ้อมความเข้าใจเกี่ยวกับตัวชี้วัดระหว่างทางและตัวชี้วัดปลายทาง ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ และแนวทางการวัดผลประเมินผลการเรียนรู้ตัวชี้วัดระหว่างทางและตัวชี้วัดปลายทางและเกณฑ์การตัดสินผลการเรียน โดยตามการพิจารณาเห็นชอบอนุมัติให้ใช้หลักสูตรโรงเรียนเบ็ญทิทยาสรร์ค พุทธศักราช ๒๕๖๗ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ (ฉบับปรับปรุง ๒๕๖๐) ซึ่งเป็นหลักสูตรอิงมาตรฐานและตัวชี้วัดตามหลักสูตรแกนกลางของการใช้หลักสูตรสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา จากคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ทั้งนี้หลักสูตรโรงเรียนได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เมื่อวันที่ ๘ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๖๗ โรงเรียนจึงประกาศใช้หลักสูตรโรงเรียนตั้งแต่นั้นเป็นต้นไป

ประกาศ ณ วันที่ ๘ เดือน พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๖๗

(นายสุพิศ กิ่งมณี)

ประธานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
โรงเรียนเบ็ญทิทยาสรร์ค

(นายประเสริฐ สันทอง)

ผู้อำนวยการโรงเรียนเบ็ญทิทยาสรร์ค

ส่วนที่ ๑

ส่วนนำ

ความนำ

กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔ ให้เป็นหลักสูตรแกนกลางของประเทศ โดยกำหนดจุดหมาย และมาตรฐานการเรียนรู้เป็นเป้าหมายและกรอบทิศทางในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีคุณภาพชีวิตที่ดีและมีขีดความสามารถ ในการแข่งขันในเวทีระดับโลก (กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๔๔) พร้อมกันนี้ได้ปรับกระบวนการพัฒนาหลักสูตรให้มีความสอดคล้องกับเจตนารมณ์แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕ ที่มุ่งเน้นการกระจายอำนาจทางการศึกษาให้ท้องถิ่นและสถานศึกษาได้มีบทบาทและมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตร เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพ และความต้องการของท้องถิ่น (สำนักนายกรัฐมนตรี, ๒๕๔๒)

จากการวิจัย และติดตามประเมินผลการใช้หลักสูตรในช่วงระยะ ๖ ปีที่ผ่านมา (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, ๒๕๔๖ ก., ๒๕๔๖ ข., ๒๕๔๘ ก., ๒๕๔๘ ข.; สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, ๒๕๔๗; สำนักผู้ตรวจราชการและติดตามประเมินผล, ๒๕๔๘; สุวิมล ว่องวานิช และ นางลักษณ์ วิรัชชัย, ๒๕๔๗; Nutravong, ๒๐๐๒; Kittisunthorn, ๒๐๐๓) พบว่า หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔ มีจุดดีหลายประการ เช่น ช่วยส่งเสริมการกระจายอำนาจทางการศึกษาทำให้ท้องถิ่นและสถานศึกษามีส่วนร่วม และมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น และมีแนวคิดและหลักการในการส่งเสริมการพัฒนาผู้เรียนแบบองค์รวมอย่างชัดเจน อย่างไรก็ตาม ผลการศึกษาดังกล่าวยังได้สะท้อนให้เห็นถึงประเด็นที่เป็นปัญหาและความไม่ชัดเจนของหลักสูตรหลายประการทั้งในส่วนของเอกสารหลักสูตร กระบวนการนำหลักสูตรสู่การปฏิบัติ และผลผลิตที่เกิดจากการใช้หลักสูตร ได้แก่ ปัญหาความสับสนของผู้ปฏิบัติในระดับสถานศึกษาในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา สถานศึกษาส่วนใหญ่กำหนดสาระและผลการเรียนรู้ ที่คาดหวังไว้มาก ทำให้เกิดปัญหาหลักสูตรแน่น การวัดและประเมินผลไม่สะท้อนมาตรฐาน ส่งผลต่อปัญหาการจัดทำเอกสารหลักฐานทางการศึกษาและการเทียบโอนผลการเรียน รวมทั้งปัญหาคุณภาพของผู้เรียนในด้านความรู้ ทักษะ ความสามารถและคุณลักษณะที่พึงประสงค์อันยังไม่เป็นที่น่าพอใจ

การศึกษาข้อมูลทิศทางและกรอบยุทธศาสตร์ของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔) ซึ่งเกิด ขึ้นในช่วงเวลาของการปฏิรูปประเทศและสถานการณ์โลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและเชื่อมโยงใกล้ชิดกันมากขึ้น โดยจัดทำบนพื้นฐานของกรอบ ยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๗๙) ซึ่งเป็นแผนหลักของการพัฒนาประเทศ และเป้าหมายของการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๗๙ รวมทั้งการปรับโครงสร้างประเทศไปสู่ประเทศไทย ๔.๐ ซึ่งยุทธศาสตร์ชาติที่จะใช้เป็นกรอบแนวทางการพัฒนาในระยะ ๒๐ ปีต่อจากนี้ ประกอบด้วย ๖ ยุทธศาสตร์ ได้แก่ (๑) ยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคง (๒) ยุทธศาสตร์ด้านการสร้าง

ความสามารถในการแข่งขัน (๓) ยุทธศาสตร์การพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพคน (๔) ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างโอกาสความเสมอภาคและเท่าเทียมกันทางสังคม (๕) ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและ (๖) ยุทธศาสตร์ด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ เพื่อมุ่งสู่วิสัยทัศน์ และทิศทางการพัฒนาประเทศ “ความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน” เป็นประเทศพัฒนาแล้วด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ประเด็นที่สำคัญเพื่อแปลงแผนไปสู่การปฏิบัติให้เกิดผลสัมฤทธิ์ได้อย่างแท้จริงตามยุทธศาสตร์การพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพคน คือ การเตรียมพร้อมด้านกำลังคนและการเสริมสร้างศักยภาพของประชากรในทุกช่วงวัย มุ่งเน้นการยกระดับคุณภาพทุนมนุษย์ของประเทศ โดยพัฒนาคนให้เหมาะสมตามช่วงวัย เพื่อให้เติบโตอย่างมีคุณภาพ การพัฒนาทักษะที่สอดคล้องกับความต้องการในตลาดแรงงานและทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ ๒๑ ของคนในแต่ละช่วงวัยตามความเหมาะสม การเตรียมความพร้อม

ของกำลังคนด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่จะเปลี่ยนแปลงในอนาคต ตลอดจนการยกระดับคุณภาพ การศึกษาสู่ความเป็นเลิศ

ปี พ.ศ. ๒๕๕๓ กระทรวงศึกษาธิการ โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดำเนินงาน โครงการโรงเรียนสู่มาตรฐานสากล เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา ยกยกระดับโรงเรียนให้มีการจัดการเรียน การสอน และการบริหารระบบคุณภาพ (Quality System) มุ่งให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ (Learner Profile) มีความรู้เทียบเคียงมาตรฐานสากล (World Class Standard) ผู้เรียนมีคุณภาพเป็นพลโลก (World citizen) คือ มีความเป็นเลิศทางวิชาการ สื่อสารสองภาษา ล้ำหน้าทางความคิด ผลิตงานสร้างสรรค์ และร่วมกันรับผิดชอบต่อสังคมโลก

โรงเรียนเปิดพิทยาสรรค์ได้รับการคัดเลือกเข้าร่วมโครงการโรงเรียนสู่มาตรฐานสากล และได้ผ่าน เกณฑ์รางวัลคุณภาพ แห่งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (OBECQA) ของโครงการโรงเรียน มาตรฐานสากล ปี ๒๕๖๔ แล้วนั้น และเข้าร่วมโครงการ “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” ตามนโยบายของรัฐบาล โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนมุ่งมั่นในการดำเนินงาน เพื่อบรรลุตาม วัตถุประสงค์ จึงจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนเปิดพิทยาสรรค์ พุทธศักราช ๒๕๖๗ ตามหลักสูตร แกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช ๒๕๕๑ หลักสูตรโรงเรียนมาตรฐานสากล หวังเพื่อให้นักเรียนเป็น “ผู้ประพฤตินิ มีความรู้ เป็นพลโลกที่มีคุณภาพตามมาตรฐานสากล”

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม จึงได้จัดทำเอกสารประกอบหลักสูตร สถานศึกษาโรงเรียนเปิดพิทยาสรรค์ พุทธศักราช ๒๕๖๗ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและ วัฒนธรรม ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ เพิ่มเติมทำตัวชี้วัดระหว่างทาง และปลายทาง หวังเพื่อให้นักเรียนเป็น “ผู้ประพฤตินิ มีความรู้ เป็นพลโลกที่มีคุณภาพตามมาตรฐานสากล”

มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดที่กำหนดไว้ในเอกสารนี้ช่วยทำให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในทุกๆระดับเห็น ผลคาดหวังที่ต้องการในการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนที่ชัดเจนตลอดแนวซึ่งจะสามารถช่วยให้หน่วยงานที่ เกี่ยวข้องในระดับท้องถิ่นและสถานศึกษาร่วมกันพัฒนาหลักสูตรได้อย่างมั่นใจ ทำให้การจัดทำหลักสูตรใน ระดับสถานศึกษามีคุณภาพและมีความเป็นเอกภาพยิ่งขึ้น อีกทั้งยังช่วยให้เกิดความชัดเจนเรื่องการวัดและ ประเมินผลการเรียนรู้ และช่วยแก้ปัญหาการเทียบโอนระหว่างสถานศึกษา ดังนั้นในการพัฒนาหลักสูตรในทุก ระดับตั้งแต่ระดับชาติจนถึงสถานศึกษา จะต้องสะท้อนคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดที่ กำหนดไว้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน รวมทั้งเป็นกรอบทิศทางการจัดการศึกษาทุกรูปแบบ และครอบคลุมผู้เรียนทุกกลุ่มเป้าหมายในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

การจัดหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานจะประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่คาดหวังได้ ทุกฝ่ายที่ เกี่ยวข้องทั้งระดับชาติ ชุมชน ครอบครัว และบุคคลต้องร่วมรับผิดชอบ โดยร่วมกันทำงานอย่างเป็นระบบ และ ต่อเนื่อง ในการวางแผน ดำเนินการ ส่งเสริมสนับสนุน ตรวจสอบ ตลอดจนปรับปรุงแก้ไข เพื่อพัฒนาเยาวชน ของชาติไปสู่คุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนดไว้

วิสัยทัศน์ของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคน ซึ่งเป็นกำลังของชาติให้เป็นมนุษย์ที่มีความ สมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและเป็นพลโลก ยึดมั่นในการ ปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขมีความรู้และทักษะพื้นฐาน รวมทั้ง เจตคติ ที่จำเป็นต่อการศึกษาต่อ การประกอบอาชีพและการศึกษาตลอดชีวิต โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐาน ความเชื่อว่าทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ โรงเรียนเปิดพิทยาสรรค์ มีวิสัยทัศน์ ดังนี้

วิสัยทัศน์ของหลักสูตรโรงเรียนเบ็ดพิทยาสรรค์

วิสัยทัศน์ (VISION)

พัฒนาผู้เรียน ให้มีความรู้คู่คุณธรรม ก้าวนำเทคโนโลยี สื่อสารดีสองภาษา เทียบเคียงมาตรฐานสากลเป็นพลโลกตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ภายในปี ๒๕๖๗

พันธกิจ (MISSION)

๑. พัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา เพื่อสนองต่อความแตกต่างระหว่างบุคคล ให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถตามมาตรฐานสากล สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการอย่างยั่งยืน
๒. พัฒนา ส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีความรู้ ความสามารถ มีคุณภาพตามมาตรฐานวิชาชีพ
๓. พัฒนา ส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้เรียนได้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา และมาตรฐานสากล มีสุขภาพกาย และสุขภาพจิตที่สมบูรณ์
๔. พัฒนาการบริหารจัดการศึกษาโดยน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาพัฒนาผู้เรียน และบุคลากรให้มีทักษะชีวิตที่ดี
๕. ปลูกฝังผู้เรียนให้เป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรม รักความเป็นไทย มีจิตสาธารณะ
๖. ประสานความร่วมมือระหว่างโรงเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และสร้างภาคีเครือข่าย เพื่อสนับสนุนการจัดการศึกษา

อัตลักษณ์ (Identity)

ยิ้มง่าย : SMILE

S = Smart = เก่ง, ฉลาด

M = Moral = คุณธรรม (ซื่อสัตย์สุจริต มีวินัย ความรับผิดชอบ มีจิตสาธารณะ อยู่อย่างพอเพียง)

I = Intellect = สติปัญญา

L = Leadership = ความเป็นผู้นำ

E = Elegant = ความสง่างาม

เอกลักษณ์

คุณธรรม นำ ความรู้

คือ เป็นผู้มีคุณธรรมที่ซื่อสัตย์สุจริต มีวินัย ความรับผิดชอบ มีจิตสาธารณะ อยู่อย่างพอเพียง มีความรู้ตามมาตรฐานที่กำหนดและมีความรู้ตามหลักสูตรเทียบเคียงมาตรฐานสากล

ปรัชญาของโรงเรียน

ปณฺญาว ธเนน เสโย ปญฺญาย่อมประเสริฐกว่าทรัพย์

คติพจน์ของโรงเรียน

สะอาด สามัคคี มีวินัย ใจมั่นคง

วัฒนธรรมองค์กร

รู้จักสามัคคี มีจิตอาสา ร่วมพัฒนาองค์กร

ค่านิยมองค์กร

ทำงานสำเร็จ เสร็จทันเวลา

เป้าประสงค์ (OBJECTIVE)

๑. โรงเรียนมีหลักสูตรและกระบวนการจัดการเรียนรู้เทียบเคียงมาตรฐานสากล ผู้เรียนมีความรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ (ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช ๒๕๖๐) และเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ ขับเคลื่อนการจัดการศึกษาสู่ความเป็นพลโลก
๒. โรงเรียน บริหาร และจัดการเรียนรู้ที่มีคุณภาพอย่างเป็นระบบ ด้วยเงื่อนไขความรู้ คุณธรรม ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
๓. ผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษา บริหารและจัดการความรู้ที่มุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ สู่มาตรฐานวิชาชีพและเป็นมืออาชีพตามหลักธรรมาภิบาล
๔. ผู้เรียนมีทักษะทางวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ เทคโนโลยี ภาษาอังกฤษ และภาษาต่างประเทศ อื่น ตามมาตรฐานสากล
๕. ผู้เรียนมีทักษะและความสามารถทางด้านกีฬา และศิลปะ มีสุนทรียภาพ มีสุขภาพกาย สุขภาพจิตที่ดี และมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตร
๖. ผู้ปกครอง ชุมชน มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา และสนับสนุน

หลักการ

หลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนเปิดพิทยาสรรค์ พุทธศักราช ๒๕๖๗ หลักการที่สำคัญ ดังนี้

๑. เป็นหลักสูตร ที่มีจุดหมายและมาตรฐานการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ทักษะ เจตคติ และคุณธรรมบนพื้นฐานของความเป็นไทยควบคู่กับความเป็นสากล มีศักยภาพเป็นพลโลก
๒. เป็นหลักสูตรเพื่อปวงชน ที่ประชาชนทุกคนมีโอกาสได้รับการศึกษาอย่างเสมอภาคและคุณภาพ
๓. เป็นหลักสูตรที่สนองการกระจายอำนาจ ให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ให้สอดคล้องกับสภาพความต้องการของท้องถิ่นและมีความเป็นสากล
๔. เป็นหลักสูตรที่มีโครงสร้างยืดหยุ่นทั้งด้านสาระการเรียนรู้ เวลาและการจัดการเรียนรู้
๕. เป็นหลักสูตรที่เน้นผู้เรียนสำคัญที่สุด

จุดมุ่งหมาย

หลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนเปิดพิทยาสรรค์ พุทธศักราช ๒๕๖๗ มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีความรู้ มีปัญญา มีความสุข มีศักยภาพในการศึกษาต่อ และประกอบอาชีพ จึงกำหนดเป็นจุดหมาย ดังนี้

๑. นักเรียนเป็นเด็กดี มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัย และปฏิบัติตนตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
๒. นักเรียนมีความรู้ ความสามารถ และทักษะ ในการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ การแก้ปัญหา การเทคโนโลยี มีทักษะชีวิต และสื่อสาร ได้หลายภาษาอย่างถูกต้องและเหมาะสม

๓. มีความเป็นเลิศทางวิชาการ และเชี่ยวชาญวิชาชีพ ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้
๔. มีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง และเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้
๕. สามารถค้นคว้า ข่าวดสาร ข้อมูลจากแหล่งเรียนรู้ เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการสื่อสารและคอมพิวเตอร์
๖. มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี มีสุขนิสัย และรักการออกกำลังกาย
๗. มีความรักชาติ มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ยึดมั่นในวิถีชีวิตและการปกครองตามระบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
๘. มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย การอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม มีจิตสาธารณะที่มุ่งทำประโยชน์ สร้างสรรค์สิ่งที่ดีงามเพื่อสังคม และอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข

สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะสำคัญ ๕ ประการ ดังนี้

๑. ความสามารถในการสื่อสาร เป็นความสามารถในการรับและส่งสาร มีวัฒนธรรมในการใช้ภาษา ถ่ายทอดความคิด ความรู้ความเข้าใจ ความรู้สึก และทัศนะของตนเองเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและประสบการณ์อันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาตนเองและสังคม รวมทั้งการเจรจาต่อรองเพื่อขจัดและลดปัญหาความขัดแย้งต่าง ๆ การเลือกรับหรือไม่รับข้อมูลข่าวสารด้วยหลักเหตุผลและความถูกต้อง ตลอดจนการเลือกใช้วิธีการสื่อสาร ที่มีประสิทธิภาพโดยคำนึงถึงผลกระทบที่มีต่อตนเองและสังคม

๒. ความสามารถในการคิด เป็นความสามารถในการคิดวิเคราะห์ การคิดสังเคราะห์ การคิดอย่างสร้างสรรค์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการคิดเป็นระบบ เพื่อนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้หรือสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับตนเองและสังคมได้อย่างเหมาะสม

๓. ความสามารถในการแก้ปัญหา เป็นความสามารถในการแก้ปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ที่เผชิญได้อย่างถูกต้องเหมาะสมบนพื้นฐานของหลักเหตุผล คุณธรรมและข้อมูลสารสนเทศ เข้าใจความสัมพันธ์และการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ต่าง ๆ ในสังคม แสวงหาความรู้ ประยุกต์ความรู้มาใช้ในการป้องกันและแก้ไขปัญหา และมีการตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพโดยคำนึงถึงผลกระทบที่เกิดขึ้น ต่อตนเอง สังคมและสิ่งแวดล้อม

๔. ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต เป็นความสามารถในการนำกระบวนการต่าง ๆ ไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง การทำงาน และการอยู่ร่วมกันในสังคม ด้วยการสร้างเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคล การจัดการปัญหาและความขัดแย้งต่าง ๆ อย่างเหมาะสม การปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและสภาพแวดล้อม และการรู้จักหลีกเลี่ยงพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ที่ส่งผลกระทบต่อตนเองและผู้อื่น

กระบวนการทางเทคโนโลยี เพื่อการพัฒนาตนเองและสังคม ในด้านการเรียนรู้ การสื่อสาร การทำงาน การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ถูกต้อง เหมาะสม และมีคุณธรรม

คุณลักษณะอันพึงประสงค์

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข ในฐานะเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ดังนี้

๑. รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์
๒. ซื่อสัตย์สุจริต
๓. มีวินัย

๔. ใฝ่เรียนรู้
๕. อยู่อย่างพอเพียง
๖. มุ่งมั่นในการทำงาน
๗. รักความเป็นไทย
๘. มีจิตสาธารณะ

คุณลักษณะผู้เรียนในศตวรรษที่ ๒๑

หลักสูตรโรงเรียนมาตรฐานสากลมุ่งพัฒนาผู้เรียนในฐานะพลเมืองไทยและพลโลก โดยมุ่งหวังให้คุณภาพผู้เรียนมีความสัมพันธ์สอดคล้องและส่งเสริมต่อยอดผู้เรียนให้มีศักยภาพเป็นพลโลก ดังนี้

๑. ใฝ่รู้ใฝ่เรียน
๒. มีภูมิรู้
๓. รู้จักใช้วิจารณญาณ
๔. เป็นนักคิด
๕. สามารถสื่อสารได้
๖. มีระเบียบวินัย
๗. ใจกว้าง
๘. รอบคอบ
๙. กล้าตัดสินใจ
๑๐. ยุติธรรม

คุณภาพผู้เรียนมีศักยภาพพลโลก

๑. เป็นเลิศวิชาการ (Smart)
๒. สื่อสารสองภาษา (Communicator)
๓. ล้ำหน้าความคิด (Thinker)
๔. ผลิตงานอย่างสร้างสรรค์ (Innovator)
๕. ร่วมกันรับผิดชอบต่อสังคมโลก (Global Awareness)

ดังนั้นการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนเปิดพิทยาสรรค์ จึงมุ่งสะท้อนคุณภาพของผู้เรียนต่อยอดจากสมรรถนะและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ เพื่อเสริมสร้างผู้เรียนให้มีศักยภาพเป็นพลโลก สรุปลำดับดังตาราง

คุณลักษณะอันพึงประสงค์	สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน	คุณลักษณะผู้เรียนในศตวรรษ ๒๑	คุณภาพผู้เรียนโรงเรียนมาตรฐานสากล
๑. รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ๒. ซื่อสัตย์สุจริต ๓. มีวินัย ๔. ใฝ่เรียนรู้ ๕. อยู่อย่างพอเพียง ๖. มุ่งมั่นในการทำงาน ๗. รักความเป็นไทย ๘. มีจิตสาธารณะ	๑. ความสามารถในการสื่อสาร ๒. ความสามารถในการคิด ๓. ความสามารถในการแก้ปัญหา ๔. ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต ๕. ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี	๑. ใฝ่รู้ใฝ่เรียน ๒. มีภูมิรู้ ๓. รู้จักใช้วิจารณ์ญาณ ๔. เป็นนักคิด ๕. สามารถสื่อสารได้ ๖. มีระเบียบวินัย ๗. ใจกว้าง ๘. รอบคอบ ๙. กล้าตัดสินใจ ๑๐. ยุติธรรม	๑. เป็นเลิศทางวิชาการ ๒. สื่อสารสองภาษา ๓. ถ้าหน้าทางความคิด ๔. ผลงานอย่างสร้างสรรค์ ๕. ร่วมกันรับผิดชอบต่อสังคมโลก

ค่านิยมหลักของคนไทย ๑๒ ประการ ตามนโยบายของ คสช.

๑. มีความรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์
๒. ซื่อสัตย์ เสียสละ อดทน มีอุดมการณ์ในสิ่งที่ดีงามเพื่อส่วนรวม
๓. กตัญญูต่อพ่อแม่ ผู้ปกครอง ครูบาอาจารย์
๔. ใฝ่หาความรู้ หมั่นศึกษาเล่าเรียน ทั้งทางตรงและทางอ้อม
๕. รักษาวัฒนธรรมประเพณีไทยอันงดงาม
๖. มีศีลธรรม รักษาความสัตย์ หวังดีต่อผู้อื่น เผื่อแผ่และแบ่งปัน
๗. เข้าใจเรียนรู้การเป็นประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขที่ถูกต้อง
๘. มีระเบียบวินัย เคารพกฎหมาย ผู้น้อยรู้จักการเคารพผู้ใหญ่
๙. มีสติรู้ตัว รู้คิด รู้ทำ รู้ปฏิบัติตามพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
๑๐. รู้จักดำรงตนอยู่โดยใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รู้จักอดออมไว้ใช้เมื่อยามมีไว้พอกินพอใช้จำเป็นถ้าเหลือก็แจกจ่ายจำหน่ายและพร้อมที่จะขยายกิจการ เมื่อมี ความพร้อม เมื่อมีภูมิคุ้มกันที่ดี
๑๑. มีความเข้มแข็งทั้งร่างกาย และจิตใจ ไม่ยอมแพ้ต่ออำนาจฝ่ายต่ำ หรือกิเลส มีความละอายต่อบาปตามหลักของศาสนา
๑๒. คำนึงถึงผลประโยชน์ของส่วนรวมและของชาติ มากกว่าผลประโยชน์ของตนเอง

มาตรฐานการเรียนรู้

การพัฒนาผู้เรียนให้เกิดความสมดุล ต้องคำนึงถึงหลักพัฒนาการทางสมองและพหุปัญญา หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงกำหนดให้ผู้เรียนเรียนรู้ ๘ กลุ่มสาระการเรียนรู้ ดังนี้

๑. ภาษาไทย
๒. คณิตศาสตร์
๓. วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
๔. สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
๕. สุขศึกษาและพลศึกษา
๖. ศิลปะ

๗. การงานอาชีพ

๘. ภาษาต่างประเทศ

ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ได้กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้เป็นเป้าหมายสำคัญของการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน มาตรฐานการเรียนรู้ระบุสิ่งที่ผู้เรียนพึงรู้ ปฏิบัติได้ มีคุณธรรมจริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์เมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน นอกจากนั้นมาตรฐานการเรียนรู้ยังเป็นกลไกสำคัญ ในการขับเคลื่อนพัฒนาการศึกษาทั้งระบบ เพราะมาตรฐานการเรียนรู้จะสะท้อนให้ทราบว่าต้องการอะไร จะสอนอย่างไร และประเมินอย่างไร รวมทั้งเป็นเครื่องมือในการตรวจสอบเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษาโดยใช้ระบบการประเมินคุณภาพภายในและการประเมินคุณภาพภายนอก ซึ่งรวมถึงการทดสอบระดับเขตพื้นที่การศึกษา และการทดสอบระดับชาติ ระบบการตรวจสอบเพื่อประกันคุณภาพดังกล่าวเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยสะท้อนภาพการจัดการศึกษาว่าสามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามที่มาตรฐานการเรียนรู้กำหนดเพียงใด

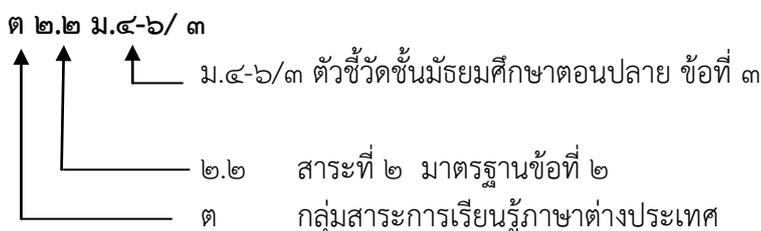
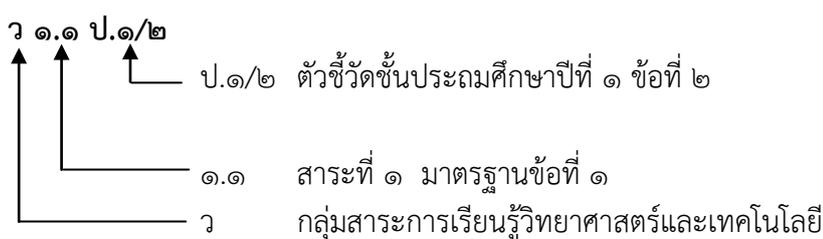
ตัวชี้วัด

ตัวชี้วัดระบุสิ่งที่นักเรียนพึงรู้และปฏิบัติได้ รวมทั้งคุณลักษณะของผู้เรียนในแต่ละระดับชั้น ซึ่งสะท้อนถึงมาตรฐานการเรียนรู้ มีความเฉพาะเจาะจงและมีความเป็นรูปธรรม นำไปใช้ ในการกำหนดเนื้อหา จัดทำหน่วยการเรียนรู้ จัดการเรียนการสอน และเป็นเกณฑ์สำคัญสำหรับการวัดประเมินผลเพื่อตรวจสอบคุณภาพผู้เรียน

๑. **ตัวชี้วัดชั้นปี** เป็นเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียนแต่ละชั้นปีในระดับการศึกษาภาคบังคับ (ประถมศึกษาปีที่ ๑- มัธยมศึกษาปีที่ ๓)

๒. **ตัวชี้วัดช่วงชั้น** เป็นเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (มัธยมศึกษาปีที่ ๔-๖)

หลักสูตรได้มีการกำหนดรหัสกำกับมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด เพื่อความเข้าใจและให้สื่อสารตรงกัน ตัวอย่าง ดังนี้

ความสัมพันธ์ของการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน

วิสัยทัศน์

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคน ซึ่งเป็นกำลังของชาติให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและเป็นพลโลก ยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีความรู้และทักษะพื้นฐาน รวมทั้งเจตคติ ที่จำเป็นต่อการศึกษาต่อ การประกอบอาชีพและการศึกษาตลอดชีวิต โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ บนพื้นฐานความเชื่อว่า ทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ

จุดหมาย

๑. มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัยและปฏิบัติตนตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
๒. มีความรู้อันเป็นสากลและมีความสามารถในการสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหา การใช้เทคโนโลยีและมทักษะชีวิต
๓. มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี มีสุขนิสัย และรักการออกกำลังกาย
๔. มีความรักชาติ มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ยึดมั่นในวิถีชีวิตและการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
๕. มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย การอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม มีจิตสาธารณะที่มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามในสังคม และอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข

สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน

๑. ความสามารถในการสื่อสาร
๒. ความสามารถในการคิด
๓. ความสามารถในการแก้ปัญหา
๔. ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต
๕. ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี

คุณลักษณะอันพึงประสงค์

๑. รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์
๒. ซื่อสัตย์สุจริต
๓. มีวินัย
๔. ใฝ่เรียนรู้
๕. อยู่อย่างพอเพียง
๖. มุ่งมั่นในการทำงาน
๗. รักความเป็นไทย
๘. มีจิตสาธารณะ

มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด ๘ กลุ่มสาระการเรียนรู้

๑. ภาษาไทย
๒. คณิตศาสตร์
๓. วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
๔. สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
๕. สุขศึกษาและพลศึกษา
๖. ศิลปะ
๗. การงานอาชีพ
๘. ภาษาต่างประเทศ

กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

๑. กิจกรรมแนะแนว
๒. กิจกรรมนักเรียน
๓. กิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์

วิสัยทัศน์ (Vision)

มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีความรู้คู่คุณธรรมจริยธรรม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ สามารถปรับตัวให้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมไทยและสังคมโลก เป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข น้อมนำศาสตร์พระราชาสืบสานภูมิปัญญาและวัฒนธรรมไทย และอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุข

พันธกิจ (Mission)

๑. พัฒนาการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมศักยภาพของผู้เรียนตามมาตรฐานการเรียนรู้และหลักสูตรสถานศึกษา
๒. พัฒนาผู้เรียนให้เกิดสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุขในฐานะเป็นพลเมืองไทยและพลโลก
๓. ปลุกฝังคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียนให้เป็นคนดีสู่สังคม สามารถที่จะพึ่งพาตนเองและปรับตัวให้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมไทยและสังคมโลก
๔. ปลุกฝังให้ผู้เรียนยึดมั่นในสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
๕. น้อมนำศาสตร์พระราชาสู่การปฏิบัติ สืบสานอนุรักษ์ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมไทย

เป้าประสงค์ (Goal)

๑. ครูมีการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมศักยภาพของผู้เรียนตามมาตรฐานการเรียนรู้และหลักสูตรสถานศึกษา
๒. ผู้เรียนมีสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข ในฐานะเป็นพลเมืองไทยและพลโลก
๓. ผู้เรียนมีคุณธรรมจริยธรรม เป็นคนดีสู่สังคม สามารถที่จะพึ่งพาตนเอง และปรับตัวให้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมไทยและสังคมโลก
๔. ผู้เรียนยึดมั่นในสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ปฏิบัติตนพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
๕. ผู้เรียนน้อมนำศาสตร์พระราชาสู่การปฏิบัติ สืบสานอนุรักษ์ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมไทย

ทำไมต้องเรียนสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

สังคมโลกมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วตลอดเวลา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ช่วยให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจ ว่ามนุษย์ดำรงชีวิตอย่างไร ทั้งในฐานะปัจเจกบุคคล และการอยู่ร่วมกันในสังคม การปรับตัวตามสภาพแวดล้อม การจัดการทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด นอกจากนี้ ยังช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจถึงการพัฒนา เปลี่ยนแปลงตามยุคสมัย กาลเวลา ตามเหตุปัจจัยต่างๆ ทำให้เกิดความเข้าใจในตนเอง และผู้อื่น มีความอดทน อดกลั้น ยอมรับในความแตกต่าง และมีคุณธรรม สามารถนำความรู้ไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิต เป็นพลเมืองดีของประเทศชาติ และสังคมโลก

เรียนรู้อะไรในสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมว่าด้วยการอยู่ร่วมกันในสังคม ที่มีความเชื่อมสัมพันธ์กัน และมีความแตกต่างกันอย่างหลากหลาย เพื่อช่วยให้สามารถปรับตนเองกับบริบทสภาพแวดล้อม เป็นพลเมืองดี มีความรับผิดชอบ มีความรู้ ทักษะ คุณธรรม และค่านิยมที่เหมาะสม โดยได้กำหนดสาระต่างๆไว้ ดังนี้

- **ศาสนา ศีลธรรมและจริยธรรม** แนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม หลักธรรมของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ การนำหลักธรรมคำสอนไปปฏิบัติในการพัฒนาตนเอง และการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข เป็นผู้กระทำความดี มีค่านิยมที่ดีงาม พัฒนาตนเองอยู่เสมอ รวมทั้งบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคมและส่วนรวม
- **หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิต** ระบบการเมืองการปกครองในสังคมปัจจุบัน การปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ลักษณะและความสำคัญ การเป็นพลเมืองดี ความแตกต่างและความหลากหลายทางวัฒนธรรม ค่านิยม ความเชื่อ ปลูกฝังค่านิยมด้านประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข สิทธิ หน้าที่ เสรีภาพการดำเนินชีวิตอย่างสันติสุขในสังคมไทยและสังคมโลก
- **เศรษฐศาสตร์** การผลิต การแจกจ่าย และการบริโภคสินค้าและบริการ การบริหารจัดการทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดอย่างมีประสิทธิภาพ การดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพ และการนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในชีวิตประจำวัน
- **ประวัติศาสตร์** เวลาและยุคสมัยทางประวัติศาสตร์ วิธีการทางประวัติศาสตร์ พัฒนาการของมนุษยชาติจากอดีตถึงปัจจุบัน ความสัมพันธ์และเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ต่างๆ ผลกระทบที่เกิดจากเหตุการณ์สำคัญในอดีต บุคคลสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงต่างๆในอดีต ความเป็นมาของชาติไทย วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย แหล่งอารยธรรมที่สำคัญของโลก
- **ภูมิศาสตร์** ลักษณะของโลกทางกายภาพ ลักษณะทางกายภาพ แหล่งทรัพยากร และภูมิอากาศของประเทศไทย และภูมิภาคต่างๆ ของโลก การใช้แผนที่และเครื่องมือทางภูมิศาสตร์ ความสัมพันธ์กันของสิ่งต่างๆ ในระบบธรรมชาติ ความสัมพันธ์ของมนุษย์กับสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ และสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น การนำเสนอข้อมูลภูมิสารสนเทศ การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

สาระและมาตรฐานการเรียนรู้

สาระที่ ๑ ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม

- มาตรฐาน ส ๑.๑ รู้ และเข้าใจประวัติ ความสำคัญ ศาสนา หลักธรรมของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือและศาสนาอื่น มีศรัทธาที่ถูกต้อง ยึดมั่น และปฏิบัติตามหลักธรรม เพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข
- มาตรฐาน ส ๑.๒ เข้าใจ ตระหนักและปฏิบัติตนเป็นศาสนิกชนที่ดี และธำรงรักษาพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ

สาระที่ ๒ หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม

- มาตรฐาน ส ๒.๑ เข้าใจและปฏิบัติตนตามหน้าที่ของการเป็นพลเมืองดี มีค่านิยมที่ดีงาม และธำรงรักษาประเพณีและวัฒนธรรมไทย ดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมไทย และ สังคมโลกอย่างสันติสุข

มาตรฐาน ส ๒.๒ เข้าใจระบบการเมืองการปกครองในสังคมปัจจุบัน ยึดมั่น ศรัทธาและธำรงรักษาไว้ ซึ่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

สาระที่ ๓ เศรษฐศาสตร์

มาตรฐาน ส.๓.๑ เข้าใจและสามารถบริหารจัดการทรัพยากรในการผลิตและการบริโภคการใช้ ทรัพยากรที่มีอยู่จำกัดได้อย่างมีประสิทธิภาพและคุ้มค่า รวมทั้งเข้าใจ หลักการของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อการดำรงชีวิตอย่างมีดุลยภาพ

มาตรฐาน ส.๓.๒ เข้าใจระบบ และสถาบันทางเศรษฐกิจต่าง ๆ ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ และความจำเป็นของการร่วมมือกันทางเศรษฐกิจในสังคมโลก

สาระที่ ๔ ประวัติศาสตร์

มาตรฐาน ส ๔.๑ เข้าใจความหมาย ความสำคัญของเวลาและยุคสมัยทางประวัติศาสตร์ สามารถใช้ วิธีการทางประวัติศาสตร์มาวิเคราะห์เหตุการณ์ต่างๆ อย่างเป็นระบบ

มาตรฐาน ส ๔.๒ เข้าใจพัฒนาการของมนุษยชาติจากอดีตจนถึงปัจจุบัน ในด้านความสัมพันธ์และการ เปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์อย่างต่อเนื่อง ตระหนักถึงความสำคัญและสามารถ วิเคราะห์ผลกระทบที่เกิดขึ้น

มาตรฐาน ส ๔.๓ เข้าใจความเป็นมาของชาติไทย วัฒนธรรม ภูมิปัญญาไทย มีความรัก ความภูมิใจ และธำรงความเป็นไทย

สาระที่ 5 ภูมิศาสตร์

มาตรฐาน ส 5.1 เข้าใจลักษณะของโลกทางกายภาพ และความสัมพันธ์ของสรรพสิ่งซึ่งมีผลต่อกัน ในระบบของธรรมชาติ ใช้แผนที่และเครื่องมือทางภูมิศาสตร์ ในการค้นหาวิเคราะห์ และสรุปข้อมูลภูมิสารสนเทศอย่างมีประสิทธิภาพ

มาตรฐาน ส ๕.๒ เข้าใจปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่ก่อให้เกิด การสร้างสรรค์วิถีการดำเนินชีวิต มีจิตสำนึก และมีส่วนร่วมในการจัดการ ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

คุณภาพผู้เรียน

จบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖

- ได้เรียนรู้และศึกษาความเป็นไปของโลกอย่างกว้างขวางและลึกซึ้งยิ่งขึ้น
- ได้รับการส่งเสริมสนับสนุนให้พัฒนาตนเองเป็นพลเมืองที่ดี มีคุณธรรม จริยธรรม ปฏิบัติตาม หลักธรรมของศาสนาที่ตนนับถือ รวมทั้งมีค่านิยมอันพึงประสงค์ สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นและอยู่ในสังคมได้ อย่างมีความสุข รวมทั้งมีศักยภาพเพื่อการศึกษาต่อในชั้นสูงตามความประสงค์ได้
- ได้เรียนรู้เรื่องภูมิปัญญาไทย ความภูมิใจในความเป็นไทย ประวัติศาสตร์ของชาติไทย ยึดมั่นในวิถีชีวิต และการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
- ได้รับการส่งเสริมให้มีนิสัยที่ดีในการบริโภค เลือกและตัดสินใจบริโภคได้อย่างเหมาะสม มีจิตสำนึก และมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ ประเพณีวัฒนธรรมไทย และสิ่งแวดล้อม มีความรักท้องถิ่นและ ประเทศชาติ มุ่งทำประโยชน์ และสร้างสิ่งที่ดีงามให้กับสังคม
- เป็นผู้มีความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนรู้ของตนเอง ชี้นำตนเองได้ และสามารถแสวงหา ความรู้จากแหล่งการเรียนรู้ต่างๆในสังคมได้ตลอดชีวิต

ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้รายวิชาพื้นฐาน

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๖๐) ตาม
หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑

ชั้น	ตัวชี้วัดทั้งหมด	ตัวชี้วัดระหว่างทาง	ตัวชี้วัดปลายทาง	หมายเหตุ
ม.๔	๔๔	๑๒	๓๒	
ม.๕	๑๒	๖	๖	
ม.๖	๒๒	๙	๑๓	
รวม	๗๘	๒๗	๕๑	

ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง

สาระที่ ๑ ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม

มาตรฐาน ส ๑.๑ รู้ และเข้าใจประวัติ ความสำคัญ ศาสดา หลักธรรมของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือและศาสนาอื่น มีศรัทธาที่ถูกต้อง ยึดมั่นและปฏิบัติตามหลักธรรม เพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

ชั้น	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
ม.๔-ม.๖	๑. วิเคราะห์สังคมชมพูทวีป และคติความเชื่อทางศาสนาสมัยก่อนพระพุทธเจ้า หรือสังคมสมัยของศาสนาที่ตนนับถือ	◆ ลักษณะของสังคมชมพูทวีป และคติความเชื่อทางศาสนาสมัยก่อนพระพุทธเจ้า
	๒. วิเคราะห์ พระพุทธเจ้าในฐานะเป็นมนุษย์ ผู้ฝึกตนได้อย่างสูงสุดในการตรัสรู้ การก่อตั้ง วิธีการสอนและการเผยแผ่พระพุทธศาสนา หรือวิเคราะห์ประวัติศาสดาที่ตนนับถือ ตามที่กำหนด	◆ พระพุทธเจ้าในฐานะเป็นมนุษย์ ผู้ฝึกตนได้อย่างสูงสุด (การตรัสรู้) ◆ การก่อตั้งพระพุทธศาสนา วิธีการสอนและการเผยแผ่พระพุทธศาสนาตามแนวพุทธจริยา
	๓. วิเคราะห์พุทธประวัติด้านการบริหาร และการธำรงรักษาศาสนา หรือ วิเคราะห์ประวัติศาสดาที่ตนนับถือ ตามที่กำหนด	◆ พุทธประวัติด้านการบริหารและการธำรงรักษาพระพุทธศาสนา
	๔. วิเคราะห์ข้อปฏิบัติทางสายกลางในพระพุทธศาสนา หรือแนวคิดของศาสนาที่ตนนับถือ ตามที่กำหนด	◆ พระพุทธศาสนามีทฤษฎีและวิธีการที่เป็นสากลและมีข้อปฏิบัติที่ยึดทางสายกลาง
	๕. วิเคราะห์การพัฒนาศรัทธา และปัญญาที่ถูกต้องในพระพุทธศาสนา หรือแนวคิดของศาสนาที่ตนนับถือ ตามที่กำหนด	◆ พระพุทธศาสนาเน้นการพัฒนาศรัทธาและปัญญาที่ถูกต้อง
	๖. วิเคราะห์ลักษณะประชาธิปไตยในพระพุทธศาสนา หรือแนวคิดของศาสนาที่ตนนับถือตามที่กำหนด	◆ ลักษณะประชาธิปไตยในพระพุทธศาสนา
	๗. วิเคราะห์หลักการของพระพุทธศาสนากับหลักวิทยาศาสตร์ หรือแนวคิดของศาสนาที่ตนนับถือ ตามที่กำหนด	◆ หลักการของพระพุทธศาสนากับหลักวิทยาศาสตร์ ◆ การคิดตามนัยแห่งพระพุทธศาสนาและการคิดแบบวิทยาศาสตร์
	๘. วิเคราะห์พระพุทธศาสนาว่า เป็นศาสตร์แห่งการศึกษาซึ่งเน้นความสัมพันธ์ของเหตุปัจจัยกับวิธีการแก้ปัญหา หรือแนวคิดของศาสนาที่ตนนับถือตามที่กำหนด	◆ พระพุทธศาสนาเป็นศาสตร์แห่งการศึกษา ◆ พระพุทธศาสนาเน้นความสัมพันธ์ของเหตุปัจจัยและวิธีการแก้ปัญหา

ชั้น	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
ม.๔-ม.๖	๑๐. วิเคราะห์พระพุทธศาสนาในการฝึกตนไม่ให้ประมาท มุ่งประโยชน์และสันติภาพบุคคล สังคมและโลก หรือแนวคิดของศาสนาที่ตนนับถือตามที่กำหนด	<ul style="list-style-type: none"> ◆ พระพุทธศาสนาฝึกตนไม่ให้ประมาท ◆ พระพุทธศาสนามุ่งประโยชน์สุขและสันติภาพแก่บุคคล สังคมและโลก
	๑๑. วิเคราะห์พระพุทธศาสนากับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและการพัฒนาประเทศแบบยั่งยืน หรือแนวคิดของศาสนาที่ตนนับถือตามที่กำหนด	<ul style="list-style-type: none"> ◆ พระพุทธศาสนากับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและการพัฒนาแบบยั่งยืน
	๑๒. วิเคราะห์ความสำคัญของพระพุทธศาสนาเกี่ยวกับการศึกษาที่สมบูรณ์ การเมืองและสันติภาพ หรือแนวคิดของศาสนาที่ตนนับถือตามที่กำหนด	<ul style="list-style-type: none"> ◆ ความสำคัญของพระพุทธศาสนากับการศึกษาที่สมบูรณ์ ◆ ความสำคัญของพระพุทธศาสนากับการเมือง ◆ ความสำคัญของพระพุทธศาสนากับสันติภาพ
	๑๓. วิเคราะห์หลักธรรมในกรอบ อริยสัจ ๔ หรือหลักคำสอนของศาสนา ที่ตนนับถือ	<ul style="list-style-type: none"> ➢ พระรัตนตรัย <ul style="list-style-type: none"> ◆ วิเคราะห์ความหมายและคุณค่าของพุทธะ ธรรมะ สังฆะ ➢ อริยสัจ ๔ <ul style="list-style-type: none"> ◆ ทุกข์ (ธรรมที่ควรรู้) <ul style="list-style-type: none"> ○ ชั้นธ ๕ <ul style="list-style-type: none"> - นามรูป - โลกธรรม ๘ - จิต, เจตสิก ◆ สมุทัย (ธรรมที่ควรละ) <ul style="list-style-type: none"> ○ หลักกรรม <ul style="list-style-type: none"> - นิยาม ๕ - กรรมนิยาม (กรรม ๑๒) - ธรรมนิยาม(ปฏิจจสมุปบาท) ○ วิตก ๓ ○ มิจฉาวณิขชา ๕ ○ นิวรณ์ ๕ ○ อุปาทาน ๔ ◆ นิโรธ (ธรรมที่ควรบรรลุ) <ul style="list-style-type: none"> ○ ภาวนา ๔

ชั้น	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
ม.๔-ม.๖		<ul style="list-style-type: none"> ○ วิมุตติ ๕ ○ นิพพาน ◆ มรรค (ธรรมที่ควรเจริญ) <ul style="list-style-type: none"> ○ พระสัทธรรม ๓ ○ ปัญญาวุฒิธรรม ๔ ○ พละ ๕ ○ อุบาสกธรรม ๕ ○ อปริหานิยธรรม ๗ ○ ปาปนิกรธรรม ๓ ○ ทิฏฐุจัมมิกัตถสังวัตตนิกธรรม ๔ ○ โภคอาทิยะ ๕ ○ อริยวัฑฒิ ๕ ○ อธิปไตย ๓ ○ สาราณียธรรม ๖ ○ ทศพิธราชธรรม ๑๐ ○ วิปัสสนาญาณ ๙ ○ มงคล ๓๘ <ul style="list-style-type: none"> - สงเคราะห์บุตร - สงเคราะห์ภรรยา - สันโดษ - ถูกโลกธรรมจิตไม่หวั่นไหว - จิตไม่เศร้าโศก - จิตไม่มัวหมอง - จิตเกษม - ความเพียรเพากิเลส - ประพฤติพรหมจรรย์ - เห็นอริยสัจ - บรรลุนิพพาน <p>➤ พุทธศาสนสุภาษิต</p> <ul style="list-style-type: none"> ◆ จิตตํ หนนํ สุขาวหํ จิตที่ฝึกดีแล้วนำสุขมาให้

ชั้น	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
ม.๕-ม.๖		<ul style="list-style-type: none"> ◆ นอจจาจจํ ปณชิตตา ทสสยนติ บ้นชิตย้อมไม่แสดงอาการขึ้น ๆ ลง ๆ ◆ นตถิ โลเก อนินทิตโต คนที่ไม่ถูกนินทา ไม่มีในโลก ◆ โกรธ ฆตวา สุขํ เสติ ฆ่าความโกรธได้ย่อมอยู่เป็นสุข ◆ ปฏริรูปการี จุรวา อุกุฐาตา วินทเต ธนํ คนขยันเอาการเอางาน กระทำ เหมาะสม ย่อมหาทรัพย์ได้ ◆ วายเมถว ปุริโส ยาว อตถสส นิปปทา เกิดเป็นคนควรจะพยายามจนกว่าจะ ประสบความสำเร็จ ◆ สนตภูฐี ปรมํ ธนํ ความสันโดษเป็นทรัพย์อย่างยิ่ง ◆ อินาทานํ ทุกขํ โลเก การเป็นหนี้เป็นทุกข์ในโลก ◆ ราชา มุขํ มนุสสานํ พระราชาก็เป็นประมุขของประชาชน ◆ สติ โลกสมิ ชาคโร สติเป็นเครื่องต้นในโลก ◆ นตถิ สนตปิรํ สุขํ สุขอื่นยิ่งกว่าความสงบไม่มี ◆ นิพพานํ ปรมํ สุขํ นิพพานเป็นสุขอย่างยิ่ง

ชั้น	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
ม.๔-ม.๖	๑๔. วิเคราะห์ข้อคิดและแบบอย่างการดำเนินชีวิตจากประวัติสาวก ชาดก เรื่องเล่า และศาสนิกชนตัวอย่าง ตามที่กำหนด	<p>➤ พุทธสาวก พุทธสาวิก</p> <ul style="list-style-type: none"> ◆ พระอัสสชิ ◆ พระกัศปโกตมีเถรี ◆ พระนางมัลลิกา ◆ หมอชีวก โกมารภัจ ◆ พระอนุรุทธะ ◆ พระองคุลิมาล ◆ พระธัมมทินนาเถรี ◆ จิตตคหบดี ◆ พระอานนท์ ◆ พระปฎาจาราเถรี ◆ จูฬสุภัททา ◆ สุมนมาลาการ <p>➤ ชาดก</p> <ul style="list-style-type: none"> ◆ เวสสันดรชาดก ◆ มโหสถชาดก ◆ มหาชนกชาดก <p>➤ ชาวพุทธตัวอย่าง</p> <ul style="list-style-type: none"> ◆ พระนาคเสน - พระยามิลินท์ ◆ สมเด็จพระวันรัต (เฮง เขมจารี) ◆ พระอาจารย์มั่น ภูริทตฺโต ◆ สุขีพิ ปุญญาภา ◆ สมเด็จพระนารายณ์มหาราช ◆ พระธรรมโกศาจารย์ (พุทธทาสภิกขุ) ◆ พระพรหมมิ่งคลาจารย์ (ปัญญานันทภิกขุ) ◆ ดร.เอ็มเบดการ์ ◆ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ◆ พระโพธิญาณเถร (ชา สุภทฺโท) ◆ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต) ◆ อนาคตาริก ธรรมปาละ

ชั้น	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
ม.๔-ม.๖	๑๕. วิเคราะห์คุณค่าและความสำคัญของการสังคายนา พระไตรปิฎก หรือคัมภีร์ของศาสนาที่ตนนับถือ และการเผยแผ่	<ul style="list-style-type: none"> ◆ วิธีการศึกษาและค้นคว้าพระไตรปิฎก และคัมภีร์ของศาสนาอื่น ๆ การสังคายนาและการเผยแผ่พระไตรปิฎก ◆ ความสำคัญและคุณค่าของพระไตรปิฎก
	๑๖. เชื่อมั่นต่อผลของการทำความดี ความชั่ว สามารถวิเคราะห์สถานการณ์ที่ต้องเผชิญ และตัดสินใจเลือกดำเนินการหรือปฏิบัติตนได้อย่างมีเหตุผลถูกต้องตามหลักธรรมจริยธรรม และกำหนดเป้าหมาย บทบาทการดำเนินชีวิตเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข และอยู่ร่วมกันเป็นชาติอย่างสมานฉันท์	<ul style="list-style-type: none"> ◆ ตัวอย่างผลที่เกิดจากการทำความดีความชั่ว ◆ โยนิโสมนสิการด้วยวิธีคิดแบบอริยสัจ ◆ หลักธรรมตามสาระการเรียนรู้ข้อ ๑๓
	๑๗. อธิบายประวัติศาสตร์ของศาสนาอื่นๆ โดยสังเขป	<ul style="list-style-type: none"> ◆ ประวัติพระพุทธเจ้า มุฮัมมัด พระเยซู
	๑๘. ตระหนักในคุณค่าและความสำคัญของค่านิยม จริยธรรมที่เป็นตัวกำหนดความเชื่อและพฤติกรรมที่แตกต่างกันของศาสนิกชนศาสนาต่างๆ เพื่อจัดความขัดแย้งและอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสันติสุข	<ul style="list-style-type: none"> ◆ คุณค่าและความสำคัญของค่านิยมและจริยธรรม ◆ การจัดความขัดแย้งเพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข
	๑๙. เห็นคุณค่า เชื่อมั่น และมุ่งมั่นพัฒนาชีวิตด้วยการพัฒนาจิตและพัฒนาการเรียนรู้ด้วยวิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการ หรือการพัฒนาจิตตามแนวทางของศาสนาที่ตนนับถือ	<ul style="list-style-type: none"> ◆ พัฒนาการเรียนรู้ด้วยวิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการ ๑๐ วิธี (เน้น วิธีคิดแบบแยกแยะส่วนประกอบ แบบสามัญลักษณะ แบบเป็นอยู่ในขณะปัจจุบัน และแบบวิภาษวาท) <ul style="list-style-type: none"> ๑) วิธีคิดแบบสืบสาวเหตุปัจจัย ๒) วิธีคิดแบบแยกแยะส่วนประกอบ ๓) วิธีคิดแบบสามัญลักษณะ ๔) วิธีคิดแบบอริยสัจ ๕) วิธีคิดแบบบรรณธรรมสัมพันธ์ ๖) วิธีคิดแบบคุณค่าแท้-คุณค่าเทียม ๗) วิธีคิดแบบคุณ-โทษ และทางออก ๘) วิธีคิดแบบอุปาย ปลูกเร้าคุณธรรม ๙) วิธีคิดแบบเป็นอยู่ในขณะปัจจุบัน ๑๐) วิธีคิดแบบวิภาษวาท

ชั้น	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
	๒๐. สวดมนต์ แผ่เมตตา และบริหารจิต และเจริญปัญญาตามหลักสติปัฏฐาน หรือตามแนวทางของศาสนาที่ตนนับถือ	<ul style="list-style-type: none"> ➢ สวดมนต์แปล และแผ่เมตตา รู้และเข้าใจวิธีปฏิบัติและประโยชน์ของการบริหารจิตและเจริญปัญญา <ul style="list-style-type: none"> ◆ ฝึกการบริหารจิตและเจริญปัญญาตามหลักสติปัฏฐาน ◆ นำวิธีการบริหารจิตและเจริญปัญญาไปใช้ในการพัฒนาการเรียนรู้ คุณภาพชีวิตและสังคม
	๒๑. วิเคราะห์หลักธรรมสำคัญในการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขของศาสนาอื่นๆ และชักชวน ส่งเสริม สนับสนุนให้บุคคลอื่นเห็นความสำคัญของการทำความดี ต่อกัน	<ul style="list-style-type: none"> ◆ หลักธรรมสำคัญในการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข <ul style="list-style-type: none"> ○ หลักธรรมในพระพุทธศาสนา เช่น สาราณียธรรม ๖ อธิปไตย ๓ มัจฉานมิชชา ๕ อริยวัฑฒิ ๕ โภคอาทิยะ ๕ ◆ คริสต์ศาสนา ได้แก่ บัญญัติ ๑๐ ประการ (เฉพาะที่เกี่ยวข้อง) ◆ ศาสนาอิสลาม ได้แก่ หลักจริยธรรม (เฉพาะที่เกี่ยวข้อง)
	๒๒. เสนอแนวทางการจัดกิจกรรม ความร่วมมือของทุกศาสนาในการแก้ปัญหาและพัฒนาสังคม	<ul style="list-style-type: none"> ◆ สภาพปัญหาในชุมชน และสังคม

สาระที่ ๑ ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม

มาตรฐาน ส ๑.๒ เข้าใจ ตระหนักและปฏิบัติตนเป็นศาสนิกชนที่ดี และดำรงรักษาพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ

ชั้น	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
ม.๔-ม.๖	๑. ปฏิบัติตนเป็นศาสนิกชนที่ดีต่อสาวก สมาชิกในครอบครัว และคนรอบข้าง	<ul style="list-style-type: none"> ➤ ปฏิบัติตนเป็นชาวพุทธที่ดีต่อพระภิกษุ <ul style="list-style-type: none"> ◆ การเข้าใจในกิจของพระภิกษุ เช่น การศึกษา การปฏิบัติธรรม และการเป็นนักบวชที่ดี ◆ คุณสมบัติทายกและปฏิคาหก ◆ หน้าที่และบทบาทของพระภิกษุ ในฐานะพระนักเทศก์ พระธรรมทูต พระธรรมจาริก พระวิทยากร พระวิปัสสนาจารย์ และพระนักพัฒนา ◆ การปกป้องคุ้มครอง ระพุทธศาสนาของพุทธบริษัทในสังคมไทย ◆ การปฏิบัติตนต่อพระภิกษุทางกาย วาจา และใจ ที่ประกอบด้วยเมตตา ◆ การปฏิสันถารที่เหมาะสมต่อพระภิกษุ ในโอกาสต่าง ๆ ➤ ปฏิบัติตนเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัวและสังคม <ul style="list-style-type: none"> ◆ การรักษาศีล ๘ ◆ การเข้าร่วมกิจกรรมและเป็นสมาชิกขององค์กรชาวพุทธ ◆ การเป็นชาวพุทธที่ดี ตามหลักทศเบ็องบน ในทศ ๖ ◆ การปฏิบัติตนที่เหมาะสมในฐานะผู้ปกครองและ ผู้อยู่ในปกครอง ตามหลักทศเบ็องล่าง ในทศ ๖ ◆ การปฏิสันถารตามหลักปฏิสันถาร ๒ ◆ หน้าที่และบทบาทของอุบาสก อุบาสิกาที่มีต่อสังคมไทยในปัจจุบัน

ชั้น	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
		<ul style="list-style-type: none"> ◆ การปฏิบัติตนเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ตามหลักทศเบ็องหลังในทศ ๖ ◆ การบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อครอบครัว ชุมชน ประเทศชาติ และโลก
	๒. ปฏิบัติตนถูกต้องตามศาสนพิธีพิธีกรรมตามหลักศาสนาที่ตนนับถือ	<ul style="list-style-type: none"> ➢ ประเภทของศาสนพิธีในพระพุทธศาสนา <ul style="list-style-type: none"> ◆ ศาสนพิธีเนื่องด้วยพุทธบัญญัติ เช่น พิธีแสดงตนเป็นพุทธมามกะ พิธีเวียนเทียน ถวายสังฆทาน ถวายผ้าอาบนํ้าฝน พิธีทอดกฐิน พิธีปวารณา เป็นต้น <ul style="list-style-type: none"> ◆ ศาสนพิธีที่นำพระพุทธศาสนาเข้าไปเกี่ยวเนื่อง เช่น การทำบุญเลี้ยงพระในโอกาสต่างๆ ➢ ความหมาย ความสำคัญ คติธรรมในพิธีกรรม บทสวดมนต์ของนักเรียนงานพิธี คุณค่าและประโยชน์ ➢ พิธีบรรพชาอุปสมบท คุณสมบัติของผู้ขอบรรพชาอุปสมบท เครื่องอัฐบริวาร ประโยชน์ของการบรรพชาอุปสมบท ➢ บุญพิธี ทานพิธี กุศลพิธี ➢ คุณค่าและประโยชน์ของศาสนพิธี
	๓. แสดงตนเป็นพุทธมามกะหรือ แสดงตนเป็นศาสนิกชนของศาสนาที่ตนนับถือ	<ul style="list-style-type: none"> ➢ การแสดงตนเป็นพุทธมามกะ <ul style="list-style-type: none"> ◆ ชั้นเตรียมการ ◆ ชั้นพิธีการ
	๔. วิเคราะห์หลักธรรม คติธรรมที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับวันสำคัญทางศาสนา และเทศกาลที่สำคัญ ของศาสนาที่ตนนับถือ และปฏิบัติตนได้ถูกต้อง	<ul style="list-style-type: none"> ◆ หลักธรรม/คติธรรมที่เกี่ยวข้องกับวันสำคัญ และเทศกาลที่สำคัญในพระพุทธศาสนาหรือศาสนาอื่น ◆ การปฏิบัติตนที่ถูกต้องในวันสำคัญ และเทศกาลที่สำคัญในพระพุทธศาสนาหรือศาสนาอื่น

ชั้น	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
	๕. สัมมนาและเสนอแนะแนวทางในการ ดำรงรักษาศาสนาที่ตนนับถือ อันส่งผลถึง การพัฒนาตน พัฒนาชาติและโลก	<ul style="list-style-type: none"> ◆ การปกป้อง ค้ำครอง อารังรักษา พระพุทธศาสนาของพุทธบริษัท ในสังคมไทย ◆ การปลุกจิตสำนึก และการมีส่วนร่วม ในสังคมพุทธ

สาระที่ ๒ หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม

มาตรฐาน ส ๒.๑ เข้าใจและปฏิบัติตนตามหน้าที่ของการเป็นพลเมืองดี มีค่านิยมที่ดีงามและดำรงรักษา
ประเพณีและวัฒนธรรมไทย ดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมไทยและสังคมโลกอย่างสันติสุข

ชั้น	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
ม.๔-ม.๖	๑. วิเคราะห์และปฏิบัติตนตามกฎหมายที่ เกี่ยวข้องกับตนเอง ครอบครัว ชุมชน ประเทศชาติ และสังคมโลก	<ul style="list-style-type: none"> ◆ กฎหมายพ่งเกี่ยวกับนิติกรรมสัญญา เช่น ซื้อขาย ขายฝาก เช่าทรัพย์ เช่าซื้อ กู้ยืม เงิน จำน่า จำนอง ◆ กฎหมายอาญา เช่น ความผิดเกี่ยวกับ ทรัพย์ความผิดเกี่ยวกับชีวิตและร่างกาย ◆ กฎหมายอื่นที่สำคัญ เช่น รัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทยฉบับปัจจุบัน กฎหมายการรับราชการทหาร กฎหมาย ภาษีอากร กฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค ◆ ข้อตกลงระหว่างประเทศ เช่น ปฏิญญา สากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน กฎหมาย มนุษยธรรมระหว่างประเทศ
	๒. วิเคราะห์ความสำคัญของโครงสร้าง ทางสังคม การขัดเกลาทางสังคม และ การเปลี่ยนแปลงทางสังคม	<ul style="list-style-type: none"> ◆ โครงสร้างทางสังคม <ul style="list-style-type: none"> - การจัดระเบียบทางสังคม - สถาบันทางสังคม ◆ การขัดเกลาทางสังคม ◆ การเปลี่ยนแปลงทางสังคม ◆ การแก้ปัญหาและแนวทางการพัฒนา ทางสังคม
	๓. ปฏิบัติตนและมีส่วนสนับสนุนให้ผู้อื่น ประพฤติปฏิบัติเพื่อเป็นพลเมืองดีของ ประเทศชาติ และสังคมโลก	<ul style="list-style-type: none"> ◆ คุณลักษณะพลเมืองดีของประเทศชาติ และสังคมโลก เช่น

ชั้น	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
		<ul style="list-style-type: none"> - เคารพกฎหมาย และกติกาสังคม - เคารพ สิทธิ เสรีภาพของตนเองและบุคคลอื่น - มีเหตุผล รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น - มีความรับผิดชอบต่อตนเอง สังคม ชุมชน ประเทศชาติและสังคม - เข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองการปกครอง - มีส่วนร่วมในการป้องกัน แก้ไขปัญหาเศรษฐกิจ สังคม การเมืองการปกครอง สิ่งแวดล้อม - มีคุณธรรมจริยธรรม ใช้เป็นหลักในการดำเนินชีวิต
	๔. ประเมินสถานการณ์สิทธิมนุษยชนในประเทศไทย และเสนอแนวทางพัฒนา	<ul style="list-style-type: none"> ◆ ความหมาย ความสำคัญ แนวคิดและหลักการของสิทธิมนุษยชน ◆ บทบาทขององค์กรระหว่างประเทศ ในเวทีโลกที่มีผลต่อประเทศไทย ◆ สาระสำคัญของปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ◆ บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับปัจจุบัน เกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน ◆ ปัญหาสิทธิมนุษยชนในประเทศ และแนวทางแก้ปัญหาและพัฒนา
	๕. วิเคราะห์ความจำเป็นที่ต้องมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงและอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยและเลือกรับวัฒนธรรมสากล	<ul style="list-style-type: none"> ◆ ความหมายและความสำคัญของวัฒนธรรม ◆ ลักษณะและ ความสำคัญของวัฒนธรรมไทยที่สำคัญ ◆ การปรับปรุงเปลี่ยนแปลงและอนุรักษ์วัฒนธรรมไทย ◆ แนวทางการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยที่ดีงาม ◆ วิธีการเลือกรับวัฒนธรรมสากล

มาตรฐาน ส ๒.๒ เข้าใจระบบการเมืองการปกครองในสังคมปัจจุบัน ยึดมั่น ศรัทธาและธำรงรักษาไว้ซึ่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

ชั้น	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
ม.๔-ม.๖	๑. วิเคราะห์ปัญหาการเมืองที่สำคัญในประเทศจากแหล่งข้อมูลต่างๆพร้อมทั้งเสนอแนวทางแก้ไข	<ul style="list-style-type: none"> ◆ ปัญหาการเมืองสำคัญที่เกิดขึ้นภายในประเทศ ◆ สถานการณ์การเมืองการปกครองของสังคมไทย ◆ สถานการณ์ของระบบการเมืองการปกครองที่มีผลต่อการดำเนินชีวิต
	๒. เสนอแนวทาง ทาการเมืองการปกครองที่นำไปสู่ความเข้าใจและการประสานประโยชน์ร่วมกันระหว่างประเทศ	<ul style="list-style-type: none"> ◆ การประสานประโยชน์ร่วมกันระหว่างประเทศเช่นการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับประเทศต่างๆ ◆ การแลกเปลี่ยนเพื่อช่วยเหลือและส่งเสริมด้านวัฒนธรรม การศึกษา เศรษฐกิจ สังคม
	๓. วิเคราะห์ความสำคัญและความจำเป็นที่ต้องการธำรงรักษาไว้ซึ่งการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข	<ul style="list-style-type: none"> ◆ การปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข <ul style="list-style-type: none"> - รูปแบบของรัฐ - ฐานะและพระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์
	๔. เสนอแนวทางและการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ	<ul style="list-style-type: none"> ◆ การตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับปัจจุบัน ที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เช่น การตรวจสอบโดยองค์กรอิสระ การตรวจสอบโดยประชาชน

สาระที่ ๓ เศรษฐศาสตร์

มาตรฐาน ส ๓.๑ เข้าใจและสามารถบริหารจัดการทรัพยากรในการผลิตและการบริโภค การใช้ทรัพยากร

ที่มีอยู่จำกัดได้อย่างมีประสิทธิภาพและคุ้มค่า รวมทั้งเข้าใจหลักการของเศรษฐกิจพอเพียง
เพื่อการดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพ

ชั้น	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
ม.๔-ม.๖	๑. อภิปรายการกำหนดราคาและค่าจ้างในระบบเศรษฐกิจ	<ul style="list-style-type: none"> ◆ ระบบเศรษฐกิจของโลกในปัจจุบัน ผลดีและผลเสียของระบบเศรษฐกิจแบบต่างๆ ◆ ตลาดและประเภทของตลาด ข้อดีและข้อเสียของตลาดประเภทต่าง ๆ ◆ การกำหนดราคาตามอุปสงค์ และอุปทาน การกำหนดราคาในเชิงกลยุทธ์ที่มีในสังคมไทย ◆ การกำหนดค่าจ้าง กฎหมายที่เกี่ยวข้องและอัตราค่าจ้างแรงงานในสังคมไทย ◆ บทบาทของรัฐในการแทรกแซงราคา และการควบคุมราคาเพื่อการแจกจ่าย และจัดสรรในทางเศรษฐกิจ
	๒. ตระหนักถึงความสำคัญของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่มีต่อเศรษฐกิจสังคมของประเทศ	<ul style="list-style-type: none"> ◆ การประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิตของตนเอง และครอบครัว ◆ การประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียงในภาคเกษตร อุตสาหกรรม การค้าและบริการ ◆ ปัญหาการพัฒนาประเทศที่ผ่านมา โดยการศึกษาวิเคราะห์แผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมฉบับที่ผ่านมา ◆ การพัฒนาประเทศที่นำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ ในการวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมฉบับปัจจุบัน
	๓. ตระหนักถึงความสำคัญของระบบสหกรณ์ในการพัฒนาเศรษฐกิจในระดับชุมชนและประเทศ	<ul style="list-style-type: none"> ◆ วิวัฒนาการของสหกรณ์ในประเทศไทย ◆ ความหมายความสำคัญ และหลักการของระบบสหกรณ์ ◆ ตัวอย่างและประเภทของสหกรณ์ในประเทศไทย ◆ ความสำคัญของระบบสหกรณ์ในการพัฒนาเศรษฐกิจในชุมชนและประเทศ
	๔. วิเคราะห์ปัญหาทางเศรษฐกิจในชุมชนและเสนอแนวทางแก้ไข	<ul style="list-style-type: none"> ◆ ปัญหาทางเศรษฐกิจในชุมชน ◆ แนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชน ◆ ตัวอย่างของการรวมกลุ่มที่ประสบความสำเร็จในการแก้ปัญหาทางเศรษฐกิจของชุมชน

สาระที่ ๓ เศรษฐศาสตร์

มาตรฐาน ส ๓.๒ เข้าใจระบบและสถาบันทางเศรษฐกิจต่าง ๆ ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจและความจำเป็นของการร่วมมือกันทางเศรษฐกิจในสังคมโลก

ชั้น	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
ม.๔-ม.๖	๑. อธิบายบทบาทของรัฐบาลด้านนโยบายการเงิน การคลังในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ	<ul style="list-style-type: none"> ◆ บทบาทของนโยบายการเงินและการคลังในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ ◆ บทบาทของนโยบายการเงินและการคลังของรัฐบาลในด้าน <ul style="list-style-type: none"> - การรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ - การสร้างการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ - การรักษาดุลการค้าระหว่างประเทศ - การแทรกแซงราคาและการควบคุมราคา ◆ รายรับและรายจ่ายของรัฐที่มีผลต่องบประมาณ หนี้สาธารณะ การพัฒนาทางเศรษฐกิจและคุณภาพชีวิตของประชาชน <ul style="list-style-type: none"> - นโยบายการเก็บภาษีประเภทต่าง ๆ และการใช้จ่ายของรัฐ - แนวทางการแก้ปัญหาการว่างงาน ◆ ความหมาย สาเหตุ และผลกระทบที่เกิดจากภาวะทางเศรษฐกิจ เช่น เงินเฟ้อ เงินฝืด ◆ ตัวชี้วัดความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ เช่น GDP , GNP รายได้เฉลี่ยต่อบุคคล ◆ แนวทางการแก้ปัญหาของนโยบายการเงิน การคลัง
	๒. วิเคราะห์ผลกระทบของการเปิดเสรีทางเศรษฐกิจในยุคโลกาภิวัตน์ที่มีผลต่อสังคมไทย	<ul style="list-style-type: none"> ◆ วิวัฒนาการของการเปิดเสรีทางเศรษฐกิจในยุคโลกาภิวัตน์ของไทย ◆ ปัจจัยทางเศรษฐกิจที่มีผลต่อการเปิดเสรีทางเศรษฐกิจของประเทศ

ชั้น	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
		<ul style="list-style-type: none"> ◆ ผลกระทบของการเปิดเสรีทางเศรษฐกิจของประเทศที่มีต่อภาคการเกษตร ภาคอุตสาหกรรม ภาคการค้าและบริการ ◆ การค้าและการลงทุนระหว่างประเทศ ◆ บทบาทขององค์การระหว่างประเทศในเวทีการเงินโลกที่มีผลกับประเทศไทย
	<p>๓. วิเคราะห์ผลดี ผลเสียของความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศในรูปแบบต่าง ๆ</p>	<ul style="list-style-type: none"> ◆ แนวคิดพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับการค้าระหว่างประเทศ ◆ บทบาทขององค์การความร่วมมือทางเศรษฐกิจที่สำคัญในภูมิภาคต่าง ๆ ของโลก เช่น WTO , NAFTA , EU , IMF , ADB , OPEC , FTA , APEC ในระดับต่าง ๆ เขตสี่เหลี่ยมเศรษฐกิจ ◆ ปัจจัยต่าง ๆ ที่นำไปสู่การพึ่งพา การแข่งขัน การขัดแย้ง และการประสานประโยชน์ทางเศรษฐกิจ ◆ ตัวอย่างเหตุการณ์ที่นำไปสู่การพึ่งพาทางเศรษฐกิจ ◆ ผลกระทบจากการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศ ◆ ปัจจัยต่าง ๆ ที่นำไปสู่การพึ่งพา การแข่งขัน การขัดแย้ง และการประสานประโยชน์ทางเศรษฐกิจ วิธีการกีดกันทางการค้าในการค้าระหว่างประเทศ

สาระที่ ๔ ประวัติศาสตร์

มาตรฐาน ส ๔.๑ เข้าใจความหมาย ความสำคัญของเวลา และยุคสมัยทางประวัติศาสตร์ สามารถใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์มาวิเคราะห์เหตุการณ์ต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ

ชั้น	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
ม.๔ -ม.๖	๑. ตระหนักถึงความสำคัญของเวลาและยุคสมัยทางประวัติศาสตร์ที่แสดงถึงการเปลี่ยนแปลงของมนุษยชาติ	<ul style="list-style-type: none"> ◆ เวลาและยุคสมัยทางประวัติศาสตร์ที่ปรากฏในหลักฐานทางประวัติศาสตร์ไทยและประวัติศาสตร์สากล ◆ ตัวอย่างเวลาและยุคสมัยทางประวัติศาสตร์ของสังคมมนุษย์ที่มีปรากฏในหลักฐานทางประวัติศาสตร์ (เชื่อมโยงกับ มฐ. ส ๔.๓) ◆ ความสำคัญของเวลาและยุคสมัยทางประวัติศาสตร์
	๒. สร้างองค์ความรู้ใหม่ทางประวัติศาสตร์โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์อย่างเป็นระบบ	<ul style="list-style-type: none"> ◆ ขั้นตอนของวิธีการทางประวัติศาสตร์ โดยนำเสนอตัวอย่างที่ละเอียดอย่างชัดเจน ◆ คุณค่าและประโยชน์ของวิธีการทางประวัติศาสตร์ที่มีต่อการศึกษาด้านประวัติศาสตร์ ◆ ผลการศึกษาหรือโครงการทางประวัติศาสตร์

มาตรฐาน ส ๔.๒ เข้าใจพัฒนาการของมนุษยชาติจากอดีตจนถึงปัจจุบัน ในด้านความสัมพันธ์และการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์อย่างต่อเนื่อง ตระหนักถึงความสำคัญและสามารถวิเคราะห์ผลกระทบที่เกิดขึ้น

ชั้น	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
ม.๔ -ม.๖	๑. วิเคราะห์อิทธิพลของอารยธรรมโบราณ และการติดต่อระหว่างโลกตะวันออกกับโลกตะวันตกที่มีผลต่อพัฒนาการและการเปลี่ยนแปลงของโลก	<ul style="list-style-type: none"> ◆ อารยธรรมของโลกยุคโบราณ ได้แก่ อารยธรรมลุ่มแม่น้ำไทกริส-ยูเฟรติส ไนล์ ฮวงโหสินธุ และอารยธรรมกรีก-โรมัน ◆ การติดต่อระหว่างโลกตะวันออกกับโลกตะวันตก และอิทธิพลทางวัฒนธรรมที่มีต่อกันและกัน
	๒. วิเคราะห์เหตุการณ์สำคัญต่างๆที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง เข้าสู่โลกสมัยปัจจุบัน	

ชั้น	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
ม.๔ -ม.๖		<ul style="list-style-type: none"> ◆ เหตุการณ์สำคัญต่างๆที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกในปัจจุบัน เช่นระบอบฟิวดัลส์ การฟื้นฟู ศิลปวิทยาการสงครามครูเสด การสำรวจทางทะเล การปฏิรูปศาสนา การปฏิวัติทางวิทยาศาสตร์ การปฏิวัติอุตสาหกรรม จักรวรรดินิยม ลัทธิชาตินิยม เป็นต้น
	๓. วิเคราะห์ผลกระทบของการขยายอิทธิพลของประเทศในยุโรปไปยังทวีปอเมริกา แอฟริกาและเอเชีย	<ul style="list-style-type: none"> ◆ การขยาย การล่าอาณานิคม และผลกระทบ ◆ ความร่วมมือ และความขัดแย้งของมนุษยชาติในโลก ในคริสต์ศตวรรษที่ ๒๐
	๔. วิเคราะห์สถานการณ์ของโลกในคริสต์ศตวรรษที่ ๒๑	<ul style="list-style-type: none"> ◆ สถานการณ์สำคัญของโลกในคริสต์ ศตวรรษที่ ๒๑ เช่น <ul style="list-style-type: none"> - เหตุการณ์ระเบิดตึก Worlo Trade Center (เวิลด์เทรด เซ็นเตอร์) ๑๑ กันยายน ๒๐๐๑ (Nine Eleven) - การขาดแคลนทรัพยากร - การก่อการร้ายและการต่อต้านการก่อการร้าย - ความขัดแย้งทางศาสนา

มาตรฐาน ส ๔.๓ เข้าใจความเป็นมาของชาติไทย วัฒนธรรม ภูมิปัญญาไทย มีความรัก ความภูมิใจและธำรงความเป็นไทย

ชั้น	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
ม.๔ -ม.๖	๑.วิเคราะห์ประเด็นสำคัญของประวัติศาสตร์ไทย	<ul style="list-style-type: none"> ◆ ประเด็นสำคัญของประวัติศาสตร์ไทย เช่นแนวคิดเกี่ยวกับความเป็นมาของชาติไทย อาณาจักรโบราณในดินแดนไทย และอิทธิพลที่มีต่อสังคมไทย ปัจจัยที่มีผลต่อการสถาปนาอาณาจักรไทยในช่วงเวลาต่างๆ สาเหตุและผลของการปฏิรูปการเมืองการปกครองบ้านเมือง การเลิกทาส เลิกไพร การเสด็จประพาสยุโรปและหัวเมืองสมัยรัชกาลที่ ๕แนวคิดประชาธิปไตยตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ ๖จนถึงการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ.๒๔๗๕สมัยรัชกาลที่ ๗ บทบาทของสตรีไทย
	๒. วิเคราะห์ความสำคัญของสถาบันพระมหากษัตริย์ต่อชาติไทย	
	๓. วิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งเสริมความสร้างสรรค์ภูมิปัญญาไทย และวัฒนธรรมไทย ซึ่งมีผลต่อสังคมไทยในยุคปัจจุบัน	

ชั้น	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
ม.๔ -ม.๖	๔. วิเคราะห์ผลงานของบุคคลสำคัญทั้งชาวไทยและต่างประเทศ ที่มีส่วนสร้างสรรค์วัฒนธรรมไทย และประวัติศาสตร์ไทย	<ul style="list-style-type: none"> ◆ บทบาทของสถาบันพระมหากษัตริย์ในการพัฒนาชาติไทยในด้านต่างๆ เช่น การป้องกันและรักษาเอกราชของชาติ การสร้างสรรค์วัฒนธรรมไทย ◆ อิทธิพลของวัฒนธรรมตะวันตก และตะวันออกที่มีต่อสังคมไทย ◆ ผลงานของบุคคลสำคัญทั้งชาวไทยและต่างประเทศ ที่มีส่วนสร้างสรรค์ วัฒนธรรมไทย และประวัติศาสตร์ไทยเช่น <ul style="list-style-type: none"> - พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย <ul style="list-style-type: none"> - พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว - พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว - สมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรมพระยาวชิรญาณวโรรส - พระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมหลวงวงษาธิราชสนิท <ul style="list-style-type: none"> - สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระยาযานนริศรานุวัตติวงศ์ - สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระยาดำรงราชานุภาพ <ul style="list-style-type: none"> - หม่อมราโชทัย หม่อมราชวงศ์กระต่าย อิศรางกูร <ul style="list-style-type: none"> - สมเด็จพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์ (ช่วง บุนนาค) <ul style="list-style-type: none"> - บาทหลวงปา เลอแก้วซ์ - พระยากัลยาณไมตรี (Dr. Francis B. Sayre ดร.ฟรานซิส บี แซร์ - ศาสตราจารย์ศิลป์ พีระศรี - พระยารัษฎานุประดิษฐ์มหิศรภักดี (คอซิมบี๊ ณ ระนอง)

ชั้น	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
ม.๔ -ม.๖		<ul style="list-style-type: none"> ◆ ปัจจัยที่ส่งเสริมความสร้างสรรค์ภูมิปัญญาไทย และวัฒนธรรมไทย ซึ่งมีผลต่อสังคมไทยในยุคปัจจุบันเช่น <ul style="list-style-type: none"> - พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช - สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถ - สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอเจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนากรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์
	๕. วางแผนกำหนดแนวทางและการมีส่วนร่วมการอนุรักษ์ภูมิปัญญาไทยและวัฒนธรรมไทย	<ul style="list-style-type: none"> ◆ สภาพแวดล้อมที่มีผลต่อการสร้างสรรค์ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมไทย ◆ วิถีชีวิตของคนไทยในสมัยต่างๆ ◆ การสืบทอดและเปลี่ยนแปลงของวัฒนธรรมไทย ◆ แนวทางการอนุรักษ์ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมไทยและการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ ◆ วิธีการมีส่วนร่วมอนุรักษ์ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมไทย

สาระที่ ๕ ภูมิศาสตร์

มาตรฐาน ส ๕.๑ เข้าใจลักษณะของโลกทางกายภาพ และความสัมพันธ์ของสรรพสิ่งซึ่งมีผลต่อกันในระบบของธรรมชาติ ใช้แผนที่และเครื่องมือทางภูมิศาสตร์ในการค้นหา วิเคราะห์ และสรุปข้อมูลภูมิสารสนเทศอย่างมีประสิทธิภาพ

ชั้น	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
ม.๔ - ม.๖	๑. วิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงทางกายภาพของพื้นที่ในประเทศไทยและภูมิภาคต่างๆของโลกซึ่งได้รับอิทธิพลจากปัจจัยทางภูมิศาสตร์	<ul style="list-style-type: none"> ◆ การเปลี่ยนแปลงของพื้นที่ซึ่งได้รับอิทธิพลจากปัจจัยทางภูมิศาสตร์ ในประเทศไทยและทวีปต่าง ๆ เช่น การเคลื่อนตัวของแผ่นเปลือกโลก
	๒. วิเคราะห์อิทธิพลของสภาพภูมิศาสตร์ ซึ่งทำให้เกิดปัญหาทางกายภาพหรือภัยพิบัติทางธรรมชาติในประเทศไทยและภูมิภาคต่าง ๆ ของโลก	<ul style="list-style-type: none"> ◆ ปัญหาทางกายภาพหรือภัยพิบัติทางธรรมชาติในประเทศไทยและภูมิภาคต่าง ๆ ของโลก ◆ การเปลี่ยนแปลงลักษณะทางกายภาพในส่วนต่าง ๆ ของ โลก ◆ การเกิดภูมิสังคมใหม่ของโลก

ชั้น	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
ม.๔ – ม.๖	๓. ใช้แผนที่และเครื่องมือทางภูมิศาสตร์ในการค้นหา วิเคราะห์ และสรุปข้อมูลตามกระบวนการทางภูมิศาสตร์และนำภูมิสารสนเทศมาใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน	<ul style="list-style-type: none"> ◆ เครื่องมือทางภูมิศาสตร์ ให้ข้อมูลและข่าวสารภูมิลักษณะ ภูมิอากาศและภูมิสังคมของไทยและภูมิภาคต่างๆทั่วโลก

มาตรฐาน ส ๕.๒ เข้าใจปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่ก่อให้เกิด การสร้างสรรค์วิธีการดำเนินชีวิต มีจิตสำนึกและมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากร และสิ่งแวดล้อม เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

ชั้น	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
ม.๔ – ม.๖	๑. วิเคราะห์ปฏิสัมพันธ์ระหว่างสิ่งแวดล้อมทางกายภาพกับกิจกรรมของมนุษย์ในการสร้างสรรค์วิถีการดำเนินชีวิตของท้องถิ่นทั้งในประเทศไทยและภูมิภาคต่างๆของโลกและเห็นความสำคัญของสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์	<ul style="list-style-type: none"> ◆ การใช้ประโยชน์จากสิ่งแวดล้อมในการสร้างสรรค์วัฒนธรรมอันเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่นทั้งในประเทศไทยและโลก
	๒. วิเคราะห์สถานการณ์ สาเหตุและผลกระทบของการเปลี่ยนแปลง ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของประเทศไทยและภูมิภาคต่างๆของโลก	<ul style="list-style-type: none"> ◆ สถานการณ์การเปลี่ยนแปลงลักษณะทางกายภาพในส่วนต่างๆของโลกที่มีต่อการเกิดภูมิสังคมใหม่ๆในโลก ◆ วิฤตการณ์ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของประเทศไทยและโลก
	๓. ระบุมาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหา กฎหมายและนโยบายด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม บทบาทขององค์การที่เกี่ยวข้องและการประสานความร่วมมือทั้งในประเทศและระหว่างประเทศ	<ul style="list-style-type: none"> ◆ มาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในประเทศและนอกประเทศ ◆ บทบาทขององค์การและการประสานความร่วมมือทั้งในประเทศและนอกประเทศ กฎหมายสิ่งแวดล้อม การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ◆ การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในภูมิภาคต่าง ๆ ของโลก
	๔. วิเคราะห์แนวทางและมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน	<ul style="list-style-type: none"> ◆ การแก้ปัญหาและการดำเนินชีวิตตามแนวทางการอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

ส่วนที่ ๒

โครงสร้างเวลาเรียน
โครงสร้างรายวิชา

โครงสร้างเวลาเรียนหลักสูตรโรงเรียนเบ็ญทิพยาสรรค์ พุทธศักราช ๒๕๖๗
ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑
(ปรับปรุงพุทธศักราช ๒๕๖๐)

กลุ่มสาระการเรียนรู้/กิจกรรม	เวลาเรียน			
	ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น			ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย
	ม.๑	ม.๒	ม.๓	ม.๔-๖
● กลุ่มสาระการเรียนรู้				
ภาษาไทย	๑๒๐ (๓ นก.)	๑๒๐ (๓ นก.)	๑๒๐ (๓ นก.)	๒๔๐ (๖ นก.)
คณิตศาสตร์	๑๒๐ (๓ นก.)	๑๒๐ (๓ นก.)	๑๒๐ (๓ นก.)	๒๔๐ (๖ นก.)
วิทยาศาสตร์	๑๖๐ (๔ นก.)	๑๖๐ (๔ นก.)	๑๖๐ (๔ นก.)	๓๒๐ (๗.๕ นก.)
สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม	๑๖๐ (๔ นก.)	๑๖๐ (๔ นก.)	๑๖๐ (๔ นก.)	๓๒๐ (๘ นก.)
○ ประวัติศาสตร์	๔๐ (๑ นก.)	๔๐ (๑ นก.)	๔๐ (๑ นก.)	๘๐ (๒ นก.)
○ ศาสนาศิลปวัฒนธรรม จริยธรรม	๑๒๐ (๓ นก.)	๑๒๐ (๓ นก.)	๑๒๐ (๓ นก.)	๒๔๐ (๖ นก.)
○ หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม				
○ เศรษฐศาสตร์				
○ ภูมิศาสตร์				
สุขศึกษาและพลศึกษา	๘๐ (๒ นก.)	๘๐ (๒ นก.)	๘๐ (๒ นก.)	๑๒๐ (๓.๐ นก.)
ศิลปะ	๘๐ (๒ นก.)	๘๐ (๒ นก.)	๘๐ (๒ นก.)	๑๐๐ (๓.๐ นก.)
การทำงานอาชีพ	๖๐ (๑ นก.)	๖๐ (๑ นก.)	๖๐ (๑ นก.)	๑๐๐ (๒.๐ นก.)
ภาษาต่างประเทศ	๑๒๐ (๓ นก.)	๑๒๐ (๓ นก.)	๑๒๐ (๓ นก.)	๒๔๐ (๖ นก.)
รวมเวลาเรียน (พื้นฐาน)	๘๘๐ (๒๒ นก.)	๘๘๐ (๒๒ นก.)	๘๘๐ (๒๒ นก.)	๑๖๔๐ (๔๑ นก.)
● รายวิชาเพิ่มเติม	ปีละไม่เกิน ๒๐๐ ชั่วโมง(๕ นก.)			ไม่น้อยกว่า ๑,๖๐๐ ชั่วโมง (๔๐ นก.)
● กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน				
○ กิจกรรมแนะแนว	๑๒๐	๑๒๐	๑๒๐	๓๖๐
○ กิจกรรมนักเรียน - ลูกเสือยุวกาชาด - ชุมนุม				
○ กิจกรรมเพื่อสังคมและ สาธารณประโยชน์				
รวมเวลากิจกรรมพัฒนาผู้เรียน	๑๒๐	๑๒๐	๑๒๐	๓๖๐
รวมเวลาเรียนทั้งหมด	ไม่น้อยกว่า ๑,๒๐๐ ชั่วโมง/ปี			รวม ๓ ปี ไม่น้อย กว่า ๓,๖๐๐ ชั่วโมง

โครงสร้างรายวิชากลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ เทอมที่ ๑

สาระพื้นฐาน

ส ๓๑๑๐๑ สังคมศึกษา เวลาเรียน ๔๐ ชั่วโมง/ภาคเรียน ๑.๐ หน่วยกิต

ส ๓๐๑๐๑ ประวัติศาสตร์ไทย ๑ เวลาเรียน ๔๐ ชั่วโมง/ภาคเรียน ๑.๐ หน่วยกิต

สาระเพิ่มเติม

ส ๓๐๒๔๑ การป้องกันการทุจริต ๑ เวลาเรียน ๒๐ ชั่วโมง/ภาคเรียน ๐.๕ หน่วยกิต

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ เทอมที่ ๒

สาระพื้นฐาน

ส ๓๑๑๐๒ สังคมศึกษา เวลาเรียน ๔๐ ชั่วโมง/ภาคเรียน ๑.๐ หน่วยกิต

สาระเพิ่มเติม

ส ๓๐๒๓๑ หน้าที่พลเมือง ๑ เวลาเรียน ๒๐ ชั่วโมง/ภาคเรียน ๐.๕ หน่วยกิต

ส ๓๐๒๔๒ การป้องกันการทุจริต ๒ เวลาเรียน ๒๐ ชั่วโมง/ภาคเรียน ๐.๕ หน่วยกิต

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ เทอมที่ ๑

สาระพื้นฐาน

ส ๓๒๑๐๑ สังคมศึกษา เวลาเรียน ๔๐ ชั่วโมง/ภาคเรียน ๑.๐ หน่วยกิต

สาระเพิ่มเติม

ส ๓๐๒๓๒ หน้าที่พลเมือง ๒ เวลาเรียน ๒๐ ชั่วโมง/ภาคเรียน ๐.๕ หน่วยกิต

ส ๓๒๒๐๙ อาเซียนศึกษา เวลาเรียน ๒๐ ชั่วโมง/ภาคเรียน ๐.๕ หน่วยกิต

ส ๓๒๒๐๓ กฎหมายที่ประชาชนควรรู้ เวลาเรียน ๔๐ ชั่วโมง/ภาคเรียน ๑.๐ หน่วยกิต

ส ๓๐๒๔๓ การป้องกันการทุจริต ๓ เวลาเรียน ๒๐ ชั่วโมง/ภาคเรียน ๐.๕ หน่วยกิต

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ เทอมที่ ๒

สาระพื้นฐาน

ส ๓๒๑๐๒ สังคมศึกษา เวลาเรียน ๔๐ ชั่วโมง/ภาคเรียน ๑.๐ หน่วยกิต

สาระเพิ่มเติม

ส ๓๐๒๓๓ หน้าที่พลเมือง ๓ เวลาเรียน ๒๐ ชั่วโมง/ภาคเรียน ๐.๕ หน่วยกิต

ส ๓๒๒๐๒ การเงินการคลังการธนาคาร เวลาเรียน ๔๐ ชั่วโมง/ภาคเรียน ๑.๐ หน่วยกิต

ส ๓๒๒๑๐ อาเซียนศึกษา เวลาเรียน ๒๐ ชั่วโมง/ภาคเรียน ๐.๕ หน่วยกิต

ส ๓๐๒๔๔ การป้องกันการทุจริต ๔ เวลาเรียน ๒๐ ชั่วโมง/ภาคเรียน ๐.๕ หน่วยกิต

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ เทอมที่ ๑

สาระพื้นฐาน

ส ๓๓๑๐๑ สังคมศึกษา เวลาเรียน ๔๐ ชั่วโมง/ภาคเรียน ๑.๐ หน่วยกิต

ส ๓๐๑๐๒ ประวัติศาสตร์สากล เวลาเรียน ๔๐ ชั่วโมง/ภาคเรียน ๑.๐ หน่วยกิต

สาระเพิ่มเติม

ส ๓๓๒๐๑ เศรษฐกิจพอเพียง เวลาเรียน ๔๐ ชั่วโมง/ภาคเรียน ๑.๐ หน่วยกิต

ส ๓๐๒๔๕ การป้องกันการทุจริต ๕ เวลาเรียน ๒๐ ชั่วโมง/ภาคเรียน ๐.๕ หน่วยกิต

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ เทอมที่ ๒

สาระพื้นฐาน

ส ๓๓๑๐๒ สังคมศึกษา เวลาเรียน ๔๐ ชั่วโมง/ภาคเรียน ๑.๐ หน่วยกิต

สาระเพิ่มเติม

ส ๓๐๒๓๔ หน้าที่พลเมือง ๔ เวลาเรียน ๒๐ ชั่วโมง/ภาคเรียน ๐.๕ หน่วยกิต

ส ๓๓๒๐๒ ภูมิปัญญาท้องถิ่น เวลาเรียน ๔๐ ชั่วโมง/ภาคเรียน ๑.๐ หน่วยกิต

ส ๓๐๒๔๖ การป้องกันการทุจริต ๖ เวลาเรียน ๒๐ ชั่วโมง/ภาคเรียน ๐.๕ หน่วยกิต

โครงสร้างรายวิชาพื้นฐาน

รหัสวิชา ส๓๑๑๐๑ ชื่อวิชา สังคมศึกษา (หน้าที่พลเมือง) กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษาฯ
 เวลา ๔๐ ชั่วโมง /สัปดาห์/ ภาคเรียน จำนวน ๑.๐ หน่วยกิต
 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ ภาคเรียนที่ ๑

ลำดับ ที่	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	มาตรฐานการ เรียนรู้/ตัวชี้วัด	เวลา (ชม.)	น้ำหนักคะแนน		
				ระหว่าง เรียน	กลาง ภาค	ปลาย ภาค
๑	กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ -สาระสำคัญของกฎหมายแพ่ง และพาณิชย์ การกระทำผิดทาง แพ่ง การรับโทษทางแพ่ง วิธี พิจารณาความแพ่ง	ส๒.๑ ม.๔-๖/๑ *ส ๒.๒ ม.๔-๖/๓	๒	๓	๓	-
๒	กฎหมายอาญา -สาระสำคัญของกฎหมายอาญา การกระทำผิดทางอาญา การรับ โทษทางอาญา วิธีพิจารณา ความอาญา	ส๒.๑ ม.๔-๖/๑ *ส ๒.๒ ม.๔-๖/๓	๒	๓	๒	-
๓	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักร ไทยพุทธศักราช ๒๕๖๐ -บทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่ง ราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๕๐ ที่เกี่ยวกับสิทธิ เสรีภาพ หน้าที่ ของบุคคล เป็นต้น	ส๒.๑ ม.๔-๖/๑ *ส ๒.๒ ม.๔-๖/๔	๒	๓	๒	-
๔	กฎหมายเบ็ดเตล็ด -กฎหมายการรับราชการทหาร -กฎหมายภาษีอากร -กฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค -ข้อตกลงระหว่างประเทศ สาระสำคัญของกฎหมายการรับ ราชการทหาร กฎหมายภาษี อากร กฎหมายคุ้มครอง ผู้บริโภค และข้อตกลงระหว่าง ประเทศ	ส๒.๑ ม.๔-๖/๑ *ส ๒.๒ ม.๔-๖/๓	๒	๓	๓	-
๕	โครงสร้างสังคมไทย โครงสร้างทางสังคม การจัด ระเบียบทางสังคมและสถาบัน ทางสังคม	ส๒.๑ ม.๔-๖/๒	๒	๓	๒	

ลำดับ ที่	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	มาตรฐานการ เรียนรู้/ตัวชี้วัด	เวลา (ชม.)	น้ำหนักคะแนน		
				ระหว่าง เรียน	กลาง ภาค	ปลาย ภาค
๖	การขีดเส้นทางสังคม การขีดเส้นทางสังคม ความหมาย กระบวนการขีดเส้นทางสังคม	ส๒.๑ ม.๔-๖/๒	๒	๓	๒	-
๗	การพัฒนาสังคม การเปลี่ยนแปลงทางสังคม การ แก้ปัญหาและการพัฒนาทางสังคม	ส๒.๑ ม.๔-๖/๒	๒	๓	๒	-
๘	คุณลักษณะพลเมืองดีของชาติ และสังคมโลก คุณลักษณะพลเมืองดีของประเทศ และสังคมโลก เช่น มีเหตุผลรับฟัง ความคิดเห็นของผู้อื่น มีคุณธรรม จริยธรรมในการดำเนินชีวิต	*ส ๒.๒ ม.๔-๖/๓	๒	๓	๒	-
๙	ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิ มนุษยชน ความหมาย ความสำคัญ แนวคิด และหลักการของสิทธิมนุษยชน ปัญหาสิทธิมนุษยชน แนวทาง แก้ปัญหาและพัฒนา	ส๒.๑ ม.๔-๖/๔ *ส ๒.๑ ม.๔-๖/๓	๒	๓	๒	-
๑๐	ระบอบการปกครองไทย การปกครองของไทยเป็นการ ปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมี พระมหากษัตริย์ทรงเป็นพระ ประมุข	ส๒.๒ ม.๔-๖/๑, /๒ *ส ๒.๒ ม.๔-๖/๓	๒	๓	-	๓
๑๑	ปัญหาการเมืองการปกครองไทย คนไทยยังขาดจิตสำนึกในความเป็น ประชาธิปไตยเนื่องจากถูกรอบงำ โดยระบอบศักดินาสวามิภักดิ์ และ ระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มา เป็นเวลานาน จึงต้องมีการพัฒนา ประชาธิปไตยในประเทศไทย	ส๒.๒ ม.๔-๖/๒ *ส ๒.๒ ม.๔-๖/๓	๒	๓	-	๓
๑๒	การตรวจสอบอำนาจรัฐ การคอร์ปชั่นและการบริหารการใช้ อำนาจรัฐไม่ยึดหลักธรรมาภิบาล จึงต้องมีการตรวจสอบการใช้ อำนาจรัฐตามบทบัญญัติแห่ง รัฐธรรมนูญ	*ส๒.๒ ม.๔-๖/๔	๒	๓	-	๔

ลำดับ ที่	ชื่อหน่วยการเรียน	มาตรฐานการเรียนรู้/ ตัวชี้วัด	เวลา (ชม.)	น้ำหนักคะแนน		
				ระหว่าง เรียน	กลาง ภาค	ปลาย ภาค
๑๓	การสานประโยชน์ระหว่างประเทศ องค์การความร่วมมือระหว่างประเทศ และบทบาทที่มีต่อการพัฒนาใน ระดับพหุภาคี	*ส๒.๒ ม.๔-๖/๓, /๔	๒	๓	-	๔
๑๔	วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย ความหมายของวัฒนธรรมไทยและ ภูมิปัญญาไทย	*ส ๒.๑ ม.๔-๖/๓	๒	๓	-	๔
๑๕	ปัจจัยที่ส่งเสริมและสร้างสรรค์ วัฒนธรรมไทยและภูมิปัญญาไทย สถาบันในสังคมไทยและสภาพ แวดล้อมมีส่วนส่งเสริมสร้าง สรรค์ วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย	ส๒.๑ ม.๔-๖/๔ *ส ๒.๑ ม.๔-๖/๕	๒	๓	-	๔
๑๖	การอนุรักษ์ภูมิปัญญาไทยและ วัฒนธรรมไทย วิธีการอนุรักษ์ภูมิปัญญาไทยและ วัฒนธรรมไทย	ส๒.๑ ม.๔-๖/๔ *ส ๒.๑ ม.๔-๖/๕	๒	๒	-	๔
๑๗	บทบาทของพระมหากษัตริย์และ พระบรมวงศานุวงศ์ที่มีต่อการ สร้างสรรค์วัฒนธรรม ภูมิปัญญา ไทย พระราชประวัติ และพระราช ดำริ ตลอดจนพระราชกรณียกิจ พระ กรณียกิจที่มีต่อการสร้างสรรค์ภูมิ ปัญญาและวัฒนธรรมไทย	ส๒.๑ ม.๔-๖/๔ *ส๒.๑ ม.๔-๖/๓, ๕	๑	๓	-	๔
ระหว่างภาค			๓๘	๕๐		
กลาง			๑		๒๐	
ปลาย			๑			๓๐
รวม			๔๐	๑๐๐		

*จุดประสงค์ปลายทาง

โครงสร้างรายวิชาพื้นฐาน

รหัสวิชา สท๑๑๐๑ ชื่อวิชา สังคมศึกษา(สารพระพุทธศาสนา) กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษาฯ
 เวลา ๔๐ ชั่วโมง / สัปดาห์/ภาคเรียน จำนวน ๑.๐ หน่วยกิต
 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ ภาคเรียนที่ ๒

ลำดับ ที่	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	มาตรฐานการ เรียนรู้/ตัวชี้วัด	เวลา (ชม.)	น้ำหนักคะแนน		
				ระหว่าง เรียน	กลาง ภาค	ปลาย ภาค
๑	การปฏิบัติตนเป็นชาวพุทธที่ดี -วิธีการปฏิบัติตนเป็นชาวพุทธที่ ดี ดัชนีชี้วัดการปฏิบัติตนเป็น ชาวพุทธที่ดี ปฏิบัติตนอย่างไร จึงจะได้ชื่อว่าเป็นชาวพุทธที่ดี	ส ๑.๒ ม.๔-๖/๑, /๓ *ส ๑.๑ ม.๔-๖/๑๓	๒	๓	๒	-
๒	การปฏิบัติตนถูกต้องตามศาสน พิธี การแสดงตนเป็นพุทธมาม กะ -วิธีการปฏิบัติตนได้ถูกต้องตาม ศาสนาพิธี และวิธีการแสดงตน เป็นพุทธมามกะ การเตรียมตัว พิธีการแสดงตนและหน้าที่ของ พุทธมามกะ	ส ๑.๒ ม.๔-๖/๒, /๓ *ส ๑.๑ ม.๔-๖/๑๓	๒	๓	๒	-
๓	หลักธรรม คติธรรมใน พระพุทธศาสนา -หลักมีซมิมาปฏิบัติทาและคติ ธรรมต่าง ๆ ในพุทธศาสนาเช่น ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว	ส ๑.๑ ม.๔-๖/๔, /๕, ส ๑.๒ ม.๔-๖ /๔ *ส ๑.๑ ม.๔-๖/๑๓	๒	๓	๒	-
๔	พุทธศาสนาสอนให้ฝึกตนให้ ตั้งอยู่ในความไม่ประมาท -วิเคราะห์หลักคำสอนของ พระพุทธศาสนาให้ดำเนินชีวิต ในทางสายกลาง ไม่ตั้งอยู่ใน ความประมาท ไม่นำไปสู่ความ ฉิบหายหรือความตาย	ส ๑.๑ ม.๔-๖/๑๐ *ส ๑.๑ ม.๔-๖/๑๖	๒	๓	๒	-

ลำดับ ที่	ชื่อหน่วยการเรียน	มาตรฐานการ เรียนรู้/ตัวชี้วัด	เวลา (ชม.)	น้ำหนักคะแนน		
				ระหว่าง เรียน	กลาง ภาค	ปลาย ภาค
๕	พระพุทธศาสนากับปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียงและการพัฒนาที่ยั่งยืน -การประยุกต์หลักพุทธศาสนาเข้ากับ ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นการ สร้างรายได้และผลผลิตแบบปกติสุข เลี้ยงตัวได้ เจริญก้าวหน้าอย่างยั่งยืน	ส ๑.๑ ม.๔-๖/๑๑ *ส ๑.๑ ม.๔-๖/๑๖	๒	๓	๒	-
๖	ประวัติพุทธสาวก พุทธสาวิกา -ตัวอย่างและคติธรรมตลอดจน ลักษณะเด่นของชาวพุทธสาวก พุทธ สาวิกา	ส ๑.๑ ม.๔-๖/๑๔ *ส ๑.๑ ม.๔-๖/๑๖	๓	๓	๒	-
๗	หลักธรรมสำคัญในการอยู่ร่วมกัน อย่างสันติสุข -หลักธรรมสำคัญ เช่น หิริโอตตปปะ เป็นธรรมโลกบาล ธรรมคัมครองโลก เป็นต้น	ส ๑.๑ ม.๔-๖ /๑๖, *ส ๑.๑ ม.๔-๖/๒๑	๒	๓	๔	-
๘	ลักษณะของสังคัมขมพูทวีปและ พุทธประวัติ -การวิเคราะห์ลักษณะสังคัมขมพู ทวีปในสมัยพุทธกาล และ สาระสำคัญในพุทธประวัติ	ส ๑.๑ ม.๔-๖/๑, / ๒,/๓	๒	๓	๒	-
๙	ลักษณะประชาธิปไตยในพุทธ ศาสนา/หลักของพุทธศาสนากับ หลักวิทยาศาสตร์ -การวิเคราะห์สภาพการปกครองสงฆ์ ในสมัยพุทธกาล และในสมัยปัจจุบัน ที่ชี้ให้เห็นว่ามีลักษณะเป็น ประชาธิปไตยในพุทธศาสนา การศึกษาเปรียบเทียบกรณี ตัวอย่าง หลักพุทธศาสนากับ Quantum Physic ของอัลเบิร์ต ไอน์สไตน์	ส ๑.๑ ม.๔-๖/๖/๗/ ๑๓ *ส ๑.๑ ม.๔-๖/๑๖	๒	๓	๒	-
๑๐	ความสำคัญของพระพุทธศาสนา -บทบาทและความสำคัญของพุทธ ศาสนาเช่น สถาบันหลักของชาติ สถาบันหนึ่ง	*ส ๑.๑ ม.๔-๖/๑๒	๒	๓	-	๔

ลำดับ ที่	ชื่อหน่วยการเรียน	มาตรฐานการ เรียนรู้/ตัวชี้วัด	เวลา (ชม.)	น้ำหนักคะแนน		
				ระหว่าง เรียน	กลาง ภาค	ปลาย ภาค
๑๑	พระรัตนตรัย และหลักธรรมใน กรอบอริยสัจ ๔ -การศึกษาวิเคราะห์หลักธรรมสำคัญ เช่น ปฏิจจสมุปบาท ทศพิธราชธรรม มงคลสูตร เป็นต้น	ส ๑.๑ ม.๔-๖/๑๓ *ส ๑.๑ ม.๔-๖/๒๑	๓	๓	-	๔
๑๒	วิธีการศึกษาคัมภีร์พระไตรปิฎก/ พุทธศาสนสุภาษิต -การศึกษาสาระสำคัญใน พระไตรปิฎก การน้อมนำมาสู่การ ปฏิบัติเป็นรูปธรรม/ยกตัวอย่างพุทธ ศาสนสุภาษิตสำคัญมาเป็นเครื่อง เตือนใจในการดำรงชีวิตให้มีความสุข	ส ๑.๑ ม.๔-๖/๑๓/ ๑๕ *ส ๑.๑ ม.๔-๖/๒๑	๓	๔	-	๖
๑๓	ประวัติพุทธสาวก พุทธสาวิกา/ชาว พุทธตัวอย่าง -ประวัติพุทธสาวก พุทธสาวิกา และ ชาดก คติธรรมจากชาดก/ชาวพุทธ ตัวอย่าง เช่น รัชกาลที่ ๕, พระโพธิ ญาณเถระ, พระธรรมปิฎก และ อนาคาริก ธรรมปาละ	ส ๑.๑ ม.๔-๖/๑๔ *ส ๑.๑ ม.๔-๖/๑๖	๔	๓	-	๖
๑๔	การบริหารจิตและการเจริญปัญญา - สวดมนต์และแผ่เมตตา - วิธีปฏิบัติและประโยชน์ของการ บริหารจิตและการเจริญปัญญา - หลักสติปัฏฐาน ๔ - โยนิโสมนสิการ วิธีคิด ๑๐ วิธี	ส ๑.๑ ม.๔-๖ /๒๐/ ๑๙ *ส ๑.๒ ม.๔-๖/๕	๓	๒	-	๔
๑๕	วันสำคัญทางพุทธศาสนาและ ศาสนพิธี -วันสำคัญทางพุทธศาสนา วิเคราะห์ หลักธรรม คติธรรม เนื่องในวัน สำคัญทางพุทธศาสนา และศาสนพิธี ประกอบ ด้วยกุศลพิธี บุญพิธีและ ทานพิธี	ส ๑.๒ ม.๔-๖/๔ *ส ๑.๒ ม.๔-๖/๕	๒	๒	-	๔

ลำดับ ที่	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	มาตรฐานการ เรียนรู้/ตัวชี้วัด	เวลา (ชม.)	น้ำหนักคะแนน		
				ระหว่าง เรียน	กลาง ภาค	ปลาย ภาค
๑๖	สัมมนาพระพุทธศาสนากับการ พัฒนาที่ยั่งยืน -การสัมมนา ประกอบด้วย ๓ ประเด็น คือ การพัฒนาคืออะไร การ พัฒนาที่ยั่งยืนและไม่ยั่งยืน	*ส ๑.๒ ม.๔-๖/๕	๒	๒	-	๒
ระหว่างภาค			๓๘	๕๐		
กลาง			๑		๒๐	
ปลาย			๑			๓๐
รวม			๔๐	๑๐๐		

*จุดประสงค์ปลายทาง

โครงสร้างรายวิชาพื้นฐาน

รหัสวิชา ส๓๐๑๐๑ ชื่อวิชา ประวัติศาสตร์ไทย กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา
เวลา ๔๐ ชั่วโมง /สัปดาห์/ ภาคเรียน จำนวน ๑.๐ หน่วยกิต
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ ภาคเรียนที่ ๑

ลำดับ ที่	ชื่อหน่วยการเรียน	มาตรฐานการ เรียนรู้/ตัวชี้วัด	เวลา (ชม.)	น้ำหนักคะแนน		
				ระหว่าง เรียน	กลาง ภาค	ปลาย ภาค
๑	เวลา ยุคสมัยและวิธีการทาง ประวัติศาสตร์	ส ๔.๑ ม.๔-๖/๑ *ส ๔.๑ ม.๔-๖/๑	๖	๑๐	๑๐	๖
๒	การสร้างองค์ความรู้ใหม่ทาง ประวัติศาสตร์	ส ๔.๑ ม.๔-๖/๒ *ส ๔.๑ ม.๔-๖/๑	๗	๑๐	๑๐	๖
๓	วิเคราะห์ประเด็นสำคัญทาง ประวัติ ศาสตร์ไทย	ส ๔.๓ ม.๔-๖/๒ *ส ๔.๓ ม.๔-๖/๑	๗	๑๐	-	๖
๔	ผลงานของบุคคลสำคัญในการ สร้างสรรค์ชาติไทย	ส ๔.๓ ม.๔-๖/๔	๗	๑๐	-	๖
๕	การสร้างสรรควัฒนธรรมและ ภูมิปัญญาไทย	ส ๔.๓ ม.๔-๖/๓ *ส ๔.๓ ม.๔-๖/๕	๗	๑๐	-	๖
ระหว่างภาค			๓๖	๕๐		
กลางภาค			๑		๒๐	
ปลายภาค			๑			๓๐
รวม			๔๐			๑๐๐

*จุดประสงค์ปลายทาง

โครงสร้างรายวิชาพื้นฐาน

รหัสวิชา ส๓๒๑๐๑ ชื่อวิชา สังคมศึกษา (สาระเศรษฐศาสตร์) กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษาฯ
 เวลา ๔๐ ชั่วโมง / สัปดาห์/ภาคเรียน จำนวน ๑.๐ หน่วยกิต
 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ ภาคเรียนที่ ๑

ลำดับ ที่	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	มาตรฐานการ เรียนรู้/ตัวชี้วัด	เวลา (ชม.)	น้ำหนักคะแนน		
				ระหว่าง เรียน	กลาง ภาค	ปลาย ภาค
๑	ระบบเศรษฐกิจและข้อดี ข้อเสีย ของระบบเศรษฐกิจแบบต่าง ๆ	ส๓.๒ ม.๔-๖/๓ *ส๓.๑ ม.๔-๖/๑	๔	๖	๕	๓
๒	ตลาดและกลไกตลาด	*ส๓.๑ ม.๔-๖/๑	๕	๖	๕	๓
๓	กฎหมายค่าแรงขั้นต่ำ และ บทบาทของรัฐในการแทรกแซง กำหนดราคาและค่าจ้าง	*ส๓.๑ ม.๔-๖/๑	๔	๖	๕	๔
๔	หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	ส๓.๑ ม.๔-๖/๒ *ส๓.๑ ม.๔-๖/๔	๔	๖	๕	๔
๕	การสหกรณ์	ส๓.๑ ม.๔-๖/๓ *ส๓.๑ ม.๔-๖/๔	๔	๖	-	๔
๖	การเงิน การคลังและ การงบประมาณ	*ส๓.๒ ม.๔-๖/๑	๕	๗	-	๔
๗	การเปิดเสรีทางการค้าในยุค โลกาภิวัตน์	ส๓.๒ ม.๔-๖/๓ *ส๓.๒ ม.๔-๖/๒	๔	๗	-	๔
๘	การค้าระหว่างประเทศ และ ความร่วมมือทางเศรษฐกิจ ระหว่างประเทศ	ส๓.๒ ม.๔-๖/๓ *ส๓.๒ ม.๔-๖/๒	๔	๖	-	๔
ระหว่างภาค			๓๘	๕๐		
กลาง			๑		๒๐	
ปลาย			๑			๓๐
รวม			๔๐	๑๐๐		

*จุดประสงค์ปลายทาง

โครงสร้างรายวิชาพื้นฐาน

รหัสวิชา สท๒๑๐๒ ชื่อวิชา สังคมศึกษา(สาระภูมิศาสตร์) กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา

เวลา ๔๐ ชั่วโมง / สัปดาห์/ภาคเรียน

จำนวน ๑.๐ หน่วยกิต

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕

ภาคเรียนที่ ๒

ลำดับ ที่	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	มาตรฐานการ เรียนรู้/ตัวชี้วัด	เวลา (ชม.)	น้ำหนักคะแนน		
				ระหว่าง เรียน	กลาง ภาค	ปลาย ภาค
๑	เครื่องมือและเทคโนโลยีทาง ภูมิศาสตร์ -แผนที่และการแปลความหมาย แผนที่ -เครื่องและอุปกรณ์ในการศึกษาข้อมูล ภูมิศาสตร์ -ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์	ส๕.๑ ม.๕-๖/๓ *ส๕.๒ ม.๕-๖/๑	๗	๖	๑๐	๕
๒	ปฏิสัมพันธ์เชิงภูมิศาสตร์ -ลักษณะทางกายภาพโลก -ปฏิสัมพันธ์เชิงภูมิศาสตร์ของโลก -ความสัมพันธ์ของมนุษย์กับระบบ ธรรมชาติบนพื้นผิวโลก	ส๕.๑ ม.๕-๖/๑ ส๕.๒ ม.๕-๖/๔	๗	๖	๑๐	๕
๓	ภูมิศาสตร์โลกและประเทศไทย -ภูมิศาสตร์โลกลักษณะภูมิประเทศ ของโลก ภูมิอากาศ พืชพรรณ ทรัพยากร ธรรมชาติ ด้านเศรษฐกิจ สังคมวัฒนธรรมโลก -ภูมิศาสตร์ประเทศไทย ลักษณะ ภูมิภาคของไทย ภูมิอากาศ พืช พรรณ ทรัพยากรธรรมชาติ ด้าน เศรษฐกิจ สังคมวัฒนธรรมไทย	ส๕.๑ ม.๕-๖/๑ *ส๕.๒ ม.๕-๖/๑	๘	๖	-	๘
๔	การเปลี่ยนแปลงเชิงภูมิศาสตร์ -การเปลี่ยนแปลงสภาวะแวดล้อม ของโลก -ภัยธรรมชาติในประเทศไทย	ส๕.๑ ม.๕-๖/๒ *ส๕.๒ ม.๕-๖/๑	๖	๖	-	๕
๕	ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ -สิ่งแวดล้อม -ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม -วิกฤตการณ์ด้านทรัพยากร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	ส๕.๑ ม.๕-๖/๓ *ส๕.๒ ม.๕-๖/๔	๖	๖	-	๗

ลำดับ ที่	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	มาตรฐานการ เรียนรู้/ตัวชี้วัด	เวลา (ชม.)	น้ำหนักคะแนน		
				ระหว่าง เรียน	กลาง ภาค	ปลาย ภาค
	-มาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหา ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ของประเทศไทยและโลก -การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม -การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน -โครงการอันเนื่องมาจากพระราช ดำริ กับการจัดการทรัพยากร ธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม					
	ระหว่างภาค		๓๘	๕๐		
	กลาง		๑		๒๐	
	ปลาย		๑			๓๐
	รวม		๔๐			๑๐๐

*จุดประสงค์ปลายทาง

โครงสร้างรายวิชาพื้นฐาน

รหัสวิชา ส๓๓๑๐๑ ชื่อวิชา สังคมศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา
 เวลา ๔๐ ชั่วโมง /สัปดาห์/ ภาคเรียน จำนวน ๑.๐ หน่วยกิต
 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ ภาคเรียนที่ ๑

ลำดับ ที่	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	มาตรฐานการ เรียนรู้/ตัวชี้วัด	เวลา (ชม.)	น้ำหนักคะแนน		
				ระหว่าง ภาค	กลาง ภาค	ปลาย ภาค
๑	การเปลี่ยนแปลงระบบเศรษฐกิจ และการเมืองเข้าสู่ยุคสมัย ปัจจุบัน - การติดต่อทางการค้านำไปสู่การ ล่าอาณานิคม การต่อสู้เพื่อเอกราช	ส๔.๑ ม๔-๖/๑ *ส๔.๒ ม๔-๖/๒	๑๐	๑๕	๑๐	๗
๒	ความร่วมมือและความขัดแย้งใน คริสต์ศตวรรษที่ ๒๐ -สถานการณ์ทางการเมืองระหว่าง ประเทศของโลกในคริสต์ศตวรรษ ที่ ๒๐	ส ๔.๒ ม๔-๖/๑ *ส๔.๒ ม๔-๖/๒	๑๐	๑๕	๑๐	๗
๓	สถานการณ์สำคัญของโลกยุค คริสต์ศตวรรษที่ ๒๑ - เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในคริสต์ ศตวรรษที่ ๒๑ ที่มีผลต่อเศรษฐกิจ และการเมืองโลกเช่น การบินชน ตึกเวิลด์เทรดเซนเตอร์เมื่อ ๑ กันยายน ๒๕๔๔	*ส ๔.๒ ม๔-๖/๔	๗	๑๐	-	๗
๔	ประวัติและผลงานบุคคลสำคัญ -ประวัติบุคคลต่าง ๆ ที่มีความ สำคัญต่อโลกและประเทศไทย	ส ๔.๓ ม.๔-๖/๔ *ส ๔.๓ ม.๔-๖/๑	๙	๑๐	-	๙
ระหว่างภาค			๓๘	๕๐		
กลาง			๑		๒๐	
ปลาย			๑			๓๐
รวม			๔๐	๑๐๐		

*จุดประสงค์ปลายทาง

โครงสร้างรายวิชาพื้นฐาน

รหัสวิชา ส ๓๐๑๐๒

ชื่อวิชา ประวัติศาสตร์สากล

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา

เวลา ๔๐ ชั่วโมง /สัปดาห์/ ภาคเรียน

จำนวน ๑.๐ หน่วยกิต

ลำดับ ที่	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	มาตรฐานการ เรียนรู้/ตัวชี้วัด	เวลา (ชม.)	น้ำหนักคะแนน		
				ระหว่าง ภาค	กลาง ภาค	ปลาย ภาค
๑	เวลา ยุคสมัยและวิธีการทาง ประวัติศาสตร์ เวลาและยุคสมัยทาง ประวัติศาสตร์ การนับเวลา วิธีการ ทางประวัติศาสตร์ การแบ่งยุคสมัย ทางประวัติศาสตร์	ส๔.๑ ม.๔-๖/๑ *ส๔.๑ ม.๔-๖/๒	๓	๕	๕	-
๒	การสร้างองค์ความรู้ใหม่ทาง ประวัติศาสตร์ ความหมายความสำคัญและ ประโยชน์ของวิธีการทาง ประวัติศาสตร์ ขั้นตอนวิธีการ ลักษณะของหลักฐานทาง ประวัติศาสตร์ในการสร้างองค์ความรู้ ใหม่	ส๔.๒ ม.๔-๖/๑ *ส๔.๑ ม.๔-๖/๒	๒	๗	๔	-
๓	อารยธรรมของโลก ยุคโบราณ อารยธรรมลุ่มแม่น้ำไทกริส-ยูเฟรทีส ไนล์ หวางเหอ ลินรุ และอารยธรรม กรีก โรมัน และการติดต่อระหว่าง โลก ตะวันออกและตะวันตก มี อิทธิพล ทางวัฒนธรรมต่อกัน และมี ผลต่อ การพัฒนาและเปลี่ยนแปลง ของโลก	ส๔.๒ ม.๔-๖/๑ *ส๔.๑ ม.๔-๖/๒	๖	๘	๑๑	-
๔	เหตุการณ์สำคัญ ทางประวัติศาสตร์ ที่มีผลต่อโลก ปัจจุบัน -เหตุการณ์สำคัญในโลกตะวันตกและ ตะวันออก การขยายและการ ล่า อาณานิคมของประเทศในยุโรปไปยัง ทวีปอเมริกา แอฟริกา และเอเชีย ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองเข้าสู่โลก สมัยปัจจุบัน	ส๔.๒ ม.๔-๖/๑,๓ *ส๔.๑ ม.๔-๖/๒	๔	๑๕		๑๕

ลำดับ ที่	ชื่อหน่วยการเรียน	มาตรฐานการ เรียนรู้/ตัวชี้วัด	เวลา (ชม.)	น้ำหนักคะแนน		
				ระหว่าง ภาค	กลาง ภาค	ปลาย ภาค
๕	สถานการณ์สำคัญ ของโลกในคริสต์ ศตวรรษที่ ๒๑ -สถานการณ์ของโลกยุคปัจจุบัน มี ปัญหาทั้งทางด้านการเมือง การขาด แคลนทรัพยากร การก่อการร้าย และการต่อต้านการก่อการร้าย ความ ขัดแย้งทางศาสนา ส่งผลกระทบ ต่อ สภาพความเป็นอยู่ของมนุษย์	ส๔.๒ ม.๔-๖/๒ *ส๔.๒ ม.๔-๖/๔	๓	๑๕	-	๑๕
ระหว่างภาค			๑๘	๕๐		
กลาง			๑		๒๐	
ปลาย			๑			๓๐
รวม			๒๐	๑๐๐		

*จุดประสงค์ปลายทาง

โครงสร้างรายวิชาพื้นฐาน

รหัสวิชา ส๓๓๑๐๒ ชื่อวิชาสังคมศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษาฯ
เวลา ๔๐ ชั่วโมง / สัปดาห์/ภาคเรียน จำนวน ๑.๐ หน่วยกิต
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ ภาคเรียนที่ ๒

ลำดับ ที่	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	มาตรฐานการ เรียนรู้/ตัวชี้วัด	เวลา (ชม.)	น้ำหนักคะแนน		
				ระหว่าง ภาค	กลาง ภาค	ปลาย ภาค
๑	สัมมนาพระพุทธศาสนากับการพัฒนาที่ยั่งยืน -การสัมมนา ประกอบด้วย ๓ ประเด็น คือ การพัฒนาคืออะไร การพัฒนาที่ยั่งยืนและไม่ยั่งยืนคืออะไร และพุทธศาสนาช่วยให้เกิดการพัฒนาแบบยั่งยืนได้อย่างไร	ส ๑.๒ ม.๔-๖/๑ ส ๑.๒ ม.๔-๖/๒ ส ๑.๒ ม.๔-๖/๓ ส ๑.๑ ม.๔-๖/๒๒ *ส ๑.๑ ม.๔-๖/๑๖ *ส ๑.๑ ม.๔-๖/๒๑	๑๕	๒๐	๒๐	๑๐
๒	ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม -ทรัพยากรธรรมชาติ -สิ่งแวดล้อม -ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม -วิกฤตการณ์ด้านทรัพยากร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม -มาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของประเทศไทยและโลก -การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม -การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน -โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริกับการจัดการทรัพยากร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	ส ๕.๑ ม.๔-๖/๑ ส ๕.๑ ม.๔-๖/๒ *ส ๕.๒ ม.๔-๖/๑ *ส ๕.๒ ม.๔-๖/๔	๑๙	๓๐	-	๒๐
ระหว่างภาค			๓๘	๕๐		
กลาง			๑		๒๐	
ปลาย			๑			๓๐
รวม			๕๐	๑๐๐		

*จุดประสงค์ปลายทาง

โครงสร้างเวลาเรียนหลักสูตรโรงเรียนเปิดพิทยาสรรค์ ๒๕๖๗

รายวิชากลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา

ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

รายวิชาเพิ่มเติม

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔

ส ๓๐๒๔๑	การป้องกันการทุจริต ๑	เวลาเรียน ๒๐ ชั่วโมง/ภาคเรียน	๐.๕ หน่วยกิต
ส ๓๐๒๓๑	หน้าที่พลเมือง ๑	เวลาเรียน ๒๐ ชั่วโมง/ภาคเรียน	๐.๕ หน่วยกิต
ส ๓๐๒๔๒	การป้องกันการทุจริต ๒	เวลาเรียน ๒๐ ชั่วโมง/ภาคเรียน	๐.๕ หน่วยกิต

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕

ส ๓๐๒๓๒	หน้าที่พลเมือง ๒	เวลาเรียน ๒๐ ชั่วโมง/ภาคเรียน	๐.๕ หน่วยกิต
ส ๓๒๒๐๘	อาเซียนศึกษา	เวลาเรียน ๒๐ ชั่วโมง/ภาคเรียน	๐.๕ หน่วยกิต
ส ๓๒๒๐๓	กฎหมายที่ประชาชนควรรู้	เวลาเรียน ๔๐ ชั่วโมง/ภาคเรียน	๑.๐ หน่วยกิต
ส ๓๐๒๔๓	การป้องกันการทุจริต ๓	เวลาเรียน ๒๐ ชั่วโมง/ภาคเรียน	๐.๕ หน่วยกิต
ส ๓๐๒๓๓	หน้าที่พลเมือง ๓	เวลาเรียน ๒๐ ชั่วโมง/ภาคเรียน	๐.๕ หน่วยกิต
ส ๓๒๒๐๒	การเงินการคลังการธนาคาร	เวลาเรียน ๔๐ ชั่วโมง/ภาคเรียน	๑.๐ หน่วยกิต
ส ๓๒๒๑๐	อาเซียนศึกษา	เวลาเรียน ๒๐ ชั่วโมง/ภาคเรียน	๐.๕ หน่วยกิต
ส ๓๐๒๔๔	การป้องกันการทุจริต ๔	เวลาเรียน ๒๐ ชั่วโมง/ภาคเรียน	๐.๕ หน่วยกิต

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖

ส ๓๓๒๐๑	เศรษฐกิจพอเพียง	เวลาเรียน ๔๐ ชั่วโมง/ภาคเรียน	๑.๐ หน่วยกิต
ส ๓๐๒๔๕	การป้องกันการทุจริต ๕	เวลาเรียน ๒๐ ชั่วโมง/ภาคเรียน	๐.๕ หน่วยกิต
ส ๓๐๒๓๔	หน้าที่พลเมือง ๔	เวลาเรียน ๒๐ ชั่วโมง/ภาคเรียน	๐.๕ หน่วยกิต
ส ๓๓๒๐๒	ภูมิปัญญาท้องถิ่น	เวลาเรียน ๔๐ ชั่วโมง/ภาคเรียน	๑.๐ หน่วยกิต
ส ๓๐๒๔๖	การป้องกันการทุจริต ๖	เวลาเรียน ๒๐ ชั่วโมง/ภาคเรียน	๐.๕ หน่วยกิต

โครงสร้างรายวิชาเพิ่มเติม

รหัสวิชา ส๓๐๒๓๑ ชื่อวิชา หน้าที่พลเมือง ๑ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา
เวลา ๒๐ ชั่วโมง /สัปดาห์/ ภาคเรียน จำนวน ๐.๕ หน่วยกิต
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ ภาคเรียนที่ ๒

ลำดับ ที่	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	ผลการเรียนรู้	เวลา (ชม.)	น้ำหนักคะแนน		
				ระหว่าง เรียน	กลาง ภาค	ปลาย ภาค
๑	ยวทูตมารยาทไทย มารยาทไทย การแสดงความเคารพ การสนทนา การแต่งกาย การมีสัมมาคารวะ	มีส่วนร่วมและแนะนำผู้อื่นให้ อนุรักษ์และเผยแพร่มารยาท ไทยสู่สาธารณะ	๕	๒๕	-	๓
๒	สืบสานมรดกไทย ขนบธรรมเนียมประเพณี ศิลปวัฒนธรรมและภูมิ ปัญญาไทย	เห็นคุณค่าอนุรักษ์สืบสาน ประยุกต์และเผยแพร่ ขนบธรรมเนียมประเพณี ศิลปวัฒนธรรมและภูมิ ปัญญาไทย	๔	๒๐	-	๒
๓	รวมใจภักดิ์ รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ การปฏิบัติตนที่แสดงออก ถึงความรักชาติ การยึดมั่น ในศาสนา การเทิดทูน สถาบันพระมหากษัตริย์	เป็นแบบอย่าง มีส่วนร่วมใน การจัดกิจกรรมและสนับสนุน ให้ผู้อื่นแสดง ออกถึงความรัก ชาติยึดมั่นในศาสนาและ เทิดทูนสถาบัน พระมหากษัตริย์	๕	๒๐	-	๓
๔	ตามรอยพ่อหลวง ๑.พระบรมราโชวาท -การมีระเบียบวินัย - ความสามัคคี ๒. หลักการทรงงาน - ระเบิดจากข้างใน - ไม่ติดตำรา - บริการรวมที่จุดเดียว - ใช้ธรรมปราบอธรรม	เป็นแบบอย่างประยุกต์และ เผยแพร่พระบรมราโชวาท หลักการทรงงานและหลัก ปรัชญาของเศรษฐกิจ พอเพียง	๕	๒๕	-	๒
ระหว่างภาค			๑๙	๙๐	-	๑๐
กลาง			-			
ปลาย			๑			
รวม			๒๐	๑๐๐		

โครงสร้างรายวิชา

รหัสวิชา ส๓๐๒๔๑

วิชาการป้องกันการทุจริต๑

รายวิชาเพิ่มเติม

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ ภาคเรียนที่ ๑

เวลา ๒๐ ชั่วโมง

จำนวน ๐.๕ หน่วยกิต

หน่วย ที่	ชื่อหน่วย	ผลการ เรียนรู้	เรื่อง/เนื้อหา	สาระสำคัญ	เวลา เรียน (ชั่วโมง)	คะแนน รวม
๑	การคิดแยกแยะ ระหว่างผลประโยชน์ส่วนตน และ ผลประโยชน์ส่วน รวม	ข้อ๑ ข้อ๒ ข้อ๓ ข้อ๔	๑.การคิดแยกแยะ ๒. ระบบคิดฐาน ๒ ๓.ระบบคิดฐาน ๑๐ ๔. ความแตกต่าง ระหว่างจริยธรรมและ การทุจริต (ชุมชน สังคม) ๕.ประโยชน์ส่วนตน และประโยชน์ ส่วนรวม (ชุมชน สังคม) ๖.การขัดกันระหว่าง ประโยชน์ส่วนตน และ ผลประโยชน์ส่วนรวม (ชุมชน สังคม) ๗. ผลประโยชน์ทับ ซ้อน (ชุมชน สังคม) ๘. รูปแบบของ ผลประโยชน์ทับซ้อน (ชุมชน สังคม)	-ผลประโยชน์ส่วนตนและ ผลประโยชน์ส่วนรวมที่ ส่งผลกระทบต่อประเทศ - การอภิปรายการคิด แยกแยะ ระหว่าง ผลประโยชน์ส่วนตนและ ผลประโยชน์ส่วนรวมที่ ส่งผล ต่อประเทศ - การเสวนาสัมมนา ระบบ คิดฐานสองที่ส่งผล ต่อตนเอง ประเทศและ สังคมโลก - ตัวอย่างพฤติกรรมที่ สอดคล้อง กับระบบคิดฐานสิบ - การอภิปรายความ แตกต่าง ของคำว่า จริยธรรม คุณธรรม และ การทุจริต - ประมวลกฎหมาย จริยธรรม ในส่วนที่ เกี่ยวข้องกับนักเรียน และ ครู - การอภิปรายการขัดกัน ระหว่าง ผลประโยชน์ส่วน ตนและ ผลประโยชน์ ส่วนรวมที่ส่งผล ต่อสังคม ต่อประเทศ	๑๒	๖๐

หน่วย ที่	ชื่อหน่วย	ผลการ เรียนรู้	เรื่อง/เนื้อหา	สาระสำคัญ	เวลา เรียน (ชั่วโมง)	คะแนน รวม
๒	ความละเอียด และความไม่ ทนต่อการ ทุจริต	ข้อ ๕	๑. การทำการบ้าน/ ชิ้นงาน ๒. การทำเวร/การทำ ความสะอาด ๓. การสอบ ๔. การแต่งกาย / การ เข้าแถว ๕. การเลือกตั้ง ๖. กิจกรรมนักเรียน (ห้องเรียน)	- การอภิปรายปัญหา ของผลประโยชน์ ทับซ้อนที่ส่งผล ต่อการ พัฒนาประเทศ - การอภิปรายประมวล กฎหมาย อาญามาตรา ๑ (๑) “โดยทุจริต” - การอภิปราย เสวนา สัมมนา เกี่ยวกับ ผลกระทบที่เกิดจาก ความไม่ละเอียดและการ เพิกเฉย ต่อการทุจริต - การอภิปรายแนว ทางการแก้ปัญหา และ วิธีปฏิบัติเพื่อไม่ให้ เกิดผล กระทบจากความ ไม่ละเอียดและ การ เพิกเฉยต่อการทุจริตตาม ยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วย การป้องกัน และ ปราบปรามการทุจริต ระยะที่ ๓ (พ.ศ.๒๕๖๐- ๒๕๖๔)	๘	๔๐
รวมทั้งหมด					๒๐	๑๐๐

โครงสร้างรายวิชา

รหัสวิชา ส๓๐๒๔๒ วิชาการป้องกันการทุจริต ๒
 รายวิชาเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ ภาคเรียนที่ ๒ เวลา ๒๐ ชั่วโมง จำนวน ๐.๕ หน่วยกิต

หน่วย ที่	ชื่อหน่วย	ผลการ เรียนรู้	เรื่อง/เนื้อหา	สาระสำคัญ	เวลาเรียน (ชั่วโมง)	คะแนน รวม
๑	STRONG / จิตพอเพียง ด้านการทุจริต	ข้อ๑ ข้อ๒	- ความพอเพียง - ความโปร่งใส - ความตื่นรู้/ ความรู้ -ต่อต้านทุจริต - มุ่งไปข้างหน้า - ความเอื้ออาทร	- การสร้างสรรค์ ภาพยนตร์สั้น โดย ใช้หลัก STRONG : จิตพอเพียงต้าน ทุจริต - การวิเคราะห์ ภาพยนตร์สั้น โดย ใช้หลัก STRONG : จิตพอเพียง ต้าน ทุจริต	๑๐	๕๐
๒	พลเมืองกับ ความ รับผิดชอบ ต่อสังคม	ข้อ๓ ข้อ๔	- การเคารพสิทธิ หน้าที่ต่อตนเอง และผู้อื่น - ระเบียบ กฎหมาย กฏกติกา - ความรับผิดชอบต่อ ตนเองและผู้อื่น/ สังคม - ความเป็นพลเมือง - ความเป็นพลโลก * จิตนิทรรศการ	การอภิปรายแนว ทางการสร้างเสริม สำนึกความเป็น พลเมือง กรณีศึกษา ภาคเหนือ : จังหวัด ลำปาง - การอภิปราย ปัญหา อุปสรรค และความสำเร็จใน การเสริมสร้าง สำนึกความเป็น พลเมืองแก่เยาวชน กรณีศึกษา ภาคเหนือ ในจังหวัด ลำปาง - การอภิปรายแนว ทางการพัฒนา รูปแบบกิจกรรมเพื่อ เสริมสร้าง สำนึก ความเป็นพลเมือง แก่เยาวชน	๑๐	๕๐

หน่วย ที่	ชื่อหน่วย	ผลการ เรียนรู้	เรื่อง/เนื้อหา	สาระสำคัญ	เวลาเรียน (ชั่วโมง)	คะแนน รวม
				<p>กรณีศึกษาภาคเหนือ ใน จังหวัด ลำปาง</p> <ul style="list-style-type: none"> - การอภิปรายกิจกรรม เสริมสร้าง สำนึกความ เป็นพลเมือง กรณีศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ : จังหวัดสกลนคร - การอภิปรายปัญหา อุปสรรค และ ความสำเร็จในการ เสริมสร้าง สำนึกความ เป็นพลเมืองแก่เยาวชน กรณีศึกษาภาค ตะวันออกเฉียงเหนือ ใน จังหวัดสกลนคร - การอภิปรายแนว ทางการพัฒนา รูปแบบ กิจกรรมเพื่อเสริมสร้าง สำนึกความเป็นพลเมือง แก่เยาวชน กรณีศึกษา ภาคตะวันออกเฉียง เหนือในจังหวัดสกลนคร - การอภิปรายกิจกรรม เสริมสร้าง สำนึกความ เป็นพลเมือง กรณีศึกษา ภาคใต้ :จังหวัดยะลา - การอภิปรายปัญหา อุปสรรค และความ สำเร็จในการเสริมสร้าง สำนึกความเป็นพลเมือง แก่เยาวชนกรณีศึกษา ภาคใต้ ในจังหวัดยะลา 		
รวมทั้งหมด					๒๐	๑๐๐

โครงสร้างรายวิชาเพิ่มเติม

รหัสวิชา ส๓๒๒๐๓ ชื่อวิชา กฎหมายที่ประชาชนควรรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา
เวลา ๔๐ ชั่วโมง /สัปดาห์/ ภาคเรียน จำนวน ๑.๐ หน่วยกิต
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ ภาคเรียนที่ ๑

ลำดับ ที่	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	ผลการเรียนรู้	เวลา (ชม.)	น้ำหนักคะแนน		
				ระหว่าง เรียน	กลาง ภาค	ปลาย ภาค
๑	ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับ กฎหมาย ๑.ความสำคัญและลักษณะของ กฎหมาย ๒.ประเภทและศักดิ์ของกฎหมาย ๓.รูปแบบของศาลในประเทศไทย ๔.ขั้นตอนการตรากฎหมาย	. อธิบายและวิเคราะห์ความ สำคัญลักษณะของกฎหมาย ประเภทและศักดิ์ของกฎ หมายกระบวน การตราภ หมายที่สำคัญของประเทศ	๖	๑๐	๑๐	๕
๒	กฎหมายแพ่งที่ควรรู้ ๑.กฎหมายเกี่ยวกับบุคคล ๒.กฎหมายเกี่ยวกับทรัพย์ ๓.กฎหมายเกี่ยวกับนิติกรรม ๔.กฎหมายเกี่ยวกับหนี้และ ละเมิด ๕.กฎหมายเกี่ยวกับเอกเทศ สัญญา ๖.กฎหมายเกี่ยวกับครอบครัว ๗.กฎหมายเกี่ยวกับมรดก	. วิเคราะห์ผลของการปฏิบัติ ตนตามกฎหมายแพ่งและ พาณิชย์เกี่ยวกับบุคคล นิติ กรรมสัญญา หนี้ ละเมิด ทรัพย์ ครอบครัวและมรดก	๘	๑๐	๑๐	๗
๓	กฎหมายอาญาที่ควรรู้ ๑.ลักษณะและโครงสร้างของ ประมวลกฎหมายอาญา ๒.ลักษณะความผิดและความรับ ผิดทางอาญา ๓.ลักษณะและประเภทของโทษ ทางอาญา ๔.บุคคลที่เกี่ยวข้องในการกระทำ ความผิด ๕.เหตุยกเว้นโทษทางอาญา ๖.ความผิดตามประมวลกฎหมาย อาญาที่ควรรู้	วิเคราะห์ผลของการกระทำ ความผิดตามประมวล กฎหมายอาญาเกี่ยวกับชีวิต ร่างกายและทรัพย์	๘	๑๐	--	๗

ลำดับ ที่	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	ผลการเรียนรู้	เวลา (ชม.)	น้ำหนักคะแนน		
				ระหว่าง เรียน	กลาง ภาค	ปลาย ภาค
๔	กฎหมายสำคัญของประเทศ ๑.สาระสำคัญของรัฐธรรมนูญ ฉบับปัจจุบันของประเทศไทย ๒.กฎหมายอื่น ๆ	วิเคราะห์แนวทางการปฏิบัติ ตนของประชาชนตาม บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย	๖	๑๐	-	๖
๕	ความรู้เกี่ยวกับกระบวนการ ยุติธรรม ๑.ความหมายของกระบวนการ ยุติธรรม ๒.กระบวนการยุติธรรมทางแพ่ง ๓.กระบวนการยุติธรรมทางอาญา ๔.ปัญหาการใช้กฎหมาย ๕.แนวทางการแก้ไขปัญหาการใช้ กฎหมาย	- อธิบายกระบวนการ ยุติธรรม ทางแพ่งและทางอาญาปัญหา การใช้กฎหมายและแนว ทาง ในการป้องกันแก้ไข - วิเคราะห์ความสำคัญของ การปฏิบัติตามบทบัญญัติของ กฎหมายปก ครอง กฎหมาย อาชญากรรม กฎหมายแรงงาน กฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค กฎหมายรับราชการทหาร และกฎหมายเกี่ยวกับเด็ก	๖	๑๐	-	๕
ระหว่างภาค			๓๘	๕๐		
กลาง			๑		๒๐	
ปลาย			๒			๓๐
รวม			๔๐		๑๐๐	

โครงสร้างรายวิชาเพิ่มเติม

รหัสวิชา ส๓๐๒๓๒ ชื่อวิชา หน้าที่พลเมือง ๒ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา
เวลา ๒๐ ชั่วโมง /สัปดาห์/ ภาคเรียน จำนวน ๐.๕ หน่วยกิต
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ ภาคเรียนที่ ๑

ลำดับที่	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	เวลา (ชม.)	น้ำหนักคะแนน		
			ระหว่าง เรียน	กลาง ภาค	ปลาย ภาค
๑	พลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย - การเป็นผู้นำและการเป็นสมาชิกที่ดี - การใช้สิทธิและหน้าที่ - การใช้เสรีภาพอย่างรับผิดชอบ - ความกล้าหาญ - การเสนอแนวทาง ติดตามข่าวสาร และมีส่วนร่วม ร่วมทางการเมือง	๕	๒๕		๓
๒	กระบวนการประชาธิปไตย - การประยุกต์ใช้กระบวนการประชาธิปไตย - การมีส่วนร่วมและตัดสินใจเลือกตั้ง - การรู้ทันข่าวสารและการรู้เท่าทันสื่อ - การคาดการณ์เหตุการณ์ล่วงหน้า	๕	๒๕		๓
๓	ความปรองดอง สมานฉันท์ อัตลักษณ์ในสังคม พหุวัฒนธรรม -การอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรม	๔	๒๐		๒
๔	การแก้ปัญหาโดยสันติวิธี การแก้ปัญหาคความขัดแย้งโดยสันติวิธี -การสร้างเครือข่าย	๔	๒๐		๒
ระหว่างภาค		๑๘	๙๐		
กลาง		๑			
ปลาย		๑			๑๐
รวม		๒๐			๑๐๐

โครงสร้างรายวิชาเพิ่มเติม

รหัสวิชา ส ๓๐๒๔๓
รายวิชาเพิ่มเติม
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ ภาคเรียนที่ ๑

วิชาการป้องกันการทุจริต ๓
กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
เวลา ๒๐ ชั่วโมง จำนวน ๐.๕ หน่วยกิต

หน่วย ที่	ชื่อหน่วย	ผลการ เรียนรู้	เรื่อง/เนื้อหา	สาระสำคัญ	เวลาเรียน (ชั่วโมง)	คะแนน รวม
๑	การคิดแยกแยะ ระหว่าง ผลประโยชน์ ส่วนตนและ ผลประโยชน์ ส่วนรวม	ข้อ๑ ข้อ๒ ข้อ๓ ข้อ๔	๑.การคิดแยกแยะ ๒. ระบบคิดฐาน ๒ ๓.ระบบคิดฐาน ๑๐ ๔. ความแตกต่างระหว่าง จริยธรรมและ การทุจริต (ชุมชน สังคม) ๕.ประโยชน์ส่วนตนและ ประโยชน์ ส่วนรวม (ชุมชน สังคม) ๖.การขัดกันระหว่าง ประโยชน์ส่วนตน และ ผลประโยชน์ส่วนรวม (ชุมชน สังคม) ๗. ผลประโยชน์ทับซ้อน (ชุมชน สังคม) ๘. รูปแบบของ ผลประโยชน์ทับซ้อน (ชุมชน สังคม)	- การเสวนาการคิด แยกแยะ ระหว่าง ผลประโยชน์ส่วนตน และ ผลประโยชน์ ส่วนรวมที่มีผล ต่อ ประเทศในระดับ อาเซียน - การสัมมนาเปรียบเทียบ ผลของพฤติกรรม ที่เกิดจากระบบ คิด ฐานสองไปแก้ระบบคิด ฐานสิบ ที่ส่งผลต่อ ประเทศและสังคมโลก - แนวทางการ แก้ปัญหาการขัดกัน ระหว่างผลประโยชน์ ส่วนตนและผลประโยชน์ ส่วนรวมที่ส่งผล ต่อสังคมและประเทศ - การวิเคราะห์กฎ หมายที่ส่งผล ต่อการ แก้ปัญหาการขัดกัน ระหว่าง ผลประโยชน์ ส่วนตนและผลประโยชน์ ส่วนตน - การอธิบายประมวล กฎหมายอาญาที่เกี่ยวข้อง กับการแก้ปัญหา การทุจริต		

หน่วย ที่	ชื่อหน่วย	ผลการ เรียนรู้	เรื่อง/เนื้อหา	สาระสำคัญ	เวลาเรียน (ชั่วโมง)	คะแนน รวม
				- การอภิปรายความสัมพันธ์ ระหว่าง จริยธรรม และคุณ ธรรม ที่ส่งผลต่อการ แก้ปัญหาการทุจริต - การอภิปราย ผลประโยชน์ทับซ้อน เชิงนโยบายที่ส่งผล กระทบต่อ ประเทศ		
๒	ความละเอียด และความไม่ ทน ต่อการทุจริต	ข้อ๕	๑. การทำการบ้าน/ ชิ้นงาน ๒. การทำเวร/การทำ ความสะอาด ๓. การสอบ ๔. การแต่งกาย / การ เข้าแถว ๕. การเลือกตั้ง ๖. กิจกรรมนักเรียน (ห้องเรียน)	- การวิเคราะห์ ผลกระทบจาก กรณีศึกษาปัญหาการ ทุจริต ที่เกิดขึ้นใน ประเทศไทย - การเสนอแนว ทางการแก้ปัญหา การทุจริตที่เกิดขึ้นใน ประเทศไทย	๘	๔๐
รวมทั้งหมด					๒๐	๑๐๐

โครงสร้างรายวิชาเพิ่มเติม

รหัสวิชา ส๓๒๒๐๙ รายวิชา อาเซียนศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา
 เวลา ๒๐ ชั่วโมง / สัปดาห์/ภาคเรียน จำนวน ๐.๕ หน่วยกิต
 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ ภาคเรียนที่ ๑

ลำดับที่	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	เวลา (ชม.)	น้ำหนักคะแนน		
			ระหว่าง เรียน	กลาง ภาค	ปลาย ภาค
๑	พัฒนาการอาเซียน - กำเนิดสมาคมอาสา - พัฒนาการของอาเซียนตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน	๙	๒๐	๒๐	๑๕
๒	โครงสร้างของอาเซียน - ประเทศสมาชิกอาเซียน - โครงสร้างองค์กรและกลไกการดำเนินงานของอาเซียน	๙	๓๐		๑๕
	ระหว่างภาค	๑๘	๕๐		
	กลาง	๑		๒๐	
	ปลาย	๑			๓๐
	รวม	๒๐			๑๐๐

โครงสร้างรายวิชาเพิ่มเติม

รหัสวิชา ส๓๒๒๐๒ ชื่อวิชา การเงินการคลังการธนาคาร กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา
เวลา ๔๐ ชั่วโมง /สัปดาห์/ ภาคเรียน จำนวน ๑.๐ หน่วยกิต
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ ภาคเรียนที่ ๒

ลำดับ ที่	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	เวลา (ชม.)	น้ำหนักคะแนน		
			ระหว่าง เรียน	กลาง ภาค	ปลาย ภาค
๑	การเงิน ๑.หน้าที่ของสถาบันการเงิน ๒.สถาบันการเงินในประเทศไทย	๘	๑๐	๑๐	๕
๒	การคลัง ๑.การคลังภาครัฐหรือการคลังสาธารณะ ๒.ขอบเขตของการคลังสาธารณะ ๓.ประเภทของงบประมาณ	๘	๑๐	๑๐	๕
๓	การธนาคาร ธนาคารพาณิชย์ ๑.ระบบธนาคารพาณิชย์ ๒.ประวัติของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย ๓.การบริการของธนาคารพาณิชย์ ธนาคารกลาง ๑.ความหมายของธนาคารกลาง ๒.หน้าที่ของธนาคารกลาง ๓.ธนาคารแห่งประเทศไทย	๑๐	๑๕	-	๑๐
๔	เศรษฐกิจระหว่างประเทศ ๑.นโยบายการค้าระหว่างประเทศ ๒.โครงสร้างสินค้าออกของไทย ๓.ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจการค้าระหว่าง ประเทศไทยกับอาเซียน ๔.การเงินระหว่างประเทศการแลกเปลี่ยน เงินตราต่างประเทศ ๕.การลงทุนระหว่างประเทศ ๖.องค์การทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศ ลักษณะความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่าง ประเทศ	๑๐	๑๕	-	๑๐
ระหว่างภาค		๓๖	๕๐		
กลาง		๒		๒๐	
ปลาย		๒			๓๐
รวม		๕๐			๑๐๐

โครงสร้างรายวิชาเพิ่มเติม

รหัสวิชา ส๓๐๒๓๓ ชื่อวิชา หน้าที่พลเมือง ๓ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา
 เวลา ๒๐ ชั่วโมง /สัปดาห์/ ภาคเรียน จำนวน ๐.๕ หน่วยกิต
 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ ภาคเรียนที่ ๒

ลำดับที่	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	เวลา (ชม.)	น้ำหนักคะแนน		
			ระหว่าง เรียน	กลาง ภาค	ปลาย ภาค
๑	สร้างสรรค์สังคม ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และเสียสละต่อสังคม	๖	๓๐		๓
๒	รักความเป็นไทย - การปฏิบัติตนที่แสดงออกถึง - ความรักชาติ - การยึดมั่นในศาสนา - การเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์	๖	๓๐		๓
๓	คำพ่อสอน - พระบรมราโชวาท - การมีระเบียบวินัย - ความสามัคคี - หลักการทรงงาน - ระเบิดจากข้างใน - ไม่ติดตำรา - บริการรวมที่จุดเดียว - ใช้ธรรมปราบ	๖	๓๐		๔
ระหว่างภาค		๑๘	๙๐		
กลาง		๑			
ปลาย		๑			๑๐
รวม		๒๐			๑๐๐

โครงสร้างรายวิชาเพิ่มเติม

รหัสวิชา ส๓๒๒๑๐ รายวิชา อาเซียนศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา
 เวลา ๒๐ ชั่วโมง / สัปดาห์/ภาคเรียน จำนวน ๐.๕ หน่วยกิต
 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ ภาคเรียนที่ ๒

ลำดับที่	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	เวลา (ชม.)	น้ำหนักคะแนน		
			ระหว่าง เรียน	กลาง ภาค	ปลาย ภาค
๑	การเข้าสู่ประชาคมอาเซียน - ประชาคมอาเซียนภายใต้กฎบัตรอาเซียน - ๓ เสาหลักของประชาคมอาเซียน - การเตรียมความพร้อมอาเซียนในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน - อุปสรรคในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน - บทเรียนจากการร่วมกลุ่มเศรษฐกิจของประเทศอื่น	๙	๒๕	๒๐	๑๕
๒	บทบาทของอาเซียนในสังคมโลก - บทบาททางการเมืองของอาเซียนในสังคมโลก - บทบาททางเศรษฐกิจของอาเซียนในสังคมโลก - ปัญหาของอาเซียนและความพยายามแก้ปัญหา	๙	๒๕	-	๑๕
ระหว่างภาค		๑๘	๕๐		
กลาง		๑		๒๐	
ปลาย		๑			๓๐
รวม		๒๐			๑๐๐

โครงสร้างรายวิชาเพิ่มเติม

รหัสวิชา ส๓๐๒๔๔

วิชาการป้องกันการทุจริต ๔

รายวิชาเพิ่มเติม

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษาศาสตร์และวัฒนธรรม

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ ภาคเรียนที่ ๒

เวลา ๒๐ ชั่วโมง

จำนวน ๐.๕ หน่วยกิต

หน่วย ที่	ชื่อหน่วย	ผลการ เรียนรู้	เรื่อง/เนื้อหา	สาระสำคัญ	เวลาเรียน (ชั่วโมง)	คะแนน รวม
๑	STRONG / จิตพอเพียง ด้านการทุจริต	ข้อ ๑ ข้อ ๒	- ความพอเพียง - ความโปร่งใส - ความตื่นรู้/ ความรู้ -ต่อต้านทุจริต - มุ่งไปข้างหน้า - ความเอื้ออาทร	- การอภิปรายกรณี ตัวอย่างการแก้ ปัญหาการทุจริตใน สังคมไทย โดยยึด หลัก STRONG : จิตพอเพียง ด้าน ทุจริต - การเสนอแนว ทางการนำหลัก STRONG : จิต พอเพียงด้านทุจริต มาพัฒนาสังคมไทย	๑๐	๕๐
๒	พลเมืองกับ ความรับผิดชอบ ต่อสังคม	ข้อ 3 ข้อ 4	- การเคารพสิทธิ หน้าที่ต่อตนเอง และผู้อื่น - ระเบียบ กฎหมาย - ความรับผิดชอบ ต่อตนเองและผู้อื่น/ สังคม - ความเป็นพลเมือง - ความเป็นพลโลก * จิตนิทรศการ	- การอภิปราย ความเป็นพลเมือง ในบริบท ต่างประเทศ - การนำข้อคิด จากการศึกษา เกี่ยวกับความเป็น พลเมือง ในบริบท ต่างประเทศ (ประเทศญี่ปุ่น) มา ประยุกต์ใช้ใน ประเทศไทย - การอภิปราย ความเป็นพลเมือง ในบริบท ต่างประเทศ	๑๐	๕๐

หน่วย ที่	ชื่อหน่วย	ผลการ เรียนรู้	เรื่อง/เนื้อหา	สาระสำคัญ	เวลาเรียน (ชั่วโมง)	คะแนน รวม
				- การนำข้อคิดจาก การศึกษา เกี่ยวกับ ความเป็นพลเมือง ในบริบท ต่างประเทศ (ประเทศ เกาหลี ใต้) มาประยุกต์ใช้ ในประเทศไทย		
รวมทั้งหมด					๒๐	๑๐๐

โครงสร้างรายวิชาเพิ่มเติม

รหัสวิชา ส๓๓๒๐๑ ชื่อวิชา ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา
เวลา ๔๐ ชั่วโมง / สัปดาห์/ภาคเรียน จำนวน ๑.๐ หน่วยกิต
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ ภาคเรียนที่ ๑

ลำดับ ที่	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	ผลการเรียนรู้	เวลา (ชม.)	น้ำหนักคะแนน		
				ระหว่าง ภาค	กลาง ภาค	ปลาย ภาค
๑	หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ๑.หลักการของเศรษฐกิจพอเพียง ๒.เกษตรทฤษฎีใหม่ ๓.โครงการตามพระราชดำริ ๔.การประยุกต์ใช้ในแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	- อธิบายหลักการของเศรษฐกิจพอเพียงรวมทั้งสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตได้ - อธิบายหลักการทรงงานในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รวมทั้งโครงการตามพระราชดำริ และนำมาเป็นแนวปฏิบัติในการดำเนินชีวิตได้อย่างถูกต้อง	๘	๑๒	๑๐	๗
๒	ระบบเศรษฐกิจไทย ๑.ระบบเศรษฐกิจ ๒.ภาวะเศรษฐกิจของไทย ๓.ปัญหาเศรษฐกิจของไทยและแนวทางการพัฒนา	-อธิบายเกี่ยวกับระบบเศรษฐกิจ รวมทั้งปัญหาของระบบเศรษฐกิจของไทยและแนวทางการแก้ไขได้	๙	๑๒	๑๐	๘
๓	การพัฒนาเศรษฐกิจตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ๑.การพัฒนาเศรษฐกิจ ๒.แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ	- รู้และเข้าใจเกี่ยวกับโครงสร้างเศรษฐกิจของไทยและสภาพปัญหาของโครงสร้างทางเศรษฐกิจ - อธิบายความสำคัญของการพัฒนาเศรษฐกิจรวมทั้งแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ผ่านมาได้	๘	๑๔	-	๗

ลำดับ ที่	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	ผลการเรียนรู้	เวลา (ชม.)	น้ำหนักคะแนน		
				ระหว่าง ภาค	กลาง ภาค	ปลาย ภาค
๔	เศรษฐกิจพอเพียงกับการพัฒนา ประเทศไทย ๑.การพัฒนาประเทศตามหลัก ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ๒.การขับเคลื่อนปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียง ๓.แผนพัฒนาฯฉบับที่ ๑๒กับ การพัฒนาประเทศ	- อธิบายถึงความสำคัญของ การนำปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ใน แผนพัฒนาเศรษฐกิจและ สังคมแห่งชาติฉบับปัจจุบัน ได้ -อธิบายแนวทางการประ ยุกต์ใช้ปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียงของแต่ละ ภาค	๙	๑๒	-	๘
ระหว่างภาค			๓๘	๕๐		
กลาง			๑		๒๐	
ปลาย			๑			๓๐
รวม			๔๐	๑๐๐		

โครงสร้างรายวิชาเพิ่มเติม

รหัสวิชา ส๓๐๒๔๕
 รายวิชาเพิ่มเติม
 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ ภาคเรียนที่ ๑ เวลา ๒๐ ชั่วโมง จำนวน ๐.๕ หน่วยกิต

วิชาการป้องกันการทุจริต ๕
 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

หน่วย ที่	ชื่อหน่วย	ผลการ เรียนรู้	เรื่อง/เนื้อหา	สาระสำคัญ	เวลาเรียน (ชั่วโมง)	คะแนน รวม
๑	การคิดแยกแยะ ระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนและ ผลประโยชน์ส่วน รวม	ข้อ ๑ ข้อ ๒ ข้อ ๓ ข้อ ๔	๑.การคิดแยกแยะ ๒. ระบบคิดฐาน ๒ ๓.ระบบคิดฐาน ๑๐ ๔. ความแตกต่าง ระหว่างจริยธรรมและ การทุจริต (ชุมชน สังคม) ๕.ประโยชน์ส่วนตน และประโยชน์ ส่วนรวม (ชุมชน สังคม) ๖.การขัดกันระหว่าง ประโยชน์ส่วนตน และ ผลประโยชน์ส่วนรวม (ชุมชน สังคม) ๗. ผลประโยชน์ทับ ซ้อน (ชุมชน สังคม) ๘. รูปแบบของผลประโยชน์ทับซ้อน (ชุมชน สังคม)	- การวิเคราะห์ หลักการการแยกแยะ ระหว่างจริยธรรมและ การทุจริต - การแยกแยะความ แตกต่าง ระหว่าง จริยธรรมและการ ทุจริต - การวิเคราะห์ผลจาก การกระทำ ที่ไม่ทำให้ ตนเองและผู้อื่น เดือดร้อน - การวิเคราะห์การ กระทำ ที่สอดคล้องกับ คุณธรรม - การวิเคราะห์ความ แตกต่าง ระหว่าง ผลประโยชน์ส่วนตน และผลประโยชน์ ส่วนรวม ที่ส่งผล ต่อ ประเทศชาติและสังคม โลก - การวิเคราะห์การ ขัดกันที่เกิดขึ้น ระหว่างบุคคล สังคม ประเทศชาติ และ โลก - การวิเคราะห์ ระเบียบการป้องกัน และปราบปรามการ ทุจริต พ.ศ.๒๕๖๐	๑๒	๖๐

หน่วย ที่	ชื่อหน่วย	ผลการ เรียนรู้	เรื่อง/เนื้อหา	สาระสำคัญ	เวลาเรียน (ชั่วโมง)	คะแนน รวม
				<ul style="list-style-type: none"> - การสัมมนาเปรียบเทียบการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและ พ.ร.บ.ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วย การป้องกันและปราบปราม การทุจริต พ.ศ.2542 มาตรา 4 - กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ทับซ้อนและแนวทางการแก้ปัญหาผลประโยชน์ทับซ้อน - การวิเคราะห์ลักษณะของผลประโยชน์ทับซ้อนและรูปแบบ ของผลประโยชน์ทับซ้อน 		
๒	ความละเอียดและความไม่ทนต่อการทุจริต	ข้อ ๕	<ul style="list-style-type: none"> ๒. การทำกรบ้าน/ชิ้นงาน ๒. การทำเวร/การทำความสะดวก ๓. การสอบ ๔. การแต่งกาย / การเข้าแถว ๕. การเลือกตั้ง ๖. กิจกรรมนักเรียน (ห้องเรียน) 	<ul style="list-style-type: none"> - ความหมายรูปแบบและสาเหตุ ของการทุจริต - ความหมายของ “ความละเอียด และความไม่ทนต่อการทุจริต” - ตัวอย่างกรณีศึกษาเกี่ยวกับ ประเทศที่มีปัญหาการทุจริต เกิดขึ้นในประเทศไทยและส่งผลกระทบต่อต่างประเทศและโลก - ความหมายของ “การลงโทษ ทางสังคม (Social Sanction)” - การเสนอวิธีการปฏิบัติตนเป็น ผู้ไม่ทนต่อการทุจริตการเลือกตั้ง โดยใช้การลงโทษทางสังคม 	๘	๔๐

หน่วย ที่	ชื่อหน่วย	ผลการ เรียนรู้	เรื่อง/เนื้อหา	สาระสำคัญ	เวลาเรียน (ชั่วโมง)	คะแนน รวม
				<ul style="list-style-type: none"> - ผลกระทบที่เกิดจากการทุจริต - การจัดทำโครงการสร้างความตระหนักและความสำคัญ ของการต่อต้านและป้องกัน การทุจริตในโรงเรียนผ่านกิจกรรมนักเรียน 		
รวมทั้งหมด					๒๐	๑๐๐

โครงสร้างรายวิชาเพิ่มเติม

รหัสวิชา ส๓๓๒๐๒ ชื่อวิชา ภูมิปัญญาท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา
เวลา ๔๐ ชั่วโมง / สัปดาห์/ภาคเรียน จำนวน ๑.๐ หน่วยกิต
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ ภาคเรียนที่ ๒

ลำดับ ที่	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	ผลการเรียนรู้	เวลา (ชม.)	น้ำหนักคะแนน		
				ระหว่าง ภาค	กลาง ภาค	ปลาย ภาค
๑	ความหมายและขอบข่ายภูมิปัญญาไทย ๑.ความหมายของภูมิปัญญา ๒.ขอบข่ายภูมิปัญญา	อธิบายความหมาย และขอบข่ายของภูมิ ปัญญาไทยได้	๔	๘	๖	๕
๒	ระบบเครือข่ายความสัมพันธ์ของภูมิ ปัญญาไทย ๑.ความสำคัญของการจัดการระบบ เครือข่ายความสัมพันธ์ของภูมิปัญญาไทย -ภูมิปัญญาการจักระบบเครือข่าย ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ -ภูมิปัญญาการจักระบบเครือข่าย ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสังคม -ภูมิปัญญาการจักระบบเครือข่าย ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ กับธรรม ชาติและสิ่งแวดล้อม -ภูมิปัญญาการจักระบบเครือข่าย ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งเหนือ ธรรมชาติ ๒.การเกิดระบบความเชื่อในสังคมไทย	- สามารถคิดวิเคราะห์ ถึงภูมิปัญญาไทยใน การจักระบบเครือข่าย ความสัมพันธ์ระหว่าง มนุษย์กับมนุษย์ - สามารถวิเคราะห์ถึง ภูมิปัญญาไทยในการ จัด ระบบเครือข่าย ความ สัมพันธ์ระหว่าง มนุษย์ กับสังคมและมนุษย์กับ ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้ - สามารถคิดวิเคราะห์ ถึงภูมิปัญญาไทยในการ จัด ระบบเครือข่าย ความ สัมพันธ์ระหว่าง มนุษย์กับสิ่งเหนือ ธรรมชาติได้อย่างเป็น ระบบได้	๖	๘	๗	๕
๓	ภูมิปัญญาในการจักระบบเครือข่ายการ พึ่งพา ๑.บ่อเกิดภูมิปัญญาไทยในการจัดการ -ระบบเครือข่ายการพึ่งพา -การพึ่งพาระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ -การพึ่งพาระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม	- มีความรู้ความเข้าใจ บ่อเกิดและความ เป็นมาของภูมิปัญญา ไทยมีความ สัมพันธ์กับ ภูมิศาสตร์แต่ละ ท้องถิ่นได้	๖	๘	๗	๕

ลำดับ ที่	ชื่อหน่วยการเรียน	ผลการเรียนรู้	เวลา (ชม.)	น้ำหนักคะแนน		
				ระหว่าง ภาค	กลาง ภาค	ปลาย ภาค
	-การพึงพาระหว่างมนุษย์กับสิ่ง เหนือธรรมชาติ -การพึงพาระหว่างมนุษย์กับสังคม					
	สภาพภูมิศาสตร์ปัจจัยสำคัญของ การเกิดภูมิปัญญาไทย ๑.ปัจจัยสำคัญของการเกิดภูมิปัญญา ภาคเหนือ ๒.ปัจจัยสำคัญของการเกิดภูมิปัญญา ภาคกลาง ๓.ปัจจัยสำคัญของการเกิดภูมิปัญญา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ๔.ปัจจัยสำคัญของการเกิดภูมิปัญญา ภาคตะวันออก ๕.ปัจจัยสำคัญของการเกิดภูมิปัญญา ภาคตะวันตก ๖.ปัจจัยสำคัญของการเกิดภูมิปัญญา ภาคใต้	- มีความรู้ความเข้าใจ ในวิธีการและ กระบวนการในการ ดำรงรักษาภูมิปัญญา ไทยอันเป็น เอกลักษณ์ และมรดกของ ชาติไทย - มีความรู้ความเข้าใจ ถึงการปรับใช้ภูมิ ปัญญาในสภาพ ปัจจุบันแต่ละท้องถิ่น	๙	๙	๙	
๕	การดำรงรักษาภูมิปัญญาไทย ๑.การวิจัยภูมิปัญญาไทย ๒.การอนุรักษ์ภูมิปัญญาไทย ๓.การฟื้นฟูภูมิปัญญาไทย ๔.การสืบสานภูมิปัญญาไทย ๕.การพัฒนาภูมิปัญญาไทย ๖.การถ่ายทอดภูมิปัญญาไทย ๗.การส่งเสริมภูมิปัญญาไทย ๘.การเสริมสร้างผู้ทรงภูมิปัญญาไทย ๙.การแลกเปลี่ยนภูมิปัญญาไทย	- นักเรียนสามารถยก ตัว อย่างภูมิปัญญาใน หมู่ บ้านได้ - นักเรียนสามารถทำ วิจัยในการสืบค้นภูมิ ปัญญาท้องถิ่นได้	๙	๙	๙	
๖	การปรับใช้ภูมิปัญญาในสภากาณ์ ปัจจุบัน ๑.การเปลี่ยนแปลงของสังคม ๒.การปรับใช้ภูมิปัญญา	- นักเรียนสามารถนำ ภูมิปัญญาท้องถิ่นมา ประยุกต์ใช้กับวิถีชีวิต ของตนเองได้	๙	๘	๙	
	ระหว่างภาค		๓๘	๕๐	๒๐	๓๐
	กลาง		๑			
	ปลาย		๑			
	รวม		๔๐	๑๐๐		

โครงสร้างรายวิชาเพิ่มเติม

รหัสวิชา ส๓๐๒๓๔ ชื่อวิชา หน้าที่พลเมือง ๔ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา
 เวลา ๒๐ ชั่วโมง /สัปดาห์/ ภาคเรียน จำนวน ๐.๕ หน่วยกิต
 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ ภาคเรียนที่ ๒

ลำดับ ที่	ชื่อหน่วยการ เรียนรู้	ผลการเรียนรู้	สาระการเรียนรู้	จำนวน (ชั่วโมง)	น้ำหนัก (คะแนน)
๑	พลเมืองดีตามวิถี ประชาธิปไตย	เป็นแบบอย่างและ ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้อื่น เป็นพลเมืองดีตามวิถี ประชาธิปไตย	พลเมืองดีตามวิถี ประชาธิปไตย	๔	๒๐
๒	ประชาธิปไตยในฝัน	ประยุกต์ใช้ใน กระบวนการ ประชาธิปไตยในการ วิพากษ์ประเด็นนโยบาย สาธารณะที่ตนสนใจ	การประยุกต์ใช้ กระบวนการ ประชาธิปไตยในการ วิพากษ์ประเด็นนโยบาย สาธารณะ	๔	๒๐
๓	การเลือกตั้ง	มีส่วนร่วมและการ ตัดสินใจเลือกตั้งอย่างมี วิจารณญาณ	การมีส่วนร่วมและการ ตัดสินใจเลือกตั้งอย่างมี วิจารณญาณ	๔	๑๕
๔	เหตุการณ์โลก	๑.รู้เท่าทันข่าวสารและ รู้ทันสื่อ ๒. คาดการณ์เหตุการณ์ ล่วงหน้าบนพื้นฐานของ ข้อมูล	๑. รู้เท่าทันข่าวสารและ การรู้ทันสื่อ ๒. การคาดการณ์ เหตุการณ์ล่วงหน้าบน พื้นฐานของข้อมูล	๔	๑๕
๕	สันติวิธี	มีส่วนร่วมในการ แก้ปัญหาเมื่อเกิดความ ขัดแย้งโดยสันติวิธีและ สร้างเครือข่ายป้องกัน ปัญหาความขัดแย้ง	๑. การแก้ปัญหาความ ขัดแย้งโดยสันติวิธี - การเจรจาไกล่เกลี่ย - การเจรจาต่อรอง - การระงับความขัดแย้ง ๒. การสร้างเครือข่าย การป้องกันปัญหาความ ขัดแย้ง	๔	๒๐
รวมระหว่างปี				๒๐	๙๐
ปลายภาค/ปลายปี(ทดสอบคุณลักษณะ)					๑๐
รวม					๑๐๐

โครงสร้างรายวิชาเพิ่มเติม

รหัสวิชา ส๓๐๒๔๖

วิชาการป้องกันการทุจริต ๖

รายวิชาเพิ่มเติม

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษาศาสตร์และวัฒนธรรม

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ ภาคเรียนที่ ๒

เวลา ๒๐ ชั่วโมง

จำนวน ๐.๕ หน่วยกิต

หน่วย ที่	ชื่อหน่วย	ผลการ เรียนรู้	เรื่อง/เนื้อหา	สาระสำคัญ	เวลาเรียน (ชั่วโมง)	คะแนน รวม
๑	STRONG / จิตพอเพียง ต้านการทุจริต	ข้อ ๑ ข้อ ๒	- ความพอเพียง - ความโปร่งใส - ความตื่นรู้/ ความรู้ - ต่อด้านทุจริต - มุ่งไปข้างหน้า - ความเอื้ออาทร	- ความพอเพียงกับ การต่อต้าน ทุจริต - การประยุกต์ใช้ ความพอเพียง เพื่อ ต่อต้านทุจริต - ตัวอย่างเหตุ การณ์การใช้ ความ พอเพียงต่อต้าน ทุจริตในชีวิต ประจำวัน - ความโปร่งใสกับ การต่อต้านการ ทุจริต - ตัวอย่างเหตุ การณ์การใช้ ความ โปร่งใสต่อต้านการ ทุจริต ในชีวิต ประจำวัน - การปฏิบัติตนเป็น ผู้ที่มีความโปร่งใส เพื่อต่อต้านการ ทุจริต - วิธีการต้านทุจริต ระดับสังคมโลก - วิธีการสร้าง จิตสำนึกของตน เพื่อต้านทุจริต ระดับสังคมโลก	๑๐	๕๐

หน่วย ที่	ชื่อหน่วย	ผลการ เรียนรู้	เรื่อง/เนื้อหา	สาระสำคัญ	เวลาเรียน (ชั่วโมง)	คะแนน รวม
				<ul style="list-style-type: none"> - การต้านทุจริต ระดับสังคมโลก - ผลกระทบที่ เกิดขึ้นจากการ ทุจริต ระดับสังคม โลก - แนวทางการ ป้องกันการทุจริต ระดับสังคมโลก 		
๒	พลเมืองกับ ความ รับผิดชอบ ต่อสังคม	ข้อ ๓ ข้อ ๔	<ul style="list-style-type: none"> - การเคารพสิทธิ หน้าที่ต่อตนเอง และผู้อื่น - ระเบียบ กฎหมาย - ความรับผิดชอบต่อ ตนเองและผู้อื่น/ สังคม - ความเป็นพลเมือง - ความเป็นพลโลก * จัดนิทรรศการ 	<ul style="list-style-type: none"> - การละเมิดสิทธิ และหน้าที่ของ พล เมือง - การวิเคราะห์ สถานการณ์ การ ทุจริตจากการละ เมิดสิทธิ หน้าที่ของ ตนเองและผู้อื่น - แนวทางในการ แก้ปัญหา การละ เมิดสิทธิหน้าที่ต่อ ตนเอง และผู้อื่น - ตัวอย่างพฤติกรรม ที่แสดงถึง การเค ารพสิทธิหน้าที่ต่อ ตนเอง และผู้อื่น - การปฏิบัติตนใน การเคารพสิทธิ หน้าที่ ต่อตนเองและผู้อื่น 	๑๐	๕๐

หน่วย ที่	ชื่อหน่วย	ผลการ เรียนรู้	เรื่อง/เนื้อหา	สาระสำคัญ	เวลาเรียน (ชั่วโมง)	คะแนน รวม
				<ul style="list-style-type: none"> - การผลิตสื่อ เผยแพร่และรณรงค์ ให้การส่งเสริมให้ พลเมือง รับผิดชอบ ต่อการป้องกันการ ทุจริต - พฤติกรรมของ พลเมือง/พลโลก ที่มี ความรับผิดชอบต่อ การทุจริต - การวิเคราะห์ พฤติกรรม ของ พลเมือง/พลโลกที่มี ความรับผิดชอบต่อ การทุจริต - การเสนอแนวทาง ในการ สร้างเสริม สำนึกความเป็น พลเมือง 		
รวมทั้งหมด					๒๐	๑๐๐

ส่วนที่ ๓

คำอธิบายรายวิชา

คำอธิบายรายวิชา หลักสูตรโรงเรียนเปิดพิทยาสรรค์ ๒๕๖๗
 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
 ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

รายวิชาพื้นฐาน

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔

ส ๓๑๑๐๑	สังคมศึกษา	เวลาเรียน ๔๐ ชั่วโมง/ภาคเรียน	๑.๐ หน่วยกิต
ส ๓๐๑๐๑	ประวัติศาสตร์ไทย ๑	เวลาเรียน ๔๐ ชั่วโมง/ภาคเรียน	๑.๐ หน่วยกิต
ส ๓๑๑๐๒	สังคมศึกษา	เวลาเรียน ๔๐ ชั่วโมง/ภาคเรียน	๑.๐ หน่วยกิต

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕

ส ๓๒๑๐๑	สังคมศึกษา	เวลาเรียน ๔๐ ชั่วโมง/ภาคเรียน	๑.๐ หน่วยกิต
ส ๓๒๑๐๒	สังคมศึกษา	เวลาเรียน ๔๐ ชั่วโมง/ภาคเรียน	๑.๐ หน่วยกิต

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖

ส ๓๓๑๐๑	สังคมศึกษา	เวลาเรียน ๔๐ ชั่วโมง/ภาคเรียน	๑.๐ หน่วยกิต
ส ๓๐๑๐๒	ประวัติศาสตร์สากล	เวลาเรียน ๔๐ ชั่วโมง/ภาคเรียน	๑.๐ หน่วยกิต
ส ๓๓๑๐๒	สังคมศึกษา	เวลาเรียน ๔๐ ชั่วโมง/ภาคเรียน	๑.๐ หน่วยกิต

คำอธิบายรายวิชาพื้นฐาน

รหัสวิชา ส๓๑๑๐๑
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔

สังคมศึกษา(สาระหน้าที่พลเมือง)

จำนวน ๑.๐ หน่วยกิต
ภาคเรียนที่ ๑

ศึกษา วิเคราะห์ อธิบาย และอภิปรายผลจากการศึกษาค้นคว้ากฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่เกี่ยวกับตนเองและครอบครัว กฎหมายอาญา รัฐธรรมนูญแห่งประเทศไทย ศึกษาวิเคราะห์โครงสร้างสังคมไทย การขัดเกลาทางสังคม การเปลี่ยนแปลงทางสังคม ปัญหาและแนวทางการพัฒนาสังคม คุณลักษณะพลเมืองดีและสิทธิมนุษยชน

โดยวิธีการศึกษาค้นคว้า การจัดทำโครงการ การสืบค้นข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต แล้วนำเสนอโครงการ อภิปราย และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน เพื่อให้เกิดความรู้ ความสามารถเกี่ยวกับกฎหมายแพ่งและอาญาที่ต้องปฏิบัติหรือเกี่ยวข้องกับตนเองและครอบครัว สามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน และมีคุณลักษณะเป็นพลเมืองดีของชาติและโลก

ศึกษา วิเคราะห์ ระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ปัญหาการเมืองการปกครองไทย การตรวจสอบอำนาจของรัฐ การประสานประโยชน์กับระหว่างประเทศ วัฒนธรรมภูมิปัญญาไทย ปัจจัยที่ส่งเสริมและสร้างสรรค์ภูมิปัญญาไทย วัฒนธรรมไทย การอนุรักษ์ภูมิปัญญาไทยและวัฒนธรรม และบทบาทของพระมหากษัตริย์และพระบรมวงศานุวงศ์ที่มีต่อการสร้างสรรค์ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมไทย

โดยใช้วิธีศึกษาค้นคว้า สัมมนา อภิปราย นำเสนอรายงานการศึกษาค้นคว้าหรือโครงการ การสืบค้นข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต เพื่อให้เกิดความรู้ความสามารถและความเข้าใจในระบอบการปกครอง วัฒนธรรม และภูมิปัญญาไทย สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ มีจิตสำนึกในความเป็นไทย และอนุรักษ์หวงแหนภูมิปัญญา และวัฒนธรรมให้คงอยู่คู่ประเทศไทยตลอดไปสอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

มาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัดปลายทาง ๔ ตัวชี้วัดชี้วัดระหว่างทาง ๕ ชีววัด

มาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัดปลายทาง

ส ๒.๑ ม.๔-๖/๓ ปฏิบัติตนและ มีส่วนสนับสนุนให้ผู้อื่นประพฤติ ปฏิบัติเพื่อเป็นพลเมืองดีของประเทศชาติ และสังคมโลก

ส ๒.๑ ม.๔-๖/๕ วิเคราะห์ ความจำเป็นที่จะต้องมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงและอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยและเลือกรับวัฒนธรรมสากล

ส ๒.๒ ม.๔-๖/๓ วิเคราะห์ความสำคัญ และความจำเป็นที่ต้องธำรงรักษาไว้ซึ่งการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

ส ๒.๒ ม.๔-๖/๔ เสนอแนวทางและมีส่วนร่วมในการตรวจสอบ การใช้อำนาจรัฐ

มาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัดระหว่างทาง

ส ๒.๑ ม.๔-๖/๑ วิเคราะห์และปฏิบัติตนตามกฎหมาย ที่เกี่ยวข้องกับตนเอง ครอบครัว ชุมชน ประเทศชาติ และสังคมโลก

ส ๒.๑ ม.๔-๖/๒ วิเคราะห์ความสำคัญของโครงสร้างทางสังคม การขัดเกลาทางสังคม และการเปลี่ยนแปลงทางสังคม

ส ๒.๑ ม.๔-๖/๔ ประเมินสถานการณ์สิทธิมนุษยชนในประเทศไทย และเสนอแนวทางพัฒนา

ส ๒.๒ ม.๔-๖/๑ วิเคราะห์ปัญหาการเมืองที่สำคัญในประเทศจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ พร้อมทั้งเสนอแนว
ทางแก้ไข

ส ๒.๒ ม.๔-๖/๒ เสนอแนวทางการเมืองการปกครอง ที่นำไปสู่ความเข้าใจ และการประสานประโยชน์
ร่วมกันระหว่างประเทศ

รวมทั้งหมด ๙ ตัวชี้วัด

คำอธิบายรายวิชาพื้นฐาน

รหัสวิชา ส๓๑๑๐๒
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔

สังคมศึกษา (สาระพระพุทธศาสนา) จำนวน ๑.๐ หน่วยกิต
ภาคเรียนที่ ๒

ศึกษา วิเคราะห์ อธิบายและอภิปรายผลจากการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับการปฏิบัติตนเป็นชาวพุทธที่ดี การปฏิบัติงานถูกต้องตามศาสนพิธี การแสดงตนเป็นพุทธมามกะ หลักธรรม คติธรรมที่เกี่ยวข้องกับวันสำคัญ และเทศกาลที่สำคัญทางพระพุทธศาสนา พระพุทธศาสนาฝึกตนไม่ให้เป็นประมาท มุ่งประโยชน์สุขและสันติภาพ แก่บุคคล สังคมและโลก พระพุทธศาสนากับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและการพัฒนาแบบยั่งยืน พุทธศาสนสุภาษิต พุทธสาวก พุทธสาวิกา และหลักธรรมสำคัญในการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

โดยวิธีการศึกษาค้นคว้า การลงมือปฏิบัติและสืบค้นข้อมูลทางอินเทอร์เน็ตแล้วนำเสนอ อภิปราย แสดงความคิดเห็น ตลอดจนจัดทำเป็นโครงการ เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจในหลักธรรมพระพุทธศาสนา และประยุกต์เข้ากับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในอันที่จะปลูกฝังเจตคติ คุณธรรมจริยธรรมให้เป็นคนดีที่มีสติ มีเหตุผล มีความพอประมาณ มีภูมิคุ้มกันที่ดีและไม่ประมาท เพื่อที่จะได้ประกอบคุณความดีตามหลักคำสอนของพระพุทธศาสนา และตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงต่อไป

ศึกษา วิเคราะห์ อธิบายและอภิปรายจากการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับลักษณะของสังคัมขมพูทวีป พุทธประวัติ วิธีปฏิบัติทางสายกลาง ลักษณะประชาธิปไตยในพระพุทธศาสนา หลักการของพระพุทธศาสนากับหลักวิทยาศาสตร์ ความสำคัญของพระพุทธศาสนา พระรัตนตรัย หลักธรรมในกรอบอริยสัจ ๔ ได้แก่ ปฏิจจสมุปบาท ทศพิธราชธรรม ๑๐ วิปัสสนาญาณ ๘ มงคลสูตร พุทธศาสนสุภาษิต และวิธีศึกษาคัมภีร์พระไตรปิฎก

โดยอาศัยกระบวนการศึกษาค้นคว้าจากคัมภีร์พระไตรปิฎก การสืบค้นข้อมูล การฝึกปฏิบัติตามหลักธรรมคำสอนพระพุทธเจ้า วิเคราะห์หลักการของพระพุทธศาสนากับวิทยาศาสตร์ ศึกษาเป็นกลุ่ม การจัดทำโครงการ แล้วนำเสนอผลการศึกษาค้นคว้า เพื่อปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมในการดำรงตนในสังคม มีผลให้เกิดความสุข ความเจริญก้าวหน้าและพัฒนาอย่างยั่งยืน

ศึกษา ค้นคว้าและวิเคราะห์เกี่ยวกับความสำคัญของพระพุทธศาสนา หลักธรรมในทางพระพุทธศาสนา ประวัติพุทธสาวก พุทธสาวิกา และชาดก หน้าทีชาวพุทธ มารยาทชาวพุทธ ชาวพุทธตัวอย่าง การบริหารจัดการ และการเจริญปัญญา วิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการ ๑๐ วิธี วันสำคัญทางพระพุทธศาสนาและศาสนพิธี สัมมนาพระพุทธศาสนากับการแก้ปัญหาและการพัฒนา

โดยอาศัยกระบวนการศึกษาแบบไตรสิกขา ศึกษาค้นคว้าและฝึกปฏิบัติ ตลอดจนการสัมมนา การนำเสนอผลการศึกษา การปฏิบัติหรือการสัมมนา เพื่อให้เกิดความรู้ มีสติ สมาธิ ปัญญา สามารถนำความรู้ความสามารถไปประยุกต์ใช้ในการครองตนเป็นคนดี มีคุณลักษณะนิสัยแบบสมดุลง ในอันที่จะทำความดีให้เกิดขึ้นกับตนเองและผู้อื่นที่เกี่ยวข้องต่อไปสอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

มาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัดปลายทาง ๕ ตัวชี้วัดชี้วัดระหว่างทาง ๒๓ ชีววัด

มาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัดปลายทาง

ส ๑.๑ ม.๔-๖/๑๓ วิเคราะห์หลักธรรมในกรอบอริยสัจ ๔ หรือ หลักคำสอนของศาสนาที่ตนนับถือ

ส ๑.๑ ม.๔-๖/๑๖ เชื่อมั่นต่อ ผลของการทำความดี ความชั่ว สามารถวิเคราะห์สถานการณ์ ที่ต้องเผชิญและตัดสินใจเลือกดำเนินการ หรือปฏิบัติตนได้ อย่างมีเหตุผลถูกต้องตามหลักธรรม จริยธรรม และกำหนดเป้าหมายบทบาทการดำเนินชีวิตเพื่อ การอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขและอยู่ร่วมกันเป็นชาติอย่างสมานฉันท์

ส ๑.๑ ม.๔-๖/๒๑ วิเคราะห์หลักธรรมสำคัญในการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขของศาสนาอื่น ๆ และชักชวนส่งเสริมสนับสนุนให้บุคคลอื่นเห็นความสำคัญของการทำความดีต่อกัน

ส ๑.๒ ม.๔-๖/๕ สัมมนาและเสนอแนะแนวทางในการดำรงรักษาศาสนา ที่ตนนับถือ อันส่งผลถึงการพัฒนา
ตนพัฒนาชาติ และโลก

มาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัดระหว่างทาง

- ส ๑.๑ ม.๔-๖/๑ วิเคราะห์สังคมชมพูทวีป และคติความเชื่อทางศาสนาสมัยก่อนพระพุทธเจ้า หรือสังคมสมัย
ของศาสนาที่ตนนับถือ
- ส ๑.๑ ม.๔-๖/๒ วิเคราะห์พระพุทธเจ้าในฐานะเป็นมนุษย์ ผู้ฝึกตนได้อย่างสูงสุดในการตรัสรู้ การก่อตั้ง
วิธีการสอน และการเผยแผ่พระพุทธศาสนา หรือวิเคราะห์ประวัติศาสดาที่ตนนับถือตามที่
กำหนด
- ส ๑.๑ ม.๔-๖/๓ วิเคราะห์พุทธประวัติด้านการบริหาร และการดำรงรักษาศาสนา หรือวิเคราะห์ประวัติ
ศาสดาที่ตนนับถือตามที่กำหนด
- ส ๑.๑ ม.๔-๖/๔ วิเคราะห์ข้อปฏิบัติทางสายกลาง ในพระพุทธศาสนาหรือแนวคิดของศาสนาที่ตนนับถือ
ตามที่กำหนด
- ส ๑.๑ ม.๔-๖/๕ วิเคราะห์การพัฒนาศรัทธาและปัญญา ที่ถูกต้องในพระพุทธศาสนา หรือแนวคิดของศาสนา
ที่ตนนับถือตามที่กำหนด
- ส ๑.๑ ม.๔-๖/๖ วิเคราะห์ลักษณะประชาธิปไตย ในพระพุทธศาสนา หรือแนวคิด ของศาสนาที่ตนนับถือ
ตามที่กำหนด
- ส ๑.๑ ม.๔-๖/๗ วิเคราะห์หลักการของพระพุทธศาสนากับหลักวิทยาศาสตร์ หรือแนวคิดของศาสนาที่ตนนับ
ถือตามที่กำหนด
- ส ๑.๑ ม.๔-๖/๘ วิเคราะห์การฝึกฝนและพัฒนาตนเอง การพึ่งตนเอง และการมุ่งอิสรภาพในพระพุทธศาสนา
หรือแนวคิดของศาสนาที่ตนนับถือตามที่กำหนด
- ส ๑.๑ ม.๔-๖/๙ วิเคราะห์พระพุทธศาสนาว่าเป็นศาสตร์แห่งการศึกษา ซึ่งเน้นความสัมพันธ์ของเหตุปัจจัย
กับวิธีการแก้ปัญหาหรือแนวคิดของศาสนาที่ตนนับถือตามที่กำหนด
- ส ๑.๑ ม.๔-๖/๑๐ วิเคราะห์พระพุทธศาสนาในการฝึกตนไม่ให้ประมาท มุ่งประโยชน์และสันติภาพบุคคล
สังคมและโลก หรือแนวคิดของศาสนาที่ตนนับถือตามที่กำหนด
- ส ๑.๑ ม.๔-๖/๑๑ วิเคราะห์พระพุทธศาสนากับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และการพัฒนาประเทศแบบ
ยั่งยืนหรือแนวคิดของศาสนาที่ตนนับถือตามที่กำหนด
- ส ๑.๑ ม.๔-๖/๑๒ วิเคราะห์ความสำคัญของพระพุทธศาสนาเกี่ยวกับการศึกษาที่สมบูรณ์ การเมืองและ
สันติภาพหรือแนวคิดของศาสนาที่ตนนับถือตามที่กำหนด
- ส ๑.๑ ม.๔-๖/๑๓ วิเคราะห์ข้อคิดและแบบอย่าง การดำเนินชีวิตจากประวัติสาวก ชาดก เรื่องเล่า และ
ศาสนิกชนตัวอย่างตามที่กำหนด
- ส ๑.๑ ม.๔-๖/๑๔ วิเคราะห์คุณค่าและความสำคัญ ของการสังคายนา พระไตรปิฎก หรือคัมภีร์ ของศาสนา
ที่ตนนับถือและการเผยแผ่
- ส ๑.๑ ม.๔-๖/๑๗ อธิบายประวัติศาสดาของศาสนาอื่น ๆ โดยสังเขป
- ส ๑.๑ ม.๔-๖/๑๘ ตระหนักในคุณค่าและความสำคัญ ของค่านิยม จริยธรรมที่เป็นตัวกำหนดความเชื่อและ
พฤติกรรมที่แตกต่างกันของศาสนิกชนศาสนาต่าง ๆ เพื่อขจัดความขัดแย้งและอยู่ร่วมกัน
ในสังคมอย่างสันติสุข
- ส ๑.๑ ม.๔-๖/๑๙ เห็นคุณค่า เชื่อมมั่น และมุ่งมั่นพัฒนาชีวิตด้วยการพัฒนาจิตและพัฒนาการเรียนรู้ด้วยวิธี
คิดแบบโยนิโสมนสิการหรือการพัฒนาจิตตามแนวทางของศาสนา ที่ตนนับถือ
- ส ๑.๑ ม.๔-๖/๒๐ สวดมนต์ แผ่เมตตา และบริหารจิต และเจริญปัญญาตามหลักสติปัฏฐาน หรือตาม
แนวทางของศาสนาที่ตนนับถือ

- ส ๑.๑ ม.๔-๖/๒๒ เสนอแนวทางการจัดกิจกรรม ความร่วมมือของทุกศาสนาในการแก้ปัญหาและพัฒนาสังคม
- ส ๑.๒ ม.๔-๖/๑ ปฏิบัติตนเป็นศาสนิกชนที่ดีต่อสาวก สมาชิกในครอบครัวและคนรอบข้าง
- ส ๑.๒ ม.๔-๖/๒ ปฏิบัติตนถูกต้องตามศาสนพิธี พิธีกรรม ตามหลักศาสนาที่ตนนับถือ
- ส ๑.๒ ม.๔-๖/๓ แสดงตนเป็นพุทธมามกะหรือแสดงตนเป็นศาสนิกชนของศาสนาที่ตนนับถือ
- ส ๑.๒ ม.๔-๖/๔ วิเคราะห์หลักธรรม คติธรรมที่เกี่ยวข้องกับวันสำคัญทางศาสนา และเทศกาลที่สำคัญของศาสนาที่ตนนับถือ และปฏิบัติตนได้ถูกต้อง

รวมทั้งหมด ๒๘ ตัวชี้วัด

คำอธิบายรายวิชา

รหัสวิชา ส๓๐๑๐๑ ประวัติศาสตร์ไทย

จำนวน ๑.๐ หน่วยกิต

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔

ภาคเรียนที่ ๑

ศึกษา วิเคราะห์ถิ่นเดิมของชนชาติไทย การตั้งถิ่นฐานในประเทศไทย พัฒนาการด้านการเมืองการปกครอง และพัฒนาการด้านสังคมและวัฒนธรรมไทยและวัฒนธรรมภูมิภาคไทย

โดยใช้วิธีการศึกษาค้นคว้า วิเคราะห์ สืบค้นข้อมูล จัดทำโครงการ การนำเสนอโครงการ เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจลักษณะของคนไทย ธรรมชาติของคนไทย สภาพสังคมการเมืองการปกครอง วัฒนธรรม และภูมิภาคไทย เพื่อที่จะได้เป็นผู้มีจิตอาสา ทำประโยชน์แก่ตนเองและผู้อื่นในสังคมไทยต่อไป

เพื่อที่จะได้นำเอาความรู้ความสามารถประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ รู้จักประวัติความเป็นมาของคนไทย และสำนึกในบุญคุณของแผ่นดิน ตระหนักในการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยและภูมิภาคไทย และสืบทอดต่อไปยังอนุชนรุ่นหลัง

ศึกษา วิเคราะห์เกี่ยวกับหลักฐานทางประวัติศาสตร์และวิธีการทางประวัติศาสตร์ ศักราชและการแบ่งยุคสมัยทางประวัติศาสตร์ พัฒนาการด้านเศรษฐกิจของไทย พัฒนาการด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศของไทย พัฒนาการทางด้านศิลปะของไทยและประวัติบุคคลสำคัญสมัยสุโขทัย อยุธยา กรุงธนบุรี และรัตนโกสินทร์

โดยวิธีการศึกษาค้นคว้า การจัดทำโครงการ การสืบค้นข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต แล้วนำเสนอโครงการ การอภิปราย และแสดงความคิดเห็น แลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อให้เกิดความรู้ ความสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการปรับตัวให้เข้ากับสภาพเศรษฐกิจของไทยในปัจจุบัน รำลึกถึงบรรพบุรุษของชาวไทยที่ได้รักษาประเทศเป็นเอกราชไว้ให้อนุชนรุ่นหลังได้อาศัยอยู่ในสังคมโลกอย่างสง่างามสอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

มาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัดปลายทาง ๓ ตัวชี้วัด ตัวชี้วัดระหว่างทาง ๔ ตัวชี้วัด

มาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัดปลายทาง

๑. ส ๔.๑ ม.๔-๖/๒ สร้างองค์ความรู้ใหม่ทางประวัติศาสตร์โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์อย่างเป็นระบบ
๒. ส ๔.๓ ม.๔-๖/๑ วิเคราะห์ประเด็นสำคัญของประวัติศาสตร์ไทย
๓. ส ๔.๓ ม.๔-๖/๕ วางแผนกำหนดแนวและมีส่วนร่วมการอนุรักษ์ ภูมิปัญญาไทยแล้ววัฒนธรรม

มาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัดระหว่างทาง

๑. ส ๔.๑ ม.๔-๖/๑ ตระหนักถึงความสำคัญของเวลาและยุคสมัยทางประวัติศาสตร์ที่แสดงถึงการเปลี่ยนแปลงของมนุษยชาติ
๒. ส ๔.๓ ม.๔-๖/๒ วิเคราะห์ความสำคัญของสถาบันพระมหากษัตริย์ต่อชาติไทย
๓. ส ๔.๓ ม.๔-๖/๓ วิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งเสริมการสร้างสรรคภูมิปัญญาไทยและวัฒนธรรมไทย ซึ่งมีผลต่อสังคมไทยในยุคปัจจุบัน
๔. ส ๔.๑ ม.๔-๖/๒ วิเคราะห์ผลงานของบุคคลสำคัญทั้งชาวไทยและต่างประเทศที่มีส่วนสร้างสรรค์วัฒนธรรมไทยและประวัติศาสตร์ไทย

รวมทั้งหมด ๗ ตัวชี้วัด

คำอธิบายรายวิชาพื้นฐาน
รหัสวิชา ส๓๒๑๐๑ สังคมศึกษา (สาระเศรษฐศาสตร์) จำนวน ๑.๐ หน่วยกิต
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ ภาคเรียนที่ ๑

ศึกษา วิเคราะห์ อภิปรายระบบเศรษฐกิจของโลกในปัจจุบัน ตลาดและประเภทของตลาด การกำหนดราคาตามอุปสงค์และอุปทาน การกำหนดราคาในเชิงกลยุทธ์ที่มีในสังคมไทย การกำหนดค่าจ้าง กฎหมายที่เกี่ยวข้อง และอัตราค่าจ้างแรงงานในสังคมไทย บทบาทของรัฐในการแทรกแซงราคาและการควบคุมราคาเพื่อการแจกจ่ายและจัดสรรในทางเศรษฐกิจ การประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิตของตนเองและครอบครัว การประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียงในภาคเกษตร อุตสาหกรรม การค้าและบริการ ปัญหาการพัฒนาประเทศที่ผ่านมาโดยการศึกษาวิเคราะห์แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมฉบับที่ผ่านมา การพัฒนาประเทศที่นำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมฉบับปัจจุบัน วิวัฒนาการของสหกรณ์ในประเทศไทย ความหมาย ความสำคัญ และหลักการของระบบสหกรณ์ ตัวอย่างและประเภทของสหกรณ์ในประเทศไทย ความสำคัญของระบบสหกรณ์ในการพัฒนาเศรษฐกิจในชุมชนและประเทศ ปัญหาทางเศรษฐกิจในชุมชน แนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชน ตัวอย่างของการรวมกลุ่มที่ประสบความสำเร็จในการแก้ปัญหาทางเศรษฐกิจของชุมชน

ศึกษา วิเคราะห์ อภิปรายนโยบายและบทบาทนโยบายการเงิน การคลังในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ รายรับรายจ่ายของรัฐที่มีผลต่องบประมาณ หนี้สาธารณะ การพัฒนาทางเศรษฐกิจและคุณภาพชีวิตของประชาชน ความหมาย สาเหตุ และผลกระทบที่เกิดจากภาวะทางเศรษฐกิจ ตัวชี้วัดความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ แนวทางการแก้ปัญหาของนโยบายการเงิน การคลัง

ศึกษา วิเคราะห์ อภิปรายวิวัฒนาการของการเปิดเสรีทางเศรษฐกิจในยุคโลกาภิวัตน์ของไทย ปัจจัยและผลกระทบของการเปิดเสรีทางเศรษฐกิจของประเทศที่มีต่อภาคการเกษตร ภาคอุตสาหกรรม ภาคการค้าและบริการ การค้าและการลงทุนระหว่างประเทศ บทบาทขององค์การระหว่างประเทศในเวทีการเงินโลกที่มีผลกับประเทศไทย แนวคิดพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับการค้าระหว่างประเทศ บทบาทขององค์การความร่วมมือทางเศรษฐกิจที่สำคัญในภูมิภาคต่าง ๆ ของโลก ปัจจัยต่าง ๆ ที่นำไปสู่การพึ่งพา การแข่งขัน การขัดแย้ง และการประสานประโยชน์ทางเศรษฐกิจไทยกับต่างประเทศ ตัวอย่างเหตุการณ์ที่นำไปสู่การพึ่งพาทางเศรษฐกิจ ผลกระทบจากการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศ ปัจจัยต่าง ๆ ที่นำไปสู่การพึ่งพา การแข่งขัน การขัดแย้ง และการประสานประโยชน์ทางเศรษฐกิจ วิธีการกีดกันทางการค้าในการค้าระหว่างประเทศ

โดยใช้กระบวนการคิดวิเคราะห์ กระบวนการสืบค้นข้อมูล กระบวนการกลุ่ม กระบวนการแก้ปัญหา เพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ เห็นคุณค่าของความสัมพันธ์และความจำเป็นของการร่วมมือกันทางเศรษฐกิจ ปฏิบัติตนในฐานะเป็นส่วนหนึ่งของกลไกเศรษฐกิจได้อย่างเหมาะสม รวมทั้งมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาเศรษฐกิจทั้งในระดับบุคคล ประเทศชาติ และสังคมโลกสอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

มาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัดปลายทาง ๔ ตัวชี้วัดชี้วัดระหว่างทาง ๓ ชีวัด

มาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัดปลายทาง

๑. ส ๓.๑ม.๔-๖/๑ อภิปรายการกำหนดราคาและค่าจ้างในระบบเศรษฐกิจ
๒. ส ๓.๑ ม.๔-๖/๔ วิเคราะห์ปัญหาทางเศรษฐกิจในชุมชนและเสนอแนวทางแก้ไข
๓. ส ๓.๒ ม.๔-๖/๑ อธิบายบทบาทของรัฐบาลเกี่ยวกับนโยบายการเงินการคลังในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ

๔. ส ๓.๒ ม.๔-๖/๒ วิเคราะห์ผลกระทบของการเปิดเสรีทางเศรษฐกิจในยุคโลกาภิวัตน์ที่มีผลต่อ สังคมไทย
มาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัดระหว่างทาง

๑. ส ๓.๑ ม.๔-๖/๒ ตระหนักถึงความสำคัญของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่มีต่อเศรษฐกิจสังคมของ
ประเทศ

๒. ส ๓.๑ ม.๔-๖/๓ ตระหนักถึงความสำคัญของระบบสหกรณ์ในการพัฒนาเศรษฐกิจในระดับชุมชนและ
ประเทศ

๓. ส ๓.๒ ม.๔-๖/๓ วิเคราะห์ผลดี ผลเสียของความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศในรูปแบบต่างๆ

รวมทั้งหมด ๗ ตัวชี้วัด

คำอธิบายรายวิชาพื้นฐาน
รหัสวิชา ส๓๒๑๐๒ สังคมศึกษา (สาระภูมิศาสตร์) จำนวน ๑.๐ หน่วยกิต
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ ภาคเรียนที่ ๒

ศึกษา ใช้แผนที่และเครื่องมือทางภูมิศาสตร์ในการค้นหา วิเคราะห์ และสรุปข้อมูลตามกระบวนการทางภูมิศาสตร์ และนำภูมิสารสนเทศมาใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน การเปลี่ยนแปลงทางกายภาพของพื้นที่ซึ่งได้รับอิทธิพลจากปัจจัยทางภูมิศาสตร์ ลักษณะทางกายภาพซึ่งทำให้เกิดปัญหาหรือภัยพิบัติทางธรรมชาติ และปฏิสัมพันธ์ระหว่างสิ่งแวดล้อมทางกายภาพกับกิจกรรมของมนุษย์ในการสร้างสรรควิถีการดำเนินชีวิตของท้องถิ่นทั้งในประเทศไทยและภูมิภาคต่าง ๆ ของโลก ความสำคัญของสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อการดำเนินชีวิตของมนุษย์ สถานการณ์ สาเหตุ และผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของประเทศไทยและภูมิภาคต่าง ๆ ของโลก ระบุมาตรการการป้องกันและแก้ไขปัญหากฎหมายและนโยบายด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม บทบาทขององค์การที่เกี่ยวข้อง การประสานความร่วมมือทั้งในประเทศและระหว่างประเทศ วิเคราะห์แนวทางและมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

โดยใช้ทักษะทางภูมิศาสตร์ด้านการสังเกต การแปลความข้อมูลทางภูมิศาสตร์ การใช้เทคนิคและเครื่องมือทางภูมิศาสตร์ การคิดเชิงพื้นที่ การคิดแบบองค์รวม การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ การใช้สถิติพื้นฐาน ใช้แผนที่และเครื่องมือทางภูมิศาสตร์ในการสืบค้น วิเคราะห์และสรุปข้อมูลตามกระบวนการทางภูมิศาสตร์ กระบวนการสืบเสาะหาความรู้ รวมถึงทักษะด้านการสื่อสารและการรู้เท่าทันสื่อ

เพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ มีความสามารถทางภูมิศาสตร์ กระบวนการทางภูมิศาสตร์ ทักษะภูมิศาสตร์ และมีทักษะในศตวรรษที่ ๒๑ มีคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะ มีวินัย ใฝ่เรียนรู้ มุ่งมั่นในการทำงาน มีส่วนร่วมในการจัดการ พัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืนสอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

มาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัดปลายทาง ๒ ตัวชี้วัด ตัวชี้วัดระหว่างทาง ๓ ตัวชี้วัด

มาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัดปลายทาง

๑. ส ๕.๒ ม.๔-๖/๑ วิเคราะห์ปฏิสัมพันธ์ระหว่างสิ่งแวดล้อมทางกายภาพกับกิจกรรมของมนุษย์ในการสร้างสรรควิถีการดำเนินชีวิตของท้องถิ่นทั้งในประเทศไทยและภูมิภาคต่างๆของโลกและเห็นความสำคัญของสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์
๒. ส ๕.๒ ม.๔-๖/๔ วิเคราะห์แนวทางและการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

มาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัดระหว่างทาง

๑. ส ๕.๑ ม.๔-๖/๑ วิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงทางกายภาพในประเทศไทยและภูมิภาคต่างๆของโลกซึ่งได้รับอิทธิพลจากปัจจัยภูมิศาสตร์
๒. ส ๕.๑ ม.๔-๖/๒ วิเคราะห์ลักษณะทางกายภาพทางกายภาพซึ่งทำให้เกิดปัญหาและภัยพิบัติทางธรรมชาติในประเทศไทยและภูมิภาคต่างๆของโลก
๓. ส ๕.๑ ม.๔-๖/๓ ใช้แผนที่และเครื่องมือทางภูมิศาสตร์ในการค้นหา วิเคราะห์ และสรุปข้อมูลตามกระบวนการทางภูมิศาสตร์และนำภูมิสารสนเทศมาใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน

รวมทั้งหมด ๕ ตัวชี้วัด

คำอธิบายรายวิชาพื้นฐาน

รหัสวิชา ส๓๓๑๐๑ สังคมศึกษา จำนวน ๑.๐ หน่วยกิต
 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ ภาคเรียนที่ ๑

ศึกษา ค้นคว้า และวิเคราะห์วิธีการทางประวัติศาสตร์ การสร้างองค์ความรู้ใหม่ทางประวัติศาสตร์ โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์อย่างเป็นระบบ วิเคราะห์อารยธรรมของโลกยุคปัจจุบัน การติดต่อระหว่างโลก ตะวันออกกับตะวันตกและอิทธิพลทางวัฒนธรรมที่มีต่อกัน การเปลี่ยนแปลงของระบบเศรษฐกิจและการเมือง เข้าสู่โลกสมัยปัจจุบัน การขยาย การล่าอาณานิคม และ ผลกระทบ ความร่วมมือ และ ความขัดแย้งของ มนุษยชาติในโลกคริสต์ศตวรรษที่ ๒๐ สถานการณ์สำคัญของโลกในคริสต์ศตวรรษที่ ๒๑ บทบาทของสถาบัน พระมหากษัตริย์ในการพัฒนาประเทศไทยในด้านต่าง ๆ ที่มีส่วนสร้างสรรค์วัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ไทย และบทบาทและผลงานของบุคคลสำคัญทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ และอิทธิพลของวัฒนธรรมตะวันตก และตะวันออกที่มีต่อสังคมไทย

โดยใช้กระบวนการสืบค้นข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต การศึกษาค้นคว้า การจัดทำโครงงาน และการอภิปราย นำเสนอ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อสร้างจิตสำนึกรักชาติ ภูมิใจในความเป็นไทย และดำรงตนตามวิถีไทยอย่างมั่นคงและภาคภูมิใจ เพื่อก่อให้เกิดสมานฉันท์ในชาติอย่างเข้มแข็ง ชำรงไว้ซึ่งเอกราชและอธิปไตยในชาติตลอดไปสอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

มาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัดปลายทาง ๒ ตัวชี้วัด ตัวชี้วัดระหว่างทาง ๓ ตัวชี้วัด

มาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัดปลายทาง

๑. ส ๔.๒ ม.๔-๖/๒ วิเคราะห์เหตุการณ์สำคัญต่างๆที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจและการเมืองเข้าสู่โลกสมัยปัจจุบัน
๒. ส ๔.๒ ม.๔-๖/๔ วิเคราะห์สถานการณ์ของโลกในคริสต์ศตวรรษที่ ๒๑

มาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัดระหว่างทาง

๑. ส ๔.๑ ม. ๔-๖/๑ ตระหนักถึงความสำคัญของเวลาและยุคสมัยทางประวัติศาสตร์ที่แสดงถึงการเปลี่ยนแปลงของมนุษยชาติ
๒. ส ๔.๒ ม. ๔-๖/๑ วิเคราะห์อิทธิพลของอารยธรรมโบราณและการติดต่อระหว่างโลกตะวันออกกับโลกตะวันตกที่มีผลต่อพัฒนาการและการเปลี่ยนแปลงของโลก
- ๓ ส ๔.๓ ม.๔-๖/๔ วิเคราะห์ผลงานของบุคคลสำคัญ ทั้งชาวไทยและต่างประเทศที่มีส่วนสร้างสรรค์วัฒนธรรมไทยและประวัติศาสตร์ไทย

รวมทั้งหมด ๕ ตัวชี้วัด

คำอธิบายรายวิชาพื้นฐาน

รหัสวิชา ส๓๐๑๐๒ รายวิชาประวัติศาสตร์สากล
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖

จำนวน ๑.๐ หน่วยกิต
ภาคเรียนที่ ๑

ศึกษาวิเคราะห์ความสำคัญของเวลาและยุคสมัยทางประวัติศาสตร์ที่แสดงถึงการเปลี่ยนแปลงของ มนุษยชาติ ขั้นตอนของวิธีการทางประวัติศาสตร์คุณค่าและประโยชน์ของวิธีการทางประวัติศาสตร์ที่มีต่อการศึกษา ประวัติศาสตร์สากล อารยธรรมลุ่มแม่น้ำ าทากริส – ยูเฟรทีส ไนล์ หวางเหอสินธุ และอารยธรรมกรีก โรมัน การติดต่อระหว่างโลกตะวันออกกับโลกตะวันตกที่มีผลต่อพัฒนาการและการเปลี่ยนแปลงของโลกเหตุการณ์สำคัญ ต่างๆ ที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกในปัจจุบัน การขยาย การล่าอาณานิคมของประเทศ ในยุโรปไปยัง ทวีปอเมริกา แอฟริกาและเอเชีย และผลกระทบ ความร่วมมือและความขัดแย้งของมนุษยชาติในโลกสถานการณ์ สำคัญของโลกในคริสต์ศตวรรษที่ ๒๑ โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ กระบวนการคิด กระบวนการสืบค้นข้อมูล กระบวนการปฏิบัติ กระบวนการทางสังคม กระบวนการเผชิญสถานการณ์ กระบวนการแก้ปัญหา กระบวนการกลุ่ม เพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ ตระหนักในความสำคัญของการศึกษาประวัติศาสตร์สากล มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในด้านใฝ่เรียนรู้ มุ่งมั่นในการทำงาน ซื่อสัตย์สุจริต มีวินัย มีความรับผิดชอบ

มาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัดปลายทาง ๓ ตัวชี้วัด ตัวชี้วัดระหว่างทาง ๓ ตัวชี้วัด

มาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัดปลายทาง

ส ๔.๑ ม.๔-๖/๒ สร้างองค์ความรู้ใหม่ ทางประวัติศาสตร์โดยใช้วิธีการ ทางประวัติศาสตร์อย่างเป็นระบบ

ส ๔.๒ ม.๔-๖/๒ วิเคราะห์เหตุการณ์สำคัญต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจและการเมือง เข้าสู่โลกสมัยปัจจุบัน

ส ๔.๒ ม.๔-๖/๔ วิเคราะห์สถานการณ์ของโลกในคริสต์ศตวรรษที่ ๒๑

มาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัดนำทาง

ส ๔.๑ ม.๔-๖/๑ ตระหนักถึงความสำคัญของเวลาและ ยุคสมัยทางประวัติศาสตร์ที่แสดงถึงการเปลี่ยนแปลงของมนุษยชาติ

ส ๔.๒ ม.๔-๖/๑ วิเคราะห์อิทธิพลของอารยธรรมโบราณ และการติดต่อระหว่างโลกตะวันออกกับโลกตะวันตก ที่มีผลต่อพัฒนาการและการเปลี่ยนแปลงของโลก

ส ๔.๒ ม.๔-๖/๓ วิเคราะห์ผลกระทบของการขยายอิทธิพลของประเทศในยุโรปไปยังทวีปอเมริกา แอฟริกาและเอเชีย

รวมทั้งหมด ๖ ตัวชี้วัด

คำอธิบายรายวิชาพื้นฐาน

รหัสวิชา ส๓๓๑๐๒ สังคมศึกษา จำนวน ๑.๐ หน่วยกิต
 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ ภาคเรียนที่ ๒

เสนอแนวทางการจัดกิจกรรมความร่วมมือของทุกศาสนาในการแก้ปัญหาและพัฒนาสังคม ปฏิบัติตนเป็นศาสนิกชนที่ดีต่อสาวก สมาชิกในครอบครัวและคนรอบข้าง ปฏิบัติตนถูกต้องตามศาสนพิธี พิธีกรรมตามหลักศาสนาที่ตนนับถือ แสดงตนเป็นพุทธมามกะ หรือแสดงตนเป็นศาสนิกชนของศาสนา ที่ตนนับถือ วิเคราะห์หลักธรรม คติธรรมที่เกี่ยวข้องกับวันส าคัญทางศาสนา และเทศกาลที่ส าคัญ ของศาสนาที่ตนนับถือ และปฏิบัติตนได้ถูกต้อง สัมมนาและเสนอแนะแนวทางในการธ ารงรักษา ศาสนาที่ตนนับถือ อันส่งผลถึงการพัฒนาตนพัฒนาชาติและโลก

วิเคราะห์สถานการณ์และวิกฤตการณ์ด้านทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมของประเทศไทย และโลก ระบุมาตรการป้องกันและแก้ไขปัญญา บทบาทขององค์การและการประสานความร่วมมือทั้ง ในประเทศ และนอกประเทศเกี่ยวกับกฎหมายสิ่งแวดล้อม การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม ระบุแนวทางการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในภูมิภาคต่างๆของโลก อธิบายการใช้ประโยชน์จาก สิ่งแวดล้อมในการสร้างสรรค์วัฒนธรรม อันเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่นทั้ง ในประเทศไทยและโลก มีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาและการด าเนินชีวิตตามแนวทางการอนุรักษ์ ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

มาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัดปลายทาง ๔ ตัวชี้วัด ตัวชี้วัดระหว่างทาง ๗ ตัวชี้วัด

มาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัดปลายทาง

๑. ส ๑.๑ ม.๔-๖/๑๖ เชื่อมมั่นต่อผลทความดี ความชั่ว สามารถวิเคราะห์สถานการณ์ที่ต้องเผชิญและตัดสินใจเลือกดำเนินการหรือปฏิบัติตนได้อย่างมีเหตุผลถูกต้องตามหลักธรรม จริยธรรมและกำหนดเป้าหมายบทบาทการดำเนินชีวิตเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขและอยู่ร่วมกันเป็นชาติอย่างสมานฉันท์
๒. ส ๑.๑ ม.๔-๖/๒๑ วิเคราะห์หลักธรรมสำคัญในการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขของศาสนาอื่นๆและชักชวนส่งเสริม สนับสนุนให้บุคคลอื่นเห็นความสำคัญของการทำความดีต่อกัน
๓. ส ๕.๒ ม.๔-๖/๑ วิเคราะห์ปฏิสัมพันธ์ระหว่างสิ่งแวดล้อมทางกายภาพกับกิจกรรมของมนุษย์ในการสร้างสรรค์วิธีการดำเนินชีวิตของท้องถิ่นทั้งในประเทศไทยและภูมิภาคต่างๆของโลก และเห็นความสำคัญของสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์
๔. ส ๕.๒ ม.๔-๖/๔ วิเคราะห์แนวทางและการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

มาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัดระหว่างทาง

๑. ส ๑.๒ ม.๔-๖/๑ การปฏิบัติเป็นศาสนิกชนที่ดีต่อสาวกสมาชิกในครอบครัวและคนรอบข้าง
๒. ส ๑.๒ ม.๔-๖/๒ ปฏิบัติตนถูกต้องตามหลักศาสนาพิธี พิธีกรรม ตามหลักศาสนาที่ตนนับถือ
๒. ส ๑.๒ ม.๔-๖/๓ แสดงตนเป็นพุทธมามกะหรือแสดงตนเป็นศาสนิกชนของศาสนาที่ตนนับถือ
๔. ส ๑.๑ ม.๔-๖/๒๒ เสนอแนวทางการจัดกิจกรรมความร่วมมือของทุกศาสนาในการแก้ปัญหาและพัฒนาสังคม
๕. ส ๑.๒ ม.๔-๖/๔ วิเคราะห์หลักธรรมคตินธรรมที่เกี่ยวข้องกับวันสำคัญทางศาสนา และเทศกาลที่สำคัญของศาสนาที่ตนนับถือและปฏิบัติตนได้ถูกต้อง

๖.ส ๕.๑ ม.๔-๖/๑ วิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงทางกายภาพในประเทศไทยและภูมิภาคต่างๆของโลกซึ่งได้รับอิทธิพลจากปัจจัยภูมิศาสตร์

๗. ส ๕.๑ ม.๔-๖/๒ วิเคราะห์ลักษณะทางกายภาพทางกายภาพซึ่งทำให้เกิดปัญหาและภัยพิบัติทางธรรมชาติในประเทศไทยและภูมิภาคต่างๆของโลก

รวมทั้งหมด ๑๑ ตัวชี้วัด

คำอธิบายรายวิชา หลักสูตรโรงเรียนเปิดพิทยาสรรค์ ๒๕๖๗
 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
 ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

รายวิชาเพิ่มเติม

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔

ส ๓๐๒๔๑	การป้องกันการทุจริต ๑	เวลาเรียน ๒๐ ชั่วโมง/ภาคเรียน	๐.๕ หน่วยกิต
ส ๓๐๒๓๑	หน้าที่พลเมือง ๑	เวลาเรียน ๒๐ ชั่วโมง/ภาคเรียน	๐.๕ หน่วยกิต
ส ๓๐๒๔๒	การป้องกันการทุจริต ๒	เวลาเรียน ๒๐ ชั่วโมง/ภาคเรียน	๐.๕ หน่วยกิต

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕

ส ๓๐๒๓๒	หน้าที่พลเมือง ๒	เวลาเรียน ๒๐ ชั่วโมง/ภาคเรียน	๐.๕ หน่วยกิต
ส ๓๐๒๐๘	อาเซียนศึกษา	เวลาเรียน ๒๐ ชั่วโมง/ภาคเรียน	๐.๕ หน่วยกิต
ส ๓๐๒๐๓	กฎหมายที่ประชาชนควรรู้	เวลาเรียน ๔๐ ชั่วโมง/ภาคเรียน	๑.๐ หน่วยกิต
ส ๓๐๒๔๓	การป้องกันการทุจริต ๓	เวลาเรียน ๒๐ ชั่วโมง/ภาคเรียน	๐.๕ หน่วยกิต
ส ๓๐๒๓๓	หน้าที่พลเมือง ๓	เวลาเรียน ๒๐ ชั่วโมง/ภาคเรียน	๐.๕ หน่วยกิต
ส ๓๐๒๐๒	การเงินการคลังการธนาคาร	เวลาเรียน ๔๐ ชั่วโมง/ภาคเรียน	๑.๐ หน่วยกิต
ส ๓๐๒๑๐	อาเซียนศึกษา	เวลาเรียน ๒๐ ชั่วโมง/ภาคเรียน	๐.๕ หน่วยกิต
ส ๓๐๒๔๔	การป้องกันการทุจริต ๔	เวลาเรียน ๒๐ ชั่วโมง/ภาคเรียน	๐.๕ หน่วยกิต

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖

ส ๓๐๓๐๑	เศรษฐกิจพอเพียง	เวลาเรียน ๔๐ ชั่วโมง/ภาคเรียน	๑.๐ หน่วยกิต
ส ๓๐๒๔๕	การป้องกันการทุจริต ๕	เวลาเรียน ๒๐ ชั่วโมง/ภาคเรียน	๐.๕ หน่วยกิต
ส ๓๐๒๓๔	หน้าที่พลเมือง ๔	เวลาเรียน ๒๐ ชั่วโมง/ภาคเรียน	๐.๕ หน่วยกิต
ส ๓๐๓๐๒	ภูมิปัญญาท้องถิ่น	เวลาเรียน ๔๐ ชั่วโมง/ภาคเรียน	๑.๐ หน่วยกิต
ส ๓๐๒๔๖	การป้องกันการทุจริต ๖	เวลาเรียน ๒๐ ชั่วโมง/ภาคเรียน	๐.๕ หน่วยกิต

คำอธิบายรายวิชาเพิ่มเติม

รหัสวิชา ส๓๐๒๔๑ การป้องกันการทุจริต ๑ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ ภาคเรียนที่ ๑ เวลา ๒๐ ชั่วโมง จำนวน ๐.๕ หน่วยกิต

ศึกษาเกี่ยวกับการแยกแยะระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนกับผลประโยชน์ส่วนรวม ความละเอียด และความไม่ทนต่อการทุจริต STRONG / จิตพอเพียงต่อต้านการทุจริต รู้หน้าที่ของพลเมืองและรับผิดชอบต่อสังคมในการต่อต้านการทุจริต

โดยใช้กระบวนการคิด วิเคราะห์ จำแนก แยกแยะ การฝึกปฏิบัติจริง การทำ โครงการกระบวนการเรียนรู้ ๕ ขั้นตอน (๕ STEPS) การอภิปราย การสืบสอบ การแก้ปัญหา ทักษะการอ่านและการเขียน เพื่อให้มีความตระหนักและเห็นความสำคัญของการต่อต้านและการป้องกันการทุจริต

ผลการเรียนรู้

๑. มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการแยกแยะระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนกับผลประโยชน์ส่วนรวม
๒. มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความละเอียดและความไม่ทนต่อการทุจริต
๓. มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพลเมืองและมีความรับผิดชอบต่อสังคม
๔. สามารถคิดแยกแยะระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนกับผลประโยชน์ส่วนรวมได้
๕. ปฏิบัติตนเป็นผู้ละเอียดและไม่ทนต่อการทุจริตทุกรูปแบบ

รวมทั้งหมด ๕ ผลการเรียนรู้

คำอธิบายรายวิชา

รหัสวิชา ส๓๐๒๓๑
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔

รายวิชาหน้าที่พลเมือง ๑
เวลา ๒๐ ชั่วโมง /

ภาคเรียนที่ ๒
๐.๕ หน่วยกิต

มีส่วนร่วมและแนะนำผู้อื่นให้อนุรักษ์และเผยแพร่มารยาทไทยสู่สาธารณะ ในเรื่องการแสดงความเคารพการสนทนา การแต่งกาย การมีสัมมาคารวะ เห็นคุณค่า อนุรักษ์ สืบสาน ประยุกต์และเผยแพร่ขนบธรรมเนียมประเพณี ศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย ปฏิบัติตนเป็นผู้มีวินัยในตนเอง ในเรื่องความอดทน ใฝ่หาความรู้และตั้งใจปฏิบัติหน้าที่

ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่าง มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม และสนับสนุนให้ผู้อื่นแสดงออกถึงความรักชาติ ยึดมั่นในศาสนา และเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่าง ประยุกต์ และเผยแพร่พระบรมราชาโอวาท ในเรื่องการเมืองระบอบวินัย ความสามัคคี หลักการทรงงาน ในเรื่องระบอบจากข้างใน ไม่ติดตำรา บริการรวมที่จุดเดียว ใช้ธรรมปราบอธรรม และหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ปฏิบัติตนเป็นผู้มีวินัยในตนเอง ในเรื่องความซื่อสัตย์สุจริต ขยันหมั่นเพียร อดทน ใฝ่หาความรู้ ตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ ยอมรับผลที่เกิดจากการกระทำของตนเอง

โดยใช้กระบวนการกลุ่ม กระบวนการคิด กระบวนการปฏิบัติ กระบวนการเผชิญสถานการณ์ กระบวนการแก้ปัญหา กระบวนการสืบเสาะหาความรู้

เพื่อให้ผู้เรียนมีลักษณะที่ดีของคนไทย ภาคภูมิใจในความเป็นไทย แสดงออกถึงความรักชาติ ยึดมั่นในศาสนา และเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ และมีวินัยในตนเองสอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ผลการเรียนรู้

๑. มีส่วนร่วมและแนะนำผู้อื่นให้อนุรักษ์ และเผยแพร่มารยาทไทยสู่สาธารณะ
๒. เห็นคุณค่า อนุรักษ์ สืบสาน ประยุกต์ และเผยแพร่ ขนบธรรมเนียม ประเพณี ศิลปวัฒนธรรม และภูมิปัญญาไทย
๓. เป็นแบบอย่าง มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม และสนับสนุนให้ผู้อื่นแสดงออกถึงความรักชาติยึดมั่นในศาสนา และเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์
๔. เป็นแบบอย่าง ประยุกต์และเผยแพร่ พระบรมราชาโอวาท หลักการทรงงาน และหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
๕. ปฏิบัติตนเป็นผู้มีวินัยในตนเอง

รวมทั้งหมด ๕ ผลการเรียนรู้

คำอธิบายรายวิชาเพิ่มเติม

รหัสวิชา ส๓๐๒๔๒ การป้องกันการทุจริต ๑ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ ภาคเรียนที่ ๒ เวลา ๒๐ ชั่วโมง จำนวน ๐.๕ หน่วยกิต

ศึกษาเกี่ยวกับกับการแยกแยะระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนกับผลประโยชน์ส่วนรวม ความละเอียด และความไม่ทนต่อการทุจริต STRONG / จิตพอเพียงต่อต้านการทุจริต รู้หน้าที่ของพลเมืองและรับผิดชอบต่อสังคมในการต่อต้านการทุจริต

โดยใช้กระบวนการคิด วิเคราะห์ จำแนก แยกแยะ การฝึกปฏิบัติจริง การทำ โครงการกระบวนการเรียนรู้ ๕ ขั้นตอน (๕ STEPS) การอภิปราย การสืบสอบ การแก้ปัญหา ทักษะการอ่านและการเขียน เพื่อให้มีความตระหนักและเห็นความสำคัญของการต่อต้านและการป้องกันการทุจริต

ผลการเรียนรู้

๑. มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ STRONG : จิตพอเพียงต่อต้านการทุจริต
๒. ปฏิบัติตนเป็นคนที่ STRONG : จิตพอเพียงต่อต้านการทุจริต
๓. ปฏิบัติตนตามหน้าที่พลเมืองและมีความรับผิดชอบต่อสังคม
๔. ตระหนักและเห็นความสำคัญของการต่อต้านและป้องกันการทุจริต

รวมทั้งหมด ๔ ผลการเรียนรู้

คำอธิบายรายวิชาเพิ่มเติม
รหัสวิชา ส๓๒๒๐๓ กฎหมายที่ประชาชนควรรู้ จำนวน ๑.๐ หน่วยกิต
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ ภาคเรียนที่ ๑

ศึกษา วิเคราะห์ ความสำคัญและลักษณะของกฎหมาย ประเภทและศักดิ์ของกฎหมาย กระบวนการตรากฎหมายรัฐธรรมนูญในเรื่องสิทธิ เสรีภาพ และหน้าที่ของปวงชนชาวไทย การใช้อำนาจ อธิปไตย องค์การอิสระตามกฎหมายรัฐธรรมนูญ กฎหมายแพ่งและพาณิชย์เกี่ยวกับบุคคล นิติกรรมสัญญา ทรัพย์ หนี้ ละเมิด ครอบครัว มรดก กฎหมายอาญาเกี่ยวกับลักษณะของกฎหมายอาญา กฎหมายอื่นที่ควรรู้ ประกอบด้วย กฎหมายปกครอง กฎหมายภาษีอากร กฎหมายแรงงาน กฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค กฎหมาย รัฐบาลทหาร กฎหมายเกี่ยวกับเด็ก

โดยใช้กระบวนการคิด กระบวนการสืบค้นข้อมูล กระบวนการปฏิบัติ กระบวนการทางสังคมและ กระบวนการเผชิญสถานการณ์และแก้ไขปัญหา

เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจ สามารถนำไปประยุกต์ปฏิบัติในการดำเนินชีวิต มีคุณธรรมจริยธรรม มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในด้านรักษาชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ซื่อสัตย์สุจริต มีระเบียบวินัย ใฝ่เรียนรู้ มีจิต สาธารณะ และสามารถดำเนินชีวิตอย่างปกติสุขในสังคมได้ทุกด้าน

ผลการเรียนรู้

1. อธิบายและวิเคราะห์ความสำคัญลักษณะของกฎหมาย ประเภทและศักดิ์ของกฎหมายกระบวนการ ตรากฎหมายที่สำคัญของประเทศ
2. วิเคราะห์แนวทางการปฏิบัติตนของประชาชนตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย
3. วิเคราะห์ความสำคัญของการปฏิบัติตามบทบัญญัติของกฎหมายปกครอง กฎหมายภาษีอากร กฎหมายแรงงาน กฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค กฎหมายรัฐบาลทหารและกฎหมายเกี่ยวกับเด็ก
4. วิเคราะห์ผลของการปฏิบัติตนตามกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เกี่ยวกับบุคคล นิติกรรมสัญญา หนี้ ละเมิด ทรัพย์ ครอบครัวและมรดก
5. วิเคราะห์ผลของการกระทำความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาเกี่ยวกับชีวิต ร่างกายและทรัพย์
6. อธิบายกระบวนการยุติธรรมทางแพ่งและทางอาญาปัญหาการใช้กฎหมายและแนวทางในการ ป้องกันแก้ไข

รวมทั้งหมด ๖ ผลการเรียนรู้

คำอธิบายรายวิชาเพิ่มเติม

รหัสวิชา ส๓๐๒๓๒ ชื่อวิชาหน้าที่พลเมือง ๒
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕

๐.๕ หน่วยกิต
ภาคเรียนที่ ๑

ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างและส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้อื่นเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย ในเรื่อง การเป็นผู้นำและการเป็นสมาชิกที่ดี การใช้สิทธิและหน้าที่ การใช้เสรีภาพอย่างรับผิดชอบ ความกล้าหาญทางจริยธรรม การเสนอแนวทางการแก้ปัญหาสังคมต่อสาธารณะ การติดตามและประเมินข่าวสารทางการเมืองและการรู้เท่าทันสื่อ การมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง ประยุกต์ใช้กระบวนการประชาธิปไตยในการวิพากษ์ประเด็นนโยบายสาธารณะที่ตนสนใจ มีส่วนร่วมและตัดสินใจเลือกตั้งอย่างมีวิจารณญาณ รู้ทันข่าวสารและรู้ทันสื่อคาดการณ์เหตุการณ์ล่วงหน้าบนพื้นฐานของข้อมูล ปฏิบัติตนเป็นผู้มีวินัยในตนเอง ในเรื่อง ความซื่อสัตย์สุจริตขยันหมั่นเพียร อดทน ใฝ่หาความรู้ ตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ และยอมรับผลที่เกิดจากการกระทำของตนเอง

ยอมรับในอัตลักษณ์และเคารพความหลากหลายในสังคมพหุวัฒนธรรม เห็นคุณค่าของการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ และพึ่งพาซึ่งกันและกันด้วยการเคารพซึ่งกันและกัน ไม่แสดงกิริยาและวาจาดูหมิ่นผู้อื่น ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน แบ่งปัน ปฏิบัติตนเป็นผู้มีวินัยในตนเอง ในเรื่องความอดทน ใฝ่หาความรู้ และยอมรับผลที่เกิดจากการกระทำของตนเอง

โดยใช้กระบวนการกลุ่ม กระบวนการคิด กระบวนการปฏิบัติ กระบวนการเผชิญสถานการณ์ กระบวนการแก้ปัญหา กระบวนการสืบเสาะหาความรู้

เพื่อให้ผู้เรียนมีลักษณะเป็นพลเมืองดีในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครอง มีวิจารณญาณในการเลือกตั้ง และการวิพากษ์นโยบายสาธารณะอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างสันติ จัดการความขัดแย้งด้วยสันติวิธี และมีวินัยในตนเองสอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ผลการเรียนรู้

๑. เป็นแบบอย่างและส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้อื่นเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย
๒. ประยุกต์ใช้กระบวนการประชาธิปไตยในการวิพากษ์ประเด็นนโยบายสาธารณะที่ตนสนใจ
๓. มีส่วนร่วมและตัดสินใจเลือกตั้งอย่างมีวิจารณญาณ
๔. รู้ทันข่าวสารและรู้ทันสื่อ
๕. คาดการณ์เหตุการณ์ล่วงหน้าบนพื้นฐานของข้อมูล
๖. ยอมรับในอัตลักษณ์และเคารพความหลากหลายในสังคมพหุวัฒนธรรม
๗. เห็นคุณค่าของการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ และพึ่งพาซึ่งกันและกัน
๘. ปฏิบัติตนเป็นผู้มีวินัยในตนเอง

รวมทั้งหมด ๘ ผลการเรียนรู้

คำอธิบายรายวิชาเพิ่มเติม

รหัสวิชา ส ๓๒๒๐๙
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕

วิชาอาเซียนศึกษา
เวลา ๒๐ ชั่วโมง จำนวน ๐.๕ หน่วยกิต

ศึกษา วิเคราะห์ กำเนิดสมาคมอาสา พัฒนาการของอาเซียนตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ข้อมูลของประเทศสมาชิกอาเซียน โครงสร้างองค์กรและกลไกการดำเนินงานของอาเซียน ๓ เสาหลักของประชาคมอาเซียน การเตรียมความพร้อมของอาเซียนในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน อุปสรรคในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนบทเรียนจากการรวมกลุ่มเศรษฐกิจของประเทศอื่น บทบาททางการเมือง เศรษฐกิจของอาเซียนในสังคมสังคมโลก ปัญหาของอาเซียนและความพยายามแก้ปัญหาต่างๆ

โดยใช้กระบวนการคิด กระบวนการสืบค้นข้อมูล กระบวนการปฏิบัติ กระบวนการทางสังคม กระบวนการเผชิญสถานการณ์และแก้ปัญหาสอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ผลการเรียนรู้

- ๑.อธิบายกำเนิดสมาคมอาสาได้
- ๒.อธิบายพัฒนาการอาเซียนตั้งแต่อดีตปัจจุบัน
- ๓.อธิบายเกี่ยวกับประเทศสมาชิกอาเซียนในด้านต่างๆ
- ๔.อธิบายโครงสร้างองค์กรและกลไกการดำเนินงานของอาเซียนภายใต้กฎบัตรอาเซียน

รวมทั้งหมด ๔ ผลการเรียนรู้

คำอธิบายรายวิชาเพิ่มเติม

รหัสวิชา ส๓๐๒๔๓ การป้องกันการทุจริต ๓ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ ภาคเรียนที่ ๑ เวลา ๒๐ ชั่วโมง จำนวน ๐.๕หน่วยกิต

ศึกษาเกี่ยวกับการแยกแยะระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนกับผลประโยชน์ส่วนรวม ความละเอียด และความไม่ทนต่อการทุจริต STRONG / จิตพอเพียงต่อต้านการทุจริต รู้หน้าที่ของพลเมืองและรับผิดชอบ ต่อสังคมในการต่อต้านการทุจริต

โดยใช้กระบวนการคิด วิเคราะห์ จำแนก แยกแยะ การฝึกปฏิบัติจริง การทำ โครงการกระบวนการ เรียนรู้ ๕ ขั้นตอน (๕ STEPS) การอภิปราย การสืบสอบ การแก้ปัญหา ทักษะการอ่านและการเขียน เพื่อให้มี ความตระหนักและเห็นความสำคัญของการต่อต้านและการป้องกันการทุจริต

ผลการเรียนรู้

๑. มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการแยกแยะระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนกับผลประโยชน์ส่วนรวม
๒. มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความละเอียดและความไม่ทนต่อการทุจริต
๓. มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพลเมืองและมีความรับผิดชอบต่อสังคม
๔. สามารถคิดแยกแยะระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนกับผลประโยชน์ส่วนรวมได้
๕. ปฏิบัติตนเป็นผู้ละเอียดและไม่ทนต่อการทุจริตทุกรูปแบบ

รวมทั้งหมด ๕ ผลการเรียนรู้

คำอธิบายรายวิชาเพิ่มเติม

รหัสวิชา ส๓๒๒๐๒ การเงินการคลังการธนาคาร
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕

จำนวน ๑.๐ หน่วยกิต
ภาคเรียนที่ ๒

ศึกษาความรู้เบื้องต้นเรื่องการเงินและการคลังในหัวข้อ ความหมายของเงิน คุณสมบัติ ชนิดของเงิน ภาวะเงินเฟ้อและเงินฝืด สาเหตุ ผลกระทบและระดับของภาวะเงินเฟ้อ เงินฝืด

ศึกษา อธิบาย วิเคราะห์ บทบาทของรัฐด้านนโยบายการเงิน การคลัง และธนาคารในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ

เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจ ระบบสถาบันทางเศรษฐกิจต่าง ๆ และนำความรู้ไปใช้ในการวิเคราะห์ปัญหาเศรษฐกิจที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันเพื่อการดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพสอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ผลการเรียนรู้

๑. อธิบายความหมายของเงินที่มนุษย์เราใช้อยู่ในปัจจุบันและบอกลักษณะของเงินที่ดีได้
๒. อธิบายหน้าที่หลักของเงินที่มนุษย์นำมาใช้และบอกความเป็นมาของเงินในอดีตจนถึงปัจจุบัน
๓. อธิบายความหมายของปริมาณเงินอย่างแคบ อย่างกว้างและความแตกต่างระหว่างค่าภายนอกกับค่าภายในของเงิน
๔. อธิบายหน้าที่และบทบาทของสถาบันการเงินตามหลักของสถาบันการเงินได้
๕. บอกระบบของธนาคารพาณิชย์และบอกประวัติความเป็นมาของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทยตั้งแต่ อดีตจนถึงปัจจุบัน
๖. อธิบายการให้บริการของธนาคารพาณิชย์ในด้านต่างๆได้
๗. บอกความหมายและเล่าประวัติความเป็นมาและหน้าที่ของธนาคารกลางแห่งประเทศไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันและอธิบาย อำนาจหน้าที่ของธนาคารแห่งประเทศไทยได้
๘. อธิบายความหมายและส่วนประกอบของการคลังรัฐบาลทั้งต่างประเทศและของไทย
๙. บอกหลักการและการวิเคราะห์ลักษณะของงบประมาณและอธิบายขั้นตอนการจัดทำงบประมาณประจำปีของรัฐบาลไทยได้
๑๐. อธิบายความหมายของรายได้และรายรับของรัฐบาลพร้อมทั้งระบุแหล่งรายได้และรายรับได้
๑๑. อธิบายความหมายของภาษีทางตรงและภาษีทางอ้อมพร้อมระบุหน่วยงานที่จัดเก็บภาษีเหล่านี้ได้
๑๒. อธิบายการก่อหนี้สาธารณะและบอกภาระหนี้สาธารณะของรัฐบาลไทยได้
๑๓. บอกความสำคัญและประเภทของรายจ่ายของรัฐบาลและผลที่มีต่อเศรษฐกิจส่วนรวมได้
๑๔. วิเคราะห์ความเกี่ยวข้องทั้งทางตรงและทางอ้อมของการคลังของรัฐบาลที่มีต่อชีวิตประจำวันของประชาชนได้
๑๕. อธิบายภาวะเงินเฟ้อ ภาวะเงินฝืด ภาวะเงินตั้งตัวพร้อมกับระบุผลดีและผลเสียของภาวะเหล่านี้ได้

รวมทั้งหมด ๑๕ ผลการเรียนรู้

คำอธิบายรายวิชาเพิ่มเติม

รหัสวิชา ส๓๐๒๓๓ ชื่อวิชาหน้าที่พลเมือง ๓
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕

๐.๕ หน่วยกิต
ภาคเรียนที่ ๒

แสดงออก แนะนำผู้อื่น และยกย่องบุคคลที่มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และเสียสละต่อสังคม ปฏิบัติตนเป็นผู้มีวินัยในตนเอง ในเรื่องใฝ่หาความรู้ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่าง มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม และสนับสนุนให้ผู้อื่นแสดงออกถึงความยึดมั่นในศาสนา และเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่าง ประยุกต์ และเผยแพร่พระบรมราโชวาท ในเรื่องการเมืองระบอบประชาธิปไตย ความสามัคคี หลักการทรงงาน ในเรื่องระบอบประชาธิปไตย ไม่ติดตำราบริการรวมที่จุดเดียว ใช้อธรรมปราบอธรรม และหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ปฏิบัติตนเป็นผู้มีวินัยในตนเอง ในเรื่องความซื่อสัตย์สุจริต ขยันหมั่นเพียร อดทน ใฝ่หาความรู้ ตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ ยอมรับผลที่เกิดจากการกระทำของตนเอง

โดยใช้กระบวนการกลุ่ม กระบวนการคิด กระบวนการปฏิบัติ กระบวนการเผชิญสถานการณ์ กระบวนการแก้ปัญหา กระบวนการสืบเสาะหาความรู้

เพื่อให้ผู้เรียนมีลักษณะที่ดีของคนไทย ภาคภูมิใจในความเป็นไทย แสดงออกถึงความรักชาติ ยึดมั่นในศาสนา และเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ และมีวินัยในตนเองสอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ผลการเรียนรู้

๑. แสดงออก แนะนำผู้อื่น และยกย่องบุคคลที่มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และเสียสละ
๒. เป็นแบบอย่าง มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม และสนับสนุนให้ผู้อื่นแสดงออกถึงความรักชาติ ยึดมั่นในศาสนาและเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์
๓. เป็นแบบอย่างประยุกต์และเผยแพร่พระบรมราโชวาทหลักการทรงงานและหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
๔. ปฏิบัติตนเป็นผู้มีวินัยในตนเอง

รวมทั้งหมด ๔ ผลการเรียนรู้

คำอธิบายรายวิชาเพิ่มเติม

รหัสวิชา ส๓๒๒๑๐
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕

วิชาอาเซียนศึกษา
เวลา ๒๐ ชั่วโมง / ภาค ๐.๕ หน่วยกิต

ศึกษา วิเคราะห์ กำเนิดสมาคมอาสา พัฒนาการของอาเซียนตั้งแต่อดีตจนปัจจุบัน ข้อมูลของประเทศสมาชิกอาเซียน โครงสร้างองค์กรและกลไกการดำเนินงานของอาเซียน ๓ เสาหลักของประชาคมอาเซียน การเตรียมความพร้อมของอาเซียนในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน อุปสรรคในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนบทเรียนจากการรวมกลุ่มเศรษฐกิจของประเทศอื่น บทบาททางการเมือง เศรษฐกิจของอาเซียนในสังคมสังคมโลก ปัญหาของอาเซียนและความพยายามแก้ปัญหาต่างๆ เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจ ตระหนักในความสำคัญของการรวมกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียน มีส่วนร่วมในการเตรียมความพร้อมทางสังคมและประเทศชาติในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนและปฏิบัติตนเป็นสมาชิกที่ดีของประชาคมอาเซียนและอยู่ร่วมกันในสังคมอาเซียนอย่างปกติสุขสอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ผลการเรียนรู้

- ๑.อธิบายเกี่ยวกับประชาคมอาเซียน ๓ เสาหลัก
- ๒.อธิบายการเตรียมความพร้อมของอาเซียนในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน
- ๓.วิเคราะห์อุปสรรคในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนและแนวทางแก้ไข
- ๔.วิเคราะห์บทเรียนจากการรวมกลุ่มเศรษฐกิจของประเทศอื่น เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาประชาคมอาเซียน
- ๕.วิเคราะห์บทบาทของอาเซียนในสังคมโลกในด้านต่างๆ
- ๖.วิเคราะห์ปัญหาอาเซียนและแนวทางแก้ไข

รวมทั้งหมด ๖ ผลการเรียนรู้

คำอธิบายรายวิชาเพิ่มเติม

รหัสวิชา ส๓๐๒๔๔ การป้องกันการทุจริต ๔ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ ภาคเรียนที่ ๒ เวลา ๒๐ ชั่วโมง จำนวน ๐.๕ หน่วยกิต

ศึกษาเกี่ยวกับการแยกแยะระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนกับผลประโยชน์ส่วนรวม ความละเอียด และความไม่ทนต่อการทุจริต STRONG / จิตพอเพียงต่อต้านการทุจริต รู้หน้าที่ของพลเมืองและรับผิดชอบต่อสังคมในการต่อต้านการทุจริต

โดยใช้กระบวนการคิด วิเคราะห์ จำแนก แยกแยะ การฝึกปฏิบัติจริง การทำ โครงการกระบวนการเรียนรู้ ๕ ขั้นตอน (๕ STEPS) การอภิปราย การสืบสอบ การแก้ปัญหาทักษะการอ่านและการเขียน เพื่อให้มีความตระหนักและเห็นความสำคัญของการต่อต้านและการป้องกันการทุจริต

ผลการเรียนรู้

๑. มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ STRONG : จิตพอเพียงต่อต้านการทุจริต
๒. ปฏิบัติตนเป็นคนที่ STRONG : จิตพอเพียงต่อต้านการทุจริต
๓. ปฏิบัติตนตามหน้าที่พลเมืองและมีความรับผิดชอบต่อสังคม
๔. ตระหนักและเห็นความสำคัญของการต่อต้านและป้องกันการทุจริต

รวมทั้งหมด ๔ ผลการเรียนรู้

คำอธิบายรายวิชาเพิ่มเติม

รหัสวิชา ส๓๐๒๔๕ การป้องกันการทุจริต ๕ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ ภาคเรียนที่ ๑ เวลา ๒๐ ชั่วโมง จำนวน ๐.๕ หน่วยกิต

ศึกษาเกี่ยวกับการแยกแยะระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนกับผลประโยชน์ส่วนรวม ความละเอียด และความไม่ทนต่อการทุจริต STRONG / จิตพอเพียงต่อต้านการทุจริต รู้หน้าที่ของพลเมืองและรับผิดชอบต่อสังคมในการต่อต้านการทุจริต

โดยใช้กระบวนการคิด วิเคราะห์ จำแนก แยกแยะ การฝึกปฏิบัติจริง การทำ โครงการกระบวนการเรียนรู้ ๕ ขั้นตอน (๕ STEPS) การอภิปราย การสืบสอบ การแก้ปัญหาทักษะการอ่านและการเขียน เพื่อให้มีความตระหนักและเห็นความสำคัญของการต่อต้านและการป้องกันการทุจริต

ผลการเรียนรู้

๑. มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการแยกแยะระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนกับผลประโยชน์ส่วนรวม
๒. มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความละเอียดและความไม่ทนต่อการทุจริต
๓. มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพลเมืองและมีความรับผิดชอบต่อสังคม
๔. สามารถคิดแยกแยะระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนกับผลประโยชน์ส่วนรวมได้
๕. ปฏิบัติตนเป็นผู้ละเอียดและไม่ทนต่อการทุจริตทุกรูปแบบ

รวมทั้งหมด ๕ ผลการเรียนรู้

คำอธิบายรายวิชาเพิ่มเติม

รหัสวิชา ส ๓๓๒๐๒ ภูมิปัญญาไทย จำนวน ๑.๐ หน่วยกิต
 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ ภาคเรียนที่ ๒

ศึกษา วิเคราะห์ อภิปราย ความเป็นมาของภูมิปัญญาและความเป็นมาของวิธีการดำรงชีวิตของชนชาติไทยได้ซึ่งบรรพบุรุษของไทยได้สั่งสมองค์ความรู้ด้านต่างๆไว้อย่างมากมายองค์ความรู้เหล่านี้ได้ผ่านการคัดสรรกลั่นกรองและปรับปรุงยุคที่ใช้ให้สอดคล้องในแต่ละยุคแต่ละสมัยมาอย่างต่อเนื่องและยาวนานจนกลายเป็นมรดกสำคัญของชาติและท้องถิ่นสอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ผลการเรียนรู้

- ๑.อธิบายความหมายและขอบข่ายของภูมิปัญญาไทยได้
- ๒.สามารถคิดวิเคราะห์ถึงภูมิปัญญาไทยในการจัดระบบเครือข่ายความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับมนุษย์
- ๓.สามารถวิเคราะห์ถึงภูมิปัญญาไทยในการจัดระบบเครือข่ายความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสังคมและมนุษย์กับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้
- ๔.สามารถคิดวิเคราะห์ถึงภูมิปัญญาไทยในการจัดระบบเครือข่ายความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งเหนือธรรมชาติได้อย่างเป็นระบบได้
- ๕.มีความรู้ความเข้าใจบ่อเกิดและความเป็นมาของภูมิปัญญาไทยมีความสัมพันธ์กับภูมิศาสตร์แต่ละท้องถิ่นได้
- ๖.มีความรู้ความเข้าใจในวิธีการและกระบวนการในการดำรงรักษาภูมิปัญญาไทยอันเป็น เอกลักษณ์และมรดกของชาติไทย
- ๗.มีความรู้ความเข้าใจถึงการปรับใช้ภูมิปัญญาในสภาพปัจจุบันแต่ละท้องถิ่น
- ๘.นักเรียนสามารถยกตัวอย่างภูมิปัญญาในหมู่บ้านได้
- ๙.นักเรียนสามารถทำวิจัยในการสืบค้นภูมิปัญญาท้องถิ่นได้
- ๑๐.นักเรียนสามารถนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้กับวิถีชีวิตของตนเองได้

รวมทั้งหมด ๑๐ ผลการเรียนรู้

คำอธิบายรายวิชาเพิ่มเติม

รหัสวิชา ส๓๐๒๓๔
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖

ชื่อวิชาหน้าที่พลเมือง ๔

๐.๕ หน่วยกิต

เวลา ๑ ชั่วโมง / ภาค

ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างและส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้อื่นเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย ในเรื่องการเป็นผู้นำและการเป็นสมาชิกที่ดี การใช้สิทธิและหน้าที่ การใช้เสรีภาพอย่างรับผิดชอบ ความกล้าหาญทางจริยธรรม การเสนอแนวทางการแก้ปัญหาสังคมต่อสาธารณะ การติดตามและประเมินข่าวสารทางการเมือง และการรู้เท่าทันสื่อ การมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง ประยุกต์ใช้กระบวนการประชาธิปไตยในการวิพากษ์ประเด็นนโยบายสาธารณะที่ตนสนใจ มีส่วนร่วมและตัดสินใจเลือกตั้งอย่างมีวิจารณญาณ รู้ทันข่าวสารและรู้ทันสื่อคาดการณ์เหตุการณ์ล่วงหน้าบนพื้นฐานของข้อมูล ปฏิบัติตนเป็นผู้มีวินัยในตนเอง ในเรื่องความซื่อสัตย์สุจริตขยันหมั่นเพียร อดทน ใฝ่หาความรู้ ตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ ยอมรับผลที่เกิดจากการกระทำของตนเอง

มีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาเมื่อเกิดความขัดแย้งโดยสันติวิธี ด้วยการเจรจาไกล่เกลี่ย การเจรจาต่อรอง การระงับความขัดแย้ง และสร้างเครือข่ายป้องกันปัญหาความขัดแย้ง ปฏิบัติตนเป็นผู้มีวินัยในตนเอง ในเรื่องความซื่อสัตย์สุจริต อดทน และยอมรับผลที่เกิดจากการกระทำของตนเอง

โดยใช้กระบวนการกลุ่ม กระบวนการคิด กระบวนการปฏิบัติ กระบวนการเผชิญสถานการณ์ กระบวนการแก้ปัญหา กระบวนการสืบเสาะหาความรู้

เพื่อให้ผู้เรียนเป็นพลเมืองดีในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครอง มีวิจารณญาณในการเลือกตั้ง และการวิพากษ์นโยบายสาธารณะ อยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างสันติ สามารถจัดการความขัดแย้งด้วยสันติวิธี และมีวินัยในตนเองสอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ผลการเรียนรู้

๑. เป็นแบบอย่างและส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้อื่นเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย
๒. ประยุกต์ใช้กระบวนการประชาธิปไตยในการวิพากษ์ประเด็นนโยบายสาธารณะที่ตนสนใจ
๓. มีส่วนร่วมและตัดสินใจเลือกตั้งอย่างมีวิจารณญาณ
๔. รู้ทันข่าวสารและรู้ทันสื่อ
๕. คาดการณ์เหตุการณ์ล่วงหน้าบนพื้นฐานของข้อมูล
๖. มีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาเมื่อเกิดความขัดแย้งโดยสันติวิธีและสร้างเครือข่ายการป้องกันปัญหาความขัดแย้ง
๗. ปฏิบัติตนเป็นผู้มีวินัยในตนเอง

รวมทั้งหมด ๗ ผลการเรียนรู้

คำอธิบายรายวิชาเพิ่มเติม

รหัสวิชา ส๓๐๒๔๖ การป้องกันการทุจริต ๖ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ ภาคเรียนที่ ๒ เวลา ๒๐ ชั่วโมง จำนวน ๐.๕ หน่วยกิต

ศึกษาเกี่ยวกับกับการแยกแยะระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนกับผลประโยชน์ส่วนรวม ความละเอียด และความไม่ทนต่อการทุจริต STRONG / จิตพอเพียงต่อต้านการทุจริต รู้หน้าที่ของพลเมืองและรับผิดชอบต่อสังคมในการต่อต้านการทุจริต

โดยใช้กระบวนการคิด วิเคราะห์ จำแนก แยกแยะ การฝึกปฏิบัติจริง การทำ โครงการกระบวนการเรียนรู้ ๕ ขั้นตอน (๕ STEPS) การอภิปราย การสืบสอบ การแก้ปัญหาทักษะการอ่านและการเขียน เพื่อให้มีความตระหนักและเห็นความสำคัญของการต่อต้านและการป้องกันการทุจริต

ผลการเรียนรู้

๑. มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ STRONG : จิตพอเพียงต่อต้านการทุจริต
๒. ปฏิบัติตนเป็นคนที่ STRONG : จิตพอเพียงต่อต้านการทุจริต
๓. ปฏิบัติตนตามหน้าที่พลเมืองและมีความรับผิดชอบต่อสังคม
๔. ตระหนักและเห็นความสำคัญของการต่อต้านและป้องกันการทุจริต

รวมทั้งหมด ๔ ผลการเรียนรู้

ส่วนที่ ๔

การจัดการเรียนรู้

แนวการจัดการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ (Integrated Learning)

๑. ความหมาย

การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ คือ ยุทธศาสตร์การเรียนรู้ ซึ่งเปิดโอกาสให้ใช้วิธีการตั้งคำถาม (Questioning) และกระบวนการ การแก้ปัญหา (Problem Solving) มาเป็นตัวนำกระบวนการแสวงหาความรู้และทักษะ โดยไม่ยึดติดในโครงสร้างของสาขาวิชาต่างๆทางด้านวิชาการเพื่อประโยชน์ในการจัดหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน

๒. หลักการ

ในปัจจุบันการจัดการเรียนการสอนที่แยกเป็นวิชาๆ ไม่สามารถทำให้ผู้เรียนนำความรู้และทักษะที่ได้จากการเรียนวิชาต่างๆมาสัมพันธ์หรือเชื่อมโยงเพื่อใช้ในการแก้ไขปัญหาหรือสถานการณ์ในชีวิตประจำวันได้ การเรียนรู้แบบบูรณาการเป็นการเชื่อมโยงความคิดรวบยอดจากวิชาหนึ่งไปยังวิชาที่นำมาผสมผสาน เป็นการส่งเสริม ให้มีการขยายโลกทัศน์และวิสัยทัศน์ให้กว้างขึ้น ตอบสนองความสามารถทางพหุปัญญาของผู้เรียน (Multiple Intelligence) และตอบสนองต่อความสามารถที่จะแสดงออกทางอารมณ์ (Emotional Intelligence) นอกจากนี้ผู้เรียนยังสามารถเชื่อมโยงสิ่งที่เรียนเข้ากับชีวิตจริงและสามารถสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองได้ จนเกิดการเรียนรู้ที่มีความหมายมากขึ้น สอดคล้องกับข้อความในมาตรา ๒๔ ของ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒

๓. ประโยชน์ของการเรียนรู้แบบบูรณาการ

- เปิดโอกาสให้ครูผู้สอนทุกวิชา ได้ทำงานร่วมกันหรือร่วมมือกันบูรณาการความรู้
- ช่วยให้ผู้เรียนตระหนักถึงคุณค่าในการนำความรู้ที่เรียนไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง
- ช่วยให้ผู้เรียนได้รับความรู้ ความเข้าใจในลักษณะองค์รวม/ ภาพรวม มองเห็นความเชื่อมโยงของมวลความรู้และประสบการณ์
- ช่วยให้ผู้เรียนสามารถแสวงหาความรู้ ความเข้าใจในสิ่งต่างๆที่อยู่รอบตัว
- ช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างมีจุดหมายและมีความหมาย
- เปิดโอกาสให้ผู้เรียนทำงานเป็นกลุ่ม สามารถแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกัน
- พัฒนาศักยภาพของผู้เรียนอย่างไม่จำกัด
- ช่วยให้ผู้เรียนสามารถใช้ชุมชนเป็นแหล่งวิทยาการและร่วมพัฒนาชุมชนได้อย่าง

เหมาะสม

๔. ลักษณะสำคัญของการเรียนรู้แบบบูรณาการ เป็นการจัดการเรียนการสอนในลักษณะบูรณาการหลายรูปแบบดังนี้ คือ

- บูรณาการระหว่างความรู้และกระบวนการเรียนรู้
- บูรณาการระหว่างพัฒนาการทางความรู้และพัฒนาการทางจิตใจ
- บูรณาการระหว่างความรู้และการกระทำ
- บูรณาการระหว่างสิ่งที่เรียนในโรงเรียนกับสิ่งที่เป็นอยู่ในชีวิตประจำวัน
- บูรณาการระหว่างกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่างๆ

๕. การวางแผนการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่างๆสามารถทำได้โดยการกำหนดแก่นสาระ/เรื่องหลัก (Theme) ให้สอดคล้องกันทำได้ ๒ วิธี คือ

วิธีที่ ๑ การเลือกแก่นสาระ/เรื่องหลัก (Theme) จากประเด็นแนวคิดหรือปัญหาแล้วนำหัวข้อเนื้อหาจากกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่างๆ ที่จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้มาสัมพันธ์กันและจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบบูรณาการ

วิธีที่ ๒ การนำมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นของกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่างๆที่สัมพันธ์กันมาสร้างเป็นแก่นสาระ/เรื่องหลัก (Theme) แล้วสร้างกิจกรรมการเรียนการสอนแบบบูรณาการซึ่งตามวิธีนี้จะมีขั้นตอนการวางแผน ๓ ขั้นตอน คือ

ขั้นที่ ๑ เลือกมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น (Benchmark) ของกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่างๆที่จะนำมาบูรณาการ โดยคำนึงถึงความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันระหว่างกลุ่มสาระการเรียนรู้และการเสริมการเรียนรู้ซึ่งกันและกัน กำหนดเป็นจุดประสงค์การเรียนรู้

ขั้นที่ ๒ จากจุดประสงค์การเรียนรู้ที่เลือกมา ให้ตั้งคำถามต่างๆที่เป็นคำถามให้คิดวิเคราะห์ และสามารถนำไปสู่การเรียนรู้ตามจุดประสงค์การเรียนรู้

ขั้นที่ ๓ กำหนดผลงานของผู้เรียนให้ชัดเจน

๖. ชนิดของการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ

จากลักษณะการบูรณาการดังกล่าวมาข้างต้นสามารถนำมาจัดรูปแบบการเรียนรู้อันได้ดังนี้

๑. บูรณาการแบบสอดแทรก (Infusion)
๒. บูรณาการแบบขนาน (Parallel)
๓. บูรณาการแบบสหวิทยาการ (Multidisciplinary)
๔. บูรณาการแบบข้ามวิชาหรือเป็นคณะ (Transdisciplinary)

ไม่ว่าจะเป็นการจัดการเรียนรู้ การบูรณาการแบบใดก็ตาม ในการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ ควรจะต้องคำนึงถึงเรื่องต่อไปนี้

- ◆ การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยผู้เรียนมีส่วนร่วมในการะบวนการเรียนการสอนอย่างกระตือรือร้น
- ◆ ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ร่วมทำงานกลุ่มด้วยตัวเอง โดยการส่งเสริมให้มีกิจกรรมกลุ่มลักษณะต่างๆที่หลากหลายในการเรียนการสอน และให้ผู้เรียนลงมือทำกิจกรรมอย่างแท้จริง
- ◆ จัดประสบการณ์ตรงให้กับผู้เรียน ให้ผู้เรียนได้มีโอกาสปฏิบัติจริง สอดคล้องและสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน
- ◆ จัดบรรยากาศในชั้นเรียนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกล้ำคิดกล้าทำ
- ◆ ปลูกจิตสำนึก ค่านิยม และจริยธรรมที่ถูกต้องดีงาม

การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Cooperative Learning)

๑. ความหมาย

การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ หมายถึง การจัดการเรียนการสอนที่แบ่งผู้เรียนออกเป็นกลุ่มย่อย ๆ ส่งเสริมผู้เรียนให้ทำงานร่วมกันเพื่อให้ตนเอง และสมาชิกทุกคนในกลุ่มประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดหรืออาจจะกล่าวได้ว่าเป็นการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่เหมาะสมตามสภาพวัฒนธรรม นั่นคือ ให้ผู้เรียนมีการ ปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน ในลักษณะเป็นประชาธิปไตยและมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

๒. แนวทาง

การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ จะมีประสิทธิภาพ ถ้าสมาชิกภายในกลุ่มมองเห็นคุณค่าของการทำงานร่วมกัน และการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน โดยมีแนวทางสำคัญ 5 ประการ คือ

๒.๑ การพึ่งพาอาศัยกันในทางที่ดี (Positive Interdependence) สมาชิกทุกคนมีหน้าที่และความสำคัญเท่ากัน หน้าที่ของตนเองและรับผิดชอบในกิจกรรมต่างๆเสมอกัน ทุกคนตระหนักดีว่า ความสำเร็จของกลุ่มขึ้นอยู่กับสมาชิกแต่ละคน

๒.๒ การสร้างทีมงาน (Team Formation) การพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน ชี้ให้เห็นชัดว่า ต้องมีการจัดกลุ่มขึ้นเพื่อทำกิจกรรม ผู้เรียนสามารถจัดกลุ่มกันเองได้ หรือครูผู้สอนเป็นผู้จัดกลุ่มให้ผู้เรียนก็ได้

๒.๓ ความรับผิดชอบ (Accountability) ความรับผิดชอบเป็นเรื่องสำคัญในการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ เพื่อให้ประสบความสำเร็จ ผู้เรียนจะได้รับการมอบหมาย ความรับผิดชอบเป็นรายบุคคล ให้คะแนนหรือจัดลำดับงานส่วนที่รับผิดชอบในโครงการกลุ่มหรือทำตามกฎที่ว่าจะยังทำกิจกรรมในกลุ่มทุกคน

๒.๔ ทักษะทางสังคม (Social Skill) ทักษะในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลรวมทั้งการสื่อความหมาย การช่วยสอนและการแก้ปัญหาความขัดแย้ง ช่วยให้รู้จักการจัดการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มเป็นหมู่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตาม ถ้าผู้เรียนได้มีทักษะในการทำงานร่วมกับผู้อื่นมาก่อน ครูผู้สอนควรปูพื้นฐานทักษะทางสังคมให้ผู้เรียนด้วย

๒.๕ โครงสร้างการเรียนรู้ และวิธีจัดโครงสร้าง (Structures and Structuring) โครงสร้างการเรียนรู้เป็นกรอบวิธีการจัดการเรียนรู้ที่อิสระจากเนื้อหา (Content – Free) สำหรับใช้ในการจัดลำดับพฤติกรรมในห้องเรียน ในการจัดให้มีการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับเนื้อหา และระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียน โครงสร้างการเรียนรู้จะบรรยายลำดับวิธีการต่างๆที่ผู้เรียนจะเกิดปฏิสัมพันธ์ต่อกัน ดังตัวอย่างโครงสร้างการเรียนรู้แบบ Numbered Heads Together ดังต่อไปนี้

ขั้นที่ ๑ ผู้เรียนจัดเลขลำดับภายในกลุ่ม (ถ้าเป็นกลุ่ม ๔ คน แต่ละคนจะมีหมายเลข ๑-๔ เลขใดเลขหนึ่ง)

ขั้นที่ ๒ ครูผู้สอนถามคำถามที่ต้องหาคำตอบเป็นเอกฉันท์ (เช่น เมืองหลวงของสหรัฐ อเมริกาชื่ออะไร)

ขั้นที่ ๓ ผู้เรียนจะช่วยกันหาคำตอบสำหรับคำถามเพื่อให้รับรู้คำตอบร่วมกัน (ทุกคนรู้คำตอบเท่า ๆ กัน)

ขั้นที่ ๔ ครูผู้สอนขานหมายเลขใดหมายเลขหนึ่งจาก ๑-๔ เฉพาะผู้เรียนที่มีหมายเลขตรงกับครูผู้สอนขานเท่านั้น ที่จะสามารถยกมือเพื่อตอบ

๓. ตัวอย่างโครงสร้างการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ

นักการศึกษาได้พัฒนารูปแบบ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบร่วมมือไว้หลากหลาย ดังนี้

๓.๑ คิดและคุยกัน (Think – Pairs – Share) เพื่อนเรียน (Partners) และผลัดกันพูด (Say and Switch) ทั้ง ๓ รูปแบบการจัดการกิจกรรมการเรียนการสอนที่คล้ายคลึงกัน คือให้ผู้เรียนจับคู่กันในการตอบคำถาม อภิปราย แลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับประเด็นหรือสถานการณ์ หรือทำความเข้าใจเนื้อหาที่เป็นความคิดรวบยอดที่กำหนดให้

๓.๒ กิจกรรมโต๊ะกลม (Roundtable หรือ Round robin) เป็นรูปแบบการจัดการกิจกรรมการเรียนการสอนที่ผู้เรียนที่มีจำนวนมากกว่า ๒ คนขึ้นไป และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนทุกคนในกลุ่มเล่าหรือเขียนความคิดเห็นของตน เล่าประสบการณ์ ความรู้ สิ่งที่ตนกำลังศึกษาหรือสิ่งที่กำหนดให้ โดยเวียนไปทางด้านใดด้านหนึ่งจนครบทุกคน

๓.๓ คู่ตรวจสอบ (Pairs Check) มุมสนทนา (Corners) ร่วมกันคิด(Numbered Heads Together) เป็นรูปแบบการสอนที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน คือ เป็นการจัดการเรียนการสอนที่แบ่งผู้เรียนเป็นกลุ่มย่อยๆกลุ่มละ ๔-๖ คน โดยผู้เรียนในแต่ละกลุ่มต้องคละเทศ และสามารถให้ช่วยกันตอบคำถาม แก้ไขทฤษฎีปัญหา หรือทำแบบฝึกหัด เมื่อสมาชิกทุกคนในกลุ่มย่อยสามารถตอบปัญหาได้แล้ว ก็เปิดโอกาสให้แลกเปลี่ยนหรือตรวจสอบคำตอบกับผู้เรียนในกลุ่มอื่น หรือครูผู้สอนอาจสุ่มเรียกผู้เรียนตอบ

๓.๔ การสัมภาษณ์แบบสามขั้นตอน (Three – Step Interview) เป็นรูปแบบการจัดการเรียนการสอนสำหรับกลุ่มย่อยที่มีสมาชิก จำนวน ๓-๔ คน

๓.๕ เทคนิค STAD (Student Teams Achievement Divisions) เป็นรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่สมาชิกในกลุ่ม ๔ คน มีระดับสติปัญญาต่างกัน เช่น เก่ง ๑ คน ปานกลาง ๒ คน อ่อน ๑ คน ครูผู้สอนกำหนดบทเรียนและการทำงานกลุ่ม แล้วจึงสอนบทเรียนให้ผู้เรียนทั้งชั้นจากนั้นให้กลุ่มทำงานตามที่กำหนด ผู้เรียนในกลุ่มช่วยเหลือกัน เด็กเก่งช่วยการตรวจงานของเพื่อนให้ถูกต้องก่อนนำเสนอครูผู้สอน การสอบต่างคนต่างทำข้อสอบ แล้วเอาคะแนนของทุกคนมารวมกันเป็นคะแนนของกลุ่ม ครูผู้สอนจัดลำดับคะแนนของทุกกลุ่มแล้วปิดประกาศให้ทุกคนทราบ

๓.๖ เทคนิค TGT (Team – Games Tournament) จัดกลุ่มเช่นเดียวกับ STAD แต่ไม่มีการสอบทุกสัปดาห์ แต่ละทีมที่มีความสามารถเท่าเทียมกันจะแข่งขันกันตอบปัญหาที่มีการจัดกลุ่มใหม่ทุกสัปดาห์ โดยพิจารณาจากความสามารถของแต่ละบุคคล

๓.๗ เทคนิค TAI (Team – Assisted Individualization) เป็นการจัดการเรียนการสอนที่สมาชิกของกลุ่ม ๔ คน มีระดับความรู้ต่างกัน ครูผู้สอนเรียกผู้เรียนที่มีระดับความรู้เดียวกันของแต่ละกลุ่มมาสอน ความยากง่ายของเนื้อหาที่สอนแตกต่างกัน ทุกคนสอบโดยไม่มีการช่วยเหลือกัน มีการให้รางวัลทีมที่ทำคะแนนได้ดีกว่าเดิม

๓.๘ เทคนิค CIRC (Cooperative – Integrated Reading and Composition) ใช้สำหรับการอ่าน เขียน และทักษะอื่นๆทางภาษา สมาชิกในกลุ่ม ๔ คน มีความรู้เท่ากัน ๒ คนอีก ๒ คนก็เท่ากัน แต่ระดับความรู้ต่างจาก ๒ คนแรก ครูผู้สอนเรียกคู่ที่มีความรู้เท่ากันจากทุกกลุ่มมาสอน ให้กลับเข้ากลุ่มแล้วเรียกคู่ถัดไปจากทุกกลุ่มมาสอน คะแนนของกลุ่มพิจารณาจากคะแนนสอบของสมาชิกกลุ่มเป็นรายบุคคล

๓.๙ เทคนิค Jigsaw เป็นกิจกรรมที่ครูผู้สอนมอบหมายให้สมาชิกในกลุ่มแต่ละกลุ่มศึกษาเนื้อหาที่กำหนดโดยกลุ่มให้ศึกษาเนื้อหาคนละตอนที่แตกต่างกัน ผู้เรียนจะไปทำงานร่วมกับสมาชิกกลุ่มอื่นๆที่ได้รับมอบหมายให้ศึกษาเนื้อหาที่เหมือนกัน หลังจากทีทุกคนศึกษาเนื้อหานั้นจนเข้าใจแล้ว จึงกลับเข้ากลุ่มเดิม แล้วเล่าเรื่องที่ตนศึกษาให้สมาชิกคนอื่นๆในกลุ่มฟัง โดยเรียงตามลำดับเรื่องราว เสร็จแล้วให้สมาชิกในกลุ่มคนใดคนหนึ่งสรุปเนื้อหาของสมาชิกทุกคนเข้าด้วยกัน ครูผู้สอนอาจเตรียมข้อสอบเกี่ยวกับบทเรียนนั้นไว้ทดสอบความเข้าใจเนื้อหาที่เรียนในช่วงสุดท้าย

๔. ประโยชน์ของการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Advantages of Cooperative Learning)

๔.๑ สร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างสมาชิก เพราะทุกๆคนร่วมมือในการทำงานกลุ่ม ทุกๆคน มีส่วนร่วมเท่าเทียมกัน ทำให้เกิดเจตคติที่ดีต่อการเรียน

๔.๒ ส่งเสริมให้สมาชิกทุกคนมีโอกาสคิด พูด แสดงออก แสดงความคิดเห็น ลงมือกระทำอย่างเท่าเทียมกัน

๔.๓ ส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เช่น เด็กเก่งช่วยเด็กที่เรียนไม่เก่ง ทำให้เด็กเก่งภาคภูมิใจ รู้จักใช้เวลา ส่วนเด็กอ่อนเกิดความซาบซึ้งในน้ำใจของเพื่อนสมาชิกด้วยกัน

๔.๔ ทำให้รู้จักรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น การร่วมกันคิด การระดมความคิดเห็น นำข้อมูลที่ได้มาพิจารณาร่วมกัน เพื่อหาคำตอบที่เหมาะสมที่สุด เป็นการส่งเสริมให้ช่วยกันคิดวิเคราะห์และตัดสินใจ

๔.๕ ส่งเสริมทักษะทางสังคม ทำให้ผู้เรียนรู้จักปรับตัวในการอยู่ร่วมกันด้วยมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน เข้าใจซึ่งกันและกัน

๔.๖ ส่งเสริมทักษะการสื่อสาร ทักษะการทำงานเป็นกลุ่มสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ สิ่งเหล่านี้ล้วนส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้สูงขึ้น

รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือที่กล่าวข้างต้น สามารถจัดได้หลากหลาย แต่ทุกรูปแบบมีลักษณะที่สำคัญร่วมกัน คือ การจัดแบ่งผู้เรียนเป็นกลุ่มย่อยๆ ประมาณ ๒-๖ คน โดยสมาชิกทุกคนช่วยเหลือกัน มีการฝึกฝนการทำงานกลุ่ม กระบวนการกลุ่ม และการประเมินผลเป็นรายบุคคล ซึ่งแต่ละรูปแบบครูผู้สอนสามารถนำไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับระดับชั้นเรียนความสามารถของผู้เรียน ตลอดจนเนื้อหาอันจะก่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้เรียน นอกจากนี้ จากการวิจัยยังพบว่า ไม่มีรูปแบบการเรียนการสอนแบบร่วมมือรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งจะสามารถใช้กับบทเรียนได้ทุกลักษณะ ในการเรียนการสอน เนื้อหาบทหนึ่งๆ ครูผู้สอนต้องใช้รูปแบบมากกว่าหนึ่งรูปแบบ เช่น บางบทเรียนอาจจะเริ่มต้นด้วยการใช้กิจกรรมโต๊ะกลม Round Table หรือ Roundrobin แล้วตามด้วย Jigsaw หรือเทคนิค TGT เป็นต้น

แบบประเมินการจัดทำหน่วยการจัดการเรียนรู้

กลุ่มสาระการเรียนรู้.....ชื่อหน่วยการจัดการเรียนรู้.....

ชั้น.....เวลา.....ครูผู้สอน.....

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน

๔ หมายถึง เหมาะสมมากที่สุด

๓ หมายถึง เหมาะสมมาก

๒ หมายถึง เหมาะสมน้อย

๑ หมายถึง เหมาะสมน้อยที่สุด

รายการ	ความเหมาะสม			
	๔	๓	๒	๑
๑.ชื่อหน่วยฯ กระตือรือร้น ชัดเจน ครอบคลุมเนื้อหาสาระ น่าสนใจ				
๒.มาตรฐานการเรียนรู้ และตัวชี้วัดมีความเชื่อมโยงกันอย่างเหมาะสม				
๓.ความสอดคล้องของสาระสำคัญ กับมาตรฐานการเรียนรู้ และตัวชี้วัด				
๔.ความครอบคลุมของสาระสำคัญกับตัวชี้วัดทั้งหมดของหน่วยฯ				
๕.ความเหมาะสมของจำนวนชั่วโมง				
๖.ความครบถ้วนของสาระการเรียนรู้กับตัวชี้วัด				
๗.ความครบถ้วนของทักษะ/กระบวนการกับตัวชี้วัด				
๘.ความครบถ้วนของคุณลักษณะกับตัวชี้วัด				
๙.ความเหมาะสมของหลักฐานผลการเรียนรู้กับเป้าหมายของหน่วยฯ				
๑๐.กิจกรรมการเรียนรู้ สามารถทำให้ผู้เรียนมีความรู้ ทักษะ/กระบวนการ และคุณลักษณะ ครบตามตัวชี้วัดของหน่วยฯ และเน้นสมรรถนะสำคัญที่หลักสูตรแกนกลางฯ กำหนด				
๑๑.ความเหมาะสมของสื่อ อุปกรณ์ และแหล่งการเรียนรู้				
๑๒.ความเหมาะสมของวิธีการวัด และประเมินผลการเรียนรู้				
๑๓.ความเหมาะสมของเครื่องมือวัด และประเมินผลการเรียนรู้				
๑๔.ความเหมาะสมของเกณฑ์การวัด และประเมินผลการเรียนรู้				
๑๕.หน่วยการเรียนรู้สามารถนำไปจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนได้จริง				
รวมคะแนน/สรุปผลการประเมิน				
หรือ คะแนนเฉลี่ย				

เกณฑ์การตัดสินคุณภาพของหน่วยการเรียนรู้

กรณีใช้คะแนนรวม

คะแนน ๑๕-๓๐ หมายถึง ปรับปรุง

คะแนน ๓๑-๔๐ หมายถึง พอใช้

คะแนน ๔๑-๕๐ หมายถึง ดี

คะแนน ๕๑-๖๐ หมายถึง ดีมาก

กรณีใช้คะแนนเฉลี่ย

คะแนนเฉลี่ย ๑.๐๐-๑.๗๕ หมายถึง ปรับปรุง

คะแนนเฉลี่ย ๑.๗๖-๒.๕๐ หมายถึง พอใช้

คะแนนเฉลี่ย ๒.๕๑-๓.๒๕ หมายถึง ดี

คะแนนเฉลี่ย ๓.๒๖-๔.๐๐ หมายถึง ดีมาก

เมื่อหน่วยการเรียนรู้ที่ได้ออกแบบมีคุณภาพผ่านเกณฑ์การประเมินแล้ว ครูผู้สอนจึงนำไปจัดการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถตามที่หลักสูตรสถานศึกษากำหนด และมีคุณภาพตามที่ สพท.ได้มุ่งหมายไว้

เกณฑ์การวัดผลและประเมินผล

๑. การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้

๑.๑ เป็นการประเมินผลการเรียนตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ ๘ กลุ่มสาระการเรียนรู้ ได้แก่ ภาษาไทย, คณิตศาสตร์, วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม, สุขศึกษาและพลศึกษา, ศิลปะ, การงานอาชีพ และ ภาษาต่างประเทศ

๑.๒ ประเมินผลการเรียนเป็นรายวิชา โดยคิดเป็นหน่วยกิต ดังนี้

เวลาเรียน ๑ คาบ / ๑ สัปดาห์ ตลอดภาคเรียน ๒๐ คาบ มีค่า ๐.๕ หน่วยกิต

เวลาเรียน ๒ คาบ / ๑ สัปดาห์ ตลอดภาคเรียน ๔๐ คาบ มีค่า ๑.๐ หน่วยกิต

เวลาเรียน ๓ คาบ / ๑ สัปดาห์ ตลอดภาคเรียน ๖๐ คาบ มีค่า ๑.๕ หน่วยกิต

เวลาเรียน ๔ คาบ / ๑ สัปดาห์ ตลอดภาคเรียน ๘๐ คาบ มีค่า ๒.๐ หน่วยกิต

เวลาเรียน ๕ คาบ / ๑ สัปดาห์ ตลอดภาคเรียน ๑๐๐ คาบ มีค่า ๒.๕ หน่วยกิต

เวลาเรียน ๖ คาบ / ๑ สัปดาห์ ตลอดภาคเรียน ๑๒๐ คาบ มีค่า ๓.๐ หน่วยกิต

๑.๓ การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการจัดการเรียนการสอน ด้วยเทคนิควิธีการที่หลากหลายเพื่อให้สามารถวัดและประเมินผลผู้เรียนได้อย่างรอบด้าน ทั้งความรู้ ความคิด กระบวนการ และมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เหมาะสมกับสิ่งที่ต้องการวัดธรรมชาติวิชา และ ระดับชั้นของผู้เรียน โดยตั้งอยู่บนพื้นฐานความเที่ยงตรง ยุติธรรม และเชื่อถือได้

๑.๔ ผู้สอนวัดและประเมินผลการเรียนรู้ผู้เรียนเป็นรายวิชาตามตัวชี้วัดในรายวิชาพื้นฐาน และตามผลการเรียนรู้ในรายวิชาเพิ่มเติมตามที่กำหนดในหน่วยการเรียนรู้ เป็นการประเมินความรู้ ความสามารถ ทักษะเจตคติทักษะการคิดที่กำหนดอยู่ในตัวชี้วัดในหลักสูตรซึ่งจะนำไปสู่ผลการเรียนรู้ของผู้เรียนตามมาตรฐานการเรียนรู้การประเมินผู้เรียนพิจารณาจากพัฒนาการของผู้เรียนความประพฤติการสังเกตพฤติกรรมร่วมกิจกรรมและการทดสอบควบคู่ไปในกระบวนการเรียนการสอนตามความเหมาะสม ของแต่ละระดับ และรูปแบบการศึกษา

๒. การประเมินการอ่าน คิติวิเคราะห์ และเขียน

เป็นการประเมินศักยภาพของผู้เรียนในการอ่านหนังสือ เอกสาร และสื่อต่างๆ เพื่อหาความรู้ เพิ่มพูนประสบการณ์ เพื่อความสุนทรีย์ และประยุกต์ใช้แล้วนำเนื้อหาสาระที่อ่าน มาคิดวิเคราะห์ นำไปสู่ การ แสดงความคิดเห็น การสังเคราะห์ สร้างสรรค์การแก้ปัญหาในเรื่องต่าง ๆ และถ่ายทอดความคิดนั้นด้วยการเขียนที่มีสำนวนภาษาถูกต้องมีเหตุผลและลำดับขั้นตอนในการนำเสนอ สามารถสร้างความเข้าใจแก่ผู้อ่านได้อย่างชัดเจนตามระดับความสามารถในแต่ละระดับชั้น

๓. การประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เป็นการประเมินคุณลักษณะที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน อันเป็นคุณลักษณะที่สังคมต้องการใน ด้านคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม จิตสำนึก สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข ทั้งในฐานะพลเมืองไทยและพลโลก หลักสูตรแกนกลางสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ กำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ๘ คุณลักษณะ ได้แก่ รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ซื่อสัตย์สุจริต มีวินัย ใฝ่เรียนรู้ อยู่อย่างพอเพียง มุ่งมั่นในการทำงาน รักความเป็นไทย และมีจิตสาธารณะ

โดยในการประเมินให้ประเมินแต่ละคุณลักษณะแล้วรวบรวมผลการประเมินจากผู้ประเมินทุกฝ่าย เพื่อให้ได้ข้อมูลนำมาสู่การสรุปผลเป็นรายปี/รายภาค และใช้เป็นข้อมูลเพื่อประเมินการเลื่อนชั้นและการจบ การศึกษาระดับต่างๆ

๔. การประเมินกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเป็นการประเมินการปฏิบัติกิจกรรมและผลงานของผู้เรียนและ เวลาในการเข้าร่วมกิจกรรมตามเกณฑ์ที่กำหนดในแต่ละกิจกรรมและใช้เป็นข้อมูลเพื่อประเมินการเลื่อนชั้น และการจบการศึกษากิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเป็นกิจกรรมที่สถานศึกษาต้องจัดให้ผู้เรียนทุกระดับชั้นเพื่อ ส่งเสริม พัฒนาความสามารถของตนเองตามความถนัด ความสนใจ ให้เต็มศักยภาพ โดยมุ่งเน้นการพัฒนา องค์รวมของความเป็นมนุษย์ทั้งด้านร่างกายสติปัญญาอารมณ์และสังคมสร้างเยาวชนของชาติให้เป็นผู้มีศีล ธรรมจริยธรรมมีระเบียบวินัยปลูกฝังและสร้างจิตสำนึกของการทำประโยชน์เพื่อสังคมและสามารถบริหาร การจัดการตนเองได้

สถานศึกษาต้องส่งเสริมการพัฒนาความสามารถของผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษา ขั้น พื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ ด้วยกิจกรรม ๓ ลักษณะ ดังนี้

๔.๑ กิจกรรมแนะแนว

เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนให้สอดคล้องกับความสามารถความถนัดและความ สนใจโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลด้วยกระบวนการทางจิตวิทยาการแนะแนวให้สอดคล้อง ครอบคลุมด้านการศึกษา อาชีพส่วนตัว และสังคม

๔.๒ กิจกรรมนักเรียน

เป็นกิจกรรมที่มุ่งพัฒนาความมีระเบียบวินัยความเป็นผู้นำผู้ตามที่ดีความรับผิดชอบการ ทำงานร่วมกัน การรู้จักแก้ปัญหา การตัดสินใจที่เหมาะสม ความมีเหตุผล การช่วยเหลือแบ่งปันกัน เอื้อ อารมณ์ และสมานฉันท์ โดยจัดให้สอดคล้องกับความสามารถ ความถนัด และความสนใจของผู้เรียนให้ผู้เรียน ได้ปฏิบัติ ด้วยตนเองในทุกชั้นตอน ได้แก่ การศึกษาวิเคราะห์ วางแผน ปฏิบัติตามแผนประเมินและปรับปรุง การทำงาน เน้นการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มตามความเหมาะสม และสอดคล้องกับบุคลิกภาวะของผู้เรียน บริบท ของ สถานศึกษาและท้องถิ่น

กิจกรรมนักเรียน ประกอบด้วย

๑) กิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด ผู้บำเพ็ญประโยชน์และนักศึกษาวิชาทหาร เป็น กิจกรรมที่ มุ่งพัฒนาความมีระเบียบวินัย ความเป็นผู้นำผู้ตามที่ดี ความรับผิดชอบ การทำงานร่วมกันการรู้จัก แก้ปัญหา การตัดสินใจที่เหมาะสม ความมีเหตุผล การช่วยเหลือแบ่งปันกัน การประนีประนอมเพื่อส่งเสริมให้ ผู้เรียน เจริญเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีความสมบูรณ์ พร้อมทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา เป็นต้น

๒) กิจกรรมชุมนุม ชมรม เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนให้สอดคล้องกับความสามารถ ความ ถนัด และความสนใจ โดยเน้นให้ผู้เรียนปฏิบัติด้วยตนเอง ตั้งแต่การศึกษาวิเคราะห์ วางแผน ปฏิบัติตามแผน ประเมินและปรับปรุงการทำงาน เน้นการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม กิจกรรมสำคัญในการพัฒนา ได้แก่ ชุมนุม หรือชมรมต่างๆ ที่สถานศึกษากำหนดขึ้นตามความเหมาะสม และสอดคล้องกับบุคลิกภาวะของ ผู้เรียนและบริบท ของสถานศึกษาและท้องถิ่น

๔.๓ กิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ทำประโยชน์ ตามความสามารถ ความถนัด และความสนใจในลักษณะอาสาสมัคร เพื่อแสดงถึงความรับผิดชอบ ความดีงาม ความเสียสละต่อสังคม มีจิตใญ่มุ่งทำประโยชน์ต่อครอบครัว ชุมชน และสังคม การจัดกิจกรรมเพื่อสังคมและ สาธารณประโยชน์ สามารถนำไปสอดแทรก หรือบูรณาการในกลุ่มสาระฯกิจกรรมลูกเสือเนตรนารี ยุวกาชาด ผู้บำเพ็ญประโยชน์และนักศึกษาวิชาทหาร ได้ตามความเหมาะสม โดยสถานศึกษาจัดเวลา เรียนให้ผู้เรียนดังนี้ ระดับมัธยมศึกษาปีที่ ๑ - ๓ รวม ๓ ปี จำนวน ๔๕ ชั่วโมง (เฉลี่ยปีละ ๑๕ ชั่วโมง) ระดับมัธยมศึกษาปี ที่ ๔ - ๖ รวม ๓ ปี จำนวน ๖๐ ชั่วโมง (เฉลี่ยปีละ ๒๐ ชั่วโมง)

เกณฑ์การวัดและประเมินผลการเรียนรู้

๑. การตัดสินผลการเรียน หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ ได้กำหนด โครงสร้างเวลาเรียน มาตรฐานการเรียนรู้ / ตัวชี้วัด การอ่าน คิดวิเคราะห์ และเขียน คุณลักษณะอันพึง ประสงค์ และกิจกรรม พัฒนาผู้เรียน ที่สถานศึกษาต้องจัดให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ มีคุณภาพเต็มตาม ศักยภาพ และให้กำหนด หลักเกณฑ์การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ เพื่อตัดสินผลการเรียนของผู้เรียน ดังนี้

๑.๑ ตัดสินผลการเรียนเป็นรายวิชา ผู้เรียนต้องมีเวลาเรียนตลอดภาคเรียน ไม่น้อยกว่าร้อยละ ๘๐ ของเวลาเรียนทั้งหมดในรายวิชานั้น ๆ

๑.๒ ผู้เรียนต้องได้รับการประเมินทุกตัวชี้วัด และผ่านตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด

๑.๓ ผู้เรียนต้องได้รับการตัดสินผลการเรียนทุกรายวิชา

๑.๔ ผู้เรียนต้องได้รับการประเมิน และมีผลการประเมินผ่านตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด ใน การอ่าน คิด วิเคราะห์และเขียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

๒. การให้ระดับผลการเรียน การตัดสินเพื่อให้ระดับผลการเรียนรายวิชาของกลุ่มสาระ การเรียนรู้ให้ใช้ตัวเลขแสดงระดับ ผลการเรียนเป็น ๘ ระดับ ดังนี้

ระดับผลการเรียน	ความหมาย	ช่วงคะแนนเป็นร้อยละ
๘	ดีเยี่ยม	๘๐-๑๐๐
๓.๕	ดีมาก	๗๕-๗๙
๓	ดี	๗๐-๗๔
๒.๕	ค่อนข้างดี	๖๕-๖๙
๒	ปานกลาง	๖๐-๖๔
๑.๕	พอใช้	๕๕-๕๙
๑	ผ่านเกณฑ์	๕๐-๕๔
๐	ต่ำกว่าเกณฑ์	๐-๔๙

ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น / ตอนปลาย รายวิชาที่จะนับหน่วยกิต ได้ จะต้องได้ระดับ ผลการเรียน “๑” ถึง “๘” เท่านั้น

ในกรณีที่ไม่สามารถให้ระดับผลการเรียนเป็น ๘ ระดับได้ ให้ใช้ตัวอักษรระบุเงื่อนไขของผลการ เรียน ดังนี้

“ มส ” หมายถึง ผู้เรียนไม่มีสิทธิเข้ารับการประเมินผลปลายภาคเรียน เนื่องจากผู้เรียน มีเวลาเรียน ไม่ถึงร้อยละ ๘๐ ของเวลาเรียนแต่ละวิชา และไม่ได้รับการผ่อนผันให้เข้ารับการวัดผลปลายภาค เรียน

“ ร ” หมายถึง รอกการตัดสินและยังตัดสินผลการเรียนไม่ได้ เนื่องจากผู้เรียนไม่มีข้อมูล ประเมินผล การเรียนรายวิชานั้นครบถ้วน เช่น ไม่ได้วัดผลกลางภาคเรียน / ปลายภาคเรียน ไม่ได้ส่งงานที่ มอบหมายให้ ทำ ซึ่งงานนั้นเป็นส่วนหนึ่งของการตัดสินผลการเรียน หรือมีเหตุสุดวิสัยที่ทำให้ประเมินผลการ เรียนไม่ได้ ทั้งนี้ต้องได้รับความเห็นชอบจากหัวหน้าสถานศึกษาก่อน ให้ผลการเรียน “ ร ”

การประเมินการอ่าน คิดวิเคราะห์ และเขียน ผลการประเมิน เป็นผ่านและไม่ผ่าน ถ้ากรณีที่ ผ่านกำหนดเกณฑ์การตัดสินเป็น ดีเยี่ยม ดี และ ผ่าน และความหมายของแต่ละระดับดังนี้ “ ดีเยี่ยม ” หมายถึง มีผลงานที่แสดงถึงความสามารถในการอ่าน คิดวิเคราะห์ และเขียนที่มี ความสามารถจับ

ใจความสำคัญได้ครบถ้วน เขียนวิพากษ์วิจารณ์ เขียน สร้างสรรค์ แสดงความคิดเห็นประกอบอย่างมีเหตุผล ได้ถูกต้องและสมบูรณ์ ใช้ภาษาสุภาพ และเรียบเรียงได้สละสลวย “ ดี ” หมายถึง มีผลงานที่แสดงถึงความสามารถในการอ่าน คติวิเคราะห์ และเขียน ที่มีความสามารถจับใจความสำคัญได้ เขียนวิพากษ์วิจารณ์ และเขียน สร้างสรรค์ได้ โดยใช้ภาษาสุภาพ “ ผ่าน ” หมายถึง มีผลงานที่แสดงถึงความสามารถในการอ่าน คติวิเคราะห์ และเขียน ที่มีความสามารถจับใจความสำคัญและเขียนวิพากษ์วิจารณ์ได้บ้าง “ ไม่ผ่าน ” หมายถึง ไม่มีผลงานที่แสดงถึงความสามารถในการอ่าน คติวิเคราะห์ และ เขียน หรือถ้ามีผลงาน ผลงานนั้นยังมีข้อบกพร่องที่ต้องได้รับการปรับปรุง แก้ไขหลายประการ ไม่สามารถจับใจความสำคัญและเขียนวิพากษ์วิจารณ์ได้

การประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เป็นการประเมินรวมทุกคุณลักษณะเพื่อการเลื่อนชั้น และจบการศึกษา เป็นผ่านและไม่ผ่าน ในการผ่านกำหนดเกณฑ์การตัดสินเป็นดีเยี่ยม ดี และผ่าน และความหมายของแต่ละระดับ ดังนี้

“ ดีเยี่ยม ” หมายถึง ผู้เรียนปฏิบัติตามคุณลักษณะจนเป็นนิสัย และนำไปใช้ใน ชีวิตประจำวันเพื่อประโยชน์สุขของตนเองและสังคม โดยพิจารณาจาก ผลการประเมินระดับดีเยี่ยม จำนวน ๕ - ๘ คุณลักษณะ และไม่มี คุณลักษณะใดได้ผลการประเมินต่ำกว่า ระดับดี

“ ดี ” หมายถึง ผู้เรียนมีคุณลักษณะในการปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ เพื่อให้เป็นการยอมรับ ของสังคม โดยพิจารณาจาก

- ๑) ได้ผลการประเมินระดับดีเยี่ยม จำนวน ๑ - ๔ คุณลักษณะ และบางคุณลักษณะได้ผลการประเมินระดับดี หรือ
- ๒) ได้ผลการประเมินระดับดี ทั้ง ๘ คุณลักษณะ
- ๓) ได้ผลการประเมินระดับดีขึ้นไป จำนวน ๕ - ๘ คุณลักษณะ และมีบางคุณลักษณะได้ผลการประเมินระดับผ่าน

“ ผ่าน ” หมายถึง ผู้เรียนรับรู้และปฏิบัติตามกฎเกณฑ์และเงื่อนไขที่สถานศึกษากำหนด โดยพิจารณาจาก

- ๑) ได้ผลการประเมินระดับผ่าน ทั้ง ๘ คุณลักษณะ
- ๒) ได้ผลการประเมินระดับดี จำนวน ๑ - ๔ คุณลักษณะ และ คุณลักษณะที่เหลือได้ผลการประเมินระดับผ่าน

“ ไม่ผ่าน ” หมายถึง ผู้เรียนรับรู้และปฏิบัติได้ไม่ครบตามกฎเกณฑ์ และเงื่อนไขที่สถานศึกษากำหนดโดยพิจารณาจากผลการประเมินระดับไม่ผ่าน ตั้งแต่ ๑ คุณลักษณะ

การประเมินกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

การประเมินกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน จะต้องพิจารณาทั้งเวลาการเข้าร่วมกิจกรรมการปฏิบัติกิจกรรมและผลงานของผู้เรียน ตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด และให้ผลการประเมินเป็นผ่าน ไม่ผ่าน

“ ผ ” หมายถึง ผู้เรียนมีเวลาเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ปฏิบัติกิจกรรมและมีผลงานตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด

“ มผ ” หมายถึง ผู้เรียนมีเวลาเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ปฏิบัติกิจกรรม และมีผลงานไม่เป็นไปตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด

๓. การเปลี่ยนผลการเรียน

๓.๑ การเปลี่ยนผลการเรียน “ ๐ ” สถานศึกษาจัดให้มีการสอนซ่อมเสริมในมาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัดที่ผู้เรียนสอบไม่ผ่านการอ่าน ด้วยวิธีการที่มีประสิทธิภาพ ให้เกิดพัฒนาการตามมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนดให้ครบถ้วน จนผู้เรียนสามารถผ่านเกณฑ์การประเมินผล ครบทุกตัวชี้วัด / ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง แล้วจึงสอบแก้ตัวได้ไม่เกิน ๒ ครั้ง ให้ได้ระดับผลการเรียนตั้งแต่ “ ๑ ” ถ้าผู้เรียนไม่ดำเนินการสอบแก้ตัวตามระยะเวลาที่สถานศึกษา กำหนด ให้อยู่ในดุลยพินิจของสถานศึกษาที่จะพิจารณาขยายเวลาออกไปอีก ๑ ภาคเรียน ทั้งนี้ต้อง ดำเนินการให้เสร็จสิ้นภายในปีการศึกษา นั้น ถ้าสอบแก้ตัว ๒ ครั้งแล้วยังได้ระดับผลการเรียน “ ๐ ” อีก ให้ สถานศึกษาแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินการเกี่ยวกับการเปลี่ยนผลการเรียนของผู้เรียน โดยปฏิบัติ ดังนี้

๑) ถ้าเป็นรายวิชาพื้นฐาน ให้เรียนซ้ำรายวิชานั้น

๒) ถ้าเป็นรายวิชาเพิ่มเติม ให้เรียนซ้ำหรือเปลี่ยนรายวิชาเรียนใหม่ ทั้งนี้ให้อยู่ในดุลยพินิจของสถานศึกษา ในกรณีที่เปลี่ยนรายวิชาเรียนใหม่ ให้หมายเหตุในระเบียบแสดงผลการเรียนว่าเรียนแทนรายวิชาใด

๓.๒ การเปลี่ยนผลการเรียน “ มส ” การเปลี่ยนผลการเรียน มี ๒ กรณี ดังนี้ กรณีผู้เรียนได้ผลการเรียน “ มส ” เพราะมีเวลาเรียนไม่ถึงร้อยละ ๘๐ แต่ไม่น้อยกว่าร้อยละ ๖๐ ของเวลาเรียนทั้งหมด ให้สถานศึกษาจัดให้เรียนเพิ่มเติม โดยใช้ชั่วโมงสอนซ่อมเสริมหรือใช้เวลาว่าง หรือ ใช้วันหยุด หรือมอบหมายงานให้ทำ จนมีเวลาเรียนครบตามที่กำหนดไว้สำหรับรายวิชานั้น แล้วจึงให้วัดผล ปลายภาคเป็นกรณีพิเศษ ผลการแก้ “ มส ” ให้ได้ระดับผลการเรียนไม่เกิน “ ๑ ” การแก้ “ มส ” กรณีนี้ให้กระทำให้เสร็จสิ้นภายในปีการศึกษา นั้น ถ้าผู้เรียนไม่มาดำเนินการแก้ “ มส ” ตามระยะเวลาที่กำหนดไว้ให้เรียนซ้ำ ยกเว้นมีเหตุสุดวิสัย ให้อยู่ในดุลยพินิจของสถานศึกษาที่จะขยาย เวลาการแก้ “ มส ” ออกไปอีกไม่เกิน ๑ ภาคเรียน แต่เมื่อพ้นกำหนดนี้แล้วให้ปฏิบัติดังนี้

๑) ถ้าเป็นรายวิชาพื้นฐาน ให้เรียนซ้ำรายวิชานั้น

๒) ถ้าเป็นรายวิชาเพิ่มเติม ให้อยู่ในดุลยพินิจของสถานศึกษา ให้เรียนซ้ำ หรือเปลี่ยนรายวิชาเรียนใหม่ กรณีผู้เรียนได้ผลการเรียน “ มส ” และมีเวลาเรียนน้อยกว่าร้อยละ ๖๐ ของเวลาเรียนทั้งหมด ให้สถานศึกษาดำเนินการดังนี้

๑) ถ้าเป็นรายวิชาพื้นฐานให้เรียนซ้ำรายวิชานั้น

๒) ถ้าเป็นรายวิชาเพิ่มเติมให้อยู่ในดุลยพินิจของสถานศึกษา ให้เรียนซ้ำ หรือเปลี่ยนรายวิชาเรียนใหม่ ในกรณีที่เปลี่ยนรายวิชาเรียนใหม่ ให้หมายเหตุในระเบียบแสดงผลการเรียนว่าเรียนแทนรายวิชาใด

๓.๓ การเปลี่ยนผลการเรียน “ ร ” ให้ผู้เรียนดำเนินการแก้ไข “ ร ” ตามสาเหตุ เมื่อผู้เรียนแก้ไขปัญหาเสร็จแล้วให้ได้ ระดับผลการเรียนตามปกติ ตั้งแต่ “ ๐ - ๔ ”

ถ้าผู้เรียนไม่ดำเนินการแก้ไข “ ร ” ให้เสร็จสิ้นภายในปีการศึกษา นั้น ให้ผู้สอนนำข้อมูลที่มีอยู่ ตัดสินผลการเรียน ยกเว้นมีเหตุสุดวิสัย ให้อยู่ในดุลยพินิจของสถานศึกษาที่จะขยายเวลาการแก้ “ ร ” ออกไป อีกไม่เกิน ๑ ภาคเรียน ทั้งนี้ต้องดำเนินการให้เสร็จสิ้นภายในปีการศึกษา นั้น เมื่อพ้นกำหนดนี้แล้ว หากผลการ เรียนเป็น “ ๐ ” ให้ดำเนินแก้ไขตามหลักเกณฑ์

๓.๔ การเปลี่ยนผลการเรียน “ มผ ” กรณีที่ผู้เรียนได้ผล “ มผ ” สถานศึกษาต้องจัดซ่อมเสริมให้ผู้เรียนทำกิจกรรม ในส่วนที่ ผู้เรียนไม่ได้เข้าร่วม หรือไม่ได้ทำจนครบถ้วน แล้วจึงเปลี่ยนผลการเรียนจาก “ มผ ” เป็น “ ผ ” ทั้งนี้ ต้อง ดำเนินการให้เสร็จสิ้นภายในภาคเรียนนั้นๆ ยกเว้น มีเหตุสุดวิสัยให้อยู่ในดุลยพินิจของสถานศึกษาที่จะพิจารณา ขยายเวลาออกไปอีกไม่เกิน ๑ ภาคเรียน สำหรับภาคเรียนที่ ๒ ต้องดำเนินการ ให้เสร็จสิ้นภายในปีการศึกษา นั้น

๔. การเลื่อนชั้น ผู้เรียนจะได้รับการตัดสินผลการเรียนทุกภาคเรียน และได้รับการเลื่อนชั้นเมื่อสิ้นปีการศึกษา โดยมีคุณสมบัติเกณฑ์ ดังนี้

๑) รายวิชาพื้นฐานและรายวิชาเพิ่มเติม ได้รับการตัดสินผลการเรียน ผ่านตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด

๒) ผู้เรียนต้องได้รับการประเมิน และมีผลการประเมินการอ่าน คติวิเคราะห์ และเขียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ผ่านตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด

๓) ระดับผลการเรียนเฉลี่ยในปีการศึกษานั้น ได้ไม่ต่ำกว่า ๑.๐๐ ทั้งนี้ รายวิชาใดที่ไม่ผ่านเกณฑ์การประเมิน สถานศึกษาสามารถซ่อมเสริม ให้ผู้เรียนได้รับการแก้ไขในภาคเรียนถัดไป ทั้งนี้สำหรับภาคเรียนที่ ๒ ต้องดำเนินการให้เสร็จสิ้นภายในปีการศึกษานั้น แต่ หากผู้เรียนไม่ผ่านรายวิชาจำนวนมาก และมีแนวโน้มว่าจะเป็นปัญหาต่อการเรียนในระดับชั้นที่สูงขึ้นสถานศึกษา อาจตั้งคณะกรรมการพิจารณาให้เรียนซ้ำชั้นได้ ทั้งนี้ ให้คำนึงถึงวุฒิภาวะ และความรู้ความสามารถของผู้เรียน เป็นสำคัญ

๕. การสอนซ่อมเสริม หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ กำหนดให้สถานศึกษาจัดสอน ซ่อมเสริมเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนเต็มตามศักยภาพ การสอนซ่อมเสริม เป็นการสอนเพื่อแก้ไข ข้อบกพร่อง กรณีที่ผู้เรียนมีความรู้ ทักษะกระบวนการ หรือเจตคติ/ คุณลักษณะ ไม่เป็นไปตามเกณฑ์ที่ สถานศึกษากำหนด สถานศึกษาต้องจัดสอนซ่อมเสริมเป็นกรณีพิเศษ เปิดโอกาสให้แก่ผู้เรียนได้มีเวลาเรียนรู้ สิ่งต่าง ๆ เพิ่มขึ้น จนสามารถบรรลุตามมาตรฐานการเรียนรู้ / ตัวชี้วัด นอกเหนือไปจากการสอนตามปกติ เพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนสามารถบรรลุตามมาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัดที่กำหนดไว้ เป็นการเปิดโอกาสแก่ผู้เรียนได้ เรียนรู้และพัฒนา เพื่อแก้ไขข้อบกพร่องที่พบในผู้เรียน โดยจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย และตอบสนอง ความแตกต่างระหว่างบุคคล การสอนซ่อมเสริมสามารถดำเนินการได้ในกรณีดังต่อไปนี้

๑) ผู้เรียนมีความรู้/ทักษะพื้นฐานไม่เพียงพอที่จะศึกษาในแต่ละรายวิชานั้น ควรจัดการ สอนซ่อมเสริม ปรับความรู้/ทักษะพื้นฐาน

๒) การประเมินระหว่างเรียนผู้เรียน ไม่สามารถแสดงความรู้ ทักษะกระบวนการ หรือ เจตคติ/คุณลักษณะ ที่กำหนดไว้ตามมาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด

๓) ผลการเรียนไม่ถึงเกณฑ์และ/หรือต่ำกว่าเกณฑ์การประเมิน โดยผู้เรียนได้ระดับผลการเรียน “ ๐ ” ต้องจัดการสอนซ่อมเสริมก่อนจะให้ผู้เรียนสอบแก้ตัว

๔) ผู้เรียนมีผลการเรียนไม่ผ่าน สามารถจัดสอนซ่อมเสริมในภาคฤดูร้อน ทั้งนี้ ให้อยู่ในดุลยพินิจของ สถานศึกษา

๕) ผู้เรียนไม่ผ่านเกณฑ์การประเมินรายวิชาใด และได้เรียนซ่อมเสริม และสอบแก้ตัว ๒ ครั้ง แล้วไม่ผ่านเกณฑ์การประเมิน ให้เรียนซ้ำรายวิชานั้น โดยใช้เวลาเรียนเท่ากับเวลาเรียนปกติ ทั้งนี้ สถานศึกษาอาจจัด เวลาให้ผู้เรียนเรียนซ้ำในช่วงใดช่วงหนึ่งที่สถานศึกษาเห็นว่าเหมาะสม เช่น เวลาพักกลางวัน วันหยุดช่วงโมง ว่างหลังเลิกเรียน ภาคฤดูร้อน เป็นต้น และให้มีการประเมินผลเพื่อตัดสินผลการเรียน และได้ระดับผลการ เรียนเช่นเดียวกับการประเมินผลรายวิชาที่มีการเรียนตามปกติ กรณีรายวิชาที่ต้องเรียนซ้ำเป็นพื้นฐานของ รายวิชาต่อไป ต้องจัดให้มีการเรียนซ้ำก่อน

การสอนซ่อมเสริมมีหลักดำเนินการดังต่อไปนี้

๑) เรียนซ่อมเสริมและสอบแก้ตัว ในกรณีที่ผู้เรียนไม่ผ่านเกณฑ์การประเมินรายวิชา โดยมีข้อบกพร่อง เพียงเล็กน้อย ให้สถานศึกษาพิจารณาผู้เรียนที่ต้องเข้ารับการซ่อมเสริม ว่ามีข้อบกพร่องในมาตรฐานการเรียนรู้ใด ต้องจัดให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และปฏิบัติกิจกรรมในส่วนนั้นใหม่ให้ครบถ้วน แล้วทำการประเมินผลการเรียน เฉพาะส่วนนั้น กรณีที่ผู้เรียนผ่านเกณฑ์การประเมิน ให้นำคะแนนในส่วนที่ซ่อมเสริมนี้

ไปรวมกับคะแนนในส่วน ที่ไม่ต้องซ่อมเสริม แล้วตัดสินผลการเรียนรายวิชานั้นอีกครั้ง โดยได้ระดับผลการเรียนตามเกณฑ์ปกติ กรณี ผู้เรียนไม่ผ่านการประเมินซ่อมเสริมจะต้องเรียนซ้ำรายวิชา

๒) เรียนซ้ำรายวิชา ในกรณีที่เรียนซ่อมเสริมและสอบแก้ตัวแล้ว ผู้เรียนไม่ผ่านเกณฑ์การประเมินรายวิชาใด ให้เรียนซ้ำรายวิชานั้น ให้สถานศึกษาจัดการเรียนซ้ำรายวิชาสำหรับผู้เรียนที่ต้องเรียนซ้ำ โดยต้อง จัดให้เรียนรายวิชาเดิมที่ไม่ผ่านนั้น โดยใช้เวลาเรียนเท่ากับเวลาเรียนของรายวิชานั้น ทั้งนี้สถานศึกษาอาจจัด เวลาให้ผู้เรียนเรียนซ้ำได้ตามความเหมาะสม และประเมินผลการเรียนตามปกติ

๖. การเรียนซ้ำชั้น โรงเรียนดำเนินการจัดเรียนซ้ำชั้น ในกรณีที่พบว่าผู้เรียน มีผลการประเมินไม่ผ่านเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด ไม่ให้ความเอาใจใส่ในการเรียน ซึ่งจะเป็อุปสรรคต่อการเรียน และการพัฒนาการในด้าน ต่างๆ จำเป็นที่จะต้องได้รับการพัฒนาเพิ่มเติม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อแก้ปัญหาผู้เรียนที่มีข้อบกพร่องทางการ เรียน และมีคุณภาพการเรียนต่ำ รวมทั้งเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของ ผู้เรียน และคุณภาพการศึกษา แห่งชาติ โดยคณะกรรมการผู้รับผิดชอบเป็นผู้พิจารณาการเรียนซ้ำชั้น เนื่องจากจะเป็นปัญหาต่อผู้เรียนในการ เรียนระดับสูงขึ้น ก็จัดให้เรียนซ้ำชั้น แล้วให้ยกเลิกผลการเรียนเดิม และให้ใช้ผลการเรียนใหม่แทน หาก ผู้เรียนมีคุณสมบัติข้อใดข้อหนึ่ง ดังต่อไปนี้

๑) ผู้เรียนมีระดับผลการเรียนเฉลี่ยของปีที่ผ่านมาต่ำกว่า ๑.๐๐ และไม่ให้ความเอาใจใส่ในการ เรียน คณะกรรมการพิจารณาผลการเรียนซ้ำชั้นเห็นสมควรให้ผู้เรียนเรียนซ้ำชั้น เนื่องจากจะเป็นปัญหาต่อ ผู้เรียนในการเรียนระดับสูงขึ้น โดยให้ยกเลิกผลการเรียนเดิม ให้ใช้ผลการเรียนใหม่แทน

๒) ผู้เรียนมีผลการเรียน ๐, ร, มส, เกินครึ่งหนึ่งของรายวิชาที่ลงทะเบียนเรียนในปีการศึกษานั้น และไม่ให้ความเอาใจใส่ในการเรียน คณะกรรมการพิจารณาการเรียนซ้ำชั้น พิจารณาว่าหากเลื่อนชั้น อาจ เป็นปัญหาต่อผู้เรียนในการเรียนระดับสูงขึ้น ให้จัดผู้เรียนเรียนซ้ำชั้น

๓) ผู้เรียนขาดเรียนติดต่อกันนาน ๑๕ วัน โดยไม่แจ้งสาเหตุของการขาดเรียนกับสถานศึกษา ให้นายทะเบียนวัดผล แจ้งผู้เรียน ผู้ปกครอง และผู้เกี่ยวข้องทราบ เพื่อชวนลดยผู้เรียน เมื่อผู้เรียนถูกชวนลดยแล้ว และผู้ปกครองไม่มาดำเนินการติดต่อขอกลับเข้าเรียนภายใน ๔๕ วัน หลังจากการชวนลดยให้ คณะกรรมการพิจารณาการเรียนซ้ำชั้น ถ้าผู้เรียนต้องเรียนซ้ำชั้น ให้สถานศึกษาแจ้งผู้เรียน และผู้ปกครองทราบ

๔) ผู้เรียน ที่ไม่มาเรียนในภาคเรียนที่ ๑ และไม่ได้รับการตัดสินผลการเรียน ซึ่งทางโรงเรียน ได้ดำเนินการชวนลดยผู้เรียนแล้ว ตามข้อ ๖) คณะกรรมการพิจารณาผลการเรียนซ้ำชั้น เห็นสมควรให้ ผู้เรียน เรียนซ้ำชั้น เนื่องจากจะเป็นปัญหาต่อผู้เรียนในการเรียนระดับสูงขึ้น โดยให้ยกเลิกผลการเรียนเดิม และใช้ผล การเรียนใหม่แทน

๕) ถ้าเห็นว่า ผู้เรียนคนใดสมควรต้องเรียนซ้ำชั้น ตามที่คณะกรรมการพิจารณาผลการเรียน ซ้ำชั้นพิจารณา ให้นายทะเบียนวัดผลชี้แจงเหตุผล ให้ผู้เรียนและและผู้ปกครองทราบว่า การจัดให้เรียนซ้ำชั้นนั้น จะทำให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนา และมีความรู้พื้นฐานเพียงพอที่จะศึกษาต่อในระดับชั้นที่สูงขึ้น

๖) กรณีผู้ปกครองมีความประสงค์ให้ผู้เรียนเรียนซ้ำชั้น เนื่องจาก ผู้เรียนขาดเรียนนาน หรือ ต้องการให้ผู้เรียนมีพื้นฐานความรู้ดียิ่งขึ้น ผู้ปกครองต้องแจ้งความจำนง ให้ผู้เรียนเรียนซ้ำชั้นต่อนายทะเบียน วัดผล และคณะกรรมการพิจารณาการเรียนซ้ำชั้นเห็นสมควรให้ซ้ำชั้น ก็จัดให้ซ้ำชั้น

ทั้งนี้ การเรียนซ้ำชั้น ให้ยกเลิกผลการเรียนเดิม และใช้ผลการเรียนใหม่แทน หากพิจารณาแล้วไม่ ต้องเรียนซ้ำชั้น ให้อยู่ในดุลพินิจของสถานศึกษาในการแก้ไขผลการเรียน

เกณฑ์การวัดและประเมินผลการเรียน

๑. การตัดสิน การให้ระดับและการรายงานผลการเรียน

๑.๑ การตัดสินผลการเรียน ในการตัดสินผลการเรียนของกลุ่มสาระการเรียนรู้ การอ่าน คติวิเคราะห์ และเขียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนนั้น ผู้สอนต้องคำนึงถึงการพัฒนาผู้เรียนแต่ละคนเป็นหลัก และต้อง เก็บข้อมูลของผู้เรียนทุกด้านอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่องในแต่ละภาคเรียน รวมทั้ง สอนซ่อมเสริมผู้เรียนให้พัฒนา จนเต็มตามศักยภาพ

(๑) ตัดสินผลการเรียนเป็นรายวิชา ผู้เรียนต้องมีเวลาเรียนตลอดภาคเรียนไม่น้อยกว่า ร้อยละ ๘๐ ของเวลาเรียนทั้งหมดในรายวิชานั้น ๆ

(๒) ผู้เรียนต้องได้รับการประเมินทุกตัวชี้วัด และผ่านตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด

(๓) ผู้เรียนต้องได้รับการตัดสินผลการเรียนทุกรายวิชา

(๔) ผู้เรียนต้องได้รับการประเมิน และมีผลการประเมินผ่านตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด ในการอ่าน คติวิเคราะห์และเขียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน การพิจารณาเลื่อนชั้นทั้งระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ถ้าผู้เรียนมีข้อบกพร่องเพียงเล็กน้อย และสถานศึกษาพิจารณาเห็นว่าสามารถพัฒนาและสอนซ่อมเสริมได้ ให้อยู่ในดุลพินิจของสถานศึกษาที่จะผ่อนผันให้เลื่อนชั้นได้ แต่หากผู้เรียนไม่ผ่านรายวิชาจำนวนมาก และมีแนวโน้มว่าจะเป็นปัญหาต่อการเรียนใน ระดับชั้นที่สูงขึ้น สถานศึกษาอาจตั้งคณะกรรมการพิจารณาให้เรียนซ้ำชั้นได้ ทั้งนี้ให้คำนึงถึงวุฒิภาวะและ ความรู้ความสามารถของผู้เรียน เป็นสำคัญ

๑.๒ การให้ระดับผลการเรียน ในการตัดสินเพื่อให้ระดับผลการเรียนรายวิชา ให้ใช้ตัวเลขแสดงระดับ ผล การเรียนเป็น ๘ ระดับ การประเมินการอ่าน คติวิเคราะห์และเขียน และคุณลักษณะอันพึงประสงค์นั้น ให้ระดับผล การประเมินเป็น ดีเยี่ยม ดี และผ่าน การประเมินกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน จะต้องพิจารณาทั้งเวลา การเข้าร่วมกิจกรรม การปฏิบัติกิจกรรมและผลงานของผู้เรียน ตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด และให้ผลการ เข้าร่วมกิจกรรมเป็นผ่าน และไม่ผ่าน

๑.๓ การรายงานผลการเรียน การรายงานผลการเรียนเป็นการสื่อสารให้ผู้ปกครองและผู้เรียนทราบ ความก้าวหน้า ในการเรียนรู้ของผู้เรียน ซึ่งสถานศึกษาต้องสรุปผลการประเมินและจัดทำเอกสารรายงานให้ ผู้ปกครองทราบเป็นระยะ ๆ หรือ อย่างน้อยภาคเรียนละ ๑ ครั้ง การรายงานผลการเรียนสามารถรายงาน เป็นระดับคุณภาพการปฏิบัติของผู้เรียนที่สะท้อนมาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้

๒.เกณฑ์การจบการศึกษา กำหนดเกณฑ์การจบการศึกษาของโรงเรียนเปิดพิทยาสรรค์ ให้ สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ แบ่งตามระดับการศึกษาที่ โรงเรียนเปิดสอนอย่างชัดเจน

๒.๑ เกณฑ์การจบระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

(๑) ผู้เรียนเรียนรายวิชาพื้นฐานและเพิ่มเติม โดยเป็นรายวิชาพื้นฐาน ๖๖ หน่วยกิต และเป็นรายวิชา เพิ่มเติมตามที่สถานศึกษากำหนด

(๒) ผู้เรียนต้องได้หน่วยกิต ตลอดหลักสูตรไม่น้อยกว่า ๗๗ หน่วยกิต โดยรายวิชาพื้นฐาน ๖๖ หน่วยกิต และรายวิชาเพิ่มเติมไม่น้อยกว่า ๑๑ หน่วยกิต

(๓) ผู้เรียนมีผลการประเมิน การอ่าน คติวิเคราะห์ และเขียน ในระดับผ่าน เกณฑ์การประเมิน ตามที่ สถานศึกษากำหนด

(๔) ผู้เรียนมีผลการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ในระดับผ่าน เกณฑ์การประเมินตามที่ สถานศึกษากำหนด

(๕) ผู้เรียนเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และมีผลการประเมินผ่านเกณฑ์การประเมินตามที่ สถานศึกษากำหนด

๒.๒ เกณฑ์การจบระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

(๑) ผู้เรียนเรียนรายวิชาพื้นฐานและเพิ่มเติม โดยเป็นรายวิชาพื้นฐาน ๔๑ หน่วยกิต และเป็นรายวิชาเพิ่มเติมตามที่สถานศึกษากำหนด

(๒) ผู้เรียนต้องได้หน่วยกิตตลอดหลักสูตรไม่น้อยกว่า ๗๗ หน่วยกิต โดยรายวิชาพื้นฐาน ๔๑ หน่วยกิต และรายวิชาเพิ่มเติมไม่น้อยกว่า ๓๖ หน่วยกิต

(๓) ผู้เรียนมีผลการประเมิน การอ่าน คิดวิเคราะห์ และเขียนในระดับผ่าน เกณฑ์การประเมินตามที่สถานศึกษากำหนด

(๔) ผู้เรียนมีผลการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ในระดับผ่านเกณฑ์ การประเมินตามที่สถานศึกษากำหนด

(๕) ผู้เรียนเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และมีผลการประเมินผ่านเกณฑ์ การประเมินตามที่สถานศึกษากำหนด

การเทียบโอนผลการเรียน การเทียบโอนผลการเรียนของผู้เรียนจากสถานศึกษาได้ในกรณีต่างๆ ได้แก่ การย้ายสถานศึกษา การเปลี่ยนรูปแบบการศึกษา การย้ายหลักสูตร การละทิ้งการศึกษา และการขอกลับเข้ารับการศึกษาต่อ การศึกษา จากต่างประเทศ และขอเข้าศึกษาต่อในประเทศ นอกจากนี้สามารถเทียบโอนความรู้ ทักษะ ประสบการณ์จาก แหล่งการเรียนรู้อื่นๆ เช่น สถานประกอบการ สถาบันทางศาสนา สถาบันการฝึกอบรมอาชีพ การจัดการศึกษา โดยครอบครัว เป็นต้น การเทียบโอนผลการเรียนควรดำเนินการในช่วงก่อนเปิดภาคเรียนแรก หรือต้นภาคเรียนแรกที่สถานศึกษาของผู้ขอเทียบโอนเป็นผู้เรียน ทั้งนี้ผู้เรียนที่ได้รับการเทียบโอนผลการเรียนต้องศึกษาต่อเนื่องจากใน สถานศึกษาที่รับเทียบโอนอย่างน้อย ๑ ภาคเรียน โดยสถานศึกษากำหนดรายวิชา จำนวนหน่วยกิต ที่จะรับ เทียบโอนตามความเหมาะสม

การพิจารณาการเทียบโอน สามารถดำเนินการได้ดังนี้

๑. พิจารณาจากหลักฐานการศึกษา ซึ่งจะให้ข้อมูลที่แสดงความรู้ ความสามารถของผู้เรียน

๒. พิจารณาจากความรู้ ประสบการณ์ตรงจากการปฏิบัติจริง การทดสอบ การสัมภาษณ์

เป็นต้น

๓. พิจารณาจากความสามารถ และการปฏิบัติจริง การเทียบโอนผลการเรียน ให้ดำเนินการในรูปของคณะกรรมการการเทียบโอน จำนวนไม่น้อยกว่า ๓ คน แต่ไม่เกิน ๕ คน โดยมีแนวทางในการเทียบโอนดังนี้

๑. กรณีผู้ขอเทียบโอนมีผลการเรียนมาจากหลักสูตรอื่นให้นำรายวิชาหรือหน่วยกิตที่มีมาตรฐานการเรียนรู้อัตโนมัติ/ ผลการเรียนรู้อุดหนุน/เนื้อหาที่สอดคล้องกัน ไม่น้อยกว่าร้อยละ ๖๐ มาเทียบโอนผลการเรียน และพิจารณาให้ระดับผลการเรียนให้สอดคล้องกับหลักสูตรที่รับเทียบโอน

๒. กรณีการเทียบโอนความรู้ ทักษะและประสบการณ์ ให้พิจารณาจากเอกสารหลักฐาน (ถ้า มี) โดยให้มีการประเมินด้วยเครื่องมือที่หลากหลาย และให้ระดับผลการเรียนให้สอดคล้องกับหลักสูตรที่รับ เทียบโอน

๓. กรณีการเทียบโอนนักเรียนที่เข้าโครงการแลกเปลี่ยนต่างประเทศ ให้ดำเนินการตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการเรื่องหลักการและแนวปฏิบัติการเทียบชั้นการศึกษาสำหรับนักเรียนที่เข้าร่วมโครงการแลกเปลี่ยน ทั้งนี้ วิธีการและแนวทางการเทียบโอนผลการเรียน ให้เป็นไปตามหลักการและแนวทางการเทียบโอนผลการเรียน ตามประกาศของกระทรวงศึกษาธิการ เรื่องการเทียบโอนผลการเรียนการศึกษา ชั้นพื้นฐานและการศึกษาระดับอุดมศึกษา ระดับต่ำกว่าปริญญา ประกาศ ณ วันที่ ๑๐ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๔๐ และแนวปฏิบัติที่เกี่ยวกับการเทียบโอนผลการเรียน เข้าสู่การศึกษาในระบบระดับการศึกษาชั้นพื้นฐาน ซึ่ง จัดทำโดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สิงหาคม ๒๕๔๙)

การรายงานผลการเรียน การรายงานผลการเรียนเป็นการสื่อสารให้ผู้ปกครองและผู้เรียนทราบ ความก้าวหน้าในการ เรียนรู้ของผู้เรียน ซึ่งสถานศึกษาต้องสรุปผลการประเมิน และจัดทำเอกสารรายงานให้ ผู้ปกครองทราบเป็น ระยะเวลา หรืออย่างน้อยภาคเรียนละ ๑ ครั้ง

๑. จุดมุ่งหมายการรายงานผลการเรียน

- ๑.๑ เพื่อแจ้งให้ผู้เรียน ผู้เกี่ยวข้องทราบความก้าวหน้าของผู้เรียน
- ๑.๒ เพื่อให้ผู้เรียน ผู้เกี่ยวข้องใช้เป็นข้อมูลในการปรับปรุง แก้ไข ส่งเสริม และพัฒนาการเรียนของผู้เรียน
- ๑.๓ เพื่อให้ผู้เรียน ผู้เกี่ยวข้องใช้เป็นข้อมูลในการวางแผนการเรียน กำหนดแนวทางการศึกษา และการเลือกอาชีพ
- ๑.๔ เพื่อเป็นข้อมูลให้ผู้ที่มีหน้าที่เกี่ยวข้อง ใช้ในการออกเอกสารหลักฐานการศึกษา ตรวจสอบ และรับรองผลการเรียน หรือวุฒิทางการศึกษาของผู้เรียน
- ๑.๕ เพื่อเป็นข้อมูลสำหรับสถานศึกษา เขตพื้นที่การศึกษา และหน่วยงานต้นสังกัด ใช้ประกอบในการกำหนดนโยบาย วางแผนในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

๒. ข้อมูลในการรายงานผลการเรียน

๒.๑ ข้อมูลระดับชั้นเรียน ประกอบด้วย เวลาเรียน ผลการประเมินความรู้ ความสามารถ พฤติกรรมการเรียน ความประพฤติและผลงานในการเรียนของผู้เรียน เป็นข้อมูลสำหรับ รายงาน ให้ผู้มีส่วน เกี่ยวข้องได้รับทราบความก้าวหน้า ความสำเร็จในการเรียน ของผู้เรียนเพื่อนำไปใช้ในการวางแผนกำหนด เป้าหมายและวิธีการในการพัฒนาผู้เรียน

๒.๒ ข้อมูลระดับสถานศึกษา ประกอบด้วย ผลการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ๘ กลุ่มสาระการเรียนรู้ ผลการประเมินการอ่าน คติวิเคราะห์ และเขียน ผลการประเมินคุณลักษณะอันพึง ประสงค์ และผลการประเมินกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนรายปี/รายภาคโดยรวม เพื่อใช้เป็นข้อมูลและสารสนเทศ ใน การพัฒนาการเรียนการสอนและคุณภาพของผู้เรียนให้เป็นไปตามมาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด ตัดสินการเลื่อน ชั้น และการซ่อมเสริมผู้เรียนที่มีข้อบกพร่องให้ผ่านระดับชั้น และเป็นข้อมูลในการออกเอกสารหลักฐาน การศึกษา

๒.๓ ข้อมูลการประเมินคุณภาพระดับเขตพื้นที่การศึกษา ได้แก่ ผลการประเมินคุณภาพของ ผู้เรียน ด้วยแบบประเมินที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจัดทำขึ้น เป็นข้อมูลที่ใช้วางแผน และดำเนินการ พัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา เพื่อให้เกิดการยกระดับคุณภาพ และมาตรฐานการศึกษาของ ผู้เรียน และสถานศึกษา

๒.๔ ข้อมูลผลการประเมินคุณภาพระดับชาติ ได้แก่ ผลการประเมินคุณภาพของผู้เรียน ด้วยแบบประเมินที่เป็นมาตรฐานระดับชาติ ซึ่งดำเนินการโดยหน่วยงานระดับชาติ เป็นข้อมูลที่เกี่ยวข้องใช้ วางแผนและดำเนินการพัฒนาคุณภาพการศึกษา เพื่อให้เกิดการยกระดับคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา ของ ผู้เรียน สถานศึกษา ท้องถิ่น เขตพื้นที่การศึกษาและประเทศชาติ รวมทั้งนำไปรายงานในเอกสาร หลักฐาน การศึกษาของผู้เรียน

๓. ลักษณะข้อมูลสำหรับการรายงาน การรายงานผลการ มีรูปแบบดังนี้

- ๓.๑ รายงานเป็นตัวเลข ตัวอักษรที่เป็นตัวแทนระดับความรู้ ความสามารถของผู้เรียน ได้แก่
 - ๑) คะแนนที่ได้กับคะแนนเต็ม
 - ๒) ระดับผลการเรียน “๐ - ๔” และผลการเรียนที่มีเงื่อนไข “ผ” “มผ” “ร” และ “มส”

- ๓) ผลการประเมินคุณภาพ “ดีเยี่ยม” “ดี” “ผ่าน”
๔) ผลการตัดสินผ่านระดับชั้น “ผ่าน” “ไม่ผ่าน”

๓.๒ รายงานเป็นข้อความ เป็นการบรรยายพฤติกรรม หรือคุณภาพที่ผู้ประเมินสังเกตพบเพื่อ รายงานให้ทราบว่าผู้เรียนมีความสามารถ มีพฤติกรรม ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ตามมาตรฐานการ เรียนรู้ / ตัวชี้วัด และบุคลิกภาพอย่างไร เอกสารหลักฐานการศึกษา เอกสารหลักฐานการศึกษา เป็นเอกสารสำคัญที่ บันทึกผลการเรียน ข้อมูลและสารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการของผู้เรียนในด้านต่าง ๆ แบ่งออกเป็น ๒ ประเภท ดังนี้

๑. เอกสารหลักฐานการศึกษาที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด

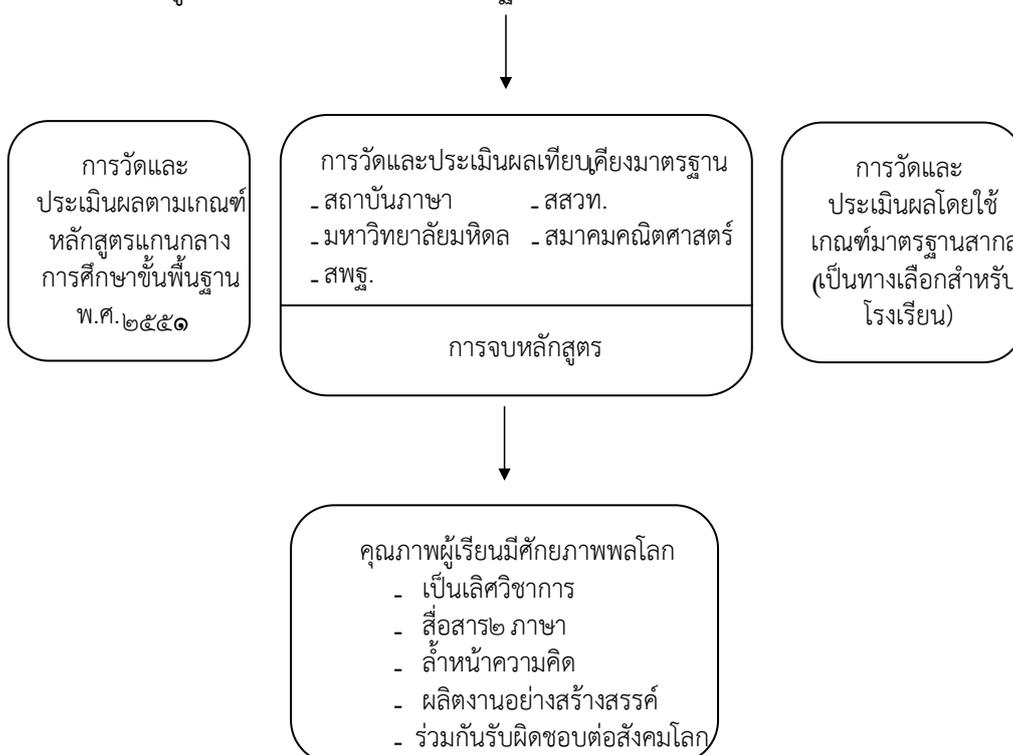
๑.๑ ระเบียบแสดงผลการเรียน เป็นเอกสารแสดงผลการเรียนและรับรองผลการเรียนของผู้เรียน ตามรายวิชา ผลการประเมินการอ่าน คิดวิเคราะห์และเขียน ผลการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของ สถานศึกษา และผลการประเมินกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน สถานศึกษาจะต้องบันทึกข้อมูลและออก เอกสารนี้ให้ผู้เรียนเป็นรายบุคคล เมื่อผู้เรียนจบการศึกษาภาคบังคับ (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓) จบการศึกษาชั้น พื้นฐาน (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖) หรือเมื่อลาออกจากสถานศึกษาในทุกกรณี

๑.๒ ประกาศนียบัตร เป็นเอกสารแสดงวุฒิการศึกษาเพื่อรับรองศักดิ์และสิทธิ์ของผู้จบ การศึกษา ที่สถานศึกษาให้ไว้แก่ผู้จบการศึกษาภาคบังคับ และผู้จบการศึกษาชั้นพื้นฐานตามหลักสูตร แขนกกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน

๑.๓ แบบรายงานผู้สำเร็จการศึกษา เป็นเอกสารอนุมัติการจบหลักสูตรโดยบันทึกรายชื่อ และ ข้อมูลของผู้จบการศึกษาภาคบังคับ (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓) และผู้จบการศึกษาชั้นพื้นฐาน (ชั้น มัธยมศึกษาปีที่ ๖)

๒. เอกสารหลักฐานการศึกษาที่สถานศึกษากำหนด

เป็นเอกสารที่สถานศึกษาจัดทำขึ้นเพื่อบันทึกพัฒนาการ ผลการเรียนรู้ และข้อมูล สำคัญ เกี่ยวกับ ผู้เรียน เช่น แบบรายงานประจำตัวนักเรียน แบบบันทึกผลการเรียนประจำ รายวิชา ระเบียบสะสม ใบรับรอง ผลการเรียนรู้ และ เอกสารอื่นๆ ตามวัตถุประสงค์ของการนำ เอกสารไปใช้ภารกิจของสถานศึกษาด้านการวัดและประเมินผลการเรียน การวัดและประเมินผล ตามโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนมาตรฐานสากล

การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้

การวัดและประเมินผลในระดับชั้นเรียน เน้นการประเมินผลการเรียนรู้ ดังต่อไปนี้

๑. ผลการเรียนรู้ด้านความรู้

๒. ผลการเรียนรู้ด้านทักษะกระบวนการ

๓. ผลการเรียนรู้ด้านคุณธรรมและค่านิยมอันพึงประสงค์ โดยดำเนินการควบคู่ไปกับการจัดการเรียนรู้และใช้วิธีการที่หลากหลาย เช่น การประเมิน ภาคปฏิบัติ การประเมินสภาพจริง การประเมินโดยใช้แฟ้มสะสมงาน การประเมินโดยการทดสอบ การสังเกต การซักถาม การสัมภาษณ์ เป็นต้น การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ มีหลักการดังนี้

๑. การวัดและประเมินผลต้องสอดคล้องและครอบคลุมมาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด ตาม กลุ่มสาระการเรียนรู้ที่กำหนดในหลักสูตรสถานศึกษา และจัดให้มีการประเมินการอ่าน คิดวิเคราะห์ และเขียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ ตลอดจนกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

๒. มาตรฐานการเรียนรู้ / ตัวชี้วัด จะต้องครอบคลุมพฤติกรรม ด้านความรู้ ทักษะ กระบวนการ คุณธรรมจริยธรรม และค่านิยมอันพึงประสงค์ ตามหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. ๒๕๕๑ มุ่งที่จะพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นคนดี มีสติปัญญา มีความสุข และสำนึกถึงความเป็นไทย มีศักยภาพในการศึกษาต่อ และประกอบอาชีพ ดังนั้น ในการกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ / ตัวชี้วัด และ ผลการเรียนรู้จึงต้องกำหนดให้ครอบคลุมทั้งความรู้ ทักษะกระบวนการ คุณธรรมจริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ กระบวนการเรียนการสอนและกระบวนการวัดประเมินผล จึงต้องสอดคล้องกับผลการเรียนรู้ และ เป้าหมายของหลักสูตร

๓. การวัดและประเมินผล ถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนการสอน ทั้งนี้ เพื่อมุ่งตรวจสอบพัฒนาการของผู้เรียนรู้ว่าบรรลุผลการเรียนรู้และตัวชี้วัดที่นำไปสู่การแก้ไขข้อบกพร่องของผู้เรียน และข้อบกพร่องของกระบวนการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ความสามารถ จนเกิดการ พัฒนา สูงสุดตามศักยภาพของผู้เรียน ผู้สอนต้องทำแผนการวัดและประเมินผลไว้ล่วงหน้าอย่างเป็นระบบให้ สอดคล้อง กับมาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด และผลการเรียนรู้ที่คาดหวังที่กำหนดไว้ในแผนการจัดการเรียนรู้ โดยเน้นการ ประเมินผลตามสภาพจริง จากประเมินทักษะความคิดซับซ้อนในการทำงานของผู้เรียน ความสามารถในการ แก้ปัญหา และการแสดงออกที่เกิดจากการปฏิบัติในสภาพจริงจากการสอนที่เน้นผู้เรียน เป็นสำคัญ

๔. การวัดและการประเมินผลต้องใช้วิธีหลากหลายเป็นการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง เน้นการ ปฏิบัติ ดำเนินการอย่างต่อเนื่องควบคู่ไปกับกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียน ดังนั้น เพื่อให้มีผลการวัดและ การ ประเมินผลที่มีความเที่ยงตรง หมายถึง วัดสิ่งที่ต้องการวัดได้ตรง และเชื่อมั่น หมายถึง มีความน่าเชื่อถือ ต้อง ใช้หลายวิธีที่เหมาะสม

๕. แจ้งให้ผู้เรียนทราบมาตรฐานการเรียนรู้ / ตัวชี้วัด วิธีการประเมินผลการเรียน เกณฑ์การ ผ่าน มาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด และเกณฑ์ขั้นต่ำของการผ่านรายวิชา ก่อนสอนรายวิชานั้น

๖. กำหนดสัดส่วนการประเมินระหว่างเรียนกับการประเมินผลปลายภาคเรียน เป็นการ กำหนด น้ำหนักความสำคัญของการประเมิน ซึ่งน้ำหนักการประเมินระหว่างเรียนควรมากกว่าการประเมินตอน ปลายภาคเรียน ซึ่งต้องพิจารณาถึงธรรมชาติของวิชาและผลการเรียนรู้ที่พึงประสงค์เป็นสำคัญ โดยเป็นไป ตามระเบียบที่สถานศึกษาเป็นผู้กำหนด

๗. การจัดการเรียนการสอน ให้มีการประเมินผลการเรียนเป็นระยะๆ ระหว่างเรียน เพื่อ ปรับปรุง พัฒนา ถ้าพบปัญหาหรือข้อบกพร่องในตัวผู้เรียนต้องซ่อมเสริมทันที และประเมินผลปลายภาคเรียน เพื่อ ตัดสินผลการเรียน ซึ่งในการดำเนินการดังกล่าวจะทำให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาการครบถ้วน และให้ความ สนใจในการเรียนในชั้นเรียนอย่างจริงจัง ดังนี้

๗.๑ การประเมินผลก่อนเรียน เพื่อศึกษาความรู้พื้นฐานของผู้เรียนซึ่งเป็นหน้าที่ ของผู้สอน ทุกรายวิชาที่จะต้องทำการสำรวจ เพื่อนำไปเป็นข้อมูลในการจัดกระบวนการเรียนรู้ ให้สอดคล้องกับ พื้นฐาน ของนักเรียนแต่ละคน ตามแนวทางการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ดังนี้

๑) การประเมินความพร้อมและพื้นฐานของผู้เรียนเป็นการตรวจสอบความรู้ ทักษะและความพร้อม ต่างๆ ของผู้เรียนที่เป็นพื้นฐานของเรื่องใหม่ที่ต้องเรียนด้วยวิธีการที่เหมาะสม แล้วนำผล ที่ได้มาทำการ ประเมินผล เพื่อใช้ในการเตรียมความพร้อมของผู้เรียนต่อไป โดยการประเมินความพร้อมและ พื้นฐานของ ผู้เรียนก่อนเรียน มีแนวการปฏิบัติดังนี้

- วิเคราะห์ความรู้และทักษะที่เป็นพื้นฐานของเรื่องที่ต้องเรียน
- เลือกวิธีการและจัดทำเครื่องมือสำหรับการประเมินความรู้ของผู้เรียน และ ทักษะ พื้นฐานอย่างเหมาะสม และมีประสิทธิภาพ
- ดำเนินการประเมินความรู้และทักษะพื้นฐานของผู้เรียน
- นำผลการประเมินไปปรับปรุงผู้เรียนก่อนเรียน
- จัดการเรียนการสอนในเรื่องที่เตรียมไว้

๒) การประเมินความรู้ในเรื่องที่เตรียมไว้ เป็นการประเมินผลผู้เรียนในเรื่องที่ทำการสอนเพื่อ ตรวจสอบว่า ผู้เรียนมีความรู้และทักษะในเรื่องที่เรียนนั้นมากเพียงใด เพื่อเป็นข้อมูลเบื้องต้นของผู้เรียนแต่ ละคน ว่ามีความรู้เดิมอยู่เท่าใด จะได้ นำไปเปรียบเทียบกับผลการประเมินผลการเรียนภายหลังการเข้าร่วม กิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนการสอนว่า เกิดพัฒนาการการเรียนรู้เพิ่มขึ้นหรือไม่ เพียงไร ซึ่งจะช่วยให้ทราบว่า ผู้เรียนมีศักยภาพในการเรียนรู้มากน้อย เท่าไร และประสิทธิภาพในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ซึ่งจะใช้ประ โยชน์ในการสนองตอบการเรียนรู้ของผู้เรียน แต่ละคน แต่ละกลุ่มต่อไป การประเมินผลความรู้ก่อนเรียนมี ขั้นตอนการปฏิบัติเหมือนกับการประเมินความ พร้อม ต่างกันเฉพาะความรู้และทักษะที่ต้องประเมินเท่านั้น

๗.๒ การประเมินผลระหว่างเรียน โดยในการจัดการเรียนการสอนครูจะต้องจัดกิจกรรม โดยยึดมาตรฐานการเรียนรู้เป็นเป้าหมาย และประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน เพื่อตรวจสอบการบรรลุผล การ เรียนตามมาตรฐานการเรียนรู้ ถ้าพบว่าผู้เรียนคนใดบกพร่องไม่ผ่านเกณฑ์การประเมินข้อใดให้ซ่อมเสริม ทันที เพื่อผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้อย่างครบถ้วน จริงจัง เป็นไปตามระบบที่จัดให้มีการสอน การสอบ และ การซ่อม เสริมเข้าด้วยกัน และในการประเมิน ครูสามารถใช้วิธีการที่หลากหลายเพื่อให้ได้ผลการประเมินที่ ถูกต้อง ตรง กับสภาพการพัฒนาการที่แท้จริงของผู้เรียน ซึ่งสามารถประเมินได้จากผลงานระหว่างเรียน การบ้าน การ สังเกตพฤติกรรม การสัมภาษณ์ และการทดสอบ ฯลฯ

๗.๓ การวัดและประเมินผลปลายภาคเรียนเพื่อตรวจสอบผลการเรียน โดยวัดให้ครอบคลุม ตัวชี้วัด ที่สำคัญตามที่สถานศึกษากำหนด โดยนำมาตรฐานการเรียนรู้ที่สำคัญมาประเมิน แล้วนำผลไปรวม กับ ผลการประเมินระหว่างเรียน ในการตัดสินผลการเรียนแต่ละรายวิชา และใช้เป็นข้อมูลสำหรับปรับปรุง แก้ไข ผู้เรียนที่ไม่ผ่านการประเมินมาตรฐานการเรียนรู้ปลายภาคเรียน

๘. การตัดสินผลการเรียนให้นำคะแนนระหว่างภาคเรียนรวมกับคะแนนปลายภาคเรียนตาม อัตราส่วนที่สถานศึกษากำหนด แล้วจึงตัดสินผลการเรียน ดังนี้

๘.๑ กำหนดให้ระดับผลการเรียน “ ๑ ” เป็นเกณฑ์การผ่านการประเมิน

๘.๒ การประเมินให้ได้ระดับผลการเรียน มีแนวดำเนินการ ดังนี้

๑) รายวิชาใดที่มีตัวชี้วัด / ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง ไม่ผ่านเกณฑ์การประเมินใน ข้อใดข้อหนึ่ง ให้ได้ระดับผลการเรียน “ ๑ ”

๒) รายวิชาที่ผ่านเกณฑ์การประเมินตัวชี้วัด / ผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายข้อ ให้นำข้อมูล ผลการประเมินตัวชี้วัด / ผลการเรียนรู้ที่คาดหวังทุกข้อมารวมกัน แล้วตัดสินให้ได้ระดับผลการเรียน ตั้งแต่ “ ๑- ๔ ” ตามเกณฑ์ที่กำหนด

๘.๓ กรณีที่ไม่สามารถได้ระดับผลการเรียน ตั้งแต่ “๑- ๔” ให้ใช้ตัวอักษรระบุเงื่อนไขของ ผลการเรียน เป็น “มส.” “ ร ”

๙. สถานศึกษาแจ้งผลการเรียน ให้ผู้เรียนและผู้ปกครองทราบเป็นระยะ การตัดสินผลการเรียนกลุ่ม สาระการเรียนรู้เพื่อผ่านระดับชั้นเรียนและระดับช่วงชั้น

๑. ผู้เรียนต้องเรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ ทั้ง ๘ กลุ่มสาระการเรียนรู้ ตามโครงสร้างหลัก สูตรสถานศึกษา และทุกรายวิชาต้องได้รับการตัดสินผลการเรียน

๒. ผู้เรียนต้องได้รับการตัดสินผลการเรียนไม่ต่ำกว่า “๑ ” ทุกรายวิชา

๓. ผู้เรียนที่ไม่ผ่านการประเมินผลการเรียนรู้กลุ่มวิชาใด กลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง อาจเป็นสาเหตุให้ ผู้เรียนต้องขยายเวลาเรียนในชั้นปีสุดท้ายออกไปอย่างน้อย ๑ ปี หรือจนกว่าสามารถผ่านการประเมินผลการ เรียนครบทุกกลุ่มวิชา ตามโครงสร้างหลักสูตร

การประเมินการอ่าน คิดวิเคราะห์ และเขียน

การประเมินการอ่าน คิดวิเคราะห์ และเขียน ต้องการให้ผู้เรียนที่จบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ ซึ่งพื้นฐานสำคัญที่ทำให้ผู้เรียนเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ได้ ต้องมีความสามารถในการอ่าน คิดวิเคราะห์และเขียน สถานศึกษาจึงได้จัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ ให้ทุกกลุ่มสาระการ เรียนรู้ได้จัดการเรียนการสอนส่งเสริมกิจกรรมการอ่าน คิดวิเคราะห์ และเขียน นอกจากนี้ยังได้จัดกิจกรรม โดยเฉพาะเพื่อช่วยให้ครูสามารถประเมินผลได้อย่างเป็นรูปธรรม โดยมีแนวดำเนินการดังนี้

๑. กำหนดกิจกรรมที่ใช้ในการประเมินการอ่าน คิด วิเคราะห์ และเขียน ๓ กิจกรรม ดังนี้

๑.๑ กิจกรรม “ รักการอ่าน ”

๑.๒ กิจกรรม “ สืบค้นอิสระ ”

๑.๓ กิจกรรม “ บูรณาการ ๘ กลุ่มสาระการเรียนรู้ ”

๒. สถานศึกษาตั้งคณะกรรมการพิจารณาประเมินผู้เรียนแต่ละคน ตามแนวทางการ ประเมิน ที่กำหนดไว้

๓. การสรุปผลการประเมินเพื่อรายงาน เน้นการรายงานคุณภาพของความสามารถในการ อ่าน คิดวิเคราะห์ และเขียน เป็น ๔ ระดับ คือ ดีเยี่ยม ดี ผ่าน และไม่ผ่าน

“ ดีเยี่ยม ” หมายถึง มีผลงานที่แสดงถึงความสามารถในการอ่าน คิดวิเคราะห์ และเขียนที่มีความสามารถจับใจความสำคัญได้ครบถ้วน เขียนวิพากษ์วิจารณ์ เขียน สร้างสรรค์ แสดงความคิดเห็น ประกอบอย่างมีเหตุผลได้ถูกต้องและ สมบูรณ์ ใช้ภาษาสุภาพ และเรียบเรียงได้สละสลวย

“ ดี ” หมายถึง มีผลงานที่แสดงถึงความสามารถในการอ่าน คิดวิเคราะห์ และ เขียน ที่มีความสามารถจับใจความสำคัญได้ เขียนวิพากษ์วิจารณ์และเขียนสร้างสรรค์ได้ โดยใช้ภาษาสุภาพ

“ ผ่าน ” หมายถึง มีผลงานที่แสดงถึงความสามารถในการอ่าน คิดวิเคราะห์ และเขียน ที่มีความสามารถจับใจความสำคัญและเขียนวิพากษ์วิจารณ์ได้บ้าง

“ ไม่ผ่าน ” หมายถึง มีผลงานที่แสดงถึงความสามารถในการอ่าน คิดวิเคราะห์ และเขียน ที่ไม่สามารถจับใจความสำคัญและเขียนวิพากษ์วิจารณ์ได้

๔. รายงานการสรุปผลการประเมินให้ผู้เรียนและผู้ปกครองทราบ

๕. หากผู้เรียนไม่ผ่านเกณฑ์การประเมินฯ คณะกรรมการประเมินควรเร่งดำเนินการจัด กิจกรรมส่งเสริมและพัฒนาให้ผู้เรียนมีความก้าวหน้าในตัวชีวิตที่มีจุดบกพร่อง ในระยะเวลาพอสมควรที่ ผู้เรียน จะเกิดการเรียนรู้และสร้างผลงานที่สะท้อนความสามารถในตัวชีวิตที่ต้องปรับปรุงแก้ไขได้อย่างแท้จริง ด้วย วิธีการที่หลากหลายเช่น มอบหมายงานให้ผู้เรียนได้อ่าน ได้คิดวิเคราะห์จากเรื่องที่อ่าน และสามารถ สื่อสาร สาระสำคัญจากเรื่องที่อ่านโดยการเขียนอย่างมีประสิทธิภาพ แล้วนำผลงานไปเทียบกับแนวการให้

คะแนนและ เกณฑ์การตัดสินที่สถานศึกษากำหนดตั้งแต่ ระดับดีเยี่ยม ดี ผ่าน

เกณฑ์การประเมินการอ่าน คิดวิเคราะห์ และเขียน ระดับมัธยมศึกษาปีที่ ๔-๖

ข้อที่	ตัวชี้วัด
๑. การอ่าน	๑. สามารถคัดสรรสื่อที่ต้องการอ่านเพื่อหาข้อมูลสารสนเทศได้ตามวัตถุประสงค์ และสร้างความเข้าใจ ประยุกต์ใช้ความรู้จากการอ่าน
๒. การคิดวิเคราะห์	๒. สามารถจับประเด็นสำคัญและประเด็นสนับสนุน ได้แย้ง ๓. สามารถวิเคราะห์ วิจารณ์ ความสมเหตุสมผล ความน่าเชื่อถือ ลำดับความ และความเป็นไปได้ของเรื่องที่อ่าน ๔. สามารถสรุปคุณค่า แนวคิด แง่คิดที่ได้จากการอ่าน
๓. เขียน	๕. สามารถสรุป อภิปราย ขยายความ แสดงความคิดเห็น ได้แย้ง สนับสนุน โน้มน้าว โดยการเขียนสื่อสารในรูปแบบต่างๆ เช่น ผังความคิด เป็นต้น

เกณฑ์พิจารณาสรุปผลการประเมินการอ่าน คิดวิเคราะห์ และเขียน

ข้อที่ ๑ การอ่าน

ระดับ	เกณฑ์การพิจารณา
ดีเยี่ยม (๓)	ได้ผลการประเมินระดับดีเยี่ยม
ดี (๒)	ได้ผลการประเมินระดับดี
ผ่าน (๑)	ได้ผลการประเมินระดับผ่าน
ไม่ผ่าน (๐)	ได้ผลการประเมินระดับไม่ผ่าน

ข้อที่ ๒ การคิดวิเคราะห์

ระดับ	เกณฑ์การพิจารณา
ดีเยี่ยม (๓)	๑. ได้ผลการประเมินระดับดีเยี่ยม ทุกตัวชี้วัด หรือ ๒. ได้ผลการประเมินระดับดีเยี่ยม จำนวน ๒ ตัวชี้วัด และมีผลการประเมินตัวชี้วัดระดับดี หรือ ผ่าน จำนวน ๑ ตัวชี้วัด
ดี (๒)	๑. ได้ผลการประเมินระดับดี ทุกตัวชี้วัด หรือ ๒. ได้ผลการประเมินระดับดีเยี่ยม จำนวน ๑ ตัวชี้วัด และมีผลการประเมินตัวชี้วัดระดับดี หรือ ผ่าน จำนวน ๒ ตัวชี้วัด
ผ่าน (๑)	๑. ได้ผลการประเมินระดับผ่าน ทุกตัวชี้วัด หรือ ๒. ได้ผลการประเมินระดับดี และระดับผ่าน
ไม่ผ่าน (๐)	๑. มีผลการประเมินตัวชี้วัดข้อใดข้อหนึ่งได้ระดับไม่ผ่าน

ข้อที่ ๓ เขียน

ระดับ	เกณฑ์การพิจารณา
ดีเยี่ยม (๓)	ได้ผลการประเมินระดับดีเยี่ยม
ดี (๒)	ได้ผลการประเมินระดับดี
ผ่าน (๑)	ได้ผลการประเมินระดับผ่าน
ไม่ผ่าน (๐)	ได้ผลการประเมินระดับไม่ผ่าน

เกณฑ์พิจารณาสรุปผลการประเมินการอ่าน คติวิเคราะห์ และเขียน รวมทุกข้อ รายปี/
รายภาค ของผู้เรียนรายบุคคล

ระดับ	เกณฑ์การพิจารณา
ดีเยี่ยม (๓)	๑. ได้ผลการประเมินระดับดีเยี่ยม ทุกตัวชี้วัด หรือ ๒. ได้ผลการประเมินระดับดีเยี่ยม จำนวน ๒ ตัวชี้วัด และมีผลการประเมิน ตัวชี้วัดระดับดี หรือ ผ่าน จำนวน ๑ ตัวชี้วัด
ดี (๒)	๑. ได้ผลการประเมินระดับดี ทุกตัวชี้วัด หรือ ๒. ได้ผลการประเมินระดับดีเยี่ยม จำนวน ๑ ตัวชี้วัด และมีผลการประเมิน ตัวชี้วัดระดับดี หรือ ผ่าน จำนวน ๒ ตัวชี้วัด
ผ่าน (๑)	๑. ได้ผลการประเมินระดับผ่าน ทุกตัวชี้วัด หรือ ๒. ได้ผลการประเมินระดับดี และระดับผ่าน
ไม่ผ่าน (๐)	๑. มีผลการประเมินตัวชี้วัดข้อใดข้อหนึ่งได้ระดับไม่ผ่าน

เกณฑ์พิจารณาสรุปผลการประเมินการอ่าน คติวิเคราะห์
และเขียน รวมทุกข้อ แต่ละระดับการศึกษา

ระดับ	เกณฑ์การพิจารณา
ดีเยี่ยม (๓)	๑. ได้ผลการประเมินระดับดีเยี่ยม มากกว่าหรือเท่ากับร้อยละ ๖๐ ของจำนวนผู้ประเมิน และส่วนที่เหลือมีผลการประเมินระดับดี
ดี (๒)	๑. ได้ผลการประเมินระดับดีเยี่ยม มากกว่าหรือเท่ากับร้อยละ ๖๐ ของ จำนวนผู้ประเมิน และส่วนที่เหลือมีผลการประเมินระดับดี ผ่าน ๒. ได้ผลการประเมินระดับดีเยี่ยม น้อยกว่าร้อยละ ๖๐ ของ จำนวน ผู้ประเมิน และส่วนที่เหลือมีผลการประเมินระดับดี ๓. ได้ผลการประเมินระดับดี มากกว่าหรือเท่ากับร้อยละ ๖๐ ของ จำนวนผู้ประเมิน และส่วนที่เหลือมีผลการประเมินระดับผ่าน
ผ่าน (๑)	๑. ได้ผลการประเมินระดับดี น้อยกว่าร้อยละ ๖๐ ของ จำนวนผู้ประเมิน และ ส่วนที่เหลือมีผลการประเมินระดับผ่าน
ไม่ผ่าน (๐)	๑. มีผลการประเมินระดับไม่ผ่าน จากผู้ประเมินมากกว่าร้อยละ ๔๐

การประเมินผลคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน

คุณลักษณะอันพึงประสงค์ หมายถึง ลักษณะที่สังคมต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนในด้าน คุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม จิตสำนึก สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข ทั้งในฐานะพลเมืองไทย และ พลโลก ในการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ สามารถกระทำได้อัตโนมัติโดยนำพฤติกรรมบ่งชี้ หรือพฤติกรรม ที่แสดงออกของคุณลักษณะแต่ละด้านที่วิเคราะห์ไว้ บูรณาการในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่างๆ ในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โครงการพิเศษต่างๆ ที่สถานศึกษาจัดทำขึ้น รวมทั้งสอดแทรกใน กิจวัตร ประจำวันของสถานศึกษา เช่น การเข้าแถวซื้ออาหารกลางวัน เป็นต้น ในการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ให้มีการประเมินเป็นระยะๆ เพื่อให้มีการส่งเสริม และการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะ การนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน และสรุปประเมินผลเมื่อจบปีสุดท้ายของแต่ละระดับการศึกษา

การสรุปผลการประเมินเพื่อรายงาน เป็น ๔ ระดับ คือ ดีเยี่ยม ดี ผ่าน และปรับปรุง

“ดีเยี่ยม” หมายถึง ผู้เรียนปฏิบัติตามคุณลักษณะจนเป็นนิสัย และนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน เพื่อประโยชน์สุขของตนเองและสังคม โดยพิจารณาจาก ผลการประเมินระดับดีเยี่ยม จำนวน ๕-๘ คุณลักษณะ และไม่มีคุณลักษณะใดได้ผลการประเมินต่ำกว่าระดับดี

“ดี” หมายถึง ผู้เรียนมีคุณลักษณะในการปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ เพื่อให้เป็นการยอมรับของสังคม โดยพิจารณาจาก

๑) ได้ผลการประเมินระดับดีเยี่ยม จำนวน ๑-๔ คุณลักษณะ และไม่มีคุณลักษณะใดได้ผลการประเมินต่ำกว่าระดับดี หรือ

๒) ได้ผลการประเมินระดับดีเยี่ยม จำนวน ๔ คุณลักษณะ และไม่มีคุณลักษณะใด ได้ผลการประเมินต่ำกว่าระดับผ่าน หรือ

๓) ได้ผลการประเมินระดับดี จำนวน ๕-๘ คุณลักษณะ และไม่มีคุณลักษณะใด ได้ผลการประเมินต่ำกว่าระดับผ่าน

“ผ่าน” หมายถึง ผู้เรียนรับรู้และปฏิบัติตามกฎเกณฑ์และเงื่อนไขที่สถานศึกษากำหนด โดยพิจารณาจาก

๑) ได้ผลการประเมินระดับผ่านจำนวน ๕-๘ คุณลักษณะ และไม่มี คุณลักษณะใด ได้ผลการประเมินต่ำกว่าระดับผ่าน หรือ

๒) ได้ผลการประเมินระดับดี จำนวน ๔ คุณลักษณะ และไม่มี คุณลักษณะใดได้ผลการประเมินต่ำกว่าระดับผ่าน

“ไม่ผ่าน” หมายถึง ผู้เรียนรับรู้และปฏิบัติได้ไม่ครบตามกฎเกณฑ์ และเงื่อนไขที่สถานศึกษากำหนดโดยพิจารณาจากผลการประเมินระดับไม่ผ่าน ตั้งแต่ ๑ คุณลักษณะกรณีผู้เรียนไม่ผ่านเกณฑ์คุณลักษณะอันพึงประสงค์ ให้ผู้ที่รับผิดชอบดำเนินการปรับปรุงพัฒนาและประเมินตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด

คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของโรงเรียนเปิดพิทยาสรรค์

ข้อที่	ตัวชี้วัด
๑. รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์	๑. เป็นพลเมืองดีของชาติ ๒. ดำรงไว้ซึ่งความเป็นชาติไทย ๓. ศรัทธา ยึดมั่น ปฏิบัติตนตามหลักศาสนา ๔. เคารพเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์
๒. ซื่อสัตย์สุจริต	๑. ประพฤติตรงตามความเป็นจริงต่อตนเอง ทั้งทางกาย วาจา ใจ ๒. ประพฤติตรงตามความเป็นจริงต่อผู้อื่น ทั้งทางกาย วาจา ใจ
๓. มีวินัย	๑. ปฏิบัติตามข้อตกลง กฎเกณฑ์ ระเบียบข้อบังคับของครอบครัว โรงเรียน และสังคม
๔. ใฝ่เรียนรู้	๑. ตั้งใจเพียรพยายามในการเรียน และเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ ๒. แสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่างๆ ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน ด้วยการเลือกใช้สื่ออย่างเหมาะสม สรุปลงเป็นองค์ความรู้ และสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้
๕. อยู่อย่างพอเพียง	๑. ดำเนินชีวิตอย่างพอประมาณ มีเหตุผล รอบคอบ มีคุณธรรม ๒. มีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี ปรับตัวเพื่ออยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข
๖. มุ่งมั่นในการทำงาน	๑. ตั้งใจและรับผิดชอบในการปฏิบัติหน้าที่การทำงาน ๒. ทำงานด้วยความเพียรพยายาม อดทนเพื่อให้งานสำเร็จตาม เป้าหมาย
๗. รักความเป็นไทย	๑. ภาคภูมิใจในขนบธรรมเนียมประเพณี ศิลปะ วัฒนธรรมไทย และมี ความกตัญญูกตเวทิตะ ๒. เห็นคุณค่าและใช้ภาษาไทยในการสื่อสารได้อย่างถูกต้องเหมาะสม ๓. อนุรักษ์สืบทอดภูมิปัญญาไทย
๘. มีจิตสาธารณะ	๑. ช่วยเหลือผู้อื่นด้วยความเต็มใจโดยไม่หวังผลตอบแทน ๒. เข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อโรงเรียน ชุมชน สังคม

เกณฑ์พิจารณาสรุปผลการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ แต่ละคุณลักษณะ

ข้อที่ ๑ รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์

ระดับ	เกณฑ์การพิจารณา
ดีเยี่ยม (๓)	๑. ได้ผลการประเมินระดับดีเยี่ยม ทุกตัวชี้วัด หรือ ๒. ได้ผลการประเมินระดับดีเยี่ยม จำนวน ๒ ตัวชี้วัด และมีผลการประเมิน ตัวชี้วัด ดระดับดี หรือ ผ่าน จำนวน ๑ ตัวชี้วัด
ดี (๒)	๑. ได้ผลการประเมินระดับดี ทุกตัวชี้วัด หรือ ๒. ได้ผลการประเมินระดับดีเยี่ยม จำนวน ๑ ตัวชี้วัด และมีผลการประเมิน ตัวชี้วัดระดับดี หรือ ผ่าน จำนวน ๒ ตัวชี้วัด
ผ่าน (๑)	๑. ได้ผลการประเมินระดับผ่าน ทุกตัวชี้วัด หรือ ๒. ได้ผลการประเมินระดับดี และระดับผ่าน
ไม่ผ่าน (๐)	๑. มีผลการประเมินตัวชี้วัดข้อใดข้อหนึ่งได้ระดับไม่ผ่าน

ข้อที่ ๗ รักความเป็นไทย

ระดับ	เกณฑ์การพิจารณา
ดีเยี่ยม (๓)	๑. ได้ผลการประเมินระดับดีเยี่ยม ทุกตัวชี้วัด หรือ ๒. ได้ผลการประเมินระดับดีเยี่ยมและดีระดับละ ๑ ตัวชี้วัด
ดี (๒)	๑. ได้ผลการประเมินระดับดี ทุกตัวชี้วัด หรือ ๒. ได้ผลการประเมินระดับดีเยี่ยมและระดับผ่านระดับละ ๑ ตัวชี้วัด
ผ่าน (๑)	๑. ได้ผลการประเมินระดับผ่าน ทุกตัวชี้วัด หรือ ๒. ได้ผลการประเมินระดับดีและระดับผ่านระดับละ ๑ ตัวชี้วัด
ไม่ผ่าน (๐)	๑. ได้ผลการประเมินตัวชี้วัดข้อใดข้อหนึ่งได้ระดับไม่ผ่าน

ข้อที่ ๘ มีจิตสาธารณะ

ระดับ	เกณฑ์การพิจารณา
ดีเยี่ยม (๓)	๑. ได้ผลการประเมินระดับดีเยี่ยม ทุกตัวชี้วัด หรือ ๒. ได้ผลการประเมินระดับดีเยี่ยมและดีระดับละ ๑ ตัวชี้วัด
ดี (๒)	๑. ได้ผลการประเมินระดับดี ทุกตัวชี้วัด หรือ ๒. ได้ผลการประเมินระดับดีเยี่ยมและระดับผ่านระดับละ ๑ ตัวชี้วัด
ผ่าน (๑)	๑. ได้ผลการประเมินระดับผ่าน ทุกตัวชี้วัด หรือ ๒. ได้ผลการประเมินระดับดีและระดับผ่านระดับละ ๑ ตัวชี้วัด
ไม่ผ่าน (๐)	๑. ได้ผลการประเมินตัวชี้วัดข้อใดข้อหนึ่งได้ระดับไม่ผ่าน

เกณฑ์พิจารณาสรุปผลการประเมินรวมทุกคุณลักษณะอันพึงประสงค์
รายปี/รายภาค ผู้เรียนรายบุคคล

ระดับ	เกณฑ์การพิจารณา
ดีเยี่ยม (๓)	๑. ได้ผลการประเมินระดับดีเยี่ยม มากกว่าหรือเท่ากับร้อยละ ๖๐ ของจำนวนผู้ประเมิน และส่วนที่เหลือมีผลการประเมินระดับ
ดี (๒)	๑. ได้ผลการประเมินระดับดีเยี่ยม มากกว่าหรือเท่ากับร้อยละ ๖๐ ของจำนวนผู้ประเมินและส่วนที่เหลือมีผลการประเมินระดับดีผ่าน ๒. ได้ผลการประเมินระดับดีเยี่ยม น้อยกว่าร้อยละ ๖๐ ของ จำนวนผู้ประเมิน และส่วนที่เหลือมีผลการประเมินระดับดี ๓. ได้ผลการประเมินระดับดี มากกว่าหรือเท่ากับร้อยละ ๖๐ ของจำนวนผู้ประเมิน และส่วนที่เหลือมีผลการประเมินระดับผ่าน
ผ่าน (๑)	๑. ได้ผลการประเมินระดับผ่าน ทุกตัวชี้วัด หรือ ๒. ได้ผลการประเมินระดับดี และระดับผ่าน
ไม่ผ่าน (๐)	๑. มีผลการประเมินตัวชี้วัดข้อใดข้อหนึ่งได้ระดับไม่ผ่าน

เกณฑ์พิจารณาสรุปผลการประเมินการอ่าน คิดวิเคราะห์
และเขียน รวมทุกข้อ แต่ละระดับการศึกษา

ระดับ	เกณฑ์การพิจารณา
ดีเยี่ยม (๓)	๑. ได้ผลการประเมินระดับดีเยี่ยม มากกว่าหรือเท่ากับร้อยละ ๖๐ ของจำนวนผู้ประเมิน และส่วนที่เหลือมีผลการประเมินระดับดี
ดี (๒)	๑. ได้ผลการประเมินระดับดีเยี่ยม มากกว่าหรือเท่ากับร้อยละ ๖๐ ของจำนวนผู้ประเมิน และส่วนที่เหลือมีผลการประเมินระดับดี ผ่าน ๒. ได้ผลการประเมินระดับดีเยี่ยม น้อยกว่าร้อยละ ๖๐ ของ จำนวนผู้ประเมิน และส่วนที่เหลือมีผลการประเมินระดับดี ๓. ได้ผลการประเมินระดับดี มากกว่าหรือเท่ากับร้อยละ ๖๐ ของจำนวนผู้ประเมิน และส่วนที่เหลือมีผลการประเมินระดับผ่าน
ผ่าน (๑)	๑. ได้ผลการประเมินระดับดี น้อยกว่าร้อยละ ๖๐ ของ จำนวนผู้ประเมิน และ ส่วนที่เหลือมีผลการประเมินระดับผ่าน
ไม่ผ่าน (๐)	๑. มีผลการประเมินระดับไม่ผ่าน จากผู้ประเมินมากกว่าร้อยละ ๙๐

อภิธานศัพท์

กตัญญูกตเวทิต์ ผู้รู้อุปการะที่ท่านทำแล้วและตอบแทน แยกออกเป็น ๒ ข้อ ๑. กตัญญู รู้คุณท่าน ๒. กตเวทิต์ ตอบแทนหรือสนองคุณท่าน ความกตัญญูกตเวทิต์ว่าโดยขอบเขต แยกได้ เป็น ๒ ระดับ คือ ๒.๑ กตัญญูกตเวทิต์ต่อบุคคลผู้มีคุณความดีหรืออุปการะต่อตนเป็นส่วนตัว ๒.๒ กตัญญูกตเวทิต์ต่อบุคคลผู้ได้บำเพ็ญคุณประโยชน์หรือมีคุณความดี เกื้อกูลแก่ส่วนร่วม (พ.ศ. หน้า๒-๓)

กตัญญูกตเวทิต์ต่ออาจารย์ / โรงเรียน ในฐานะที่เป็นศิษย์ ฟังแสดงความเคารพนับถืออาจารย์ ผู้เปรียบเสมือนทิศเบื้องขวา ดังนี้ ๑. ลูกศิษย์รับ แสดงความเคารพ ๒. เข้าไปหา เพื่อบำรุง รับประทาน ๓. ซักถาม รับคำแนะนำ เป็นต้น ๓. ฟังด้วยดี ฟังเป็น รู้จักฟัง ให้เกิดปัญญา ๔. ประนินดี ช่วยบริการ ๕. เรียนศิลปวิทยาโดยเคารพ เอาจริงเอาจังถือเป็นกิจสำคัญด้วยดี

กรรม การกระทำ หมายถึง การกระทำที่ประกอบด้วยเจตนา คือ ทำด้วยความตั้งใจ ประกอบด้วยความตั้งใจหรือตั้งใจทำดีก็ตาม ชั่วก็ตาม เช่น ขุดหลุมพรางดักคนหรือสัตว์ในตกลงไปตายเป็นกรรม แต่ขุดบ่อน้ำไว้กินไว้ใช้ สัตว์ตกลงไปตายเองไม่เป็นกรรม (แต่ถ้ารู้ยู่ว่าบ่อน้ำที่ตนขุดไว้ยู่ในที่ซึ่งคนจะพลัดตกได้ง่ายแล้วปล่อยปละละเลย มีคนตกลงไปก็ไม่พ้นกรรม) การกระทำที่ดีเรียกว่า “กรรมดี” ที่ชั่วเรียกว่า “กรรมชั่ว” (พ.ศ. หน้า ๔)

กรรม ๒ กรรมจำแนกตามคุณภาพ หรือตามธรรมชาติเป็นมูลเหตุมี ๒ คือ ๑. อกุศลกรรม กรรมที่เป็นอกุศลกรรมชั่ว คือเกิดจากอกุศลมูล ๒. กุศลกรรม กรรมที่เป็นกุศล กรรมดี คือกรรมที่เกิดจากกุศลมูล

กรรม ๓ กรรมจำแนกตามทวารคือทางที่กรรมมี ๓ คือ ๓. กายกรรม การกระทำทางกาย ๒. วจีกรรม การกระทำทางวาจา ๓. มโนกรรม การกระทำทางใจ

กรรม ๑๒ กรรมจำแนกตามหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการให้ผล มี ๑๒ อย่าง คือ

หมวดที่ 1 ว่าด้วยปากกาล คือจำแนกตามเวลาที่ให้ผล ได้แก่ ๑. ทิฏฐิธรรมเวทนิยกรรม กรรมที่ให้ผลในปัจจุบัน คือในภพนี้ ๒. อุปัชชเวทนิยกรรม กรรมที่ให้ผลในภพที่จะไปเกิด คือ ในภพหน้า ๓. อปราบปริเวทนิยกรรม กรรมที่ให้ผลในภพต่อ ๆ ไป ๔. อโหสิกรรม กรรมเลิกให้ผล

หมวดที่ ๒ ว่าโดยกิจ คือการให้ผลตามหน้าที่ ได้แก่ ๕. ชนกรรม กรรมแต่งให้เกิด หรือกรรมที่เป็นตัวนำไปเกิด ๖. อุปัตถัมภกรรม กรรมสนับสนุน คือ เข้าสนับสนุนหรือซ้ำเติมต่อจากชนกรรม ๗. อุปปีฬกรรม กรรมบีบคั้น คือเข้ามาบีบคั้นผลแห่งชนกรรม และอุปัตถัมภกรรมนั้นให้แปรเปลี่ยนทุเลาเบาลงหรือสั้นเข้า ๘. อุปฆาตกรรม กรรมตัดรอน คือ กรรมแรงฝ่ายตรงข้ามที่เข้าตัดรอนให้ผลของกรรมสองอย่างนั้นขาดหรือหยุดไปที่เดียว

หมวดที่ ๓ ว่าโดยปานทานปริยาย คือจำแนกตามลำดับความแรงในการให้ผล ได้แก่ ๙. ครุกรรม กรรมหนัก ให้ผลก่อน ๑๐. พหุลกรรม หรือ อาจิณกรรม กรรมที่ทำมากหรือกรรมชินให้ผลรองลงมา ๑๑. อาสันนกรรม กรรมจวนเจียน หรือกรรมใกล้ตาย ถ้าไม่มีสองข้อก่อนก็จะให้ผลก่อนอื่น ๑๒. กตัตตากรรม หรือ กตัตตวาปนกรรม กรรมสักว่าทำ คือเจตนาอ่อน หรือมิใช่เจตนาอย่างนั้น ให้ผลต่อเมื่อไม่มีกรรมอื่นจะให้ผล (พ.ศ. หน้า ๕)

กรรมฐาน ที่ตั้งแห่งการงาน อารมณ์เป็นที่ตั้งแห่งการงานของใจ อุปายทางใจ วิธีฝึกอบรมจิต มี ๒ ประเภท คือ สมถกรรมฐาน คือ อุปายสงบใจ วิปัสสนากรรมฐาน อุปายเรื่องปัญญา (พ.ศ. หน้า ๑๐)

กุศลจิรัฏฐธรรม ๔ ธรรมสำหรับดำรงความมั่นคงของตระกูลให้ยั่งยืน เหตุที่ทำให้ตระกูลมั่งคั่งตั้งอยู่ได้นาน (พ.ธ. หน้า ๑๓๔) ๑. นิวัตรคเวสนา คือ ของหายของหมด รู้จักหามาไว้ ๒. ชินณปฏิสังขรณา คือ ของเก่าของชำรุด รู้จักบูรณะซ่อมแซม ๓. ปริमितปานโภชนา คือ รู้จักประมาณในการกินการใช้จ่าย ๔. อธิปัจจสีลวันตสถาปนา คือ ตั้งผู้มีศีลธรรมเป็นพ่อบ้านแม่เรือน (พ.ธ. หน้า ๑๓๔)

กุศล บุญ ความดี ฉลาด สิ่งที่ดี กรรมดี (พ.ศ. หน้า ๒๑)

กุศลกรรม กรรมดี กรรมที่เป็นกุศล การกระทำที่ดีคือเกิดจากกุศลมูล (พ.ศ. หน้า ๒๑)

กุศลกรรมบถ ๑๐ ทางแห่งกรรมดี ทางทำดี กรรมดีอันเป็นทางนำไปสู่สุคติมี ๑๐ อย่างได้แก่

- ก. **กายกรรม ๓** (ทางกาย) ๑. ปาณาติปาตา เวรมณี เว้นจากการทำลายชีวิต ๒. อทินนาทานา เวรมณี เว้นจากถือเอาของที่เขามิได้ให้ ๓. กาเมสุมิฉฉา วาเรณิ เว้นจากประพฤติดิฉินในกาม
- ข. **วจีกรรม ๔** (ทางวาจา) ได้แก่ ๔. มุสาวาทา เวรมณี เว้นจากพูดเท็จ ๕. ปิสุณาวาจา เวรมณี เว้นจากพูดส่อเสียด ๖. ผรุสสาย วาจา เวรมณี เว้นจากพูดคำหยาบ ๗. สัมผัสปลลาปา เวรมณี เว้นจากพูดเพ้อเจ้อ
- ค. **มโนกรรม ๓** (ทางใจ) ๘. อนภิชณา ไม่โลภคอยจ้องอยากได้ของเขา ๙. อพยาบาท ไม่คิดร้ายเบียดเบียนเขา ๑๐. สัมมาทิฏฐิ เห็นชอบตามคลองธรรม (พ.ศ. หน้า ๒๑)

กุศลมูล รากเหง้าของกุศล ต้นเหตุของกุศล ต้นเหตุของความดี ๓ อย่าง ๑. อโลภะ ไม่โลภ (จาคะ) ๒. อโทสะ ไม่คิดประทุษร้าย (เมตตา) ๓. อโมหะ ไม่หลง (ปัญญา) (พ.ศ. หน้า ๒๒)

กุศลวิตก ความตรึกที่เป็นกุศล ความนึกคิดที่ดีงาม ๓ คือ ๑. เนกขัมมวิตก ความตรึกปลอดจากกาม

๒. อพยาบาทวิตก ความตรึกปลอดจากพยาบาท ๓. อวิหิงสาวิตก ความตรึกปลอดจากการเบียดเบียน (พ.ศ. หน้า ๒๒)

โกศล ๓ ความฉลาด ความเชี่ยวชาญ มี ๓ อย่าง ๑. อายโกศล คือ ความฉลาดในความเจริญ รอบรู้ทางเจริญ และเหตุของความเจริญ ๒. อุปายโกศล คือ ความฉลาดในความเสื่อม รอบรู้ทางเสื่อมและเหตุของความเสื่อม ๓. อุบายโกศล คือ ความฉลาดในอุบาย รอบรู้วิธีแก้ไขเหตุการณ์และวิธีที่จะทำให้สำเร็จ ทั้งในการป้องกันความเสื่อมและในการสร้างความเจริญ (พ.ศ. หน้า ๒๔)

ขันธ กอง พวก หมวด หมู่ ลำตัว หมวดหนึ่ง ๆ ของรูปธรรมและนามธรรมทั้งหมดที่แบ่งออกเป็นห้ากอง ได้แก่ รูปขันธ คือ กองรูป เวทนาขันธ คือ กองเวทนา สัญญาขันธ คือ กองสัญญา สังขารขันธ คือ กองสังขาร วิญญาณขันธ คือ กองวิญญาณ เรียกรวมว่า เบญจขันธ (พ.ศ. หน้า ๒๖ – ๒๗)

คารวธรรม ๖ ธรรม คือ ความเคารพ การถือเป็นสิ่งสำคัญที่จะพึงใส่ใจและปฏิบัติด้วยความเอื้อเฟื้อ หรือ โดยความหนักแน่นจริงจังมี ๖ ประการ คือ ๑. สัตถุคารวตา ความเคารพในพระศาสนา หรือพุทธคารวตา ความเคารพในพระพุทธเจ้า ๒. อัมมคารวตา ความเคารพในพระธรรม ๓. สังฆคารวตา ความเคารพในพระสงฆ์ ๔. สิกขาคารวตา ความเคารพในการศึกษา ๕. อัปมาทคารวตา ความเคารพในความไม่ประมาท ๖. ปฏิสันถารคารวตา ความเคารพในการปฏิสันถาร (พ.ธ. หน้า ๒๑๑)

คิหิสุข (กามโมคิสุข ๔) สุขของคฤหัสถ์ สุขของชาวบ้าน สุขที่ชาวบ้านควรพยายามเข้าถึงให้ได้สม่ำเสมอ สุขอันชอบธรรมที่ผู้ครองเรือนควรมี ๔ ประการ ๑. อัตถิสุข สุขที่เกิดจากความมีทรัพย์ ๒. โภคสุข สุขที่เกิดจากการใช้จ่ายทรัพย์ ๓. อนนสุข สุขที่เกิดจากความไม่เป็นหนี้ ๔. อนวัชชสุข สุขที่เกิดจากความประพฤติไม่มีโทษ (ไม่บกพร่องเสียหายทั้งทางกาย วาจา และใจ) (พ.ธ. หน้า ๑๗๓)

ฆราวาสธรรม ๔ ธรรมสำหรับฆราวาส ธรรมสำหรับการครองเรือน หลักการครองชีวิตของคฤหัสถ์ ๔ ประการ ได้แก่ ๑. สัจจะ คือ ความจริง ซื่อตรง ซื่อสัตย์ จริงใจ พุดจริง ทำจริง ๒. ทมะ คือ การฝึกฝน การข่มใจ ฝึกนิสัย ปรับตัว รู้จักควบคุมจิตใจ ฝึกหัด ตัดนิสัย แก้ไขข้อบกพร่อง ปรับปรุงตนให้เจริญก้าวหน้าด้วยสติปัญญา ๓. ขันติ คือ ความอดทน ตั้งหน้าทำหน้าที่การงานด้วยความขยันหมั่นเพียร เข้มแข็ง ทนทาน ไม่หวั่นไหว มั่นในจุดหมาย ไม่ท้อถอย ๔. จาคะ คือ เสียสละ สละกิเลส สละความสุขสบาย และผลประโยชน์ส่วนตนได้ ใจกว้าง พร้อมที่จะรับฟังความทุกข์ ความคิดเห็นและความต้องการของผู้อื่น พร้อมทั้งจะร่วมมือช่วยเหลือ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ไม่คับแคบเห็นแก่ตัวหรือ เอาแต่ใจตัว (พ.ศ. หน้า ๔๓)

จิต ธรรมชาติที่รู้อารมณ์ สภาพที่นึกคิด ความคิด ใจ ตามหลักฝ่ายอภิธรรม จำแนกจิตเป็น ๘๙ แบ่งโดยชาติเป็นอกุศลจิต ๑๒ กุศลจิต ๒๑ วิปากจิต ๓๖ และกิริยาจิต ๘ (พ.ศ. หน้า ๔๓)

เจตสิก ธรรมที่ประกอบกับจิต อากาหรหรือคุณสมบัติต่าง ๆ ของจิต เช่น ความโลภ ความโกรธ ความหลง ศรัทธา เมตตา สติ ปัญญา เป็นต้น มี ๕๒ อย่าง จัดเป็นอัญญาสมานาเจตสิก ๑๓ อกุศลเจตสิก ๑๔ โสภณเจตสิก ๒๕ (พ.ศ. หน้า ๔๙)

ฉันทะ ๑. ความพอใจ ความชอบใจ ความยินดี ความต้องการ ความรักใคร่ในสิ่งนั้น ๆ ๒. ความยินยอม ความยอมให้ที่ประชุมทำกิจนั้น ๆ ในเมื่อตนมิได้ร่วมอยู่ด้วย เป็นธรรมเนียมของภิกษุที่อยู่ในวัดซึ่งมีศีลารวมกัน มีสิทธิที่จะเข้าประชุมทำกิจของสงฆ์ เว้นแต่ภิกษุนั้นอาพาธ จะเข้าร่วมประชุมด้วยไม่ได้ ก็มอบฉันทะคือ แสดงความยินยอมให้สงฆ์ทำกิจนั้น ๆ ได้ (พ.ศ. หน้า ๕๒)

ฌาน การเพ่ง การเพ่งพินิจด้วยจิตที่เป็นสมาธิแน่วแน่ มี ๒ ประเภท คือ ๑. รูปฌาน ๒. อรูปฌาน (พ.ศ. หน้า ๖๐)

ฌานสมบัติ การบรรลุฌาน การเข้าฌาน (พุทธธรรม หน้า ๙๖๔)

ดรุณธรรม ธรรมที่เป็นหนทางแห่งความสำเร็จ คือ ข้อปฏิบัติที่เป็นดุจประตูชัยอันเปิดออกไปสู่ความสุข ความเจริญก้าวหน้าแห่งชีวิต ๖ ประการ คือ ๑. อาโรคยะ คือ รักษาสุขภาพดี มิให้มีโรคทั้งจิตและกาย ๒. ศีล คือ มีระเบียบวินัย ไม่ก่อเวรภัยแก่สังคม ๓. พุทธานุมัติ คือ ได้คนดีเป็นแบบอย่าง ศึกษาเยี่ยงนิยมแบบอย่างของมหาบุรุษพุทธชน ๔. สุตตะ คือ ตั้งเรียนรู้อันจริงจัง เล่าเรียนคั่นคว่ำให้รู้เชี่ยวชาญใฝ่สดับเหตุการณ์ให้รู้เท่าทัน ๕. ธรรมานุวัติ คือ ทำแต่สิ่งที่ถูกต้องดีงาม ดำรงมั่นในสุจริต ทั้งชีวิตและงานดำเนินตามธรรม ๖. อสันทา คือ มีความขยันหมั่นเพียร มีกำลังใจแข็งแกร่ง ไม่ท้อแท้เฉื่อยชา เพียรก้าวหน้าเรื่อยไป (ธรรมานุวัติ บทที่ ๑๕ คนสี่ตระกูล ข้อ ก. หน้า ๕๕) **หมายเหตุ** หลักธรรมข้อนี้เรียกชื่ออีกอย่างหนึ่งว่า “วิถนมุข” ตรงคำบาลีว่า “อิตถวาร” ประตูแห่งประโยชน์

ตัณหา (๑) ความทะยานอยาก ความดิ้นรน ความปรารถนา ความแสหา มี ๓ คือ ๑. กามตัณหา ความทะยานอยากในกาม อยากได้อารมณ์อันน่ารักน่าใคร่ ๒. ภวตัณหา ความทะยานอยากในภพ อยากเป็นนั่นเป็นนี่ ๓. วิภวตัณหา ความทะยานอยากในวิภพ อยากไม่เป็นนั่นไม่เป็นนี่ อยากพรวดพ้นดับสูญไปเสีย

ตัณหา (๒) ติตามารนางหนึ่งโน ๓ นาง ที่อาสาพระยามารผู้เป็นบิดา เข้าไปประโลมพระพุทธเจ้าด้วยอาการต่าง ๆ ในสมัยที่พระองค์ประทับอยู่ที่ต้นอชปาลนิโครธ ภายหลังตรัสรู้ใหม่ ๆ (อีก ๒ นางคือ อรดี กับ รากา) (พ.ศ. หน้า ๗๒)

ไตรลักษณ์ ลักษณะสาม คือ ความไม่เที่ยง ความเป็นทุกข์ ความไม่ใช่ตัวตน ๑. อนิจจตา (ความเป็นของไม่เที่ยง) ๒. ทุกขตา (ความเป็นทุกข์) ๓. อนัตตา (ความเป็นของไม่ใช่ตน) (พ.ศ. หน้า ๑๐๔)

ไตรสิกขา สิกขาสาม ข้อปฏิบัติที่ต้องศึกษา ๓ อย่าง คือ ๑. อธิศีลสิกขา หมายถึง สิกขา คือ ศีลอันยิ่ง ๒. อธิจิตตสิกขา หมายถึง สิกขา คือ จิตอันยิ่ง ๓. อธิปัญญาสิกขา หมายถึง สิกขา คือ ปัญญาอันยิ่ง เรียกกันง่าย ๆ ว่า ศีล สมาธิ ปัญญา (พ.ศ. หน้า ๘๗)

ทศพิชราชธรรม ๑๐ ธรรม สำหรับพระเจ้าแผ่นดิน คุณสมบัติของนักปกครองที่ดี สามารถปกครองแผ่นดินโดยธรรม และยังประโยชน์สุขให้เกิดแก่ประชาชน จนเกิดความชื่นชมยินดี มี ๑๐ ประการ คือ

๑. ทาน การให้ทรัพย์สิ่งของ ๒. ศีล ประพฤติดีงาม ๓. ปริจาคะ ความเสียสละ ๔. อาชวะ ความซื่อตรง ๕. มัททวะ ความอ่อนโยน ๖. ตบะ ความทรงเดช เภากิเลสตัณหา ไม่หมกมุ่นในความสุขสำราญ ๗. อักโกระความไม่กลัวโรธ ๘. อวิหิงสา ความไม่ข่มเหงเบียดเบียน ๙. ขันติ ความอดทนเข้มแข็ง ไม่ท้อถอย ๑๐. อวิโรธนะ ความไม่คลาดธรรมดา (พ.ศ. หน้า ๒๕๐)

ทิฐธัมมิกัตถสังวัตตนิกรธรรม ๔ ธรรมที่เป็นไปเพื่อประโยชน์ในปัจจุบัน คือ ประโยชน์สุขสามัญที่มองเห็นกันในชาตินี้ ที่คนทั่วไปปรารถนา เช่น ทรัพย์ ยศ เกียรติ ไม้ตรี เป็นต้น มี ๔ ประการ คือ ๑. อุฏฐานสัมปทา ถึงพร้อมด้วยความหมั่น ๒. อารักขสัมปทา ถึงพร้อมด้วยการรักษา ๓. กัลยาณมิตตตา ความมีเพื่อนเป็นคนดี ๔. สมชีวิตา การเลี้ยงชีพตามสมควรแก่กำลังทรัพย์ที่หาได้ (พ.ศ. หน้า ๙๕)

ทุกข์ ๑. สภาพที่ทนอยู่ได้ยาก สภาพที่ทนอยู่ไม่ได้ เพราะถูกบีบคั้นด้วยความเกิดขึ้นและดับสลาย เนื่องจากต้องไปตามเหตุปัจจัยที่ไม่ขึ้นต่อตัวมันเอง ๒. สภาพที่ทนได้ยาก ความรู้สึกไม่สบาย ได้แก่ ทุกขเวทนา (พ.ศ. หน้า ๙๙)

ทุกรกิริยา กิริยาที่ทำได้ยาก การทำความเพียรอันยากที่ใคร ๆ จะทำได้ เช่น การบำเพ็ญเพียรเพื่อบรรลุนิเวศ ด้วยวิธีธรรมดาต่าง ๆ เช่น กลั่นลมอัสสาสะ (ลมหายใจเข้า) ปัสสาสะ (ลมหายใจออก) และอดอาหาร เป็นต้น (พ.ศ. หน้า ๑๐๐)

ทุจจริต ๓ ความประพฤติไม่ดี ประพฤติชั่ว ๓ ทาง ได้แก่ ๑. กายทุจจริต ประพฤติชั่วทางกาย ๒. วจีทุจจริต ประพฤติชั่วทางวาจา ๓. มโนทุจจริต ประพฤติชั่วทางใจ (พ.ศ. หน้า ๑๐๐)

เทวทูต ๔ ทูตของยมเทพ สื่อแจ้งข่าวของมฤตยู สัญญาณที่เตือนให้ระลึกถึงคติธรรมตาของชีวิต มีให้มีความประมาท ได้แก่ คนแก่ คนเจ็บ คนตาย และสมณะ ๓ อย่างแรกเรียกเทวทูต ส่วนสมณะเรียกรวมเป็นเทวทูตไปด้วยโดยปริยายเพราะมาในหมวดเดียวกัน แต่ในบาลีท่านเรียกว่านิมิต ๔ ไม่ได้เรียกเทวทูต (พ.ศ. หน้า ๑๐๒)

ธาตุ ๔ สิ่งที่ทรงภาวะของมันอยู่เองตามธรรมดาของเหตุปัจจัย ได้แก่ ๑. ปฐวีธาตุ หมายถึง ภาวะที่แผ่ไปหรือกินเนื้อที่ เรียกชื่อสามัญว่า ธาตุแข็งหรือธาตุดิน ๒. อาโปธาตุ หมายถึง ภาวะที่เอิบอาบดูดซึม เรียกสามัญว่า ธาตุเหลว หรือธาตุน้ำ ๓. เตโชธาตุ หมายถึง ภาวะที่ทำให้ร้อน เรียกสามัญว่า ธาตุไฟ ๔. วาโยธาตุ หมายถึง ภาวะที่ทำให้เคลื่อนไหว เรียกสามัญว่า ธาตุลม (พ.ศ. หน้า ๑๑๓)

นาม ธรรมที่รู้จักกันด้วยชื่อ กำหนดรู้ด้วยใจเป็นเรื่องของจิตใจ สิ่งที่ไม่รูปร่าง ไม่มีรูปแต่น้อมมาเป็นอารมณ์ของจิตได้ (พ.ศ. หน้า ๑๒๐)

นิยาม ๕ กำหนดอันแน่นอน ความเป็นไปอันมีระเบียบแน่นอนของธรรมชาติ กฎธรรมชาติ ๑. อุตุนิยาม (กฎธรรมชาติเกี่ยวกับอุณหภูมิ หรือปรากฏการณ์ธรรมชาติต่าง ๆ โดยเฉพาะ ดิน น้ำ อากาศ และฤดูกาล อันเป็นสิ่งแวดล้อมสำหรับมนุษย์) ๒. พีชนิยาม (กฎธรรมชาติเกี่ยวกับการสืบพันธุ์ มีพันธุกรรมเป็นต้น) ๓. จิตตนิยาม (กฎธรรมชาติเกี่ยวกับการทำงานของจิต) ๔. กรรมนิยาม (กฎธรรมชาติเกี่ยวกับพฤติกรรมของมนุษย์ คือ กระบวนการให้ผลของการกระทำ) ๕. ธรรมนิยาม (กฎธรรมชาติเกี่ยวกับความสัมพันธ์และอาการที่เป็นเหตุ เป็นผลแก่กันแห่งสิ่งทั้งหลาย) (พ.ศ. หน้า ๑๙๔)

นิวรณ ๕ สิ่งที่กั้นจิตไม่ให้ก้าวหน้าในคุณธรรม ธรรมที่กั้นจิตไม่ให้บรรลุคุณความดี อุกุศลธรรมที่ทำให้จิตให้เศร้าหมองและทำปัญญาให้อ่อนกำลัง ๑. กามฉันทะ (ความพอใจในกาม ความต้องการกามคุณ) ๒. พยาบาท (ความคิดร้าย ความขัดเคืองแค้นใจ) ๓. ถีนมิทตะ (ความหดหู่และเชื่องซึม) ๔. อุทธัจจกุกกัจจะ (ความฟุ้งซ่านและร้อนใจ ความกระวนกระวายกลุ่มกังวล) ๕. วิจิกิจฉา (ความลังเลสงสัย) (พ.ศ. หน้า ๑๙๕)

นิโรธ ความดับทุกข์ คือดับตัณหาได้สิ้นเชิง ภาวะปลอดทุกข์ เพราะไม่มีทุกข์ที่จะเกิดขึ้นได้ หมายถึง พระนิพพาน (พ.ศ. หน้า ๑๒๗)

บารมี คุณความดีที่บำเพ็ญอย่างยั้งยวด เพื่อบรรลุจุดหมายอันสูงยิ่งมี ๑๐ คือ ทาน ศีล เนกขัมมะ ปัญญา วิริยะ
ขันติ สัจจะ อธิษฐาน เมตตา อุเบกขา (พ.ศ. หน้า ๑๓๖)

บุญกิริยาวัตร ๓ ที่ตั้งแห่งการทำบุญ เรื่องที่จัดเป็นการทำความดี หลักการทำความดี ทางความดีมี ๓ ประการ
คือ ๑. ทานมัย คือทำบุญด้วยการให้ปันสิ่งของ ๒. ศีลมัย คือ ทำบุญด้วยการรักษาศีล หรือประพฤติดี
มีระเบียบวินัย ๓. ภาวนมัย คือ ทำบุญด้วยการเจริญภาวนา คือฝึกอบรมจิตใจ (พ.ศ. หน้า ๑๐๙)

บุญกิริยาวัตร ๑๐ ที่ตั้งแห่งการทำบุญ ทางความดี ๑. ทานมัย คือทำบุญด้วยการให้ปันสิ่งของ ๒. ศีลมัย คือ
ทำบุญด้วยการรักษาศีล หรือประพฤติดี ๓. ภาวนมัย คือ ทำบุญด้วยการเจริญภาวนา คือฝึกอบรม
จิตใจ ๔. อปายนมัย คือ ทบูนุด้วยการประพฤติอ่อนน้อมถ่อมตน ๕. เวยยาวัจจมัย คือ ทำบุญด้วย
การช่วยขวนขวาย รับผิดชอบ ๖. ปัตติทานมัย คือ ทำบุญด้วยการเฉลี่ยส่วนแห่งความดีให้แก่ผู้อื่น ๗.
ปัตตทานุโมทนามัย คือ ทำบุญด้วยการยินดีในความดีของผู้อื่น ๘. ธรรมสสวนมัย คือ ทำบุญด้วยการฟัง
ธรรม ศึกษาหาความรู้ ๙. ธรรมเทศนามัย คือทำบุญด้วยการสั่งสอนธรรมให้ความรู้ ๑๐. ทิฏฐุกรรม
คือ ทำบุญด้วยการทำความเห็นให้ตรง (พ.ศ. หน้า ๑๑๐)

บุพนิมิตของมัชฌิมาปฏิปทา บุพนิมิต แปลว่า สิ่งที่เป็นเครื่องหมายหรือสิ่งบ่งบอกล่วงหน้า พระพุทธองค์ตรัส
เปรียบเทียบว่า ก่อนที่ดวงอาทิตย์จะขึ้น ย่อมมีแสงเงินแสงทองปรากฏให้เห็นก่อนฉันใด ก่อนที่
อริยมรรคซึ่งเป็นข้อปฏิบัติสำคัญในพระพุทธศาสนาจะเกิดขึ้น ก็มีธรรมบางประการปรากฏขึ้นก่อน
เหมือนแสงเงินแสงทองฉันนั้น องค์ประกอบของธรรมดังกล่าว หรือบุพนิมิตแห่งมัชฌิมาปฏิปทา
ได้แก่ ๑. กัลป์ยถนิตตตา ความมีกัลยาณมิตร ๒. สีลสัมปทา ถึงพร้อมด้วยศีล มีวินัย มีความเป็น
ระเบียบในชีวิตของตนและในการอยู่ร่วมในสังคม ๓. ฉันทสัมปทา ถึงพร้อมด้วยฉันทะ พอใจใฝ่รักใน
ปัญญา สัจธรรม ในจริยธรรม ใฝ่รู้ในความจริงและใฝ่ทำความดี ๔. อัตตสัมปทา ความถึงพร้อมด้วย
การที่จะฝึกฝน พัฒนาตนเอง เห็นความสำคัญของการที่จะต้องฝึกตน ๕. ทิฏฐิสัมปทา ความถึงพร้อม
ด้วยทิฏฐิ ยึดถือ เชื่อถือในหลักการ และมีความเห็นความเข้าใจพื้นฐานที่มองสิ่งทั้งหลายตามเหตุ
ปัจจัย ๖. อัปปมาทสัมปทา ถึงพร้อมด้วยความไม่ประมาท มีความกระตือรือร้นอยู่เสมอ เห็นคุณค่า
ของกาลเวลา เห็นความเปลี่ยนแปลงเป็นสิ่งที่กระตุ้นเตือนให้เร่งรัดการค้นหาให้เข้าถึงความจริงหรือใน
การทำชีวิตที่ดั่งงามให้สำเร็จ ๗. โยนิโสมนสิการ รู้จักคิดพิจารณา มองสิ่งทั้งหลายให้ได้ความรู้และได้
ประโยชน์ที่จะเอามาใช้พัฒนาตนเองยิ่ง ๆ ขึ้นไป (แสงเงินแสงทองของชีวิตที่ ดั่งงาม: พระธรรมปิฎก)
(ป.อ. ปยุตโต)

เบญจธรรม ธรรม ๕ ประการ ความดี ๕ อย่าง ที่ควรประพฤติคู่กันไปกับการรักษาเบญจศีลตามลำดับข้อ ดังนี้
๑. เมตตาการุณา ๒. สัมมาอาชีวะ ๓. กามสังวร (สำรวมในกาม) ๔. สัจจะ ๕. สติสัมปชัญญะ
(พ.ศ. หน้า ๑๔๐ - ๑๔๑)

เบญจศีล ศีล ๕ เว้นฆ่าสัตว์ เว้นลักทรัพย์ เว้นประพฤติดินในกาม เว้นพูดปด เว้นของเมา (พ.ศ. หน้า ๑๔๑)

ปฐมเทศนา เทศนาครั้งแรก หมายถึง ธรรมจักรกับปวัตตนสูตรที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงแก่พระปัญจวัคคีย์ในวัน
ขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๘ หลังจากวันตรัสรู้สองเดือน ที่ป่าอิสิปตนมฤคทายวัน เมืองพาราณสี (พ.ศ. หน้า
๑๔๗)

ปฏิจจนุปบาท สภาพอาศัยปัจจัยเกิดขึ้น การที่สิ่งทั้งหลายอาศัยกันจึงมีขึ้น การที่ทุกข์เกิดขึ้นเพราะอาศัยปัจจัย
ต่อเนื่องกันมา (พ.ศ. หน้า ๑๔๓)

ปริยัติ พุทธพจน์อันจะพึงเล่าเรียน สิ่งที่ควรเล่าเรียน การเล่าเรียนพระธรรมวินัย (พ.ศ. หน้า ๑๔๕)

ปธาน ๔ ความเพียร ๔ อย่าง ได้แก่ ๑. สังวรปธาน คือ การเพียรระวังหรือเพียรปิดกั้น (ยับยั้งบาปอกุศลธรรมที่
ยังไม่เกิด ไม่ให้เกิดขึ้น) ๒. ปหานปธาน คือ เพียรละบาปอกุศลที่เกิดขึ้นแล้ว ๓. ภาวนापธาน คือ เพียร
เจริญ หรือทำกุศลธรรมที่ยังไม่เกิดให้เกิดขึ้น ๔. อนุรักษนาปธาน คือ เพียรรักษากุศลธรรมที่เกิดขึ้นแล้ว
ไม่ให้เสื่อมไปและทำให้เพิ่มไพบูลย์ (พ.ศ. หน้า ๑๔๙)

ปัญญาธรรม ๓ กิเลสเครื่องเนิ่นช้า กิเลสที่เป็นตัวการทำให้คิดปรุงแต่งยึดเยื้อพิสดาร ทำให้เขาห่างออกไปจากความเป็นจริงง่าย ๆ เปิดเผย ก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ และขัดขวางไม่ให้เข้าถึงความจริง หรือทำให้ ม่อจแก้ปัญหาย่างถูกต้องตรงไปตรงมา มี ๓ อย่าง คือ ๑. ตัณหา (ความทะยานอยาก ความปรารถนาที่จะบำรุงบำเรอ ประนเปรอตน ความอยากได้อะไร) ๒. ทิฏฐิ (ความคิดเห็น ความเชื่อถือ ลัทธิ ทฤษฎี อุดมการณ์ต่าง ๆ ที่ยึดถือไว้โดยมงายหรือโดยอาการเชิดชูว่าอย่างนี้เท่านั้นจริงอย่างอื่นเท็จทั้งนั้น เป็นต้น ทำให้ปิดตัวแคบ ไม่ยอมรับฟังใคร ตัดโอกาสที่จะเจริญปัญญา หรือคิดเตลิดไปข้างเดียว ตลอดจนเป็นเหตุแห่งการเบียดเบียนบีบบังคับผู้อื่นที่ไม่ถืออย่างตน ความยึดติดในทฤษฎี ฯลฯ คือความคิดเห็นเป็นความจริง) ๓. มานะ (ความถือตัว ความสำคัญตนว่าเป็นนั่นเป็นนี่ ถือสูง ถือต่ำ ยิ่งใหญ่ เท่าเทียม หรือด้อยกว่าผู้อื่น ความอยากเด่นอยากยกชูตนให้ยิ่งใหญ่) (พ.ธ. หน้า ๑๑๑)

ปฏิเวธ เข้าใจตลอด ทางตลอด ตรัสรู้ รู้ทะเลอุปปรุง ลุ่่วงด้วยการปฏิบัติ (พ.ศ. หน้า ๑๔๕)

ปฏิเวธสังฆธรรม สังฆธรรม คือ ผลอันจะพึงเข้าถึงหรือบรรลุด้วยการปฏิบัติได้แก่ มรรค ผล และนิพพาน (พ.ธ. หน้า ๑๒๕)

ปัญญา ๓ ความรอบรู้ เข้าใจ รู้ซึ่ง มี ๓ อย่าง คือ ๑. สุตมยปัญญา (ปัญญาเกิดแต่การสดับการเล่าเรื่อง) ๒. จินตามนปัญญา (ปัญญาเกิดแต่การคิด การพิจารณาหาเหตุผล) ๓. ภาวนามยปัญญา (ปัญญาเกิดแต่การฝึกอบรมลงมือปฏิบัติ) (พ.ธ. หน้า ๑๑๓)

ปัญญาวิมุตติธรรม ธรรมเป็นเครื่องเจริญปัญญา คุณธรรมที่ก่อให้เกิดความเจริญงอกงามแห่งปัญญา

๑. สัมปยุตตสังเสวะ คบหาสัตบุรุษ เสวนาท่านผู้ทรง ๒. สัทธัมมัสสวนะ ฟังสังฆธรรม เอาใจใส่ เล่าเรียนหาความรู้จริง ๓. โยนิโสมนสิการ ทำในใจโดยแยบคาย คิดหาเหตุผลโดยถูกวิธี ๔. อัมมานุอัมมปฏิบัติ ปฏิบัติธรรมถูกต้องตามหลัก คือ ให้สอดคล้องพอดี ขอบเขตความหมาย และวัตถุประสงค์ที่สัมพันธ์กับธรรมข้ออื่น ๆ นำสิ่งที่ได้เล่าเรียนและตริตรงเห็นแล้วไปใช้ปฏิบัติให้ถูกต้องตามความมุ่งหมายของสิ่งนั้น ๆ (พ.ธ. หน้า ๑๖๒ - ๑๖๓)

ปาปณิกธรรม ๓ หลักพ่อค้า องค์คุณของพ่อค้ามี ๓ อย่าง คือ ๑. จักขุมา ตาดี (รู้จักสินค้า) ดูของเป็น สามารถ คำนวณราคา กะทุน เก็งกำไร แม่นยำ ๒. วิธูโร จัดเจนธุรกิจ (รู้แหล่งซื้อขาย รู้ความเคลื่อนไหวความต้องการของตลาด สามารถในการจัดซื้อจัดจำหน่าย รู้ใจและรู้จักเอาใจลูกค้า) ๓. นิสสยสัมปนโน พร้อมด้วยแหล่งทุนอาศัย (เป็นที่เชื่อถือไว้วางใจในหมู่แหล่งทุนใหญ่ ๆ หาเงินมาลงทุนหรือดำเนินกิจการโดยง่าย ๆ) (พ.ธ. หน้า ๑๑๔)

ผัสสะ หรือ **สัมผัส** การถูกต้อง การกระทบ ความประจวบกันแห่งอายตนะภายใน อายตนะภายนอก และวิญญาน มี ๖ คือ ๑. จักขุสัมผัส (ความกระทบทางตา คือ ตา + รูป + จักขุ - วิญญาน) ๒. โสตสัมผัส (ความกระทบทางหู คือ หู + เสียง + โสตวิญญาน) ๓. ฆานสัมผัส (ความกระทบทางจมูก คือ จมูก + กลิ่น + ฆานวิญญาน) ๔. ชิวหาสัมผัส (ความกระทบทางลิ้น คือ ลิ้น + รส + ชิวหาวิญญาน) ๕. กายสัมผัส (ความกระทบทางกาย คือ กาย + โสภณสัมผัส + กายวิญญาน) ๖. มโนสัมผัส (ความกระทบทางใจ คือ ใจ + ธรรมารมณ์ + มโนวิญญาน) (พ.ธ. หน้า ๒๓๓)

ผู้วิเศษ หมายถึง ผู้สำเร็จ ผู้มีวิหยากร (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๒๕)

พระธรรม คำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าทั้งหลักความจริงและหลักความประพฤติ (พ.ศ. หน้า ๑๘๓)

พระอนุพุทธะ ผู้ตรัสรู้ตาม คือ ตรัสรู้ด้วยได้ระดับเล่าเรียนและปฏิบัติตามที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงสอน (พ.ศ. หน้า ๓๗๔)

พระปัจเจกพุทธะ พระพุทธเจ้าประเภทหนึ่ง ซึ่งตรัสรู้เฉพาะตัว มิได้สั่งสอนผู้อื่น (พ.ศ. หน้า ๑๖๒)

พระพุทธคุณ ๙ คุณของพระพุทธเจ้า ๙ ประการ ได้แก่ ๑. อรหะ เป็นผู้ไกลจากกิเลส ๒. สมมาสัมพุทธโธ เป็นผู้ตรัสรู้ชอบได้โดยพระองค์เอง ๓. วิชชาจรณสมปนโน เป็นผู้ถึงพร้อมด้วยวิชาและจรณะ ๔. สุคโต เป็นผู้เสด็จไปแล้วด้วยดี ๕. โลกวิทู เป็นผู้รู้โลกอย่างแจ่มแจ้ง ๖. อนุตตโร ปุริสทมมสารถิ

เป็นผู้สามารถฝึกบุรุษที่สมควรฝึกได้อย่างไม่มีใครยิ่งกว่า ๗. สติธา เทวมนุสสานิ เป็นครูผู้สอนเทวดา และมนุษย์ทั้งหลาย ๘. พุทฺโธ เป็นผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบาน ๙. ภควา เป็นผู้มิใช่คน มีความเจริญ จำแนกธรรมสั่งสอนสัตว์ (พ.ศ. หน้า ๑๙๑)

พระพุทธเจ้า ผู้ตรัสรู้โดยชอบแล้วสอนผู้อื่นให้รู้ตาม ท่านผู้รู้ดี รู้ชอบด้วยตนเองก่อนแล้ว สอนประชุมชนให้ประพฤติชอบด้วยกาย วาจา ใจ (พ.ศ. หน้า ๑๘๓)

พระภิกษุ ชายผู้ได้อุปสมบทแล้ว ชายที่บวชเป็นพระ พระผู้ชาย แปลตามรูปศัพท์ว่า ผู้ขอหรือผู้มองเห็นภัยในสังขารหรือผู้ทำลายกิเลส คูบริษัท ๔ สหธรรมิก บรรพชิต อุปสัมบัน ภิกษุสาวกรูปแรก ได้แก่ พระอัญญาโกณฑัญญะ (พ.ศ. หน้า ๒๐๔)

พระรัตนตรัย รัตนะ ๓ แก้วอันประเสริฐ หรือสิ่งล้ำค่า ๓ ประการ หลักที่เคารพบูชาสูงสุดของพุทธศาสนิกชน ๓ อย่าง คือ ๑. พระพุทธเจ้า (พระผู้ตรัสรู้เอง และสอนให้ผู้อื่นรู้ตาม) ๒. พระธรรม (คำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า ทั้งหลักความจริงและหลักความประพฤติ) ๓. พระสงฆ์ (หมู่สาวกผู้ปฏิบัติตามคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า) (พ.ศ. หน้า ๑๑๖)

พระสงฆ์ หมู่ชนที่ฟังคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าแล้วปฏิบัติชอบตามพระธรรมวินัย หมู่สาวกของพระพุทธเจ้า (พ.ศ. หน้า ๑๘๕)

พระสัมมาสัมพุทธเจ้า หมายถึง ท่านผู้ตรัสรู้เอง และสอนผู้อื่นให้รู้ตาม (พ.ศ. หน้า ๑๘๙)

พระอนุพุทธะ หมายถึง ผู้ตรัสรู้ตาม คือ ตรัสรู้ด้วยได้ลำดับเล่าเรียนและปฏิบัติตามที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้า ทรงสอน ได้แก่ พระอรหันต์สาวกทั้งหลาย (พ.ศ. หน้า ๓๗๔)

พระอริยบุคคล หมายถึง บุคคลผู้เป็นอริยะ ท่านผู้บรรลุลุทธิพิเศษ มีโสดาปัตติผล เป็นต้น มี ๔ คือ

๑. พระโสดาบัน
๒. พระสกทาคามี (หรือสกิทาคามี)
๓. พระอนาคามี
๔. พระอรหันต์

แบ่งพิสดารเป็น ๘ คือ

- พระผู้ตั้งอยู่ในโสดาปัตติมรรค และพระผู้ตั้งอยู่ในโสดาปัตติผลคู่ ๑
 พระผู้ตั้งอยู่ในสกทาคามีมรรค และพระผู้ตั้งอยู่ในสกทาคามีผลคู่ ๑
 พระผู้ตั้งอยู่ในอนาคามีมรรค และพระผู้ตั้งอยู่ในอนาคามีผลคู่ ๑
 พระผู้ตั้งอยู่ในอรหัตตมรรค และพระผู้ตั้งอยู่ในอรหัตตผลคู่ ๑ (พ.ศ. หน้า ๓๘๖)

พราหมณ์ หมายถึง คนวรรณะหนึ่งใน ๔ วรรณะ คือ กษัตริย์ พราหมณ์ แพศย์ ชูทร ; พราหมณ์เป็นวรรณะนักบวชและเป็นเจ้าพิธี ถือตนว่าเป็นวรรณะสูงสุด เกิดจากปากพระพรหม (พ.ศ. หน้า ๑๘๕)

พละ ๔ กำลัง พละ ๔ คือ ธรรมอันเป็นพลังทำให้ดำเนินชีวิตด้วยความมั่นใจ ไม่ต้องหวาดหวั่นภัยต่าง ๆ ได้แก่

๑. ปัญญาพละ กำลังคือปัญญา ๒. วิริยพละ กำลังคือความเพียร ๓. อนวัชชพละ กำลังคือการกระทำที่ไม่มีโทษ ๔. สังคหพละ กำลังการสังเคราะห์ คือ เกื้อกูลอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ดี (พ.ศ. หน้า ๑๘๕ - ๑๘๖)

พละ ๕ พละ กำลัง พละ ๕ คือ ธรรมอันเป็นกำลัง ซึ่งเป็นเครื่องเกื้อหนุนแก่อริยมรรค จัดอยู่ในจำพวกโพธิปักขิยธรรม มี ๕ คือ สัทธา วิริยะ สติ สมาธิ ปัญญา (พ.ศ. หน้า ๑๘๕ - ๑๘๖)

พุทธกิจ 5 พระพุทธองค์ทรงบำเพ็ญพุทธกิจ ๕ ประการ คือ ๑. ปุพฺพณฺเห ปิณฺฑปาตยจ ตอนเช้าเสด็จออกบิณฑบาต เพื่อโปรดสัตว์ โดยการสนทนาธรรมหรือการแสดงหลักธรรมให้เข้าใจ ๒. สายณฺเห ฌมฺมเทสนํ ตอนเย็น แสดงธรรมแก่ประชาชนที่มาเฝ้าบริเวณที่ประทับ ๓. ปโทเส ภิกฺขุ โอวาทํ ตอนค่ำแสดงโอวาทแก่พระสงฆ์ ๔. อหฺมรตเต เทวปญฺหนํ ตอนเที่ยงคืนทรงตอบปัญหาแก่พวกเทวดา ๕. ปจฺจุสฺเว คเต กาเล ภพฺพาภพฺเพ วิโลกนํ ตอนเช้ามีต จวนสว่าง ทรงตรวจพิจารณาสัตว์โลกว่าผู้ใดมีอุปนิสัยที่จะบรรลุลุทธิได้ (พ.ศ. หน้า ๑๘๙ - ๑๙๐)

พุทธคุณ คุณของพระพุทธเจ้า คือ ๑. ปัญญาคุณ (พระคุณ คือ ปัญญา) ๒. วิสุทธิคุณ (พระคุณ คือ ความบริสุทธิ์) ๓. กรุณาคุณ (พระคุณ คือ พระมหากรุณา) (พ.ศ. หน้า ๑๙๑)

ภพ โลกเป็นที่อยู่ของสัตว์ ภาวะชีวิตของสัตว์ มี ๓ คือ ๑. กามภพ ภพของผู้ยังเสวยกามคุณ ๒. รูปภพ ภพของผู้เข้าถึงรูปฌาน ๓. อรูปภพ ภพของผู้เข้าถึงอรูปฌาน (พ.ศ. หน้า ๑๙๘)

ภavana ๔ การเจริญ การทำให้มีขึ้น การฝึกอบรม การพัฒนา แบ่งออกเป็น ๔ ประเภท ได้แก่ ๑. กายภavana ๒. สីลภavana ๓. จิตตภavana ๔. ปัญญาภavana (พ.ศ. หน้า ๘๑ - ๘๒)

ภุมิ ๓๑ ๑. พื้นเพ พื้น ชั้น ที่ดิน แผ่นดิน ๒. ชั้นแห่งจิต ระดับจิตใจ ระดับชีวิต มี ๓๑ ภุมิ ได้แก่

อบายภุมิ ๔ (ภุมิที่ปราศจากความเจริญ) - นิระยะ (นรก) - ตีรจฉานโยนิ (กำเนิดตีสจฉาน) - ปิตติวิสัย (แดนเปรต) - อสุรกาย (พวกอสูร) กามสุคติภุมิ ๗ (กามาวจรภุมิที่เป็นสุคติ ภุมิที่เป็นสุคติซึ่งยังเกี่ยวข้องกับกาม) - มนุษย์ (ชาวมนุษย์) - จาตุมหาราชิกา (สวรรค์ชั้นที่ท้าวมหาราช ๔ปกครอง) - ดาวดึงส์ (แดนแห่งเทพ ๓๓ มีท้าวสักกะเป็นใหญ่) - ยามา (แดนแห่งเทพผู้ปราศจากความทุกข์) - ดุสิต (แดนแห่งผู้เอิบอิ่มด้วยสิริสมบัติของตน) - นิมมานรดี (แดนแห่งเทพผู้ยินดีในการเนรมิต) - ปรนิมมิตวสวัตตี (แดนแห่งเทพผู้ยังอำนาจให้ไปไปในสมบัติที่ผู้อื่นนิรมิตให้) (พ.ศ. หน้า ๓๑๖-๓๑๗)

โภคอาทิยะ ๕ ประโยชน์ที่ควรถือเอาจากโภคทรัพย์ ในการที่จะมีหรือเหตุผลในการที่จะมีหรือครอบครองโภคทรัพย์ ๑. เลี้ยงตัว มารดา บิดา บุตร ภรรยา และคนในปกครองทั้งหลายให้เป็นสุข ๒. บำรุงมิตรสหาย และร่วมกิจกรรมการงานให้เป็นสุข ๓. ใช้ป้องกันภัยอันตราย ๔. ทำพลี คือ ญาติพลี สงเคราะห์ญาติ อติพลี ต้อนรับแขก ปุพพเปตพลี ทำบุญอุทิศให้ผู้ล่วงลับ ราชพลี บำรุงราชการ เสียภาษี เทวดาพลี สักการะบำรุงสิ่งที่เชื่อถือ ๕. อุปถัมภ์บำรุงสมณพราหมณ์ ผู้ประพฤติชอบ (พ.ศ. หน้า ๒๐๒ - ๒๐๓)

มงคล สิ่งที่ทำให้มีโชคดีตามหลักพระพุทธศาสนา หมายถึง ธรรมที่นำมาซึ่งความสุข ความเจริญ มงคล ๓๘ ประการ หรือ เรียกเต็มว่า อุดมมงคล (มงคลอันสูงสุด) ๓๘ ประการ (ดูรายละเอียดมงคลสูตร) (พ.ศ. หน้า ๒๑๑)

มัจฉาวณิชชา ๕ การค้าขายที่ผิดศีลธรรมไม่ชอบธรรม มี ๕ ประการ คือ ๑. สัตตวณิชชา ค้าอาวุธ ๒. สัตตวณิชชา ค้ามนุษย์ ๓. มังสวณิชชา เลี้ยงสัตว์ไว้ขายเนื้อ ๔. มัชชวณิชชา ค้าขายน้ำเมา ๕. วิสวณิชชา ค้าขายยาพิษ (พ.ศ. หน้า ๒๓๓)

มรรคมืองค์ ๘ ข้อปฏิบัติให้ถึงความดับทุกข์ เรียกเต็มว่า “อริยอัฏฐังคิกมรรค” ได้แก่ ๑. สัมมาทิฐิ เห็นชอบ ๒. สัมมาสังกัปปะ ดำริชอบ ๓. สัมมาวาจา เจรจาชอบ ๔. สัมมากัมมันตะ ทำการชอบ ๕. สัมมาอาชีวะ เลี้ยงชีพชอบ ๖. สัมมาวายามะ เพียรชอบ ๗. สัมมาสติ ระลึกรู้ชอบ ๘. สัมมาสมาธิ ตั้งจิตมั่นชอบ (พ.ศ. หน้า ๒๑๕)

มัจฉัตตะ ๑๐ ภาวะที่ผิด ความเป็นสิ่งที่ผิด ได้แก่ ๑. มัจฉาทิฐิ (เห็นผิด ได้แก่ ความเห็นผิดจากคลองธรรมตามหลักกุศลกรรมบถ และความเห็นที่ไม่นำไปสู่ความพ้นทุกข์) ๒. มัจฉาสังกัปปะ (ดำริผิด ได้แก่ ความดำริที่เป็นอกุศลทั้งหลาย ตรงข้ามจากสัมมาสังกัปปะ) ๓. มัจฉาวาจา (วาจาผิด ได้แก่ วาจาทุจริต ๔) ๔. มัจฉากัมมันตะ (กระทำผิด ได้แก่ กายาทุจริต ๓) ๕. มัจฉาอาชีวะ (เลี้ยงชีพผิด ได้แก่ เลี้ยงชีพในทางทุจริต) ๖. มัจฉาวายามะ (พยายามผิด ได้แก่ ความเพียรตรงข้ามกับสัมมาวายามะ) ๗. มัจฉาสติ (ระลึกรู้ผิด ได้แก่ ความระลึกถึงเรื่องราวที่ล่วงแล้ว เช่น ระลึกรู้ถึงการได้ทรัพย์ การได้ยศ เป็นต้น ในทางอกุศล อันจัดเป็นสติเทียม) เป็นเหตุชักนำใจให้เกิดกิเลส มีโลภะ มานะ อสสา มัจฉริยะ เป็นต้น ๘. มัจฉาสมาธิ (ตั้งใจผิด ได้แก่ ตั้งจิตเพ่งเล็ง จดจ่อปักใจแน่วแนในกามราคะพยาบาท เป็นต้น หรือเจริญสมาธิแล้ว หลงเพลิน ติดหมกมุ่น ตลอดจนนำไปใช้ผิดทาง ไม่เป็นไปเพื่อญาณทัสสนะ และความหลุดพ้น) ๙. มัจฉาญาณ (รู้ผิด ได้แก่ ความหลงผิดที่แสดงออกในการคิดอุปายทำความชั่วและในการพิจารณาทบทวน ว่าความชั่วนั้น ๆ ตนกระทำได้อย่างดีแล้ว เป็นต้น) ๑๐. มัจฉาวิมุตติ (พ้นผิด ได้แก่ ยังไม่ถึงวิมุตติ สำคัญว่าถึงวิมุตติ หรือสำคัญผิดในสิ่งที่มีใช้วิมุตติ) (พ.ศ. หน้า ๓๒๒)

มิตรปฏิรูป คนเทียมมิตร มิตรเทียม มิใช่มิตรแท้ มี ๔ พวก ได้แก่

๑. คนปอกลอก มีลักษณะ ๔ คือ ๑.๑ คิดเอาได้ฝ่ายเดียว ๑.๒ ยอมเสียแต่น้อย โดยหวังจะเอาให้มาก ๑.๓ ตัวเองมีภัย จึงมาทำกิจของเพื่อน ๑.๔ คบเพื่อนเพราะเห็นแก่ประโยชน์ของตัวเอง
๒. คนดีแต่พูด มีลักษณะ ๔ คือ ๒.๑ ดีแต่ยกเรื่องที่ผ่านมาแล้วมาปราศรัย ๒.๒ ดีแต่อ้างสิ่งที่ยังมีดี แต่อ้างสิ่งที่ยังไม่มีมาปราศรัย ๒.๓ สงเคราะห์ด้วยสิ่งที่ไร้ประโยชน์ ๒.๔ เมื่อเพื่อนมีกิจอ้างแต่เหตุขัดข้อง
๓. คนหัวประจบมีลักษณะ ๔ คือ ๓.๑ จะทำชั่วก็คล้อยตาม ๓.๒ จะทำดีก็คล้อยตาม ๓.๓ ต่อหน้าสรรเสริญ ๓.๔ ลับหลังนินทา
๔. คนชวนฉิบหายมีลักษณะ ๔ ๔.๑ คอยเป็นเพื่อนดื่มน้ำเมา ๓.๒ คอยเป็นเพื่อนเที่ยวกลางคืน ๔.๓ คอยเป็นเพื่อนเที่ยวดูการเล่น ๔.๔ คอยเป็นเพื่อนไปเล่นการพนัน (พ.ธ. หน้า ๑๕๔ - ๑๕๕)

มิตรน้ำใจ ๑. เพื่อนมีทุกข์พลอยทุกข์ด้วย ๒. เพื่อนมีสุขพลอยดีใจ ๓. เขาติเตียนเพื่อน ช่วยยับยั้งแก้ไขให้ ๔. เขาสรรเสริญเพื่อน ช่วยพูดเสริมสนับสนุน (พ.ศ. หน้า ๒๓๔)

รูป ๑. สิ่งที่ต้องสลายไปเพราะปัจจัยต่าง ๆ อันขัดแย้ง สิ่งที่เป็นรูปร่างพร้อมทั้งลักษณะอาการของมัน ส่วนร่างกาย จำแนกเป็น ๒๘ คือ มหาภูตรูป หรือธาตุ ๔ และอุปาทายรูป ๒. อารมณ์ที่รู้ได้ด้วยจักขุ สิ่งที่ปรากฏแก่ตา ข้อ ๑ ในอารมณ์ ๖ หรืออายตนะภายนอก ๓. ลักษณะนามใช้เรียกพระภิกษุสามเณร เช่น ภิกษุรูปหนึ่ง (พ.ศ. หน้า ๒๕๓)

วิญญะ ๓ หรือไตรวิญญ์ การเวียน การเวียนเกิด เวียนตาย การเวียนว่ายตายเกิด ความเวียนเกิด หรือเวียนด้วยอำนาจกิเลส กรรม และวิบาก เช่น กิเลสเกิดขึ้นแล้วให้ทำกรรม เมื่อทำกรรมแล้วย่อมได้ผลของกรรม เมื่อได้รับผลของกรรมแล้ว กิเลสก็เกิดอีกแล้ว ทำกรรมแล้วเสวยผลกรรมหมุนเวียนต่อไป (พ.ธ. หน้า ๒๖๖)

วาสนา อาการกายวาจา ที่เป็นลักษณะพิเศษของบุคคล ซึ่งเกิดจากกิเลสบางอย่าง และได้สั่งสมอบรมมาเป็นเวลานานจนเคยชินติดเป็นพื้นประจำตัว แม้จะละกิเลสขั้นได้แล้ว แต่ก็อาจจะละอาการกายวาจาที่เคยชินไม่ได้ เช่น คำพูดติดปาก อาการเดินที่เร็วหรือเดินตัวมเตี้ยม เป็นต้น ท่านขยายความว่าวาสนา ที่เป็นกุศลก็มี เป็นอกุศลก็มี เป็นอัพยาทุกต คือ เป็นกลาง ๆ ไม่มีดีไม่มีชั่วก็มี ที่เป็นกุศลกับอัพยาทุกตนั้นไม่ต้องละ แต่ที่เป็นอกุศลซึ่งควรละนั้น แบ่งเป็น ๒ ส่วน คือ ส่วนที่จะเป็นเหตุให้เข้าถึงอบายกับส่วนที่เป็นเหตุให้เกิดอาการแสดงออกทางกายวาจาแปลก ๆ ต่าง ๆ ส่วนแรก พระอรหันต์ทุกองค์ละได้ แต่ส่วนหลังพระพุทธเจ้าเท่านั้นละได้ พระอรหันต์อื่นละไม่ได้ จึงมีคำกล่าวที่ว่าพระพุทธเจ้าเท่านั้นละกิเลสทั้งหมดได้ พร้อมทั้งวาสนา; ในภาษาไทย คำว่าวาสนามีความหมายเพี้ยนไปกลายเป็นอำนาจบุญเก่า หรือกุศลที่ทำให้ได้รับลาภยศ (ไม่มีใน พ.ศ. ฉบับที่พิมพ์เป็นเล่ม แต่ค้นได้จากแผ่นซีดีรอม พ.ศ. ของสมาคมศิษย์เก่ามหาจุฬาฯ)

วิตก ความตรึก ตรี กายยกจิตขึ้นสู่อารมณ์ การคิด ความดำริ “ไทยใช้ว่าเป็นห่วงกังวล” แบ่งออกเป็นกุศลวิตก ๓ และอกุศลวิตก ๓ (พ.ศ. หน้า ๒๗๓)

วิบัติ ๔ ความบกพร่องแห่งองค์ประกอบต่าง ๆ ซึ่งไม่อำนวยแก่การที่กรรมดีจะปรากฏผล แต่กลับเปิดช่องให้กรรมชั่วแสดงผล พุดสั้น ๆ ว่าส่วนประกอบบกพร่อง เปิดช่องให้กรรมชั่ววิบัติมี ๔ คือ ๑. คติวิบัติ วิบัติแห่งคติ หรือคติเสีย คือเกิดอยู่ในภพ ภูมิ ถิ่น ประเทศ สภาพแวดล้อมที่ไม่เหมาะสม ไม่เกื้อกูล ทางดำเนินชีวิต ถิ่นที่ไปไม่อำนวย ๒. อุปธิวิบัติ วิบัติแห่งร่างกาย หรือ รูปร่างเสีย เช่น ร่างกายพิการ อ่อนแอ ไม่สวยงาม กิริยาท่าทางน่าเกลียด ไม่ชวนชมตลอดจนสุขภาพที่ไม่ดี เจ็บป่วย มีโรครุม ๓. กาลวิบัติ วิบัติแห่งกาลหรือหรือกาลเสีย คือเกิดอยู่ในยุคสมัยที่บ้านเมืองมีภัยพิบัติไม่สงบเรียบร้อย ผู้ปกครองไม่ดี สังคมเสื่อมจากศีลธรรม มากด้วยการเบียดเบียน ยกย่องคนชั่ว บีบบั่นคนดี ตลอดจน

ทำอะไรไม่ถูกกาลเวลา ไม่ถูกจังหวะ ๔. บิยควิบัติ วิบัติแห่งการประกอบ หรือกิจการเสีย เช่น ฝึกฝน ในกิจการหรือเรื่องราวที่ผิด ทำการไม่ตรงตามความถนัด ความสามารถ ใช้ความเพียรไม่ถูกต้อง ทำ การครั้ง ๆ กลาง ๆ เป็นต้น (พ.ธ. หน้า ๑๖๐- ๑๖๑)

วิปัสสนาญาณ ๙ ญาณในวิปัสสนา ญาณที่นับเข้าในวิปัสสนา เป็นความรู้ที่ทำให้เกิดความเห็นแจ้ง เข้าใจ สภาวะของสิ่งทั้งหลายตามเป็นจริง ได้แก่ ๑. อุทัพพยานุปัสสนาญาณ คือ ญาณอันตามเห็นความ เกิดและดับของเบญจขันธ์ ๒. กังคานุปัสสนาญาณ คือ ญาณอันตามเห็นความสลาย เมื่อเกิดดับก็ คำนึงเด่นชัด ในส่วนดับของสังขารทั้งหลาย ต้องแตกสลายทั้งหมด ๓. ภาตูปัญฐานญาณ คือ ญาณ อันมองเห็นสังขาร ปรากฏเป็นของน่ากลัว ๔. อาทีนวานุปัสสนาญาณ คือ ญาณอันคำนึงเห็นโทษของ สังขารทั้งหลาย ว่าเป็นโทษบกพร่องเป็นทุกข์ ๕. นิพพิทานุปัสสนาญาณ คือ ญาณอันคำนึงเห็น ความหน่ายของสังขาร ไม่เพลिनเพลिन ติดใจ ๖. มุญจิกัมมตาญาณ คือ ญาณอันคำนึงด้วย ใคร พ้นไปเสีย คือ หน่ายสังขารทั้งหลาย ปรารถนาที่จะพ้นไปเสีย ๗. ปฏิสังขานุปัสสนาญาณ คือ ญาณ อันคำนึงพิจารณาหาทาง เมื่อต้องการจะพ้นไปเสีย เพื่อมองหาอุบายจะปลดปล่อยออกไป ๘. สังขารุ เปกขาญาณ คือ ญาณอันเป็นไปโดยความเป็นกลางต่อสังขาร คือ พิจารณาสังขารไม่ยินดียินร้ายใน สังขารทั้งหลาย ๙. สัจจานุโลมิกญาณ หรือ อนุโลมญาณ คือ ญาณอันเป็นไปโดยอนุโลมแก่การหยั่งรู้ อริยสัจ แล้วแล้วมรรคญาณให้สำเร็จความเป็นอริยบุคคลต่อไป (พ.ศ. หน้า ๒๗๖ – ๒๗๗)

วิมุตติ ๕ ความหลุดพ้น ภาวะไร้กิเลส และไม่มีทุกข์ มี ๕ ประการ คือ ๑. วิกขัมภนวิมุตติ ดับโดยข่มไว้ คือ ดับกิเลส ๒. ตทังควิมุตติ ดับกิเลสด้วยธรรมที่เป็นคู่ปรับธรรมที่ตรงกันข้าม ๓. สมุจเฉทวิมุตติ ดับด้วยตัดขาด ดับกิเลสเสร็จสิ้นเด็ดขาด ๔. ปฏิปัสสัทธิวิมุตติ ดับด้วยสงบระงับ โดยอาศัย โลกุต ธรรมรรคดับกิเลส ๕. นิสสรณวิมุตติ ดับด้วยสงบระงับ คือ อาศัยโลกุตตรธรรมดับกิเลสเด็ดขาดเสร็จ สิ้น (พ.ธ. หน้า ๑๙๔)

โลกบาลธรรม ธรรมคุ้มครองโลก ได้แก่ ปกครองควบคุมใจมนุษย์ไว้ให้อยู่ในความดี มีให้ละเมียดศีลธรรม และ ให้อยู่กันด้วยความเรียบร้อยสงบสุข ไม่เดือดร้อนสับสนวุ่นวาย มี ๒ อย่างได้แก่ ๑. หิริ ความอาย บาบ ละอายใจต่อการทำความชั่ว ๒. โอตตัปปะ ความกลัวบาปเกรงกลัวต่อความชั่ว และผลของ กรรมชั่ว (พ.ศ. หน้า ๒๖๐)

ฤาษี หมายถึง ผู้แสวงธรรม ได้แก่ นักบวชนอกพระศาสนาซึ่งอยู่ในป่า ซีไพร ผู้แต่งคัมภีร์พระเวท (พ.ศ. หน้า ๒๕๖)

สติปัฏฐาน ๔ ที่ตั้งของสติ การตั้งสติกำหนดพิจารณาสิ่งทั้งหลายให้รู้เห็นตามความเป็นจริงคือ ตามสิ่งนั้น ๆ มันเป็นของมันเอง มี ๔ ประการ คือ ๑. กายานุปัสสนาสติปัฏฐาน (การตั้งสติกำหนดพิจารณากายให้ รู้เห็นตามเป็นจริงว่า เป็นแต่เพียงกาย ไม่ใช่สัตว์บุคคล ตัวตนเราเขา) ท่านจำแนกวิธีปฏิบัติได้หลาย อย่าง คือ อานาปานสติ กำหนดลมหายใจ ๑ อิริยาบถ กำหนดรู้ทันอิริยาบถ ๑) สัมปชัญญะ สร้าง สัมปชัญญะในการกระทำความเคลื่อนไหวทุกอย่าง ๑) ปฏิกุลมณสิการ พิจารณาส่วนประกอบอันไม่ สะอาดทั้งหลายที่ประชุมเข้าเป็นร่างกายนี้ ๑) ธาตุมนสิการ พิจารณาเห็นร่างกายของตน โดยสักว่า เป็นธาตุแต่ละอย่างๆ ๒. เวทนานุปัสสนาสติปัฏฐาน (การตั้งสติกำหนดพิจารณาเวทนาให้รู้เห็นตาม เป็นจริงว่า เป็นแต่เพียงเวทนา ไม่ใช่สัตว์บุคคลตัวตนเราเขา) คือ มีสติรู้ชัดเวทนาอันเป็นสุขก็ดี ทุกข์ ก็ดี เฉย ๆ ก็ดี ทั้งที่เป็นสามิสและเป็นนิรามิสตามที่เป็นไปอยู่ขณะนั้น ๆ ๓. จิตตานุปัสสนาสติปัฏ ฐาน (การตั้งสติกำหนดพิจารณาจิต ให้รู้เห็นตามเป็นจริงว่าเป็นแต่เพียงจิต ไม่ใช่สัตว์บุคคลตัวตนเรา เขา) คือ มีสติรู้ชัดจิตของตนที่มีราคะ ไม่มีราคะ มีโทสะ ไม่มีโทสะ มีโมหะ ไม่มีโมหะ เศร้าหมอง หรือผ่องแผ้ว ฟุ้งซ่านหรือเป็นสมาธิ ฯลฯ อย่างไร ๆ ตามที่เป็นไปอยู่ในขณะนั้น ๆ ๔. ธัมมานุปัส สนาสติปัฏฐาน (การตั้งสติกำหนดพิจารณาธรรม ให้รู้เห็นตามเป็นจริงว่า เป็นแต่เพียงธรรม ไม่ใช่สัตว์ บุคคลตัวตนของเรา) คือ มีสติรู้ชัดธรรมทั้งหลาย ได้แก่ นีวรณ ๕ ขันธ์ ๕ आयตนะ ๑๒ โพชฌงค์

๗ อริยสัจ ๔ ว่าคืออะไร เป็นอย่างไร มีในตนหรือไม่ เกิดขึ้น เจริญบริบูรณ์และดับได้อย่างไร เป็นต้น ตามที่เป็นจริงของมันอย่างนั้น ๆ (พ.ธ. หน้า ๑๖๕)

สมณะ หมายถึง ผู้สงบ หมายถึงนักบวชทั่วไป แต่ในพระพุทธศาสนา ท่านให้ความหมายจำเพาะ หมายถึง ผู้ระดับบาป ได้แก่ พระอริยบุคคล และผู้ปฏิบัติเพื่อระงับบาป ได้แก่ ผู้ปฏิบัติธรรมเพื่อเป็น พระอริยบุคคล (พ.ศ. หน้า ๒๙๙)

สมบัติ ๔ คือ ความเพียบพร้อมสมบูรณ์แห่งองค์ประกอบต่าง ๆ ซึ่งช่วยเสริมส่งอำนวยโอกาสให้กรรมดี ปรากฏผล และไม่เปิดช่องให้กรรมชั่วแสดงผล มี ๔ อย่าง คือ ๑. คติสมบัติ สมบัติแห่งคติ ถึงพร้อมด้วยคติ หรือคติให้ คือ เกิดอยู่ในภพ ภูมิ ถิ่น ประเทศที่เจริญ เหมาะหรือเกื้อกูล ตลอดจนในระยะเวลาสั้น คือ ดำเนินชีวิตหรือไปในถิ่นที่อำนวย ๒. อุปธิสมบัติ สมบัติแห่งร่างกาย ถึงพร้อมด้วยร่างกาย คือมี รูปร่างสวย ร่ากายสง่างาม หน้าตาทำทางดี น่ารัก น่านิยมเลื่อมใส สุขภาพดี แข็งแรง ๓. กาลสมบัติ สมบัติแห่งกาล ถึงพร้อมด้วยกาลหรือกาลให้ คือ เกิดอยู่ในสมัยที่บ้านเมืองมีความสงบสุข ผู้ปกครองดี ผู้คนมีคุณธรรมยกย่องคนดี ไม่ส่งเสริมคนชั่ว ตลอดจนในระยะเวลาสั้น คือ ทำอะไรถูกกาลเวลา ถูกจังหวะ ๔. ปโยคสมบัติ สมบัติแห่งการประกอบ ถึงพร้อมด้วยการประกอบกิจ หรือกิจการให้ เช่น ทำเรื่องตรงกับที่เขาต้องการ ทำกิจตรงกับความสามารถของตน ทำการถึงขนาดถูกหลัก ครบถ้วน ตามเกณฑ์หรือเต็มอัตรา ไม่ใช่ทำครึ่ง ๆ กลาง ๆ หรือเหยาะแหยะ หรือไม่ถูกเรื่องกัน รู้จัก จัดทำ รู้จักดำเนินการ (พ.ธ. หน้า ๑๖๑ – ๑๖๒)

สมบัติ ภาวะสงบประณีตซึ่งพึงเข้าถึง; สมบัติมีหลายอย่าง เช่น ฌานสมบัติ ผลสมบัติ อนุปปพวิหาร สมบัติ (พ.ศ. หน้า ๓๐๓)

สติ ความระลึกได้ นึกได้ ความไม่เผลอ การคุมใจได้กับกิจ หรือคุมจิตใจไว้กับสิ่งที่เกี่ยวข้อง จำการที่ ทำและคำพูดแม่นยำได้ (พ.ศ. หน้า ๓๒๗)

สังฆคุณ ๙ คุณของพระสงฆ์ ๑. พระสงฆ์สาวกของพระผู้มีพระภาคเป็นผู้ปฏิบัติดี ๒. เป็นผู้ปฏิบัติตรง ๓. เป็นผู้ปฏิบัติถูกทาง ๔. เป็นผู้ปฏิบัติสมควร ๕. เป็นผู้ควรแก่การคำนับ คือ ควรกับของที่เขานำมาถวาย ๖. เป็นผู้ควรแก่การต้อนรับ ๗. เป็นผู้ควรแก่ทักษิณา ควรแก่ของทำบุญ ๘. เป็นผู้ควรแก่การกระทำอัญชลี ควรแก่การกราบไหว้ ๙. เป็นนาบุญอันยอดเยี่ยมของโลก เป็นแหล่งปลูกฝัง และเผยแพร่วรรณธรรมที่ยอดเยี่ยมของโลก(พ.ธ. หน้า ๒๖๕-๒๖๖)

สังเวชนียสถาน สถานที่ตั้งแห่งความสังเวช ที่ทำให้เกิดความสังเวช มี ๔ คือ ๑. ที่พระพุทธเจ้าประสูติ คือ อุทยานลุมพินี ปัจจุบันเรียกลุมพินีหรือรัมมินเด (Lumbini หรือ Rummindei) ๒. ที่พระพุทธเจ้า ตรัสรู้ คือ ควงโพธิ์ ที่ตำบลพุทธคยา (Buddha Gaya หรือ Bodh – Gaya) ๓. ที่พระพุทธเจ้าแสดง ปฐมเทศนา คือป่าอิสิปตนมฤคทายวัน แขวงเมืองพาราณสี ปัจจุบันเรียกสารนาถ ๔. ที่พระพุทธเจ้า ปรีณิพพาน คือที่ศาลาโนทยาน เมืองกุสินารา หรือกุสินคร บัดนี้เรียกกาเซีย (Kasia หรือ Kusinagara) (พ.ศ. หน้า ๓๑๗)

สันโดษ ความยินดี ความพอใจ ยินดีด้วยปัจจัย ๔ คือ ฝ้านุ่งห่ม อาหารที่นอนที่นั่ง และยาตามมีตามได้ ยินดี ของของตน การมีความสุข ความพอใจด้วยเครื่องเลี้ยงชีพที่หามาได้ด้วยเพียรพยายามอันชอบธรรม ของตน ไม่โลภ ไม่ริษยาใคร (พ.ศ. หน้า ๓๒๔)

สันโดษ ๓ ๑. ยถาลาภสันโดษ ยินดีตามที่ได้ คือ ได้สิ่งใดมาด้วยความเพียรของตน ก็พอใจด้วยสิ่งนั้น ไม่ได้เดือดร้อนเพราะของที่ไม่ได้ ไม่เพ่งเล็งอยากได้ของคนอื่นไม่ริษยาเขา ๒. ยถาพลสันโดษ คือ ยินดี ตามกำลัง คือ พอใจเพียงแก่พอแก่กำลังร่างกาย สุขภาพ และขอบเขตการใช้สอยของตน ของที่เกิน กำลังก็ไม่หวงแหนเสียตายไม่เก็บไว้ให้เสียเปล่า หรือฝันใฝ่ให้เป็นโทษแก่ตน ๓. ยถาสารูปสันโดษ ยินดีตามสมควร คือ พอใจตามที่สมควร คือ พอใจตามที่สมควรแก่ภาวะฐานะแนวทางชีวิต และ

จุดหมายแห่งการบำเพ็ญกิจของตน เช่น ภิกษุพอใจแต่องอันเหมาะแก่สมณภาวะ หรือได้ของใช้ที่ไม่เหมาะสมกับตนแต่จะมีประโยชน์แก่ผู้อื่นก็นำไปมอบให้แก่เขา เป็นต้น (พ.ศ. หน้า ๓๒๔)

สัทธรรม ๓ ธรรมอันดี ธรรมที่แท้ ธรรมของสัตบุรุษ หลักหรือแก่นศาสนา มี ๓ ประการ ได้แก่

๑. ปริยัติสัทธรรม (สัทธรรมคือคำสั่งสอนอันจะต้องเล่าเรียน ได้แก่ พุทธพจน์)
๒. ปฏิบัติสัทธรรม (สัทธรรมคือสิ่งพึงปฏิบัติ ได้แก่ ไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ ปัญญา)
๓. ปฏิเวธสัทธรรม (สัทธรรมคือผลอันจะพึงเข้าถึง หรือบรรลุด้วยการปฏิบัติ ได้แก่ มรรค ผล และ นิพพาน (พ.ศ. หน้า ๑๒๕)

สัพบุริสธรรม ๗ ธรรมของสัตบุรุษ ธรรมที่ทำให้เป็นสัตบุรุษ คุณสมบัติของคนดี ธรรมของผู้ดี

๑. ฉัมมัญญุตตา คือ ความรู้จักเหตุ คือ รู้หลักความจริง ๒. อัตถัญญุตตา คือ ความรู้จักผล คือ รู้ความมุ่งหมาย ๓. อตตัญญุตตา คือ ความรู้จักตน คือ รู้ว่าเรานั้นว่าโดยฐานะ ภาวะ เพศ กำลังความรู้ ความสามารถ ความถนัด และคุณธรรม เป็นต้น ๔. มัตตัญญุตตา คือ ความรู้จักประมาณ คือ ความพอดี ๕. กาลัญญุตตา คือ ความรู้จักกาล คือ รู้จักกาลเวลาอันเหมาะสม ๖. ปริสัจญุตตา คือ ความรู้จักบริษัทคือรู้จักชุมชนและรู้จักที่ประชุม ๗. ปุคคลัญญุตตา หรือ ปุคคลปโรปรัญญุตตา คือ ความรู้จักบุคคล คือความแตกต่างแห่งบุคคล (พ.ศ. หน้า ๒๔๔)

สัมปชัญญะ ความรู้ทั่วทั่วพร้อม ความรู้ตระหนักรู้ชัดเข้าใจชัด ซึ่งสิ่งนี้ได้ มักมากคู่กับสติ (พ.ศ. หน้า ๒๔๔)

สาราณียธรรม ๖ ธรรมเป็นที่ตั้งแห่งความให้ระลึกถึง ธรรมเป็นเหตุให้ระลึกถึงกัน หลักการอยู่ร่วมกัน

เรียกอีกอย่างว่า “สาราณียธรรม” ๑. เมตตากายกรรม มีเมตตากายกรรมทั้งต่อหน้าและลับหลัง ๒. เมตตาวาจากรรม มีเมตตาวาจากรรมทั้งต่อหน้าและลับหลัง ๓. เมตตานิกรกรรม มีเมตตานิกรกรรมทั้งต่อหน้าและลับหลัง ๔. สาธารณโภคี แบ่งปันสิ่งของที่ได้มาไม่หวง แหวน ใช้ผู้เดียว ๕. สีลสามัญญตา มีความประพฤติร่วมกันในข้อที่เป็นหลักการสำคัญที่จะนำไปสู่ความหลุดพ้นสิ้นทุกข์หรือขจัดปัญหา ๖. ทิฏฐิสามัญญตา มีความเห็นชอบดีงาม เช่นเดียวกับหมู่คณะ (พ.ศ. หน้า ๒๓๓-๒๓๕)

สุข ๒ ความสบาย ความสำราญ มี ๒ อย่าง ได้แก่ ๑. กายิกสุข สุขทางกาย ๒. เจตสิกสุข สุขทางใจ อีกหมวดหนึ่งมี ๒ คือ ๑. สามิสสุข สุขอิงอามิส คือ อาศัยกามคุณ ๒. นิรามิสสุข สุขไม่อิงอามิส คือ อิงเนกขัมมะ (พ.ศ. หน้า ๓๔๓)

ศรัทธา ความเชื่อ ความเชื่อถือ ความเชื่อมั่นในสิ่งที่ดีงาม (พ.ศ. หน้า ๒๙๐)

ศรัทธา ๔ ความเชื่อที่ประกอบด้วยเหตุผล ๔ ประการคือ ๑. กัมมศรัทธา (เชื่อกรรม เชื่อว่ากรรมมีอยู่จริง คือ เชื่อว่าเมื่อทำอะไรโดยมีเจตนา คือ จงใจทำทั้งที่รู้ ย่อมเป็นกรรม คือ เป็นความชั่ว ความดี มีขึ้น ในตน เป็นเหตุปัจจัยก่อให้เกิดผลดีผลร้ายสืบเนื่องต่อไป การกระทำไม่ว่างเปล่า และเชื่อว่าผลที่ต้องการจะสำเร็จได้ด้วยการกระทำ มิใช่ด้วยอำนาจหรืออนอนคอยโชค เป็นต้น ๒. วิปากศรัทธา (เชื่อวิปาก เชื่อผลของกรรม เชื่อว่าผลของกรรมมีจริง คือ เชื่อว่ากรรมที่สำเร็จต้องมีผล และผลต้องมีเหตุ ผลดีเกิดจากกรรมดี และผลชั่วเกิดจากกรรมชั่ว ๓. กัมมัสสกตาศรัทธา (ความเชื่อที่สัตว์มีกรรมเป็นของตน เชื่อว่าแต่ละคนเป็นเจ้าของจะต้องรับผิดชอบเสวยวิบากเป็นไปตามกรรมของตน ๔. ตถาคตโพธิศรัทธา (เชื่อความตรัสรู้ของพระพุทธเจ้า มั่นใจในองค์พระตถาคตว่าทรงเป็นพระสัมมาสัมพุทธะ ทรงพระคุณทั้ง ๙ ประการ ตรัสธรรม บัญญัติวินัยไว้ด้วยดี ทรงเป็นผู้นำทางที่แสดงให้เห็นว่ามนุษย์ คือ เราทุกคนนี้ หากฝึกตนด้วยดีก็สามารถเข้าถึงภูมิธรรมสูงสุด บริสุทธิหลุดพ้นได้ดังที่พระองค์ได้ทรงบำเพ็ญไว้ (พ.ศ. หน้า ๑๖๔)

สงเคราะห์ การช่วยเหลือ การเอื้อเพื่อเกื้อกูล (พ.ศ. หน้า ๒๒๘)

สังคหวัตถุ ๔ เรื่องสงเคราะห์กัน คุณธรรมเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวใจของผู้อื่นไว้ได้ หลักการสงเคราะห์ คือ ช่วยเหลือกันยึดเหนี่ยวใจกันไว้ และเป็นเครื่องเกาะกุมประสานโลก ได้แก่ สังคมแห่งหมู่สัตว์ไว้ ดุจสลักเกาะยึดตรึงที่กำลังแล่นไปให้คงเป็นรถ และวิ่งแล่นไปได้มี ๔ อย่างคือ ๑. ทาน การแบ่งปัน

เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่กัน ๒. ปิยวาจา พุดจาน่ารัก น่านิยมนับถือ ๓. อัจฉริยา บำเพ็ญประโยชน์
๔. สมานัตตนา ความมีตนเสมอ คือ ทำตัวให้เข้ากันได้ เช่น ไม่ถือตัว ร่วมสุข ร่วมทุกข์กัน เป็นต้น
(พ.ศ. หน้า ๓๑๐)

สัมมัตตะ ความเป็นถูก ภาวะที่ถูก มี ๑๐ อย่าง ๘ ข้อต้น ตรงกับองค์มรรคทั้ง ๘ ข้อ เพิ่ม ๒ ข้อท้าย คือ
๙. สัมมาญาณ รู้ชอบได้แก่ผลญาณ และปัจจเวกขณญาณ ๑๐. สัมมาวิมุตติ พ้นชอบได้แก่
อรหัตตผลวิมุตติ; เรียกอีกอย่าง อเสขธรรม ๑๐ (พ.ศ. หน้า ๓๒๙)

สุจริต ๓ ความประพฤดีดี ประพฤติชอบตามคลองธรรม มี ๓ คือ ๑. กายสุจริต ประพฤติชอบทางกาย
๒. วาสุจริต ประพฤติชอบทางวาจา ๓. มโนสุจริต ประพฤติชอบทางใจ (พ.ศ. หน้า ๓๔๕)

หิริ ความละอายต่อการทำชั่ว (พ.ศ. หน้า ๓๕๕)

อกุศลกรรมบถ ๑๐ ทางแห่งอกุศลกรรม ทางความชั่ว กรรมชั่วอันเป็นทางนำไปสู่ความเสื่อม ความทุกข์
หรือทุกข์ ๑. ปาณาติบาต การทำชีวิตให้ตกลง ๒. อทินนาทาน การถือเอาของที่เขาไม่ได้ให้ โดย
อาการขโมย ลักทรัพย์ ๓. กามสุมิฉฉาจร ความประพฤดีผิดทางกาม ๔. มุสาวาท การพูดเท็จ
๕. ปิสุณวาจา วาจาใส่ร้าย ๖. มรสุวาจา วาจาหยาบ ๗. สัมผัสปปลาปะ พูดเพื่อเจ้า
๘. อภิฆาต พังเล็งอยากได้ของเขา ๙. พยาบาท คิดร้ายผู้อื่น ๑๐. มิจฉาทิฎฐิ เห็นผิดจากคลองธรรม
(พ.ศ. หน้า ๒๗๙, ๓๐๙)

อกุศลมูล ๓ รากแห่งของอกุศล ต้นตอของความชั่ว มี ๓ คือ ๑. โลภะ (ความอยากได้) ๒. โทสะ (ความคิด
ประทุษร้าย) ๓. โมหะ (ความหลง) ๘ (พ.ศ. หน้า ๘๙)

อคติ ๔ ฐานะอันไม่พึงถึง ทางความประพฤดีที่ผิด ความไม่เที่ยงธรรม ความลำเอียง มี ๔ อย่างคือ
๑. ฉันทาคติ (ลำเอียงเพราะชอบ) ๒. โทสาคติ (ลำเอียงเพราะชัง) ๓. โมหาคติ (ลำเอียงเพราะหลง
พลาดผิดเพราะเขลา) ๔. ภยาคติ (ลำเอียงเพราะกลัว) (พ.ศ. หน้า ๑๗๔)

อนัตตา ไม่ใช่อัตตา ไม่ใช่ตัวตน (พ.ศ. หน้า ๓๖๖)

อบายมุข ช่องทางของความเสื่อม เหตุเครื่องฉิบหาย เหตุย่อยยับแห่งโลกทรัพย์ ทางแห่งความพินาศ
(พ.ศ. หน้า ๓๗๗)

อบายมุข ๔ ๑. อิตถิธุดตะ (เป็นนักเลงหญิง นักเที่ยวผู้หญิง) ๒. สุราธุดตะ (เป็นนักเลงสุรา นักดื่ม)
๓. อักขธุดตะ (เป็นนักการพนัน) ๔. ปาปมิตตะ (คบคนชั่ว) (พ.ศ. หน้า ๓๗๗)

อบายมุข ๖ ๑. ดิตสุราและของมีนเมา ๑.๑ ทรัพย์หมดไป ๆ เห็นขัด ๆ ๑.๒ ก่อการทะเลาะวิวาท
๑.๓ เป็นบ่อเกิดแห่งโรค ๑.๔ เสียเกียรติ เสียชื่อเสียง ๑.๕ ทำให้ไม่รู้อาย ๑.๖ ทอนกำลังปัญญา
๒. ชอบเที่ยวกลางคืน มีโทษ ๖ อย่างคือ ๒.๑ ชื่อว่าไม่รักษาตน ๒.๒ ชื่อว่าไม่รักษาลูกเมีย ๒.๓ ชื่อ
ว่าไม่รักษาทรัพย์สมบัติ ๒.๔ เป็นที่ระแวงสงสัย ๒.๕ เป็นเป้าให้เขาใส่ความหรือข่าวดู ๒.๖ เป็น
ที่มาของเรื่องเดือดร้อนเป็นอันมาก ๓. ชอบเที่ยวดูการละเล่น มีโทษ โดยการงานเสื่อมเสียเพราะมี
ใจกังวลคอยคิดจ้อง กับเสียเวลาเมื่อไปดูสิ่งนั้น ๆ ทั้ง ๖ กรณี คือ ๓.๑ รำที่เหนไปที่นั่น ๓.๒ -
๓.๓ ขับร้อง ดนตรี เสภา เพลงเถิดเทิงที่เหนไปที่นั่น ๔. ดิตการพนัน มีโทษ ๖ คือ ๔.๑ เมื่อชนะ
ย่อมก่อเวร ๔.๒ เมื่อแพ้ก็เสียตายทรัพย์ที่เสียไป ๔.๓ ทรัพย์หมดไป ๆ เห็นขัด ๆ ๔.๔ เข้าที่ประชุม
เขาไม่เชื่อถ้อยคำ ๔.๕ เป็นที่หมิ่นประมาทของเพื่อนฝูง ๔.๖ ไม่เป็นที่ พึงประสงค์ของผู้ที่จะหา
คู่ครองให้ลูกของเขา เพราะเห็นว่าจะเลี้ยงลูกเมียไม่ได้ ๕. คบคนชั่ว มีโทษโดยนำให้กลายเป็นคน
ชั่วอย่างที่ท่านคบบัณฑิต ๖ ประเภท คือ ได้เพื่อนที่จะนำให้กลายเป็น ๕.๑ นักการพนัน ๕.๒ นักเลงหญิง
๕.๓ นักเลงเหล้า ๕.๔ นักลวงของปลอม ๕.๕ นักหลอกลวง ๕.๖ นักเลงหัวไม้ ๖. เกียจคร้าน
การงาน มีโทษโดยทำให้ยกเหตุต่าง ๆ เป็นข้ออ้างผัดผ่อน ไม่ทำการงานโงะใหม่ก็ไม่เกิด โงะที่มี
อยู่ก็หมดสิ้นไป คือให้อ้างไปทั้ง ๖ กรณีว่า ๖.๑-๖.๖ หนานัก ร้อนนัก เย็นไปแล้ว ยังเข้านัก หิวนัก
อิมนัก แล้วไม่ทำการงาน (พ.ศ. หน้า ๑๗๖ - ๑๗๘)

อภิธานิยธรรม ๗ ธรรมอันไม่เป็นที่ตั้งแห่งความเสื่อม เป็นไปเพื่อความเจริญฝ่ายเดียวมี ๗ ประการ ได้แก่
 ๑. หมั่นประชุมกันเนื่องนิตย์ ๒. พร้อมเพรียงกันประชุม พร้อมเพรียงกันเลิกประชุม พร้อมเพรียงกัน
 ทำกิจกรรมที่พึงทำ ๓. ไม่บัญญัติสิ่งที่มีได้บัญญัติไว้ (อันขัดต่อหลักการเดิม) ๔. ท่านเหล่าใดเป็นผู้ใหญ่
 ผู้ใหญ่ ควรเคารพนับถือท่านเหล่านั้น ๕. บรรดากุลสตรี กุลกุมารีทั้งหลาย ให้อยู่ดีโดยมิถูก
 ชมเชย หรืออุศคร่า ชื่นใจ ๖. เคารพสักการบูชา เจตีย์หรืออนุสาวรีย์ประจำชาติ ๗. จัดให้ความ
 อารักขา ค้ำครอง ป้องกันอันชอบธรรมแก่พระอรหันต์ทั้งหลาย (รวมถึงพระภิกษุ ผู้ปฏิบัติดี ปฏิบัติ
 ชอบด้วย) (พ.ธ. หน้า ๒๔๖ – ๒๔๗)

อธิปไตย ๓ ความเป็นใหญ่ มี ๓ อย่าง คือ ๑. อัตตอธิปไตย ความเป็นใหญ่ ถือตนเป็นใหญ่ กระทบ
 การด้วยปรารถนาเป็นประมาณ ๒. โลกาธิปไตย ความเป็นใหญ่ ถือโลกเป็นใหญ่ กระทบการ
 ด้วยปรารถนาของโลกเป็นประมาณ ๓. จัมมาธิปไตย ความเป็นใหญ่ ถือธรรมเป็นใหญ่,
 กระทบการด้วยปรารถนาถูกต้อง เป็นจริง สมควรตามธรรมเป็นประมาณ (พ.ธ. หน้า ๑๒๗-๑๒๘)

อริยสัง ๔ ความจริงอันประเสริฐ ความจริงของพระอริยะ ความจริงที่ทำให้ผู้เข้าถึงกลายเป็นอริยะมี ๔ คือ
 ๑. ทุกข์ (ความทุกข์ สภาพที่ทนได้ยาก สภาวะที่บีบคั้น ขัดแย้ง บกพร่อง ขาดแก่นสารและความ
 เทียงแท้ ไม่ให้ความพึงพอใจแท้จริง ได้แก่ ขาด ขรา มรณะ การประจวบกับสิ่งอันไม่เป็นที่รัก
 การพลัดพรากจากสิ่งที่รัก ความปรารถนาไม่สมหวัง โดยย่อว่า อุปาทานขันธ ๕ เป็นทุกข์ ๓. ทุกข์
 สมุทัย (เหตุเกิดแห่งทุกข์ สาเหตุให้ทุกข์เกิด ได้แก่ ตัณหา ๓ คือ กามตัณหา ภวตัณหา และ
 วิภวตัณหา) กำจัดอวิชชา สำรอกตัณหา สิ้นแล้ว ไม่ถูกข้อม ไม่ติดขัด หลุดพ้น สงบ ปลอดโปร่ง เป็น
 อิสระ คือ นิพพาน) 4. ทุกข์นิโรธ (ความดับทุกข์ ได้แก่ ภาวะที่ตัณหาดับสิ้นไป ภาวะที่เข้าถึงเมื่อ
 กำจัดอวิชชา สำรอกตัณหาสิ้นแล้ว ไม่ถูกข้อม ไม่ติดขัด หลุดพ้น สงบ เป็นอิสระ คือ นิพพาน)
 ๕. ทุกข์นิโรธคามินีปฏิปทา (ปฏิปทาที่นำไปสู่ความดับแห่งทุกข์ ข้อปฏิบัติให้ถึงความดับทุกข์ ได้แก่
 อริยอัฏฐังคิกมรรค หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า มัชฌิมปฏิปทา แปลว่า ทางสายกลาง มรรคมืองค์ ๘
 นี้ สรุปลงในไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ ปัญญา) (พ.ธ. หน้า ๑๘๑)

อริยอัฏฐังคิกมรรค ทางสายกลาง มรรคมืองค์ ๘ (ศีล สมาธิ ปัญญา) (พ.ธ. หน้า ๑๖๕)

อัญญาญเบกขา เป็นอุเบกขาฝ่ายวิบัติ หมายถึง ความไม่รู้เรื่อง เผลอไม่รู้เรื่อง เผลอโง่ เผลอเมย
 (พ.ธ. หน้า ๑๒๖)

อตฺตา ตัวตน อาตมัน ปุถุชนย่อมยึดมั่นมองเห็นขันธ ๕ อย่างใดอย่างหนึ่ง หรือทั้งหมดเป็นอตฺตา หรือยึดถือ
 ว่ามีอตฺตา เนื่องด้วยขันธ (พ.ศ. หน้า ๓๔๘)

อตฺถะ เรื่องราว ความหมาย ความมุ่งหมาย ประโยชน์ มี ๒ ระดับ คือ ๑. ทิฏฐิธัมมิกตถะ ประโยชน์ในชีวิตนี้
 หรือประโยชน์ในปัจจุบัน เป็นที่มุ่งหมายกันในโลกนี้ ได้แก่ ลาภ ยศ สุข สรรเสริญ รวมถึงการแสวง
 หาสิ่งเหล่านี้มาโดยทางที่ชอบธรรม ๒. สัมปรายิกตถะ ประโยชน์เบื้องหน้า หรือประโยชน์ที่ล้ำลึก
 กว่าที่จะมองเห็นกันเฉพาะหน้า เป็นจุดหมายชั้นสูงขึ้นไป เป็นหลักประกันชีวิตเมื่อละจากโลกนี้ไป
 ๓. ปรมัตถะ ประโยชน์สูงสุด หรือประโยชน์ที่เป็นสาระแท้จริงของชีวิตเป็นจุดหมายสูงสุดหรือที่
 หมายถึงที่สุดท้าย คือ พระนิพพาน อีกประการหนึ่ง หมายถึง ๑. อตฺตตถะ ประโยชน์ตน ๒. ปรีตถะ
 ประโยชน์ผู้อื่น ๓. อุภยตถะ ประโยชน์ทั้งสองฝ่าย (พ.ธ. หน้า ๑๓๑ – ๑๓๒)

อายตนะ ที่ต่อ เครื่องติดต่อกัน แตนต่อความรู้ เครื่องรู้ และสิ่งที่ถูกรู้ เช่น ตาเป็นเครื่องรู้ รูปเป็น สิ่งที่รู้
 หูเป็นเครื่องรู้ เสียงเป็นสิ่งที่รู้ เป็นต้น จัดเป็น ๒ ประเภท ได้แก่ ๑. อายตนะภายใน ๖ อายตนะ
 ภายนอก ๖ ๒. อายตนะภายนอก หมายถึง เครื่องต่อภายนอก สิ่งที่ถูกรู้ มี ๖ คือ ๒.๑ รูป คือ รูป
 ๒.๒ สัททนะ คือ เสียง ๒.๓ คันธนะ คือ กลิ่น ๒.๔ รส คือ รส ๒.๕ โผฏฐัพพะ คือ สิ่งต้องกาย
 ๓.๖ ธรรมะ หมายถึง ธรรมารมย์ คือ อารมณ์ที่เกิดกับใจ หรือสิ่งที่ใจรู้ อารมณ์ ๖ ก็เรียก (พ.ศ. หน้า
 ๔๑๑)

อายตนะภายใน เครื่องต่อภายใน เครื่องรับรู้ มี ๖ คือ ๑. จักขุ คือ ตา ๒. โสตะ คือ หู ๓. ชานะ คือ จมูก ๔. ชิวหา คือ ลิ้น ๕. กาย คือ กาย ๖. มโน คือ อินทรีย์ ๖ ก็เรียก (พ.ศ. หน้า ๔๑๑)

อริยวัฑฒิ ๕ ความเจริญอย่างประเสริฐ หลักความเจริญของอารยชน มี ๕ คือ ๑. ศรัทธา ความเชื่อ ความมั่นใจในพระรัตนตรัย ในหลักแห่งความจริง ความดีอันมีเหตุผล ๒. ศีล ความประพฤติดี มีวินัย เลี้ยงชีพสุจริต ๓. สุตตะ การเล่าเรียน สดับฟัง ศึกษาหาความรู้ ๔. จาคะ การเผื่อแผ่เสียสละ เอื้อเฟื้อ มีน้ำใจช่วยเหลือ ใจกว้าง พร้อมทั้งจะรับฟังและร่วมมือ ไม่คับแคบ เอาแต่ตัว ๕. ปัญญา ความรอบรู้ รู้คิด รู้พิจารณา เข้าใจเหตุผล รู้จักโลกและชีวิตตามความเป็นจริง (พ.ศ. หน้า ๒๑๓)

อิทธิบาท ๔ คุณเครื่องให้ถึงความสำเร็จ คุณธรรมที่นำไปสู่ความสำเร็จแห่งผลที่มุ่งหมาย มี ๔ ประการ คือ ๑. ฉันทะ ความพอใจ คือ ความต้องการที่จะทำใฝ่ใจรักจะทำสิ่งนั้นอยู่เสมอแล้วปรารถนาจะทำให้ได้ผลดียิ่ง ๆ ขึ้นไป ๒. วิริยะ ความเพียร คือ ขยันหมั่นประกอบสิ่งนั้นด้วยความพยายาม เข้มแข็งอดทน เอาธุระไม่ทอดทิ้ง ๓. จิตตะ ความคิด คือ ตั้งจิตรับรู้ในสิ่งที่ทำและทำสิ่งนั้นด้วยความคิด เอาจิตฝึกใฝ่ไม่ปล่อยใจให้ฟุ้งซ่านเลื่อนลอย ๔. วิมังสา ความไตร่ตรอง หรือทดลอง คือ หมั่นใช้ปัญญาพิจารณา ใคร่ครวญ ตรวจตราหาเหตุผล และตรวจสอบข้อยิ่งหย่อนในสิ่งที่ทำนั้น มีการวางแผน วัตถุประสงค์ค้นวิธีแก้ไขปรับปรุง ตัวอย่างเช่น ผู้ทำงานทั่ว ๆ ไปอาจจำสั้น ๆ ว่า รักงาน สู้งาน ใส่ใจงาน และทำงานด้วยปัญญา เป็นต้น (พ.ศ. หน้า ๑๘๖-๑๘๗)

อุบาสกธรรม ๗ ธรรมที่เป็นไปเพื่อความเจริญของอุบาสก ๑. ไม่ขาดการเยี่ยมเยียนพบปะพระภิกษุ ๒. ไม่ละเลยการฟังธรรม ๓. ศึกษาในอริยศีล ๔. มีความเลื่อมใสอย่างมากในพระภิกษุทุกระดับ ๕. ไม่ฟังธรรมด้วยตั้งใจจะคอยฟังโทษติเตียน ๖. ไม่แสวงหาบุญนอกหลักคำสอนในพระพุทธศาสนา ๗. กระทำการสนับสนุน คือ ขวนขวายในการอุปถัมภ์บำรุงพระพุทธศาสนา (พ.ศ. หน้า ๒๑๙ - ๒๒๐)

อุบาสกธรรม ๕ สมบัติของอุบาสก ๕ คือ ๑. มีศรัทธา ๒. มีศीलบริสุทธิ์ ๓. ไม่ถือมงคลตื่นข่าว เชื้อกรรมไม่เชื่อมงคลคือมุ่งหวังผลจากการกระทำ และการงานมิใช่จากโชคกลาง และสิ่งที่ตื่นกันว่าคลังศักดิ์สิทธิ์ ๔. ไม่แสวงหาเขตบุญนอกหลักพระพุทธศาสนา ๕. ขวนขวายในการอุปถัมภ์บำรุงพระพุทธศาสนา (พ.ศ. หน้า ๓๐๐)

อุบาสกธรรม ๗ ผู้ใกล้ชิดพระศาสนาอย่างแท้จริง ควรตั้งตนอยู่ในธรรมที่เป็นไปเพื่อความเจริญของอุบาสก มี ๗ ประการ ได้แก่ ๑. ไม่ขาดการเยี่ยมเยียนพบปะพระภิกษุ ๒. ไม่ละเลยการฟังธรรม ๓. ศึกษาในอริยศีล คือ ฝึกอบรมตนให้ก้าวหน้าในการปฏิบัติรักษาศีลขั้นสูงขึ้นไป ๔. ฟังพร้อมด้วยความเลื่อมใส ในพระภิกษุทั้งหลายทั้งที่เป็นเถระ นวกะ และปุณกลาง ๕. ฟังธรรมด้วยความตั้งใจ มิใช่มาจับผิด ๖. ไม่แสวงหาทักษิณภายนอก หลักคำสอนนี้ คือ ไม่แสวงหาเขตบุญนอกหลักพระพุทธศาสนา ๗. กระทำความสนับสนุนในพระพุทธศาสนา คือ เอาใจใส่ทำนุบำรุงและช่วยกิจการ (ธรรมบุญชีวิต, หน้า ๗๐-๗๑)

อุเบกขา มี ๒ ความหมายคือ ๑. ความวางใจเป็นกลาง ไม่เอียงเอียงด้วยชอบหรือชัง ความวางใจเฉยได้ ไม่ยินดียินร้าย เมื่อใช้ปัญญาพิจารณาเห็นผลอันเกิดขึ้นโดยสมควรแก่เหตุและรู้ว่าพึงปฏิบัติต่อไปตามธรรม หรือตามควรแก่เหตุนั้น ๒. ความรู้สึกเฉย ๆ ไม่สุข ไม่ทุกข์ เรียกเต็มว่าอุเบกขาเวทนา (อทุกข์ สุข) (พ.ศ. หน้า ๔๒๖ - ๔๒๗)

อุปาทาน ๔ ความยึดมั่น ความถ้อยมั่นด้วยอำนาจกิเลส ความยึดติดอันเนื่องมาแต่ตัณหา ผูกพันเอาตัวตนเป็นที่ตั้ง ๑. กามอุปาทาน ความยึดมั่นในกาม คือ รูป เสียง กลิ่น รส โผฏฐัพพะที่น่าใคร่ น่าพอใจ ๒. ทิฏฐูปาทาน ความยึดมั่นในทิฏฐิหรือทฤษฎี คือ ความเห็น ลัทธิ หรือหลักคำสอนต่าง ๆ ๓. สीलัพพอุปาทาน ความยึดมั่นในศีลและพรต คือ หลักความประพฤติ ข้อปฏิบัติ แบบแผน ระเบียบวิธี ขนบธรรมเนียมประเพณี ลัทธิพิธีต่าง ๆ กัน ไปอย่างมงายหรือโดยนิยามว่าคลัง ว่าศักดิ์สิทธิ์ มิได้

เป็นไปด้วยความรู้ ความเข้าใจตามหลักความสัมพันธ์แห่งเหตุและผล ๔. อดตาวาทุปาทาน ความยึดมั่นในวาทะว่าตัวตน คือ ความถือหรือสำคัญ หมายถึงในภายใต้นว่ามีตัวตน ที่จะได้ จะมีจะเป็น จะสูญสลาย ถูกบีบคั้น ทำลายหรือเป็นเจ้าของ เป็นนายบังคับบัญชาสิ่งต่าง ๆ ได้ไม่มองเห็นสภาวะของสิ่งทั้งปวง อันรวมทั้งตัวตนว่าเป็นแต่เพียงสิ่งที่ประชุมประกอบกันเข้า เป็นไปตามเหตุปัจจัยทั้งหลายที่มาสัมพันธ์กันล้วน ๆ (พ.ธ. หน้า ๑๘๗)

อุปนิสัย ๔ ธรรมที่พึงพึง หรือธรรมช่วยอุดหนุน ๑. สงขายกั ปฏิวเสติ พิจารณาแล้วจึงใช้สอยปัจจัย ๔ คือ จีวร บิณฑบาต เสนาสนะ คิลานเภสัช เป็นต้น ที่จำเป็นจะต้องเกี่ยวข้องและมีประโยชน์ ๒. สงขายกั อธิวาเสติ พิจารณาแล้วอดกลั้นได้แก่ อนิฏฐารมณฺ์ ต่าง ๆ มีหนาวร้อน และทุกขเวทนา เป็นต้น ๓. สงขายกั ปรีวชเชติ พิจารณาสิ่งที่เป็นโทษ ก่ออันตรายแก่ร่างกาย และจิตใจแล้ว หลีกเว้น ๔. สงขายกั ปฏิวโนเทติ พิจารณาสิ่งที่เป็นโทษ ก่ออันตรายเกิดขึ้นแล้ว เช่น อุกุศลวิตก มี กามวิตก พยาบาทวิตก และวิหิงสาวิตก และความชั่วร้ายทั้งหลายแล้วพิจารณาแก้ไข บำบัดหรือขจัดให้สิ้นไป (พ.ธ. หน้า ๑๗๙)

โอดตัมปะ ความเกรงกลัวต่อความชั่ว (พ.ศ. หน้า ๔๓๙)

โอวาท คำกล่าวสอน คำแนะนำ คำตักเตือน โอวาทของพระพุทธเจ้า ๓ คือ ๑. เว้นจากทุจริต คือ ประพฤติชั่วด้วยกาย วาจา ใจ (ไม่ทำชั่วทั้งปวง) ๒. ประกอบสุจริต คือ ประพฤติชอบด้วยกาย วาจา ใจ (ทำแต่ความดี) ๓. ทำใจของตนให้หมดจดจากเครื่องเศร้าหมอง โลก โกรธ หลง เป็นต้น (ทำจิตของตนให้สะอาดบริสุทธิ์) (พ.ศ. หน้า ๔๔๐)

สังคมาศสตร์ การศึกษาความสัมพันธ์ของมนุษย์ โดยใช้กระบวนการวิทยาศาสตร์

สังคมศึกษา การเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนให้อยู่ร่วมในสังคมได้อย่างมีคุณภาพ

คุณธรรม(virtue) และจริยธรรม(moral or morality or ethics) คุณธรรม หมายถึง สภาพคุณงามความดี **จริยธรรม** มีความหมายเช่นเดียวกับ**ศีลธรรม** หมายถึง ธรรมที่เป็นข้อประพฤติกรรมปฏิบัติความประพฤติหรือหน้าที่ที่ชอบ ที่ควรปฏิบัติในการครองชีวิต ดังนั้นคุณธรรมจริยธรรม จึงหมายถึง สภาพคุณงามความดีที่ประพฤติปฏิบัติหรือหน้าที่ที่ควรปฏิบัติในการครองชีวิต หรือคุณธรรมตามกรอบจริยธรรม ส่วน**ศีลธรรมและจริยธรรม** มีความหมายใกล้เคียงกัน คุณธรรมจะมีความหมายที่เน้นสภาพ ลักษณะ หรือคุณสมบัติที่แสดงออกถึงความดีงาม ส่วนจริยธรรม มีความหมายเน้นที่ความประพฤติหรือการปฏิบัติที่ดีงาม เป็นที่ยอมรับของสังคม นักวิชาการมักใช้คำทั้งสองคำนี้ในความหมายนี้เดียวกันและมักใช้คำสองคำดังกล่าวควบคู่กันไป เป็นคำว่า **คุณธรรมจริยธรรม** ซึ่งรวมความหมายของคุณธรรมและจริยธรรม นั่นคือมีความหมายเน้นทั้งสภาพ ลักษณะหรือคุณสมบัติ และความประพฤติอันดีงาม เป็นที่ยอมรับของสังคม (โครงการเร่งสร้างคุณลักษณะที่ดีของเด็กและเยาวชนไทย ศูนย์คุณธรรม หน้า ๑๑ -๑๒)

การเมือง ความรู้เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างอำนาจในการจัดระเบียบสังคมเพื่อประโยชน์และความสงบสุขของสังคม มีความสัมพันธ์ต่อกันโดยรวมทั้งหมดในส่วนของชีวิตในพื้นที่หนึ่งที่เกี่ยวข้องกับอำนาจ อำนาจชอบธรรม หรืออิทธิพล และมีความสามารถในการดำเนินการได้

ข้อมูล สิ่งที่ได้รับรู้และยังไม่มีการจัดประมวลให้เป็นระบบ เมื่อจัดระบบแล้วเรียกว่า สารสนเทศ

ค่านิยม การกำหนดคุณค่าและพัฒนาจนเป็นบุคลิกภาพประจำตัว

คุณค่า ลักษณะที่พึงประสงค์ เช่น ความดี ความงาม ความดีเป็นคุณค่าของจริยธรรม ความงามเป็นคุณค่าทางสุนทรียศาสตร์ สิ่งที่ตอบสนองความต้องการได้เป็นสิ่งที่มีคุณค่า คุณค่าเป็นสิ่งเปลี่ยนแปลงได้ คุณค่าเปลี่ยนไปได้ตามเวลา และคุณค่ามักเปลี่ยนแปลงไปตามวิวัฒนาการของความเจริญ

บทบาท การกระทำที่สังคมคาดหวังตามสถานภาพที่บุคคลครองอยู่

หน้าที่ เป็นความรับผิดชอบทางศีลธรรมของปัจเจกชนซึ่งสังคมยอมรับ

สถานภาพ ตำแหน่งที่แต่ละคนครองอยู่ในสถานที่หนึ่ง ในช่วงเวลาหนึ่ง

บรรทัดฐาน ข้อตกลงของสังคมที่กำหนดให้สมาชิกประพฤติ ปฏิบัติ บางที่เรียกปทัสถาน สามารถใช้บรรทัดฐานของสังคม (social norms) เป็นมาตรฐานความประพฤติในทางจริยธรรมได้ ซึ่งแยกออกเป็น

ก. วิธีประชา (folkways) ได้แก่ แบบแผนพฤติกรรมในชีวิตประจำวันที่สังคมยอมรับ และได้ประพฤติปฏิบัติสืบต่อกันมา มักเกี่ยวข้องกับเรื่องการค้าเนินชีวิต และในส่วนที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมจะไม่มีกฎเกณฑ์เคร่งครัดแน่นอนตายตัว

ข. กฎศีลธรรมหรือจารีต (mores) เป็นมาตรฐานความประพฤติของสังคมที่มีการกำหนดเกี่ยวกับจริยธรรมที่เข้มข้น ในกรณีมีผู้ฝ่าฝืนอาจมีการลงโทษ แม้ว่าในบางครั้งจะไม่มีเขียนไว้เป็นลายลักษณ์อักษรก็ตาม เช่น การลวนลามสตรีในชนบท ต้องลงโทษด้วยการเสียผี

ค. กฎหมาย (law) เป็นมาตรฐานความประพฤติที่รัฐกำหนดให้สมาชิกของรัฐพึงปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติ และกำหนดวิธีการปฏิบัติการลงโทษสำหรับผู้ฝ่าฝืน

สิทธิ ข้อเรียกร้องของปัจเจกชนซึ่งสังคมยอมรับ

สิทธิทางศีลธรรม เป็นข้อเรียกร้องทางศีลธรรมของปัจเจกชนซึ่งสังคมยอมรับ

ประเพณี เป็นความประพฤติของคนหมู่หนึ่ง อยู่ในที่แห่งหนึ่ง ถือเป็นแบบแผนกันมาอย่างเดียวกันและสืบกันมานาน ประเพณี คือ กิจกรรมที่มีรูปแบบของชุมชนหรือสังคมหนึ่งที่เกิดขึ้นมาด้วยจุดประสงค์ใดจุดประสงค์หนึ่ง และกำหนดการจัดกิจกรรมในช่วงเวลาแน่นอนสม่ำเสมอ กิจกรรมที่เป็นประเพณีอาจมองได้อีกประการหนึ่งว่าเป็นแบบแผนการปฏิบัติของกลุ่มเฉพาะหรือทางศาสนา

ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (Universal Declaration of Human Rights sinv UDHR) คือการประกาศเจตนารมณ์ ในการร่วมมือระหว่างประเทศที่มีความสำคัญในการวางกรอบเบื้องต้นเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนและเป็นเอกสารหลักด้านสิทธิมนุษยชนฉบับแรก ซึ่งที่ประชุมสมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติ ให้การรับรองตามข้อมติที่ ๒๑๗ A (III) เมื่อวันที่ ๑๐ ธันวาคม ๒๔๙๑ โดยประเทศไทยออกเสียงสนับสนุน

วัฒนธรรม และภูมิปัญญาไทย เป็นการศึกษา วิเคราะห์เกี่ยวกับวัฒนธรรมและภูมิปัญญาในเรื่องเกี่ยวกับความเป็นมา ปัจจัยพื้นฐานและผลกระทบจากภายนอกที่มีอิทธิพลต่อการสร้างสรรค์วัฒนธรรมไทย วัฒนธรรมท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย รวมทั้งวัฒนธรรมและภูมิปัญญาของมนุษยชาติโลก ความสำคัญและผลกระทบที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตของคนไทยและมนุษยชาติ ตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน

สัมมาชีพ การประกอบอาชีพสุจริตและเหมาะสมในสังคม

ประสิทธิภาพ ความสามารถในการทำงานจนสำเร็จ หรือผลการกระทำที่ได้ผลออกมาดีกว่าเดิม รวมทั้งการใช้ทรัพยากรต่างๆ อย่างคุ้มค่า โดยไม่ให้เกิดความสูญเสียเปล่าหรือความสูญเสีย ทรัพยากรต่างๆ พิจารณาได้จากเวลา แรงงาน วัสดุดิบ เครื่องจักร ปริมาณและคุณภาพ ฯลฯ

ประสิทธิภาพ ระดับความสำเร็จของวัตถุประสงค์ หรือ ผลสำเร็จของงาน

สินค้า หมายความว่าสิ่งของที่สามารถซื้อขาย แลกเปลี่ยน หรือโอนกันได้ ไม่ว่าจะเกิดโดยธรรมชาติหรือเป็นผลิตผลทางการเกษตร รวมตลอดถึงผลิตภัณฑ์ทางหัตถกรรมและอุตสาหกรรม

ภูมิปัญญา ส่วนหนึ่งของประเพณี หรือเป็นกิจกรรมเฉพาะตัวก็ได้ เช่น พิธีถวายสังฆทาน พิธีบวชนาค พิธีบวชลูกแก้ว พิธีขอฝน พิธีไหว้ครู พิธีแต่งงาน

มนุษยชาติ การเกิดเป็นมนุษย์มาจาก มนุษย์ = ผู้มีจิตใจสูง กับชาติ = เกิด โดยปกติหมายถึง มนุษย์ทั่ว ๆ ไป

มรรยาท พฤติกรรมที่สังคมกำหนดว่าควรประพฤติเป็นวัฒนธรรม วัตจากความเหมาะสมและไม่เหมาะสม

ระบบ การนำส่วนต่าง ๆ มาปรับเรียงต่อให้ทำงานประสานต่อเนื่องกันจนดูเป็นสิ่งเดียวกัน

กระบวนการ กรรมวิธีหรือลำดับการกระทำซึ่งดำเนินการต่อเนื่องกันไปจนสำเร็จลง ณ ระดับหนึ่ง

วิเคราะห์ การแยกแยะให้เห็นคุณลักษณะของแต่ละองค์ประกอบ

เศรษฐกิจ ความรู้เกี่ยวกับการกิน การอยู่ของมนุษย์ในสังคม ว่าด้วยทรัพยากรที่มีจำกัดการผลิต

การกระจายผลผลิต และการบริโภค

สหกรณ์ แปลว่าการทำงานร่วมกัน การทำงานร่วมกันนี้ลึกซึ้งมาก เพราะจะต้องร่วมมือกันในทุกด้าน ทั้งในด้านงานที่ทำด้วยร่างกาย ทั้งในด้านงานที่ทำด้วยสมอง และงานการที่ทำด้วยใจ ทุกอย่างนี้ขาดไม่ได้ ต้องพร้อม (พระราชดำรัสพระราชทานแก่ผู้นำสหกรณ์การเกษตร สหกรณ์นิคมและสหกรณ์ประมงทั่วประเทศ ณ ศาลาดุสิตดาลัย ๑๑ พฤษภาคม ๒๕๒๖)

ทรัพย์สินทางปัญญา หมายถึง ผลงานอันเกิดจากการประดิษฐ์คิดค้น หรือสร้างสรรค์ของมนุษย์ ซึ่งเน้นที่ผลผลิตของสติปัญญาและความชำนาญ โดยไม่คำนึงถึงชนิด ของการสร้างสรรค์หรือวิธีในการแสดงออก ทรัพย์สินทางปัญญา อาจเป็นสิ่งที่จับต้องได้ เช่นสินค้า ต่าง ๆ หรือ เป็นสิ่งที่จับต้องไม่ได้ เช่น บริการ แนวความคิด กรรมวิธีและทฤษฎีต่าง ๆ เป็นต้น ทรัพย์สินทางปัญญามี ๒ ประเภท ทรัพย์สินทางอุตสาหกรรม (Industrial property) และลิขสิทธิ์ (Copyright)

๑. **ทรัพย์สินทางอุตสาหกรรม** มีสิทธิบัตร แบบผังภูมิของวงจรรวม เครื่องหมายการค้า ความลับทางการค้า ชื่อทางการค้า สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์

สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ หมายความว่า ชื่อ สัญลักษณ์ หรือสิ่งอื่นใดที่ใช้เรียกหรือใช้แทนแหล่งภูมิศาสตร์ และที่สามารถบ่งบอกว่าสินค้าที่เกิดจากแหล่งภูมิศาสตร์นั้นเป็น สินค้าที่มีคุณภาพ ชื่อเสียง หรือคุณลักษณะเฉพาะของแหล่งภูมิศาสตร์ดังกล่าว

๒. **ลิขสิทธิ์** คือ งานหรือความคิดสร้างสรรค์ในสาขาวรรณกรรม ศิลปกรรม ดนตรีกรรม งานภาพยนตร์ หรืองานอื่นใดในแผนกวรรณคดี หรือแผนกศิลปะ แผนกวิทยาศาสตร์ ลิขสิทธิ์ยังรวมทั้งสิทธิข้างเคียง (Neighbouring Right)

เหตุ ภาวะเงื่อนไขที่จำเป็นที่ทำให้สิ่งหนึ่งเกิดขึ้นตามมา เรียกว่า ผล

เหตุการณ์ ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น

อำนาจ ความสามารถในการบีบบังคับให้สิ่งหนึ่ง (คนหนึ่ง...) กระทำตามที่ปรารถนา

อิทธิพล อำนาจบังคับที่ก่อให้เกิดความสำเร็จในสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

เอกลักษณ์ ลักษณะที่มีความเป็นหนึ่งเดียว ไม่มีที่ใดเหมือน

ตำนาน เป็นเรื่องเล่าต่อกันมาและถูกบันทึกขึ้นภายหลัง

พงศาวดาร คือ การบันทึกเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นตามลำดับเวลา ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องราวที่กับ

พระมหากษัตริย์ และราชสำนัก

อดีต คือ เวลาที่ล่วงมาแล้ว ความสำคัญของอดีต คือ อดีตจะครอบงำความคิดและความรู้ของเราอย่างกว้างขวางลึกซึ้ง อดีตที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มคน/ความสำคัญที่มีต่อเหตุการณ์และกลุ่มคนจะถูกนำมาเชื่อมโยงเข้าด้วยกัน

นักประวัติศาสตร์ เป็นผู้บันทึกเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ผู้สร้างประวัติศาสตร์ขึ้นจากหลักฐานประเภทต่าง ๆ ตามจุดมุ่งหมายและวิธีการคิด ซึ่งงานเขียนอาจนำไปสู่การเป็นวิชาประวัติศาสตร์ได้ในที่สุด

ความมุ่งหมายในการเขียนประวัติศาสตร์

- นักประวัติศาสตร์รุ่นเก่า มุ่งสู่การรวมชาติ/รับใช้การเมือง
- นักประวัติศาสตร์รุ่นใหม่ มุ่งที่จะหาความจริง (truth) จากอดีตและตีความโดยปราศจากอคติ (bias)

หลักฐานประเภท ต่าง ๆ จะให้ข้อเท็จจริงบางประการ ซึ่งจะนำไปสู่ความจริงในที่สุดโดยมีวิธีการแบ่งประเภทของหลักฐานหลายแบบ เช่น หลักฐานสมัยก่อนประวัติศาสตร์และหลักฐานสมัยประวัติศาสตร์แบบหนึ่ง หลักฐานประเภทลายลักษณ์อักษรและหลักฐานที่ไม่ใช่ลายลักษณ์แบบหนึ่ง หรือหลักฐานขั้นต้นและหลักฐานขั้นรอง (หรือหลักฐานชั้นที่หนึ่ง ชั้นที่สอง ชั้นที่สาม) อีกแบบ

หนึ่ง หลักฐานที่จะถูกประเมินว่าน่าเชื่อถือที่สุด คือ หลักฐานที่เกิดร่วมสมัยหรือเกิดโดยผู้ที่รู้เห็นเหตุการณ์นั้น ๆ แต่กระนั้นนักประวัติศาสตร์ก็จะต้องวิเคราะห์ทั้งภายในและภายนอกก่อนด้วยเช่นกัน เนื่องจากผู้ที่อยู่ร่วมสมัยก็ย่อมมีจุดมุ่งหมายส่วนตัวในการบันทึก ซึ่งอาจทำให้เลือกบันทึกเฉพาะเรื่องบางเรื่องเท่านั้น

อคติ คือ ความลำเอียง ไม่ตรงตามความเป็นจริง เป็นธรรมชาติของมนุษย์ทุกคน ซึ่งผู้ที่เป็้นนักประวัติศาสตร์จะต้องตระหนักและควบคุมให้ได้

ความเป็นกลาง คือ การมองด้วยปราศจากความรู้สึกอคติจะเกิดขึ้นได้หากเข้าใจธรรมชาติของหลักฐานแต่ละประเภท เข้าใจปรัชญาและวิธีการทางประวัติศาสตร์ เข้าใจจุดมุ่งหมายของผู้เรียน ผู้บันทึกประวัติศาสตร์ (นั่นคือ เข้าใจว่าบันทึกเพื่ออะไร เพราะเหตุใด)

ความจริงแท้ (real truth) คือ ความจริงที่คงอยู่นอนนิรันดร์ เป็นจุดหมายสูงสุดที่นักประวัติศาสตร์มุ่งแสวงหาซึ่งจะต้องอาศัยความเข้าใจและความจริงที่อยู่เบื้องหลังการเกิดพฤติกรรมและเหตุการณ์ต่าง ๆ (ที่มนุษย์เป็นผู้สร้าง) ซึ่งการแสวงหาความจริงแท้ ต้องอาศัยความสมบูรณ์ของหลักฐานและกระบวนการทางประวัติศาสตร์ที่ละเอียด ถี่ถ้วน กินเวลายาวนาน แต่นี่คือ ภาระหน้าที่ของนักประวัติศาสตร์

ผู้สอนวิชาประวัติศาสตร์ คือ ผู้นำความรู้ทางประวัติศาสตร์มาพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดความรู้ เจตคติและทักษะในการใช้กระบวนการวิทยาศาสตร์ในการแสวงหาความจริงและความจริงแท้จะต้องศึกษาผลงานของนักประวัติศาสตร์และเลือกเนื้อหาประวัติศาสตร์ที่เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน โดยต้องเป็นไปตามจุดประสงค์ของหลักสูตรและสอดคล้องธรรมชาติของประวัติศาสตร์

เวลาและยุคสมัยทางประวัติศาสตร์ เป็นการศึกษาเรื่องการนับเวลา และการแบ่งช่วงเวลาตามระบบต่าง ๆ ทั้งแบบไทยสากล ศักราชที่สำคัญ ๆ ในภูมิภาคต่าง ๆ ของโลก และการแบ่งยุคสมัยทางประวัติศาสตร์ ทั้งนี้เพื่อให้ผู้เรียนมีทักษะพื้นฐานสำหรับการศึกษาหลักฐานทางประวัติศาสตร์ สามารถเข้าเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ที่สัมพันธ์กับอดีต ปัจจุบัน และอนาคต ตระหนักถึงความสำคัญในความสัมพันธ์ของเวลา อิทธิพลและความสำคัญของเวลาที่มีต่อวิถีการดำเนินชีวิตของมนุษย์

วิธีการทางประวัติศาสตร์ หมายถึงกระบวนการในการแสวงหาข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์ ซึ่งเกิดจากวิธีวิจัยเอกสารและหลักฐานประกอบอื่นๆ เพื่อให้ได้มาซึ่งองค์ความรู้ใหม่ทางประวัติศาสตร์บนพื้นฐานของความเป็นเหตุเป็นผล และการวิเคราะห์เหตุการณ์ต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ ประกอบด้วยขั้นตอนต่อไปนี้

หนึ่ง การกำหนดเป้าหมายหรือประเด็นคำถามที่ต้องการศึกษา แสวงหาคำตอบด้วยเหตุ และผล (ศึกษาอะไร ช่วงเวลาไหน สมัยใด และเพราะเหตุใด)

สอง การค้นหาและรวบรวมหลักฐานประเภทต่าง ๆ ทั้งที่เป็นลายลักษณ์อักษร และไม่เป็นลายลักษณ์อักษร ซึ่งได้แก่ วัตถุโบราณ ร่องรอยถิ่นที่อยู่อาศัยหรือการดำเนินชีวิต

สาม การวิเคราะห์หลักฐาน (การตรวจสอบ การประเมินความน่าเชื่อถือ การประเมินคุณค่าของหลักฐาน) การตีความหลักฐานอย่างเป็นเหตุเป็นผล มีความเป็นกลาง และปราศจากอคติ

สี่ การสรุปข้อเท็จจริงเพื่อตอบคำถาม ด้วยการเลือกสรรข้อเท็จจริงจากหลักฐานอย่างเคร่งครัดโดยไม่ใช้ค่านิยมของตนเองไปตัดสินพฤติกรรมของคนในอดีต โดยพยายามเข้าใจความคิดของคนในยุคนั้นหรือนำตัวเข้าไปอยู่ในยุคสมัยที่ตนศึกษา

ห้า การนำเสนอเรื่องที่ศึกษาและอธิบายได้อย่างสมเหตุสมผล โดยใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย มีความต่อเนื่อง น่าสนใจ ตลอดจนมีการอ้างอิงข้อเท็จจริง เพื่อให้ได้งานทางประวัติศาสตร์ที่มีคุณค่าและมีความหมาย

พัฒนาการของมนุษยชาติจากอดีตถึงปัจจุบัน เป็นการศึกษาเรื่องราวของสังคม มนุษย์ในบริบทของเวลา และสถานที่ โดยทั่วไปจะแยกเรื่องศึกษาออกเป็นด้านต่าง ๆ ได้แก่ การเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม เทคโนโลยี และความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ โดยกำหนดขอบเขตการศึกษาในกลุ่มสังคม มนุษย์กลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง เช่น ในท้องถิ่น/ประเทศ/ภูมิภาค/โลก โดยมุ่งศึกษาว่าสังคมนั้น ๆ ได้เปลี่ยนแปลงหรือพัฒนาตามลำดับเวลาได้อย่างไร เพราะเหตุใด จึงเกิดความเปลี่ยนแปลงมีปัจจัยใดบ้าง ทั้งทางด้านภูมิศาสตร์และปัจจัยแวดล้อมทางสังคม ที่มีผลต่อพัฒนาการหรือการสร้างสรรค วัฒนธรรม และผลกระทบของการสร้างสรรค์ของมนุษย์ในด้านต่าง ๆ เป็นอย่างไร ทั้งนี้เพื่อให้เข้าใจอดีตของสังคมมนุษย์ในมิติของเวลาและความต่อเนื่อง

ภูมิศาสตร์ เป็นคำที่มาจากภาษากรีก (Geography) หมายถึงการพรรณนาลักษณะของโลกเป็นศาสตร์ทางพื้นที่ เป็นความรู้ที่ว่าด้วยปฏิสัมพันธ์ของสิ่งต่าง ๆ ในขอบเขตหนึ่ง

ลักษณะทางกายภาพ ของภูมิศาสตร์ หมายถึง ลักษณะที่มองเห็นเป็นรูปร่าง รูปทรง โดยสามารถมองเห็น และวิเคราะห์ไปถึงกระบวนการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ซึ่งเกี่ยวข้องกับลักษณะของธรณีสัณฐานวิทยาภูมิอากาศวิทยา ภูมิศาสตร์ดิน ชีวภูมิศาสตร์พืช ภูมิศาสตร์สัตว์ ภูมิศาสตร์สิ่งแวดล้อมต่าง ๆ เป็นต้น

ปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน หมายถึงวิธีการศึกษา หรือวิธีการวิเคราะห์ พิจารณาสำหรับศาสตร์ทางภูมิศาสตร์ ได้ใช้สำหรับการศึกษาพิจารณา คติวิเคราะห์ สังเคราะห์ถึงสิ่งต่าง ๆ ที่มีผลต่อกันระหว่างสิ่งแวดล้อมกับมนุษย์ (Environment) ทางกายภาพ ด้วยวิธีการศึกษา พิจารณาถึงความแตกต่าง ความเหมือนระหว่างพื้นที่หนึ่งๆ กับอีกพื้นที่หนึ่ง หรือระหว่างภูมิภาคหนึ่งกับภูมิภาคหนึ่ง โดยพยายามอธิบายถึงความแตกต่าง ความเหมือน รูปแบบของภูมิภาค และพยายามขีดเส้นสมมุติ แบ่งภูมิภาคเพื่อพิจารณาวิเคราะห์ ดูสัมพันธ์ภาพของภูมิภาคเหล่านั้นว่าเป็นอย่างไร

ภูมิศาสตร์ คือ ภาพปฏิสัมพันธ์ของธรรมชาติ มนุษย์ และวัฒนธรรม รูปแบบต่าง ๆ ถ้าพิจารณาเฉพาะปัจจัยทางธรรมชาติ จะเป็น**ภูมิศาสตร์กายภาพ** (Physical Geography) ถ้าพิจารณาเฉพาะปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์ เช่น ประชากร วิถีชีวิต ศาสนา ความเชื่อ การเดินทาง การอพยพจะเป็น**ภูมิศาสตร์มนุษย์** (Human Geography) ถ้าพิจารณาเฉพาะปัจจัยที่เป็นสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น เช่น การตั้งถิ่นฐาน การคมนาคม การค้า การเมือง จะเป็น**ภูมิศาสตร์วัฒนธรรม** (Cultural Geography)

ภูมิอากาศ คือ ภาพปฏิสัมพันธ์ขององค์ประกอบอุตุนิยมวิทยา รูปแบบต่าง ๆ เช่น ภูมิอากาศ แบบร้อนชื้น ภูมิอากาศแบบอบอุ่นชื้น ภูมิอากาศแบบร้อนแห้งแล้ง ฯลฯ

ภูมิประเทศ คือ ภาพปฏิสัมพันธ์ขององค์ประกอบแผ่นดิน เช่น หิน ดิน ความต่างระดับ ทำให้เกิดภาพลักษณะรูปแบบต่าง ๆ เช่น พื้นที่แบบภูเขา พื้นที่ระบบลาดเชิงเขา พื้นที่ราบ พื้นที่ลุ่ม ฯลฯ

ภูมิพฤกษ คือ ภาพปฏิสัมพันธ์ของพืชพรรณ อากาศ ภูมิประเทศ ดิน สัตว์ป่า ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น ป่าดิบ ป่าเต็งรัง ป่าเบญจพรรณ ป่าทุ่งหญ้า ฯลฯ

ภูมิธรณี คือ ภาพปฏิสัมพันธ์ของแร่ หิน โครงสร้างทางธรณี ทำให้เกิดรูปแบบทางธรณีชนิดต่าง ๆ เช่น ภูเขาแบบทบตัว ภูเขาแบบยกตัว ที่ราบน้ำท่วมถึง ชายฝั่งแบบยุบตัว ฯลฯ

ภูมิปรฐพี คือ ภาพปฏิสัมพันธ์ของแร่ หิน ภูมิประเทศลักษณะอากาศ พืชพรรณ ทำให้เกิดดินรูปแบบต่าง ๆ เช่น แดนดินดำ มอดินแดง ดินทรายจัด ดินกรด ดินเค็ม ดินพรุ ฯลฯ

ภูมิอุทก คือ ภาพปฏิสัมพันธ์ของแผ่นดิน ภูมิประเทศ ภูมิอากาศ ภูมิธรณี พืชพรรณ ทำให้เกิดรูปแบบแหล่งน้ำชนิดต่าง ๆ เช่น แม่น้ำ ลำคลอง ห้วยหนอง บึง ทะเล ทะเลสาบ มหาสมุทร น้ำใต้ดิน น้ำบาดาล ฯลฯ

- ภูมิดาราศาสตร์** คือ ภาพปฏิสัมพันธ์ของดวงดาว กลุ่มดาว เวลา การเคลื่อนการโคจรของ ดาวฤกษ์ ดาวเคราะห์ ทำให้เกิดรูปแบบปรากฏการณ์ต่าง ๆ เช่น การเกิดกลางวันกลางคืน ข้างขึ้น-ข้างแรม สุริยุปราคา ตะวันอ้อมเหนือ ตะวันอ้อมใต้ ฯลฯ
- ภัยพิบัติ** เหตุการณ์ที่ก่อให้เกิดความเสียหายและสูญเสียอย่างรุนแรง เกิดขึ้นจากภัยธรรมชาติและกระทำของมนุษย์ จนชุมชนหรือสังคมที่เผชิญปัญหาไม่อาจรับมือ เช่น ดินถล่ม สึนามิ ไฟป่า
- แหล่งภูมิศาสตร์** หมายความว่า พื้นที่ของประเทศ เขต ภูมิภาคและท้องถิ่น และให้หมายความรวมถึงทะเล ทะเลสาบ แม่น้ำ ลำน้ำ เกาะ ภูเขา หรือพื้นที่อื่นทำนองเดียวกันด้วย
- เทคนิคทางภูมิศาสตร์** หมายถึง แผนที่ แผนที่ภูมิ แผนที่ภาพ และกราฟ ภายถ่ายทางอากาศ และภาพถ่ายจากดาวเทียม เทคโนโลยีภูมิสารสนเทศ สื่อที่สามารถค้นข้อมูลทางภูมิศาสตร์ได้
- มิติทางพื้นที่** หมายถึง การวิเคราะห์ พิจารณาในเรื่องขององค์ประกอบทางภูมิศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับเวลา สถานที่ ปัจจัยแวดล้อม และการกระจายของพื้นที่ในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งความกว้าง ยาว สูง ตามขอบเขตที่กำหนด หรือสมมติพื้นที่ขึ้นมาพิจารณา
- การศึกษารูปแบบทางพื้นที่** หมายถึง การศึกษาเรื่องราวเกี่ยวกับพื้นที่หรือมิติทางพื้นที่ของ สังคมมนุษย์ ที่ตั้งถิ่นฐานอยู่ มีการใช้และกำหนดหน่วยเชิงพื้นที่ ที่ชัดเจน มีการอาศัยเส้นที่เราสมมุติขึ้น อาศัยหน่วยต่าง ๆ ขึ้นมากำหนดขอบเขต ซึ่งมีองค์ประกอบลักษณะทางกายภาพ ทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม การเมือง และลักษณะทางพัฒนาการของมนุษย์ที่เด่นชัด สอดคล้องกันเป็นพื้นฐานในการศึกษา แสวงหาข้อมูล
- ภูมิศาสตร์กายภาพ** หมายถึง ศาสตร์ที่ศึกษาเรื่องเกี่ยวกับระบบธรรมชาติ ถึงความเป็นมา ความเปลี่ยนแปลง และพัฒนาการไปตามยุคสมัย โดยมีขอบเขตที่กล่าวถึง ลักษณะภูมิประเทศ ลักษณะภูมิอากาศ ภูมิปฐพี (ดิน) ภูมิอากาศ (ลมฟ้าอากาศ บรรยากาศ) และภูมิพลศาสตร์ (พืชพรรณ ป่าไม้ ธรรมชาติ) รวมทั้งทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติ การเปลี่ยนแปลงของธรรมชาติที่มีผลต่อชีวิตและความเป็นอยู่ของมนุษย์
- สิ่งแวดล้อม** สิ่งที่อยู่รอบ ๆ สิ่งใดสิ่งหนึ่งและมีอิทธิพลต่อสิ่งนั้น อาทิ อากาศ น้ำ ดิน ต้นไม้ สัตว์ ซึ่งสามารถถูกทำลายได้โดยการขาดความระมัดระวัง
- สิ่งแวดล้อมทางกายภาพ** หมายถึง ทุกสิ่งทุกอย่าง ยกเว้นตัวมนุษย์และผลงาน และมนุษย์ สิ่งแวดล้อมทางกายภาพ ได้แก่ ภูมิอากาศ ดิน พืชพรรณ สัตว์ป่า ธรณีสัณฐาน (ภูเขาและที่ราบ) บรรยากาศ มหาสมุทร แร่ธาตุ และน้ำ
- อนุรักษ์** การรักษา จัดการ ดูแลทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม หรือการรักษาป้องกันบางสิ่งไม่ให้เปลี่ยนแปลง สูญหายหรือถูกทำลาย
- ภูมิศาสตร์มนุษย์ และสิ่งแวดล้อม** หมายถึง ศาสตร์ที่ศึกษาเรื่องราวเกี่ยวกับมนุษย์ วิถีชีวิตและความเป็นอยู่ กิจกรรมทางเศรษฐกิจและสังคม สิ่งแวดล้อมด้านสังคมทั้งในเมืองและท้องถิ่น การเปลี่ยนแปลงทางสิ่งแวดล้อม สาเหตุและผลกระทบที่มีต่อมนุษย์ ปัญหาและแนวทางแก้ปัญหาทางสังคม
- กรอบทางพื้นที่ (Spatial Framework)** หมายถึง การวางข้อกำหนดหรือขอบเขตของพื้นที่ในการศึกษาเรื่องใดเรื่องหนึ่ง หรือแบบรูปแบบกระจายของสิ่งต่าง ๆ บนผิวโลกส่วนใดส่วนหนึ่ง เพื่อให้เราเข้าใจลักษณะโลกของมนุษย์ดีขึ้น เช่น การกำหนดให้มนุษย์ และวัฒนธรรมของมนุษย์ดีขึ้น เช่น การกำหนดให้มนุษย์ และวัฒนธรรมของมนุษย์กรอบพื้นที่ของโลกที่มีลักษณะเป็นภูมิภาค ประเทศ จังหวัด เมือง ชุมชนท้องถิ่น ฯลฯ สำหรับการวิเคราะห์ หรือศึกษาองค์ประกอบใดองค์ประกอบหนึ่ง เฉพาะเรื่อง
- รูปแบบทางพื้นที่ (Spatial Form)** หมายถึง ข้อเท็จจริง เครื่องมือ หรือวิธีการ โดยเฉพาะกลุ่มของข้อมูลที่ได้มา เป็นต้นว่า ความสัมพันธ์ทางพื้นที่แบบรูปแบบของการกระจาย การกระทำระหว่างกัน เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แผนที่ ภาพถ่าย ฯลฯ

พื้นที่หรืออระวางที่(Space) หมายถึง ขอบเขตทางพื้นที่ในการวิเคราะห์ทางภูมิศาสตร์ เป็นการศึกษาพื้นที่ในมิติต่าง ๆ ตามอระวางที่ (Spatial study) ที่กำหนดขึ้นมีขอบเขตชัดเจน อาจจะมีการกำหนดเป็นเขตบริเวณ สถานที่ นำมิติของความกว้าง ความลึก ความสูง ความยาว รวมทั้งมิติทางเวลา ในเขตพื้นที่ต่าง ๆ ตามที่เรากำหนด ขอบเขตระหว่างที่ ด้วยเครื่องมือ เส้นสมมติและเทคนิคทางภูมิศาสตร์ต่าง ๆ เช่น แผนที่ ภาพถ่าย ฯลฯ อาจจะทำเป็นเขต ภูมิภาค ประเทศ จังหวัด เมือง ชุมชน ท้องถิ่น ฯลฯ ที่เฉพาะเจาะจงไป มีการพิจารณา วิเคราะห์ถึงการกระจายและสัมพันธ์ภาพของมนุษย์บนผิวโลก และลักษณะทางพื้นที่ของการตั้งถิ่นฐานของมนุษย์ และการที่ใช้ประโยชน์จากพื้นโลก สัมพันธ์จากถิ่นฐานของมนุษย์ และการที่ใช้ประโยชน์จากพื้นโลก สัมพันธ์ภาพระหว่างสังคมมนุษย์กับสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ ซึ่งถือว่าเป็นส่วนหนึ่งในการศึกษาความแตกต่างเชิงพื้นที่ (Area difference)

มิติสัมพันธ์เชิงทำเลที่ตั้ง หมายถึง การศึกษาความแตกต่างหรือความเหมือนกันของสังคมมนุษย์ในแต่ละสถานที่ ในฐานะที่ความแตกต่างและเหมือนกันนั้นอาจมีความเกี่ยวเนื่องกับความแตกต่างและความเหมือนกันในสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ ทางเศรษฐกิจ ทางสังคม ทางวัฒนธรรม ทางการเมือง และการศึกษาภูมิทัศน์ที่ต่างกันในเรื่ององค์ประกอบ ปัจจัย ตลอดจนแบบรูปการกระจายของมนุษย์บนพื้นโลก และการที่มนุษย์ใช้ประโยชน์จากพื้นโลก เหตุไรมนุษย์จึงใช้ประโยชน์จากพื้นโลก แตกต่างกันในสถานที่ต่างกัน และในเวลาที่แตกต่างกัน มีผลกระทบอย่างไร

ภาวะประชากร รายละเอียดข้อเท็จจริงเกี่ยวกับประชากรในเรื่องสำคัญ ๓ ด้าน คือขนาดประชากร การกระจายตัวเชิงพื้นที่ และองค์ประกอบของประชากร

ขนาดของประชากร จำนวนประชากรทั้งหมดของเขตพื้นที่หนึ่งพื้นที่ ณ เวลาที่กล่าวถึง

การกระจายตัวเชิงพื้นที่ การที่ประชากรกระจายตัวกันอยู่ในส่วนต่างๆ ของพื้นที่หนึ่งพื้นที่ ณ เวลาที่กล่าวถึง

องค์ประกอบของประชากร ลักษณะต่าง ๆ ที่มีส่วนผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขนาดหรือจำนวนประชากร องค์ประกอบของประชากรเป็นดัชนีอย่างหนึ่งชี้ให้เห็นถึงคุณภาพของประชากร องค์ประกอบประชากรที่สำคัญ ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ การสมรส

การเปลี่ยนแปลงประชากร องค์ประกอบสำคัญที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงประชากร คือ การเกิด การตาย และการย้ายถิ่น

ภาคผนวก

คณะผู้จัดทำ

คณะผู้จัดทำ

คณะทำงาน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

1. นายวัชรินทร์	กิ่งมณี	ประธานกรรมการ
2. นางวิชชุดา	ชัยชนะ	กรรมการ
3. นายประเสริฐ	เมืองไสย	กรรมการ
4. นางจิรัญญา	เชิดรัมย์	กรรมการและเลขานุการ

คำสั่งโรงเรียนเบ็ดพิทยาสรรค์

ที่ ๑๙๖ /๒๕๖๗

เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำหลักสูตรโรงเรียนเบ็ดพิทยาสรรค์ พุทธศักราช ๒๕๖๗
ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. ๒๕๕๑ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๖๐)

ด้วยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีหนังสือ ชักซ้อมความเข้าใจเกี่ยวกับตัวชี้วัดระหว่างทาง และตัวชี้วัดปลายทาง ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ และแนวทางการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตัวชี้วัดระหว่างทาง ตัวชี้วัดปลายทาง และเกณฑ์การตัดสินผลการเรียน ด้วยกระทรวงศึกษาธิการ ได้มีคำสั่งให้ใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ ซึ่งเป็นหลักสูตรที่ใช้แนวคิดหลักสูตรอิงมาตรฐาน (Standards - based Curriculum) โดยประกาศใช้ทั่วประเทศ ในปีการศึกษา ๒๕๕๓ มีจำนวนตัวชี้วัดใน ๘ กลุ่มสาระการเรียนรู้ ทั้งสิ้น ๒,๑๖๕ ตัวชี้วัด เพื่อการเรียนรู้ในคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงได้กำหนดเป้าหมายหลักเพื่อยกระดับคุณภาพ การศึกษา เพื่อส่งเสริมการนำหลักสูตรที่ใช้อยู่ไปสู่การปฏิบัติ ในชั้นเรียนอย่างยืดหยุ่นและคล่องตัว โดยกำหนด ตัวชี้วัดระหว่างทางเป็นตัวชี้วัดระหว่างการจัดการเรียนรู้ ตัวชี้วัดปลายทางเป็นตัวชี้วัดผลลัพธ์สุดท้ายที่ต้องการ ให้เกิดกับผู้เรียน จากจำนวนตัวชี้วัด ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ ถึงมัธยมศึกษาปีที่ ๖ ทั้งสิ้น ๒,๐๕๖ ตัวชี้วัด จำแนกเป็นตัวชี้วัดระหว่างทาง ๑,๒๘๕ ตัวชี้วัด ตัวชี้วัดปลายทาง ๗๗๑ ตัวชี้วัด ทั้งนี้ จำนวนตัวชี้วัดยังคงครบถ้วน และผู้เรียนมีคุณภาพตามที่หลักสูตรแกนกลางฯ ๒๕๕๑ กำหนด เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนและการวัดและประเมินผลของครูเกิดความยืดหยุ่น คล่องตัว และผู้เรียนได้เข้าถึงองค์ความรู้ใหม่ ๆ เพื่อการพัฒนาตนเองที่ตอบสนองกับการเปลี่ยนแปลง ของสังคมโลก สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจึงได้กำหนดแนวทางการวัดและประเมินผล การเรียนรู้ ตัวชี้วัดระหว่างทาง ตัวชี้วัดปลายทาง และเกณฑ์การตัดสินผลการเรียน ขึ้นเพื่อให้สถานศึกษาได้นำมาเป็นกรอบในการปรับปรุงหลักสูตร ดังนั้นโรงเรียนเบ็ดพิทยาสรรค์จึงได้นำกรอบและแนวทางในการจัดทำหลักสูตรโรงเรียนเบ็ดพิทยาสรรค์ พุทธศักราช ๒๕๖๗ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ (ปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๖๐)ขึ้น โรงเรียนจึงแต่งตั้งคณะกรรมการปรับปรุงหลักสูตรดังกล่าว ดังต่อไปนี้

๑. คณะกรรมการอำนวยการ ทำหน้าที่ให้คำปรึกษา อำนวยความสะดวก เสนอแนะและแก้ปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้น ประกอบด้วย

๑.๑ นายประเสริฐ สันทอง	ผู้อำนวยการโรงเรียนเบ็ดพิทยาสรรค์	ประธานกรรมการ
๑.๒ นางสาวกาญจนา วงศ์ทิมารัตน์	รองผู้อำนวยการโรงเรียนเบ็ดพิทยาสรรค์	รองประธานกรรมการ
๑.๓ นางรัชดาภรณ์ ศรีทอง	หัวหน้ากลุ่มบริหารทั่วไป	กรรมการ
๑.๔ นายวัชรินทร์ กิ่งมณี	หัวหน้ากลุ่มบริหารงบประมาณ	กรรมการ
๑.๕ นางสาวธัญญารัตน์ ยาเงิน	หัวหน้ากลุ่มบริหารงานบุคคล	กรรมการ
๑.๖ นางสาวจันทร์เพ็ญ อินปัญญา	หัวหน้ากลุ่มบริหารวิชาการ	กรรมการและเลขานุการ

๒. คณะกรรมการดำเนินงาน ทำหน้าที่วางแผนและดำเนินการปรับปรุงหลักสูตรโรงเรียนเบ็ญพิทยาสรรค์ พ.ศ. ๒๕๖๗ ให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๖๐) ประกอบด้วย

๒.๑ นายประเสริฐ สันทอง	ผู้อำนวยการโรงเรียนเบ็ญพิทยาสรรค์	ประธานกรรมการ
๒.๒ นางสาวกาญจนา วงศ์ทิมารัตน์	รองผู้อำนวยการโรงเรียนเบ็ญพิทยาสรรค์	รองประธานกรรมการ
๒.๓ นางสาวจันทร์เพ็ญ อินปัญญา	หัวหน้ากลุ่มสาระฯ ภาษาต่างประเทศ	กรรมการ
๒.๔ นางบุณิกา ยาเงิน	หัวหน้ากลุ่มสาระฯ การงานอาชีพ	กรรมการ
๒.๕ นางสุพร แห่่งสนาม	หัวหน้ากลุ่มสาระฯ ภาษาไทย	กรรมการ
๒.๖ นายวัฒนา คงทน	หัวหน้ากลุ่มสาระฯ คณิตศาสตร์	กรรมการ
๒.๗ นางสุขใจ ชมชื่น	หัวหน้ากลุ่มสาระฯ สุขศึกษา	กรรมการ
๒.๘ นายวัชรินทร์ กิ่งมณี	หัวหน้ากลุ่มสาระฯ สังคมศึกษา	กรรมการ
๒.๙ นายทองศักดิ์ อินทร์ชัย	หัวหน้ากลุ่มสาระฯ ศิลปะ	กรรมการ
๒.๑๐ นายประเสริฐ เมืองไสย	หัวหน้ากลุ่มกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน	กรรมการ
๒.๑๑ นางสาวรรณา ประคองใจ	หัวหน้างานวัดผลและประเมินผล	กรรมการ
๒.๑๒ นายวีระชัย พรหมบุตร	หัวหน้ากลุ่มสาระฯ วิทยาศาสตร์ฯ	กรรมการและเลขานุการ
๒.๑๓ นางประภารัตน์ การรัมย์	นายทะเบียนโรงเรียน	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

๓. คณะกรรมการปรับปรุงโครงสร้างหลักสูตรและระเบียบวัดและประเมินผล มีหน้าที่ปรับปรุงโครงสร้างหลักสูตร ปรับตัวชี้วัดระหว่างทางตัวชี้วัดปลายทางและระเบียบวัดผลให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ (ฉบับปรับปรุง ๒๕๖๐) เสนอต่อคณะกรรมการบริหารหลักสูตรและงานวิชาการ และต่อคณะกรรมการสถานศึกษาต่อไป

๓.๑ นางสาวกาญจนา วงศ์ทิมารัตน์	รองผู้อำนวยการโรงเรียนเบ็ญพิทยาสรรค์	ประธานกรรมการ
๓.๒ นางสาวจันทร์เพ็ญ อินปัญญา	หัวหน้ากลุ่มสาระฯ ภาษาต่างประเทศ	รองประธานกรรมการ
๓.๓ นางสุพร แห่่งสนาม	หัวหน้ากลุ่มสาระฯ ภาษาไทย	กรรมการ
๓.๔ นายวัฒนา คงทน	หัวหน้ากลุ่มสาระฯ คณิตศาสตร์	กรรมการ
๓.๕ นายวีระชัย พรหมบุตร	หัวหน้ากลุ่มสาระฯ วิทยาศาสตร์ฯ	กรรมการ
๓.๖ นายวัชรินทร์ กิ่งมณี	หัวหน้ากลุ่มสาระฯ สังคมศึกษา	กรรมการ
๓.๗ นางสุขใจ ชมชื่น	หัวหน้ากลุ่มสาระฯ สุขศึกษา	กรรมการ
๓.๘ นายทองศักดิ์ อินทร์ชัย	หัวหน้ากลุ่มสาระฯ ศิลปะ	กรรมการ
๓.๙ นางบุณิกา ยาเงิน	หัวหน้ากลุ่มสาระฯ การงานอาชีพ	กรรมการ
๓.๑๐ นายประเสริฐ เมืองไสย	หัวหน้ากิจกรรมพัฒนาผู้เรียน	กรรมการ
๓.๑๑ นางประภารัตน์ การรัมย์	นายทะเบียนโรงเรียน	กรรมการและเลขานุการ
๓.๑๒ นางสาวรรณา ประคองใจ	หัวหน้างานวัดผลและประเมินผล	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

๔. คณะกรรมการปรับปรุงหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ ประกอบไปด้วย

คณะกรรมการกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ประกอบด้วย

๑. นางสุพร แห่่งสนาม	ครูชำนาญการพิเศษ	ประธานกรรมการ
๒. นางอรอุมา ป่องหมู่	ครูชำนาญการพิเศษ	กรรมการ
๓. นางสาวเขมิกา เจริญสมบูรณ์	ครูอัตราจ้าง	กรรมการ
๔. นางสาวสุชาติ ชินวงศ์	พนักงานราชการ	กรรมการและเลขานุการ

คณะกรรมการกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ประกอบด้วย

๑. นายวัฒนา คงทน	ครูชำนาญการพิเศษ	ประธานกรรมการ
๒. นางสาวธรรมา ประคองใจ	ครูชำนาญการพิเศษ	กรรมการ
๓. นายไวยทยะ นิ่มนวล	ครูอัตราจ้าง	กรรมการ
๔. นางสาวสุกัญญา บุญล้อม	ครูชำนาญการพิเศษ	กรรมการและเลขานุการ

คณะกรรมการกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ประกอบด้วย

๑. นายวีระชัย พรหมบุตร	ครูชำนาญการพิเศษ	ประธานกรรมการ
๒. นางประภารัตน์ การรัมย์	ครูชำนาญการพิเศษ	กรรมการ
๓. นางรัชดาภรณ์ ศรีทอง	ครูชำนาญการพิเศษ	กรรมการ
๔. นางสาวธัญลักษณ์ แซ่จิ่ง	ครูชำนาญการพิเศษ	กรรมการ
๕. นายสมยศ ระคนจันทร์	ครูชำนาญการ	กรรมการ
๖. นายอภิชาติ จินพละ	ครูชำนาญการ	กรรมการ
๗. นางสาวสุมาลี โสณูช	ครูชำนาญการพิเศษ	กรรมการและเลขานุการ

คณะกรรมการกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาฯ ประกอบด้วย

๑. นายวัชรินทร์ กิ่งมณี	ครูชำนาญการพิเศษ	ประธานกรรมการ
๒. นางวิชชุดา ชัยชนะ	ครูชำนาญการพิเศษ	กรรมการ
๓. นายประเสริฐ เมืองไสย	ครูชำนาญการพิเศษ	กรรมการ
๔. นางจิรัญญา เขตรรัมย์	ครูชำนาญการพิเศษ	กรรมการและเลขานุการ

คณะกรรมการกลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา ประกอบด้วย

๑. นางสุชใจ ชมชื่น	ครูชำนาญการพิเศษ	ประธานกรรมการ
๒. นางสาวพรณี แสนแก้ว	ครูชำนาญการ	กรรมการและเลขานุการ

คณะกรรมการกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ประกอบด้วย

๑. นายทงศักดิ์ อินทร์ชัย	ครูชำนาญการ	ประธานกรรมการ
๒. นางวิมล เสียงหวาน	ครูชำนาญการพิเศษ	กรรมการและเลขานุการ

คณะกรรมการกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ ประกอบด้วย

๑. นางบุณิกา ยาเงิน	ครูชำนาญการพิเศษ	ประธานกรรมการ
๒. นางสาวชिरาภรณ์ มีสัจย์	ครูอัตราจ้าง	กรรมการและเลขานุการ

คณะกรรมการกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ ประกอบด้วย

๑. นางสาวจันทร์เพ็ญ อินปัญญา	ครูชำนาญการพิเศษ	ประธานกรรมการ
๒. นายเสนอ เท่าเทียม	ครูชำนาญการพิเศษ	กรรมการ
๓. นางสาวธัญญารัตน์ ยาเงิน	ครูชำนาญการพิเศษ	กรรมการ
๔. นางวิมล เสียงหวาน	ครูชำนาญการพิเศษ	กรรมการ
๕. นางสาวนীরบล อนุกุล	ครูชำนาญการ	กรรมการและเลขานุการ

คณะกรรมการจัดทำหลักสูตรกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ประกอบด้วย

๑. นายประเสริฐ เมืองไสย	ครูชำนาญการพิเศษ	ประธานอนุกรรมการ
๒. นายวัชรินทร์ กิ่งมณี	ครูชำนาญการพิเศษ	กรรมการ
๓. นางสุพร แห่ลงสนาม	ครูชำนาญการพิเศษ	กรรมการ
๔. นางรัชดาภรณ์ ศรีทอง	ครูชำนาญการพิเศษ	กรรมการและเลขานุการ

หน้าที่ ปรับปรุงตัวชี้วัดระหว่างทาง ตัวชี้วัดปลายทางของหลักสูตรของแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้/กลุ่มกิจกรรม พัฒนาผู้เรียนให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๖๐) และรูปแบบที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา สุรินทร์ กำหนด เสนอต่อคณะกรรมการบริหาร หลักสูตรและงานวิชาการ และต่อคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานต่อไป

๕. คณะกรรมการฝ่ายจัดพิมพ์และทำรูปเล่มหลักสูตรสถานศึกษา ประกอบด้วย

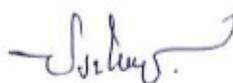
๕.๑ นางสาวจันทร์เพ็ญ อินปัญญา	หัวหน้ากลุ่มบริหารวิชาการ	ประธานกรรมการ
๕.๒ นางสุพร แห่ลงสนาม	หัวหน้ากลุ่มสาระฯ ภาษาไทย	กรรมการ
๕.๓ นายวัฒนา คงทน	หัวหน้ากลุ่มสาระฯ คณิตศาสตร์	กรรมการ
๕.๔ นายวีระชัย พรหมบุตร	หัวหน้ากลุ่มสาระฯ วิทยาศาสตร์ฯ	กรรมการ
๕.๕ นายวัชรินทร์ กิ่งมณี	หัวหน้ากลุ่มสาระฯ สังคมศึกษาฯ	กรรมการ
๕.๖ นางสุขใจ ชมชื่น	หัวหน้ากลุ่มสาระฯ สุขศึกษาฯ	กรรมการ
๕.๗ นายทองศักดิ์ อินทร์ชัย	หัวหน้ากลุ่มสาระฯ ศิลปะ	กรรมการ
๕.๘ นางบุณิกา ยาเงิน	หัวหน้ากลุ่มสาระฯ การงานอาชีพ	กรรมการ
๕.๙ นายประเสริฐ เมืองไสย	หัวหน้ากลุ่มกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน	กรรมการ
๕.๑๐ นางประภารัตน์ การรัมย์	นายทะเบียนโรงเรียน	กรรมการและเลขานุการ
๕.๑๑ นางสาวรณมา ประคองใจ	หัวหน้างานวัดผลและประเมินผล	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
๕.๑๒ นางจิริญา เขตรรัมย์	ผู้ช่วยหัวหน้างานวัดผลและประเมินผล	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

หน้าที่ จัดพิมพ์และทำรูปเล่มหลักสูตรโรงเรียนเบ็ดพิทยาสรรค์ พุทธศักราช ๒๕๖๗ ให้สอดคล้องกับแนวทาง ที่หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ (ฉบับปรับปรุง ๒๕๖๐) และตามรูปแบบที่สำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์กำหนด

ให้ผู้ที่ได้รับมอบหมายหน้าที่ตามคำสั่งนี้ ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความรับผิดชอบ ให้ถูกต้องตามระเบียบแบบ แผนของทางราชการ อย่างเคร่งครัด เพื่อให้เกิดผลดีต่อต่อทางราชการ โรงเรียน นักเรียน สืบไป

ทั้งนี้ ตั้งแต่วันที่ ๒๙ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๖๗ เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ ๒๙ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๖๗

(นายประเสริฐ สันทอง)

ผู้อำนวยการโรงเรียนเบ็ดพิทยาสรรค์

โรงเรียนเบ็ญฑิตยาสรรค์

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา
กระทรวงศึกษาธิการ

